https://t.me/kurdistanbooks

نسکۆ و دابڕان

مستەفا هیجری

کوردستان ٢٠١٥

نسکۆ و دابڕان

مستەفا هیجری

کوردستان ٢٠١٥

Kurdistan Books

کاناڵی تیلیگرامیی کتێبخانەی کوردستان :

https://t.me/kurdistanbooks

@kurdistanbooks

ناوی کتێب:	**نسکۆ و دابڕان**
نووسینی:	**مستەفا هیجری**
گرافیک و دیزاین:	**هۆزان**
تایپ:	**بەختیار عوسمانی، سەلاح دەشتی**
نۆرەی چاپ:	**یەکەم ٢٠١٥**
تیراژ:	**١٠٠٠ دانە**
چاپخانە:	**سەردەم**
نرخ:	**٤٠٠٠ دینار**

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە سپاردنی (١٢٥٠)ی
ساڵی ٢٠١٥ی دراوەتێ

ناوەڕۆک

پێشەکیی نووسەر	٤
بەشی یەکەم: تیرۆری دوکتۆر قاسملوو	٧
بەشیدووهەم:تیرۆریدوکتۆرسادقشەرەفکەندی(کاکسەعید)	٣٥
بەشی سێهەم: جیابوونەوەی تاقمی حەوت کەسی	٤٥
بەشی چوارەم: کۆنگرەی ٨ و جیابوونەوەیەکی دیکە	٧١
بەشی پێنجەم: جیابوونەوەیەی دوای کونگرەی ١٣	٩٨

نسکۆ و دابڕانەکان (لە ١٣٥٧ـەوە)

پێشەکیی نووسەر

دیاردەی جیابوونـەوە تەنیـا تایبەتمەندیی حیزبـە کوردییەکان نیـە، بەڵکوو ئەگـەری جیابوونەوە لە هەموو حیزبێکـدا بە تایبەتی لـە حیزبـە دیموکراتەکاندا هەیـە. حیزبی دیموکراتی کوردسـتانی ئێرانیـش وەک یەکێـک لـەو حیزبانە لـە مێژووی خۆیـدا چەندین جار تووشـی جیابوونـەوە بووە. لەم دەرفەتەدا دەمهەوێ باسـێک لەسەر دابڕانەکان لە حیزبدا لە ساڵی ١٣٥٧ک (١٩٧٩ز)ەوە تا کاتی نووسینی ئەم دێڕانە بێنمە گۆڕێ، هۆی هەڵبژاردنی ئەم ڕێکەوتەش وەکوو سەرەتا دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕاستییە کە پێش ئەو ساڵانە من نـە ئەندامـی حیزب بووم و نە لە نزیکەوە ئـاگاداری هۆیەکانی ئەو دابڕانانـە بووم، بۆیە لەو پێوەندییـەدا هەرچی باس بکەم لە ڕووی نووسـراوە و داوەری کردنی کەسـانێکی دیکە دەبـێ کە زۆر جار بـۆ خۆم قەناعەتم پێیـان نیە، بەڵام لە سـاڵی ١٣٥٧ی هەتاوییەوە، وەک ئەندامێکـی ڕێبەرایەتیـی ئـەو حیزبـە ئـاگاداری هۆیەکان و وردەکارییەکانی سـێ دابڕان بووم کە تێدەکۆشـم سەرنجم لەسەر ئەو دابڕانانە چڕ بکەمەوە و ڕاستییەکانی ئەو دابڕانانە بۆ خوێنەرانی بەڕێزی ئەم دێڕانە لە ڕوانگەی خۆمەوە ڕوون بکەمەوە.

لەوانەیــە هێندێک کەس لەگەڵ ئــەو خوێندنەوانە نەبن، بە تایبەتی ئــەو کەســانەی کە لە ریــزی دابراوەکاندا بــوون، رەنگە زۆر هۆی دیکە بۆ دابڕانەکانیان دەستنیشــان بکەن یان دابتاشن، بەو حاڵەش ئەم نووسینانە بە خوێندنەوەیەک کە نووسەری ئەم دێڕانە هەیەتی، دەلاقەیــەک بــە ڕووی ئــەم برگە تــاڵ و نەخوازراوانــەدا دەبێ کە لە هەلومەرجە ناســکەکاندا زەبری قورســیان لــە پەیکەری حیزبی دێموکرات و بە گشتی لە پەیکەری جووڵانەوەی کورد وەشاندووە. لانیکەمی خەســارەتی ئەم دیاردەیە ئــەوە بووە کە بۆ ماوەی چەند ســاڵێک هێزەکانــی هەر دوو لایەنی بە خۆیــەوە خەریک کردووە و دوژمنی ســەرەکیی هاوبەشیانی کەم و زۆر لە بیر بردوونەتەوە و، دەرفەت دان بە دوژمن و چاندنی تووی بێهیوایی لە نێو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان، بەرهەمی ئەو دابڕانانە بووە.

بەڵام با ئاماژە بەو ڕاســتییەش بکەین کە هۆیەکان، نەکتەرەکان، کاریگەرییــە دەرەکــی و نێوخۆییەکان و رادەی خەســاری هەرکام لــەم دابڕانانــە جیاوازییان لەگەڵ یەکتر هەیە، جــار بووە کە دابڕان بووەتــە تەنیا رێگا و دەرەتانێک بۆ پێکەوەمانەوە و کارکردنی دوو لایەن نەماوەتەوە، چوونکە کێشــەکان کێشــەی گرینگی سیاســی و خوێندنەوەی بەتەواوی جیاوازی ڕووداوەکان و ئاڵوگۆڕەکان بووە، بەڵام لەو حاڵەتانەشــدا دەکرا دابڕانەکان بە شێوەیەک بەڕێوە بچن کە کەمترین خەســارەت بۆ جووڵانــەوە بەرهەم بێنن کە لە جێگەی خۆیدا ئاماژە بەو خاڵانەش دەکرێ.

ناوی «نســکۆ و دابڕان»مان بۆ ئەم کتێبە هەڵبژارد لەبەر ئەوەی دوو بابەتی سەرەکی لە خۆ دەگرێ و لەسەر دوو تەوەری بەرچاو ساغ دەبێتەوە:

یەکــەم ـ باســی شــەهید بوونــی رێبەرانــی حیــزب، دوکتــور عەبدولڕەحمانی قاسملوو و دوکتور سادق شەرەفکەندی دەکا.

دووهەم ـ باسی ئەو سێ ئینشیعابە دەکات کە دوای شۆڕشی گەلانی ئێران لە حیزبی دیموکراتدا کراون.

ئەم تەوەرانە بە هەموو جیاوازییەکانیانەوە لەسەر ئەم خاڵە هاوبەشە یەک دەگرنەوە کە هەردووکیان لە مێژووی حیزبی دیموکراتدا تراژێدی بوون. نسکۆ و دابڕانەکان لە ڕاستیدا کارەسات و تراژیدی بوون؛ بەو جیاوازییەی کە نسکۆکان لە دەرەوەڕا و بەدەستی بێگانە تووشی حیزب بوون و دابڕانەکان لە ناوەوەڕا و بەدەستی هاوسەنگەرانی حیزبی بەسەر حیزبدا سەپێندران.

تێبینی: بۆ دەستنیشانکردنی ڕێکەوتی ساڵەکان، ساڵی کۆچیی هەتاوی بە نیشانەی (ک) و ساڵی زایینیش بە نیشانەی (ز) نیشان دراوە.

بەشی یەکەم

تیرۆری دوکتۆر قاسملوو

د. قاسـملوو رۆژی ۲۲ی پووشـپەڕی ۱۳٦۸ی.ک (۱۹۸۹/٦/۱۳ز) لـە شـاری ویـیـەن هاوڕێ لەگـەڵ کاک عەبدوڵـلا قادریئـازەر و د. فازڵ ڕەسـووڵ[1] لە کاتێکدا بە دەسـتی تیرۆریسـت دیپلۆماتەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران تیرۆر کران کە بە مەبەستی چارەسەری ئاشتیخوازانەی کێشـەی کورد لە ئێراندا و لەسـەر داوای ڕێژیم لە سەر مێزی وتووێژ دانیشتبوون.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران زۆر جار سەبارەت بە پاراستنی گیانی شەهید د.قاسملوو ڕەخنەی لە خۆی گرتووە کە لەو کۆبوونەوەیەدا بە شـێوەی پێویسـت پارێزگاریی لە بەڕێزیان نەکردووە، بەڵام ئێستا و دوای تێپەڕبوونی ۲۵ سـاڵ بەسـەر ئەو کارەساتەدا، کاتی ئەوە هاتووە کـە بە ڕوونکردنەوەی هێندێک لە راسـتییەکانی ئـەو ڕووداوە کە زۆر کەس لێیان ئاگادار نین، چۆنیەتیی بە هاسانی لە داوکەوتنی دوکتور بۆ ڕای گشتی ئاشکرا بکەین.

مەبەست لەو ڕوونکردنەوەیە ئەوەیە کە:

یەکـەم ـ گرینگتر لـە هەمووان ئەندامانی حیزبـی دیموکرات و گەلی کورد بە گشـتی مافی خۆیانە کە لانیکەم لە کاتی خۆیدا لە راستییەکانی مێژووی خەباتی خۆیان ئاگادار بن.

دووهەم ـ دیسان بۆ فێربوون لە مێژوو و دەرس وەرگرتن لە هەڵەکان. ئەزموونی زیاتر وە سـەریەک بنێن بۆ ئەوەی بەرەی داهاتوو وشیارتر بن و ئەو هەڵانە دووپات نەکەنەوە.

چۆنیەتیی دەستپێکردنی ئەو وتووێژە:

لە مانگەکانی کۆتایی هاوین و سـەرەتای پاییزی ١٣٦٧ی.ک (١٩٨٨ز) د.قاسملوو سـەفەرێکی ئورووپای کرد و ماوەی نێزیک بە سێ مانگی پـێ چوو. لەو ماوەیەدا بێجگە لـە کۆمەڵێک دیدار و چاوپێکەوتن لەگەڵ بەرپرسانی پایەبەرزی حکوومەتی و حیزبەکانی چەند وڵاتێکی ئورووپا، کارێکی دیکەشـی کرد، ئەویش چاوپێکەوتن لەگـەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسـلامی لە شاری ڤییەن بوو. ئەو چاوپێکەوتنە د.فازل رەسوول پێکی هێنابوو.

دواتـر دەرکەوت کە مام جەلال تاڵەبانی و ئەحمەد بن بێلا سـەرۆک وەزیرانی پێشـووی ئەلجەزایریش ـ کە ئەودەم خانەنشین و دانیشتووی ڤییەن بوو ـ لەو کۆبوونەوەیەدا بەشدار بوون.

هەمـوو ئەو رووداوانە لـە حاڵێکدا روو دەدەن کە نەک هەر کومیتەی ناوەندی و دەفتەری سیاسـی هیـچ ئاگادارییەکیان لە کۆبوونەوەکە نیە، بەڵکوو تەنانەت هاورێیانی بەرپرسی حیزبی کە لە ڤییەن بوون، ئاگایان لەو کۆبوونەوەیە نیە. لە بەرپرسـانی حیزبی تەنیا کەسـێک کە لە لایەن دوکتـۆر قاسـملووەوە ئـاگادار دەکرێ و لـە کۆبوونەوەکەدا بەشـدار دەبـێ، عەبدوڵڵا قادریئـازەر ئەندامی کومیتەی ناوەندی و بەرپرسـی پێوەندییەکانی حیزب لە دەرەوەی وڵات دەبێ، کە دیارە ئەویش لە سەر راسپاردەی د. قاسملوو مەسەلەکە بۆ کەس ئاشکرا ناکات.

نەسـرین خانمـی خێزانیشـی ئەو کاتە ئـاگادار دەبێ کـە دوکتۆر لە ڤییەنەوە نامەیەکی کورتی بۆ دەنووسێ:

" ... سـاڵێکی نوێی خۆشـت بۆ بە ئاوات دەخوازم، بە داخەوە ئەورۆ ناتوانم بگەرێمەوە پاریس، من لێرە خەریکی وتووێژێکـی زۆر گرینگم لەگەڵ نوێنەرانی رێژیمی ئێران،

بێکومــان وتوویژەکە، وتوویژێکــی بە تەواوی کۆتاییە. لە ئاکامدا هیچ کەس بێجگە لە تۆ نابێ لێی ئاگادار بێ..." [٢].

د. قاســملوو دوای ئەو ســەفەرە و گەڕانەوەی بۆ کوردســتان باسی هەمــوو ئەو ڕووداوە و چۆنیەتیی ئامــادەکاری بۆ کۆبوونەوەکە و ئەو باســانەی کە لــە نێوان خۆی و هەیئەتــی حکوومەتی ئێرانــدا هاتبوونە گــۆڕێ، بۆ دەفتەری سیاســی ڕوون کردەوە و ئــاگاداری کردینەوە کە هەیئەتــی ئێرانی داخواز و پێشــنیارەکانی ئەویان بە هێند وەرگرتووە و هەموویــان نووســیوەتەوە بۆ ئەوەی بیبەنەوە بۆ ئێران و بەرپرســانی سەرەوەتری خۆیانی لێ ئاگادار بکەنەوە و د.قاسملووش لە گەڕانەوەی بۆ کوردســتاندا نەزەر و بۆچوونی ڕێبەرایەتیی حیزب لەسەر بابەتەکە وەردەگری و لە سەفەری داهاتوودا بۆ دەرەوەی وڵات جارێکی دیکە کۆ دەبنەوە و هەنگاو بۆ بەرەوپێشــبردنی پرۆسەکە هەڵدەگرن هەتا زووتر بە ئاکامی بگەیەنن.

دوای تەواوبوونــی ئەو بەشــە لە ڕاپۆرتی ســەفەری د.قاســملوو بۆ دەرەوەی وڵات سروشــتی بوو کە دەفتەری سیاسی ناڕەزایەتیی خۆی لــەو پێوەندییەدا دەرببڕێ کە لەو بابەتــە گرینگەدا کومیتەی ناوەندی و تەنانەت دەفتەری سیاسیشی لێ ئاگادار نەکردۆتەوە، بەڵام بۆ من وەک ئەندامێکی دەفتەری سیاسی بێجگە لەو کارە، بەشداریی شەخسی دوکتور وەک کەسی یەکەمی حیزب لەو کۆبوونەوەیەشدا جێگای ڕەخنە بوو. من لە کۆبوونەوەکەی دەفتەری سیاســیدا ڕاشکاوانە ڕەخنەم لەوە گرت کە د.قاسملوو وەک کەسایەتیی یەکەمی حیزبی دێموکرات لەگەڵ هەیئەتێکی کۆماری ئیســلامی کە لەگەڵ ئێمە لە شــەڕێکی چەکداریی گەرمدان و تا ئــەو دەم بە ســەدان و بگرە هەزاران کەســمان لە یەکتری کوشــتووە، دادەنیشــێ کە تەنانەت ناوی ڕاستەقینەی ئەندامانی هەیئەتەکەش نازانێ و لەباری پاراســتنی ئەمنییــەت و پارێزگاریی خۆیــەوە هیچ هەنگاوێک هەڵناگــرێ، لە حاڵێکدا کە هەر لــەو کاتەدا ژمارەیەکی زۆر لە ئەندامانی دڵســۆزی حیزبی کە بەشێکیان قاڵبووی مەیدانی خەباتی پێشمەرگایەتی

و لە هەموو باریکیشەوە جێگای متمانە بوون، لە وییەن دەژیان و ئامادە بوون لە پێناو پاراستنی د. قاسملوودا گیانیان فیدا کەن، متمانەیان پێ ناکرێ و بە تەنیا لەگەڵ کاک عەبدوڵلا قادری‌ئازەر ئامادەی کۆبوونەوە دەبێ. من درێژەم بە رەخنەکانم دا و ئیشارەم بەو راستییە کرد کە بەڕێز دوکتور قاسملوو زۆر باش شارەزای کاری دیپلۆماسی و پرەنسیپی بەشداری لەم چەشنە کۆبوونەوە و دانوستانانەیە و، ئەوەی وەک عورفی ئەمڕۆی دونیا ناسراوە، ئەوەیە کە کۆماری ئیسلامی هەیئەتی خۆی لە ج ئاستێکدا ناردووە، دوکتور قاسملووش پێویست بوو هەیئەتێکی لەو ئاستەدا لە هاوڕێیانی کوردستان و دەرەوەی وڵاتی بۆ ئەو دانیشتنە ناردبا و بۆ خۆی لە کۆتایی پرۆسەکە و بە ئاکام گەیشتنیدا، بۆ ئیمزا کردن و راگەیاندنی رێککەوتنەکە لەگەڵ بەرپرسانی ئاستی هەرەبەرزی رێژیم ئامادە ببوایە.

د. قاسملوو لە بەرانبەر ئەو رەخنانەدا بۆی باس کردین کە رێژیمی کۆماری ئیسلامی پێداگریی زۆری کردووە کە ئەو دانیشتنە بە ئامادەبوونی ئەو چەند کەسە پێک بێ و کەسی دیکەی لێ ئاگادار نەکرێتەوە لەبەر ئەوەی لە نێو دامودەزگاکانی رێژیمدا دژبەرانی ئەم کۆبوونەوەیە و نەیارانی درێژەپێدانی زۆرن و ئەگەر ئەوان ئاگادار ببنەوە، پرۆسەکە لە بار دەبەن، بۆیە پێویستە ئەوپەڕی نهێنیکاری بکرێت بۆ ئەوەی کۆسپ و تەگەرەمان نەیەتە سەر رێگا. لە پێوەندی لەگەڵ پاراستنی خۆی و کاک عەبدوڵلا لە پیلانەکانی رێژیم لەو کۆبوونەوەیەدا بۆی باس کردین کە بەڕێز مام جەلال چەند کەس لە برادەرانی خۆی کە دەمانچەیان پێ بووە، لە پشت دەرکی ژووری کۆبوونەوەکە و لە شوێنێکی دیکەی نزیک لە کۆبوونەوەکە داناوە، بۆیە لەم بارەوە نیگەرانیمان نەبووە.

لە راپۆرتەکەی د. قاسملوودا وا دەردەکەوت کە هەیئەتی رێژیم بە شێوەیەک هەڵسوکەوتیان کردووە و باسەکانیان بردووەتە پێشێ کە ئەو گومانەیان لە د. قاسملوو و باقی ئەندامانی هەیئەتدا پێک هێنابوو کە بەراستی رێژیمی کۆماری ئیسلامی دوابەدوای کۆتاییهێنان بە شەڕی

هەشــت ســاڵەی نێوان ئێران و عێراق، بە شــێوەیەکی جیددی خەریکە چارەســەرێکی ئاشــتیخوازانە بۆ پرســی کــورد لە کوردســتانی ئێران بدۆزێتەوە، بۆیە د. قاسملووش بە هیچ شێوەیەک نەیویستووە ئەو هەلە لە دەست بدات، رازیبوونی بەرپرسانی پێوەندیداری رێژیم بە بەشداریی بەرێز مام جەلال و بن بێللاش زورتر ئەم گومانەی بەهێز دەکرد، غافڵ لەوەی کە رێژیم زۆر فێلبازانە و دوای لێکدانەوەیەکی وردی هەمەلایەنە لە توانایی دوکتور قاســملوو نیگەران بوو زور بە لێزانییەوە ئەو داوەی بۆ داناوەتەوە و ئەم بەشانە لە کاری کۆبوونەوەکەش راست بەشێک لە پیلانەکە و راکێشانی نێچیر بۆ نێو داوەکە بووە[٣].

د. قاسملوو لە راپۆرتەکەیدا باسی کرد کە لەگەڵ هەیئەتی رێژیم رێک کەوتوون کە لە بەهاری ســاڵی ١٣٦٨ی هــک (١٩٨٩ز) بە پێی قەراری پێشوو جارێکی دیکە کۆ ببنەوە و د. قاسملوو هەیئەتی رێژیم لە ئاکامی بۆچوونــی رێبەرایەتیــی حیزب و ئەوانیش هەیئەتــی حیزب لە وەڵام و ئاکامی داخوازییەکانی حیزب ئاگادار بکەنەوە و کارەکە درێژە پێبدەن.

ئاکامی باسەکانی د. قاسملوو لەسەر ئەو کۆبوونەوەیە و، رەخنەکانی دەفتەری سیاسی لەسەر شێوەی کۆبوونەوەکە بوو بەوە کە:

وتووێــژ لەگــەڵ کۆمــاری ئیســلامی بــە مەبەســتی دۆزینــەوەی رێکەچــارەی ئاشــتیخوازانە لەگەڵ کۆماری ئیســلامی کارێکــی دروســتە، هەرچەند لە رابردووشــدا حیزبــی دیموکرات لــەو پێوەندییەدا هەوڵی داوە، بەڵام بە ئاکام نەگەیشتووە، ئەو جارەش پێویستە ئەو رێگایە تاقی بکرێتەوە، بەو مەرجەی لە دانیشتنی داهاتوودا د. قاسملوو لەو کۆبوونەوەیەدا بەشداری نەکا، بەڵکوو لە جیاتی ئەو، هەیئەتــی حیزب بە ســەرۆکایەتیی ئەندامێکی رێبەرایەتی بەشــداری کۆبوونەوەکە بێ. لەسەر ئەم مەرجە پێداگری کرا و د. قاسملوو لە وەڵامی رەخنەی دەفتەری سیاسیدا، بۆ دڵنیایی‌دان بە دەفتەری سیاســی فەرمووی مەبەســتی

من لە بەشداریی خۆم لــە کۆبوونەوەکەدا ئــەوە بووە کە ســەرەتای کارەکــە دامەزرێنم و درێــژەی کارەکە بە هەیئەتی حیزبی دەســپێرین. لە ئەنجامدا ساغ بووینەوە کە دەفتەری سیاســی بــە لەبەرچاوگرتنی ئەم مەرجە، لە پلینۆمــی کۆمیتەی ناوەندیدا پشــتگیری لــە درێژەپێدانی وتووێژەکە بکا"[1].

لە رۆژانی ٩ هەتا ١٤ی رەشــەمەدا کۆبوونــەوەی کۆمیتەی ناوەندی پێک هــات، لەو کۆبوونەوەیەشــدا د. قاســملوو راپۆرتی ســەفەرەکەی پێشــکەش کــرد و دوای ئەزەر و بۆچوونەکانی د.قاســملوو ســەبارەت بە وتووێژ لەگەڵ رێژیم و موناقشــەکردن لەســەر پرســەکە، کۆمیتەی ناوەنــدی بریاری درێژەدان بە وتووێژەکەی بە لەبەرچاوگرتنی مەرجی دیاریکراوی دەفتەری سیاسی پەسند کرد.

دوای ئــەوەی رێبەرایەتی بۆ درێژەدانی وتووێژەکە بەو شــێوەیە کە پێشــتر باســمان کرد قەناعەتی هێنا، د.قاســملوو لە کۆتاییەکانی مانگی بانەمەڕ سەفەری دەرەوەی وڵاتی کرد و ئێمەش چاوەڕوانی ئەوە بووین کە هەیئەتی ئێرانی کە گەڕابوونەوە تاران و ئاکامی وتووێژەکەیان لەگەڵ بەرپرســانی باڵای خۆیان تاوتوێ کردبوو، د. قاسملوو ئاگادار بکەنەوە و بــۆ دانیشــتنی هەیئەتــی حیزب ـ بە بێ ئامادە بوونی د. قاســملوو ـ و هەیئەتــی رێژیم قــەرار دابنێن، بەڵام لەو پێوەندییــەدا هیچ خەبەرێکمان پێ نەگەیشــت تا رۆژی ٢٢ی پووشــپەڕی ١٣٦٨ی.ک دوکتور قاسملوو و هاورێکانــی شــەهید کران و دەفتەری سیاســی لە رێــگای هاورێیانی دەرەوەمان لەو خەبەرە دڵتەزێنە ئاگادار کرایەوە.

دوای رووداوەکە دەرکەوت کە پاش ئەوەی هەیئەتی کۆماری ئیسلامی لــە کانالی د. فازڵەوە دوکتۆر قاســملوو ئاگادار دەکەنــەوە کە جارێکی دیکــە بۆ درێژەدانی وتووێژەکە کۆ ببنەوە و هەیئەتی حیزب لە نەزەری حکوومەت ســەبارەت بە باسەکانی کۆبونەوەی پێشوو ئاگادار بکەنەوە، جارێکــی دیکە د. قاســملوو بە بێ لەبــەر چاوگرتنی بریــاری دەفتەری

سیاسی و کۆمیتەی ناوەندی لەگەڵ کاک عەبدوڵڵا قادریئازەر، بە نهێنی و بە بێ ئەوەی کەسێکی دیکە ئاگادار بکاتەوە لە شاری ویەن لە ماڵی هاوسەرەکەی د. فازل ئامادەی ئەو دانیشتنە لەگەڵ نوێنەرانی حکومەت دەبێ، بەو جیاوازییەی کە ئەو جارە مام جەلال و بن بێللا بەشداری کۆبوونەوەکە ناکرێن. هۆی بەشدار نەکردنی ئەوان لە لایەن ڕێژیمەوە بە تەواوی ڕوونە، چوونکە ئەو پیلانەیان بە دەستەوە بووە و ویستوویانە پیلانەکەیان هەرچی هاسانتر بە ئەنجام بگەیەنن. بیانووی ڕژیم بۆ بەشدار نەکردنی ئەو دوو بەڕێزە لە کۆبوونەوەکەدا ئەوە بووە کە ئەم وتوویژە بە تەواوی نهێنییە و تا کۆتایی نابێ بڵاو بێتەوە بۆ ئەوەی لایەنە توندڕەوەکان لە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا کۆسپ نەخەنە سەر ڕێگای وتوویژەکە، مام جەلالیش کەسێکە لەوانەیە وتوویژەکە ئاشکرا بکات، بن بێللاش کەسێکی بیگانەیە و پێویست ناکا بۆ باس لەسەر وردەکاریی وتوویژەکە بەشدار بێت، ئێمە دوو لایەن کە ئێرانین و هاوولاتین لەسەر پرسەکە باس دەکەین و بە ئاکامی دەگەیەنین. ئامادەکردنی زەمینەی بەشداری نەکردنی ئەو دوو بەڕێزە پێشتر و دوای کۆتایی کۆبوونەوەی یەکەم، لە لایەن هەیئەتی ئێرانییەوە کرابوو و ئەوەیان بە د.قاسملوو ڕاگەیاندبوو، چوونکە د.قاسملوو لە گەڕانەوەی بۆ کوردستان و دوای کۆبوونەوەی جاری یەکەم ئەو قسانەی بۆ ئێمە باس دەکرد.

د.قاسملوو بۆ بە نهێنی ڕاگرتنی ئەو کۆبوونەوەیە (کۆبوونەوەی دووهەم) ئەوندەی قایمکاری کردبوو کە کاک کەریم پیرۆتی کە ئەندامێکی دڵسۆز و هەڵسووری حیزبی و تەنانەت جێگای متمانەی د. قاسملوو بوو، دەیگێڕایەوە کە لە ویەن لە خزمەت د. قاسملوودا بووە، دوکتور لە ڕۆژی ڕووداوەکەدا پێی دەڵێ کە لەگەڵ کاک عەبدوڵڵا قادریئازەر بە ماشینەکەی خۆی بیانباتە هوتێل ... لەوێ قەرارێکی هەیە، کاک کەریم دوای ئەوەی کە دەیانگەیەنێتە شوێنی مەبەست، دەیهەوێ لەگەڵیان بچێ، د.قاسملوو پێی دەڵێ لێرەڕا بگەڕێوە، کاک کەریم پێداگری دەکا کە

لەگەڵیان بچن و دەڵی من نایەمە کۆبوونەوەکە، بەڵام بۆ ئاگاداربوون لە ئێوە لە پشتی دەرکەی ژووری کۆبوونەوەکە لە هوتێل دەبم، خۆ ئاگری ئێوە ئاوا دوو نەفەری بچن بۆ شـوێنێک و کەسی دیکەتان لەگەڵ نەبێ، بەڵام د.قاسـملوو لێی قەڵس دەبێ، لە ئاخردا کاک کەریم لێی دەپرسـێ کەنگـێ و لە کـوێ بێمەوە بـە دواتاندا؟ د. قاسـملوو پێـی دەڵێ دوای تەواوبوونی دیدارەکە بۆخۆم تەلەفۆنت بۆ دەکەم، ئەو دەم لەبەر دەرکی هوتێل ئامادە بە، کاک کەریم ئەو دوانیوەڕۆیە هەر چاوەڕوانی تەلەفۆنی دوکتـور دەبێ، بـەڵام کە درەنگ دەبێ و تەلەفۆنی بـۆ ناکرێ، نیگەران دەبـێ و دەچێتە بـەردەم هوتێلەکە، کە دەبینێ کۆڵانی تەنیشـتی هوتێل زۆر قەرەباڵغـە و پۆلیسـی زۆری لێیـە و ئامبولانـس هاتوچـۆ دەکەن نیگەرانییەکـەی زیاتر دەبـێ و دەیەوێ بچێتە بەر دەرکی ئەو ماڵەی کە لە نێو کۆڵانەکەدا خەڵکێکی زۆری لێ کۆ بووەتەوە، پۆلیسـەکان پێشـی پێ دەگرن، کە دەپرسێ لەو کۆڵانەدا چ قەوماوە، پێی دەڵێن لە فلان ماڵدا قەتڵ ڕووی داوە و سێ کەس کوژراون.

بەداخەوە بە شـەهیدبوونی د. قاسملوو و کاک عەبدوڵڵا قادری ئازەر زۆر پرسـیاری بێ وەڵام بۆ ئێمە ئەندامانی ڕێبەرایەتیی ئەو کات هاتنە گۆڕێ کە تا ئێستاش وەڵامێکی ڕاستەقینەیان پێ نەدراوەتەوە و لەوانەیە هیـچ کاتێکیش ئەو وەڵامانە بە دروسـتی نەدرێنـەوە، چوونکە ئەوانەی وەڵامی ڕاستەقینەیان لە لا بوو، شەهید کران.

یەکەم پرسیار ئەوەیە کە:

هاندەری دوکتور بۆ ئەوەی کە بڕیاری کۆمیتەی ناوەندی بشـکێنێ و جارێکی دیکە بۆ خۆی ڕاسـتەوخۆ بەشـداری لەو کۆبوونەوەیەدا بکات چ بووە؟ هەموو ئەو وەڵامانەی کە دەکرێ بەو پرسیارە بدرێنەوە زیاتر گومان و لێکدانەوەن و منیش بە حوکمی ئەوەی کە سـاڵانێک شـانازیی هاوکاربوونـی ئـەو گەورەپیـاوەم پێ‌بـڕاوە و کـەم و زۆر شـارەزای ڕۆحیات و هەڵسـوکەوتی بووم، بە لە بەرچاو گرتنی هەلومەرجی ئەو کاتـی ناوچـە و حیزبـی دێموکرات چەنـد گریمانەیەک بـۆ وەڵامی ئەو

پرسیاره دینمه ئاراوه:

● یەکـەم: گرینگترینیان دەتوانی ئەوە بێ کە دوکتور لە کۆبوونەوەی یەکەمی لەگەڵ نوێنەرانی حکوومەت بە تەواوی بەو قەناعەتە گەیشـتبێ کە ڕێژیم کێشـەی کورد لە ڕێگای وتوویژ لەگەڵ دوکتور قاسـملووەوە چارەسـەر دەکا، دوای گەڕانەوەی دوکتور لە کوردستانەوە بۆ ئورووپا کاتێـک ئاگاداری دەکەنەوە کە کۆبوونەوەکە پێک بێنن، لەوانەیە دوکتور پێـی ڕاگەیاندبن کـە ڕێبەرایەتیی حیزب بڕیاری داوە هەیئەتێکی ئێمە لە کۆبوونـەوەدا بەشـدار بێت و ئێوە لەگەڵ ئەوان ئـەو وتوویژانە درێژە پێبدەن، بەلام ئەوان کە لە ڕاستیدا مەبەستیان چارەسەری پرسی کورد نەبووە، بەڵکوو مەبەستی ڕاستەقینەیان لە داوخستنی د. قاسملوو بووە، وەلامیان دابێتەوە کە لە بەر گرینگی و هەسـتیاربوونی پرسـەکە ئەوان تەنیـا لەگـەڵ دوکتـور ئامادەی دانیشـتن دەبن و ئەگـەر دوکتور ئەوە قبـوول نـەکا وتوویژەکە کۆتایـی پێ دێت، دوکتوریش کاتێک تووشـی ئـەم دووریانـە دەبێ کە یـان درێژەدانی وتوویژەکە بـە ئامادەبوونی خـۆی یان هیـچ، ڕێگای یەکـەم هەڵدەبژێـرێ بۆ ئەوەی ئـەو دەرفەتە مێژوویییەی! لەدەست نەدابێ، خۆ لە ئەگەری سەرکەوتن لەو وتوویژەدا و بەدەسـتهێنانی مافێکی جێگای پەسـند بۆ حیزبـی دێموکرات و گەلی کـورد لە کوردسـتانی ئێرانیشـدا، بێجگە لـەوەی وەک قارەمانێکی ئەو بوارە دەردەکەوێ، مەجالێکی ئەوتۆش بۆ ڕێبەرایەتیی حیزب سەبارەت بە لە ژێرپێنانی ئاشکرای بڕیار و ڕەخنەلێگرتنی نامێنێتەوە.

● دووهەم: پاش تەقەوەستان لە نێوان هێزەکانی ئێران و عێراق دوای شـەڕێکی ماڵوێرانکەری هەشت سـاڵە، حیزبی دێموکرات لە کۆبوونەوە و ڕاگەیاندنەکانی خۆیدا، بە مەبەسـتی هاندانی خەڵک و پێشـمەرگە بۆ درێژەدانـی خەبـات و بەربەرەکانـێ، گیروگرفتـە گەورە و لـە ئەژمار نەهاتووەکانـی ڕێژیمی زەق دەکردەوە کە دوای کۆتایی شـەڕ بەرۆکی ڕێژیم دەگرن و ڕێژیمیش لە چارەسەرکردنیان دەستەوەستان دەمێنێتەوە، وەک ئاوەدانکردنـەوەی ژمارەیەکـی زۆر لـە شـارە وێرانکـراوەکان،

گەراندنەوەی سەدان هەزار لە دانیشتوانی ئەو شارانە کە ئاوارەی نیوخۆی ولات بووبوون و هەموو شتیکی خویان لە دەست دابوو، هاتنە ئارای ویست و داخوازی رەوای خەلکی ئیران سەبارەت بە ئازادی، کار و داهات و هەموو مافە پیشیلکراوەکانیان کە پیشتر بە بیانووی ئەوەی ریژیم لەگەل دوژمنیکی دەرەکی واتە سەدام حوسین لە شەریکی توندوتیژدا بوو، کەمتر باسیان لیوە دەکرا و ... بەلام بە کوتاییهاتنی شەر، ئەو داخوازییانە و بەربەرەکانی بو دابینبوونیان بەردەوام دەبی و لە ئاکامدا دەرفەتی خەباتی گەلی کورد و حیزبی دیموکرات باشتر دەبی. ئەوانە هەموو لایەنیکی ئەو پرسە گرینگە بوون.

بەلام لەوانەیە بو د. قاسملوو کە سەرکردایەتی و ریبەرایەتیی بزووتنەوەی کوردی دەکرد، لایەنی دیکەی ئەم پرسەش کە لایەنیکی نیگەتیڤی پرسەکە بوو جیگای لی وردبوونەوە بووبیت، بەو واتایە کە ئەگەر تاکوو ئەودەم لەگەل ئەوەی ریژیم لەو ٨ سالەدا کە لە ژیر هیرشی بیوچانی سەدام حوسین بوو توانیبووی کوردستانیک کە دوای رووخانی ریژیمی پاشایەتی بەشیکی زوری لە ژیر دەسەلاتی هیزە بەرهەلستکارەکانی کورد بە تایبەت حیزبی دیموکراتدا بوو، هەنگاو بە هەنگاو وەرگریتەوە و پاشەکشە بە هیزی پیشمەرگە بکا، بە جوریک کە لە کاتی وتوویژی د. قاسملوو لە گەل ریژیمدا، سەرکردایەتیی حیزبی دیموکرات و هەموو هیزە سیاسییە بەرهەلستکارەکانی کوردی ئیران لە ژیر زەختی ریژیمدا نەیانتوانیبوو لە کوردستانی ئیران بمیننەوە و بە ناچاری روویان لە کوردستانی عیراق کردبوو و لەوی بنکە و بارەگاکانی خویان لە سنوورەکان دامەزراندبوو. تو بلیی د. قاسملوو بیری لەو لایەنە نیگەتیڤەش نەکردبیتەوە، مادام کە ئیستا ریژیم شەریکی لەگەل هیزەکانی عیراق نامینی، توانای بەربەرەکانی کردنی لەگەل هیزی پیشمەرگە بەرفراوانتر و بەهیزتر دەبی و خەباتەکە سەختتر، پرمەترسیتر و دریژتر دەبیتەوە، ئەوەش هاندەریک بووبی بو ئەوەی د.قاسملوو ئەو وتوویژە بە دەرفەت بزانی و لە دەستی نەدا، بەلکوو لە

ڕەوتی وتوویژەکاندا چارەسەرێک بۆ کێشەی کورد بێتە ئاراوە.

لــە هەر حاڵدا د. قاســملوو بە هــەر لێکدانەوەیەک لانیکــەم بۆ جاری دووهەم بەشداریی لەو شێوە وتوویژەدا کردبێ، لێکدانەوەیەکی دوور لە ڕاســتی بووە. وەک ئەوانەی کە کار لەسەر کەرەسەی تەقینەوە دەکەن پەیتا پەیتا ئەم مەترسییە دەڵێنەوە کە "یەکەم هەڵە، ئاخر هەڵەیە" هەڵەی د.قاســملووش ئاخــر هەڵە بوو کــە بەداخەوە زۆر لــە ڕێبەرانی دیکەی کوردیش تووشــی بوون و دوای ئەو هەموو ئەزموونە مێژووییانە، ئەو هەڵەیە لانیکەم لە د. قاسملوو چاوەڕوان نەدەکرا.

دوای بــە چۆکداهاتنــی کۆماری ئیســلامی لە شــەڕی ئێــران ـ عێراق و پەســند کردنــی بڕیارنامەی ٥٩٨ی ئەنجومەنی ئاسایشــی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان، کۆماری ئیسلامی و هێزەکانی لەوپەڕی بێهیوایی و پرشوبلاویدا بوون چوونکە ئاکامی شەڕێک کە سەدان هەزار کوژراو و بریندار بۆ کۆماری ئیسلامی لێ کەوتەوە و هەڵگری سەدان میلیارد دۆلار زیانــی ماڵی و وێرانبــوون و تێکڕووخانی ژمارەیەکی بەرچاو لە شــار و شارۆچکەکانی سەر سنوور بوو کە زۆربەیان تا ئێستاش وەک خۆیــان لێ نەهاتوتــەوە، هەموو ئەوانە بە هیوای ســەرکەوتن بەســەر سەدام حوسێن و تێکڕووخاندنی حکوومەتەکەی و "ڕزگارکردنی قودس لــە ڕێگای کەربەلاوە"[٥٣] بوو، بەڵام ئاکامەکەی بە پێچەوانەی ئارەزووی ڕێژیم تەواو بوو، نەک ڕێژیمی بەعسی عێراقیان بۆ نەڕووخا و قودسیان لــە ڕێگای کەربــەلاوە بۆ ڕزگار نەبــوو، بەڵکوو بە تــەواوی مایەپووچ دەرچوون و بێجگە لە سەرشــۆڕی و تێکشــکانێکی گــەورە هیچیان بۆ نەمایــەوە، بــەلام دوو هەڵەی گەورە لەو ســەردەمە ورەیەکی هێنایەوە بەریان و ئارادەیەک زیندووی کردنەوە:

یەکــەم ـ هەڵەی ڕێکخــراوی موجاهیدینی خەڵکی ئێران بوو کە دوای تەقەوەســتان، هێزێکــی گــەورەی خۆیان کــۆ کردەوە و بە پشــتیوانیی تانکەکانی ڕێژیمی عێراق دەســتیان دایە هێرشــێک بە ناوی "ڕووناکیی هەتاهەتایــی" (فــروغ جاویــدان) ئەو هێرشــە لــە ســنووری پارێزگای

کرماشـــانەوە دەســـتی پـــێ کـــرد. موجاهیدیـــن لەســـەر ئـــەو بەرنامەیە هێرشـــەکەیان دەســـت پـــێ کرد کە بـــە خێرایی ئەو ڕێگایـــە دەبڕن و لە ڕێگای کرماشـــانەوە هێرشـــەکەیان درێـــژە دەدەن و تـــاران دەگرن. لە ئاکامـــدا کۆمـــاری ئیســـلامی تێـــک دەڕووخێنن و بۆ خۆیان دەســـەڵاتی ئێران بە دەســـتەوە دەگرن. بەڵام دوای بڕینی مەودایەکی کورت لەگەڵ بەربەرەکانێی هێزەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسـلامی ڕووبەڕوو بوونەوە و تێک شکێنران و هێزەکەیان بە شێوەیەک بڵاو بوو کە قەت حیسابیان بۆ نەکردبوو.

دووهەم ـ کەمتەرخەمیی د. قاسملوو بوو کە زۆر گرینگ بوو. بە هۆی ئـەوەی کە دوای بڕیارنامـەی ٥٩٨ی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان هێزەکانـی پێشـمەرگەی کوردسـتان و بـە تایبەتی هێزەکانـی حیزبی دێموکرات لە ناوخۆی کوردستان خەریکی خەبات و چالاکیی گەرموگوڕی چەکداری بە دژی هێزەکانی ڕێژیم بوون و لەو کاتەدا کوردسـتان تاقە ناوچەی ئێران بوو کە خاوەنی هێزێکی بەرچاوی چەکداریی بە ئەزموون بـوو کە لە توانایدا بوو لە بەرانبـەر هێزەکانی ڕێژیمدا خۆڕاگری بکات. بەڵام بە داخەوە شـەهید بوونی د. قاسـملوو زەبرێکی ڕۆحیی ئەوەندە گەورە بوو کە خەڵکی کوردستان و هێزی پێشمەرگەی تاساند.

گومانـی تێـدا نیە کە شـەهید بوونی د. قاسـملوو ژانێکـی گەورە لە جەسـتەی کورد بە گشـتی و حیزبی دێموکرات بـە تایبەتی بوو. دوای لە سـێدارەدرانی شەهید پێشەوا قازی محەممەد، ئەوە یەکەم سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات بوو کە بە پیلانی دەسەڵاتدارانی تاران شەهید دەکرا، ڕووداوێک کە بە هیچ جۆر چاوەڕوان نەدەکرا:

● یەکـەم: لەبەر ئەوەی کە د. قاسـملوو بە پێی بڕیـاری ڕێبەرایەتیی حیـزب قەرار نەبـوو لەو کۆبوونەوەیەدا بەشـدار بێت، بۆیـە ئێمە لەو پێوەندییـەدا نیگەرانیمـان نەبـوو، چوونکـە لەو بـاوەڕەدا بووین کە د. قاسـملوو بڕیاری ڕێبەرایەتی ناشـکێنێ و پێویستیش ناکا، مادام لەگەڵ پێشـنیارەکەی بۆ درێژەدان بە وتووێژ موافقـەت کراوە و ئامادەبوونی

ئـەو لەگەڵ لایەنی حکوومەت بۆ کۆتایـی کارەکە، واتە بۆ دوای ئەوەی کە هەیئەتەکان وردەکارییەکانی وتوویژەکان بە ئاکام دەگەیەنن دانراوە ـ هەرچەند دەرکەوت کە مەبەستی ڕێژیم، وتوویژ و چارەسەری پرسی کورد و کوردسـتان نەبوو و ئەگەر د. قاسـملوو بەشـداری کۆبوونەوە نەبوایـە ڕێژیم هیچ هەیئەتێکی حیزبی پەسـەند نەدەکـرد، بۆیە وتوویژ کۆتایـی پێ دەهـات و دوکتوریش لە دەسـت نەدەچوو. شـەهیدبوونی د. قاسـملوو لە کۆبوونەوەیەک لەگەڵ دوژمنێکـی بێبەزەیی و فێڵباز بە بـێ لەبەرچاوگرتنـی کەمترین ئامادەکاریی ئەمنییەتـی و بە پێچەوانەی بڕیاری حیزب، دەردی سـەرباری ئەو کارەسـاتە بوو. لەو پێوەندییەدا کەوتبووینە ژێر بارانی پرسـیاری گەورە و بچووک و هەموو ئەوانەی بەو ڕووداوە دڵتەنگ بوون، دڵسۆزانە پرسیاریان دەکرد، بۆچی؟ ئێمەش لـەو کاتەدا و تا نووسـینی ئـەم دێڕانەش، ئـەو وردەکارییانەمان باس نەدەکرد و هەڵەکەمان دەخستە ئەستۆی حیزب.

● دووهەم: دوکتور قاسملوو کەسایەتییەکی بە ئەزموون و خوێندەوار بوو، سەربردەی سمکۆ و هەمزەئاغای مەنگوڕ و شێخ سەعیدی پیران و باقی سەرکردە مێژووییەکانی کوردی دەزانی و ئاگادار بوو کە چۆن حکوومەتـە داگیرکەرە دژە کوردەکان بە فێڵ و فیتنە لە داویان خسـتن و کۆتاییان بە ژیانیان هێنا. دوکتور قاسـملوو بە دەیان جار لە دانیشتن و میوانداریەکانـدا قسـەیەکی مەرحوومی بابی لـە پێوەندی لەگەڵ فێڵ و فریـوکاری (عەجەمـەکان)[1] دەگێڕایەوە کە گوتوویەتی ئەگەر لە ڕێگا تووشـی عەجەم بووی یان بیکوژە یـان لەبەری هەڵێ، دەنا هەر زمانی بتانگاتێ فریوتان دەدا. کەسایەتییەک بەو هەموو زانیاری و ئەزموونەوە کە ئاوا بە هاسـانی بەرەو مەرگ دەچێ داخ و کەسـەرەکەی قورسترە، دەنا خۆ ئەگەر ئەوەش نەبوایە لەوانە بوو د. قاسملوو تا ئێستا بە مردنی سروشـتی وەک نەخۆشـی، پیری و ... کۆچی دوایـی کردبایە، یان لەو هەموو بۆمباران و تۆپبارانانەی کە لەو ماوەیەدا دەکرایە سـەر بنکە و بارەگاکانـی حیزب کە د. قاسـملووش هەر لەو شـوێنانەدا دەژیا، وەک

ژماره‌یه‌ک له‌ کادر و پێشمه‌رگه‌کانمان به‌رکه‌وتبایه‌ و شه‌هید بوایه‌، به‌لام تا ئه‌و کاته‌ی له‌ نێو پێشمه‌رگه‌ و له‌ شاخ و دۆڵه‌کانی کوردستان بوو، گیانی پارێزراو بوو و پیلانه‌کانی ڕێژیم له‌ دژی ئه‌و هه‌موو پووچه‌ڵ کرانه‌وه‌.

دوای شه‌هید بوونی د. قاسملوو چه‌ند جارێکی دیکه‌ له‌ ڕێگای دۆسته‌کانمانه‌وه‌ له‌ کوردستانی عیراق، کۆماری ئیسلامی پێشنیاری وتووێژی بۆ ناردووین، به‌لام وه‌لامی ئێمه‌ ڕه‌دکردنه‌وه‌ی ئه‌و پێشنیارانه‌ بووه‌. دوایین پێشنیاری ڕێژیم له‌و پێوه‌ندییه‌دا ساڵی ١٣٨٠(٢٠٠١) بوو. له‌و ساڵه‌دا «کارل شرامیک»[٧] که‌سایه‌تیی سیاسیی ناسراوی ئوتریش که‌ له‌و کاته‌دا باڵوێزی ئوتریش له‌ دامه‌زراوه‌ی کولتوور و په‌ره‌سه‌ندنی ئورووپا (مؤسسه‌ فرهنگ و توسعه‌ اروپا) بوو له‌ پێشنیاری کۆماری ئیسلامی ئاگاداری کردینه‌وه‌. ئه‌و له‌و باوه‌ڕه‌دا بوو که‌ وتووێژه‌که‌ جیددییه‌ و کۆماری ئیسلامیی ئێران ده‌یه‌وێ پرسی کورد له‌ کوردستانی ئێران به‌ شێوه‌یه‌کی ئاشتیخوازانه‌ چاره‌سه‌ر بکا. به‌ له‌به‌رچاوگرتنی هه‌ستیاربوونی پرسه‌که‌ و ئه‌زموونی تاڵ و بێ ئاکامی پێشوو، ئه‌و پێشنیاره‌ له‌ ده‌فته‌ری سیاسیی قسه‌ و باسی زۆری له‌سه‌ر کرا و لێکدانه‌وه‌ی زۆری بۆ کرا، تا له‌ کۆتاییدا بڕیار درا که‌ ئه‌و پێشنیاره‌ له‌ کۆبوونه‌وه‌ی کۆمیته‌ی ناوه‌ندیدا بخرێته‌ به‌ر باس و هه‌ر قه‌رارێک له‌وێ له‌سه‌ری ساغ بووینه‌وه‌، به‌و پێیه‌ وه‌لامی پێشنیاره‌که‌ بدرێته‌وه‌. گرینگیی وه‌لامدانه‌وه‌که‌ له‌وه‌دا بوو که‌ له‌ لایه‌ک هیچ متمانه‌یه‌ک له‌ لایه‌ن حیزبه‌وه‌ نه‌بوو که‌ کۆماری ئیسلامی به‌ ڕاستی هاتبێته‌ سه‌ر ئه‌و باوه‌ڕه‌ی که‌ وتووێژ له‌گه‌ڵ حیزب بکا، له‌ لایه‌کی دیکه‌وه‌ به‌ دروست نه‌ده‌زانرا وه‌لامی ڕه‌د به‌ شرامیک بدرێته‌وه‌؛ که‌سایه‌تییه‌کی ئورووپایی و دۆستی حیزب، چوونکه‌ له‌وانه‌ بوو ڕه‌دکردنه‌وه‌ی پێشنیاری وتووێژ له‌ باری سیاسییه‌وه‌ بۆ حیزب گران ته‌واو بێ، هه‌روه‌ها له‌ حاڵه‌تێکی وادا کۆماری ئیسلامی خۆی له‌ لای ئورووپاییه‌کان به‌ حه‌قدار نیشان بدا که‌ ئه‌وه‌تا ئاماده‌یه‌ له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکرات کێشه‌ی کوردستان

چارەسەر بکا، بەڵام حیزبی دیموکرات چوونکە شەڕخوازە، وتوویژ ڕەد دەکاتەوە.

لــە ئاکامــدا ئەو پرســە لــە پلینۆمــی ســێهەمی کۆمیتــەی ناوەندیی هەڵبژێــردراوی کۆنگــرەی دوازدە کە لە ڕۆژانــی ٦ – ٨ ی خەرمانانی ١٣٨٠ی هەتــاوی (٢٠٠١ی ز) پێکهــات. خرایە بــەر باس و لێکدانەوەی ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزب. لە سەرەتادا دژایەتی لەگەڵ قبووڵکردنی ئەو پێشنیارە زۆر بوو تا لە کۆتاییدا چەند کەسێک لە ئەندامانی ڕێبەرایەتی و یەک لەوان نووســەری ئەم دێرانە لەســەر ئاکامی نێگەتیڤی سیاسیی ڕەدکردنەوەی ئەو پێشــنیارە بۆ حیزب، قسەمان کرد و لە کۆتاییدا بەو ئاکامە گەیشــتین کە بەو مەرجەی وتووێژەکە بە ئامادەبوونی دۆستێک یــان دامەزراوەیەکی سیاســیی ئورووپایی دۆســتی هــەر دوو لا بێت، پێشنیارەکە پەسند بکەین.

من لەو باوەڕەدا بووم کە هیچ نیشانە و هۆیەک هەستی پێ ناکرێ کە ڕێژیم هاتبێتە ســەر ئەو قەناعەتەی کە لەگەڵ ئێمە وتوویژ بکا. بەڵام وا بیر دەکاتــەوە کە ڕێبەرایەتیی حیزب بە هۆی ئەزموونی وتوویژ لەگەڵ د.قاســملوو ئــەو پێشــنیارە ڕەد دەکاتەوە و ئەوەش لــە لای هێندێک لە ناوەندە ئورووپاییەکانی دۆســتی ئێمە دەنگ دەداتەوە و ئاکامەکەی بە قازانجی کۆماری ئیسلامی و زەرەری حیزب تەواو دەبێ، لە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیدا بە درێژی لەسەر ئەم بۆچوونەی خۆم قسەم کرد و بە خۆشییەوە قسەکان شوێندانەر بوون.

کۆمــاری ئیســلامی پێشنیاریشــی کردبوو لــە حاڵەتی پەســندکردنی پێشــنیارەکەدا پێویســتە ســەرۆکی هەیئەتــی حیــزب دیــاری بکرێ و ئیعتبارنامەی بە نووسراوە بە دەستەوە بێ، ئەو کات ئەوانیش بە گوێرەی ناســتی هەیئەتی حیزب، هەیئەتی خۆیان بە ئیعتبارنامەی نووســراوەوە دەناسێنن.

لەو سەروبەندەدا من سەفەری ئورووپام لەبەر بوو، دەفتەری سیاسی ئەرەریان وابوو کە مادام من سەفەری دەرەوە دەکەم، ئیعتبارنامەکە بە

ناوی من بنووسری کە ئەو کات ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزب بووم، بەو شێوەیە ئیعتبارنامەکە بە ئیمزای عەبدوڵلا حەسەنزادە، سکرتێری گشتیی ئەو کاتی حیزب ئیمزا کرا و دیاری کرام بۆ ئەو وتوویژە.

رۆژی ٢١ی سەرماوەزی ١٣٨٠ی ک (١٢ی نوامبری ٢٠٠١) کاتژمێر ٦ی دوانیوەڕۆ لەگەڵ هاوڕێ کاک خوسرەو بەهرامی کە ئەو کات وەک ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی لە دەفتەری نوێنەرایەتیی حیزب لە پاریس کاری دەکرد و دۆستایەتییەکی زۆر نزیکی لەگەڵ شرامیک هەبوو، بە پێی قەراری پێشوو چووین بۆ لای ناوبراو. شرامیک زۆر بە گەرمی پێشوازیی لێ کردین و زۆر خۆشحاڵ بوو کە زانیی پێشنیاری وتوویژمان پەسند کردووە و نەزەرمان وایە بە ئامادەبوونی خۆی وتوویژەکە دەست پێ بکەین، ئەو بۆی باس کردین کە لایەنی دیکە جێگری وەزیری ناوخۆیان دیاری کردووە وەک سەرۆکی هەیئەتەکەیان، گومانیشی لە راستگۆیی و جیددی بوونی کۆماری ئیسلامیی ئێران نەبوو، لە درێژەی قسەکانیدا باسی ئەوەی کرد کە ئەو تێدەکۆشی لە رەوتی وتوویژەکاندا لایەنی حیزب بگری چوونکە ئەوان (ئوتریش) خۆیان بە قەرزداری حیزبی دێموکرات دەزانن (مەبەست تیرۆری د. قاسملوو لە وییەن بوو) ئەوەش شانسێکە دەبێ تاقی بکەینەوە و لە دەستی نەدەین. دوای قسە و باسێکی زۆر لە هێندێک بواردا، ئیعتبارنامەکەم پێ دا، قەرار بوو دوای ئەوە لەگەڵ لایەنی دیکە دابنیشێ بۆ ئەوەی هەم سەرۆکی وەفدی حکوومەت ئیعتبارنامەی بۆ بنووسرێ و هەم رێکەوتی وتوویژ دیاری بکەین. لە کۆتاییدا خواحافیزیمان کرد و پێمان گوت کە ئێمە چاوەڕوانی وەڵامی بەرێزی دەبین. بەڵام تاکوو ئێستاش هیچ وەڵامێک لە لایەن رێژیمەوە نەبوو و پێشبینییەکەی ئێمە لە پێوەندی لەگەڵ جیددی نەبوونی رێژیم لەو پێشنیارەی کە کردبووی کە مەبەستی شتێکی دیکە بوو، راست دەرچوو.

سەرچاوە و پەراویزەکان:

(١) د.فازل رەسوول (فازل مەلا مەحموود) ٤٩ سال تەمەنی بوو. خەلکی سولەیمانی بــوو و لــە زانکوی بەغــداد زمانی کوردیــی خویندبوو. ســەرەتا کۆمۆنیســت بوو و ماوەیەکیش پیشــمەرگایەتیی کردبوو. دوای هەرەسهینانی شۆرشی نەمر مەلا مستەفا بارزانی لە سالی ١٩٧٥ی زایینی، سەرەتا چووە لوبنان و پاش ٢. ٣ سال چووە ڤییەن، لــەوی دوکتورای لە بواری «زانســتە کومەلایەتییەکان» وەرگرت. نیشــتەجیی ولاتی نوتریش بوو و لە «ئەنســتیتوی پیوەندییە نیونەتەوەییەکان» کاری دەکرد و هەروەها وەک «مامۆســتای میوان» لە ئەنســتیتوی زانســتە سیاســییەکان دەرسی دەگوتەوە. سەرنووســەری گوڤــاری «الحیوار» واتــە دیالوگ بوو و چەند کتیبــی بە عەرەبی و ئالمانی نووسیوە.

ناوبراو لە لوبنان و ئورووپا پشتی لە کۆمۆنیزم کرد و رووی کردە ئیسلام. پیوەندیی بەربــلاوی لەگــەل کەســایەتی و لایەنە جیــاوازەکان بۆ نموونە لەگەل ئەبولحەســەن بەنیسەدر و ئەحمەد بن بیللا هەبوو. باسی ئەوە دەکرا کە لەگەل کۆماری ئیسلامیش پیوەندیــی هەبووە، بەلام ئەو پیوەندییە دۆســتانە و نزیک نەبــوو، چوونکە د. فازل لە یەکیک لە کتیبەکانیدا دەنووسی کە بروای بە «ولایت فقیە» نیە.

(٢) کتیبــی ئورووپاییــەک لە ولاتی کورداندا، لە نووســینی نەســرین خانم خیزانی شەهید د.قاسملوو

(٣)پەرویز دەســتمالچی تیکۆشەری سیاســیی ئیرانی و مامۆستای زانکۆ لە ئالمان، کــە بۆ خۆی یەکیک لە بەشــدارانی کۆبوونەوەی میکونوس بــوو، لە کاتی تیرۆرەکەدا زیانی پی نەگەیشــت. بەدوای ئەودا یەکیــک لەو چالاکانە بووە کە لیکۆلینەوەی زۆری لەسەر ئەو تیرۆرە کردووە. کورتەیەکی لە دەقی لیکۆلینەوەکانی بەرپرسیکی ئاسایش کە هەلاتووە لە ئیران بە ناوی ئەبولقاســم (فەرهاد) میســباحی، ناســراو بە شــاهیدی C لــە دادگای میکونــوس کــە لە لایەن دادســتانی بەرپرســی پەروەندە لــە ریکەوتی ١٩٩٦/١٢/٢٦ی زایینی لە شــاری مەکینهایــم Meckenheim، بە ژمارە پەروەندەی (٢bJs٢٩٥-٩٥/٨) کە بە شیوەی پرسیار و وەلام بەریوە چووە، خستووەتە سەریەک و لــە مالپەری «اخبارروز» لە یەکشــەممە٩ی پووشــپەری ١٣٩٣ی هەتاوی بەرانبەر بە (٣١ی نووتی ٢٠١٤)ی زایینی بە بۆنەی ســالوەگەری تیرۆری میکونوس بە زمانی فارســی بــلاوی کردووەتەوە. لەبــەر گرینگیی زانیارییــەکان ئەم وتــارە و بەتایبەتی نیگەرانییەکانی کۆماری ئیســلامی لە حیزبی دیموکرات و ریبەرانی، بە تایبەتی شەهید دوکتور قاسملوو و چۆنیەتیی بەرنامەدارشتنی بۆ تیرۆری ئەم دوو ریبەرە (د.قاسملوو و د.ســادق شــەرەفکەندی) نووســەر کورتەیەکی لەو وتارە وەرگیراوەتە سەر زمانی کوردی و دەقی تەواوی وتارەکەش وەک خۆی بە زمانی فارسی دەخریتە بەر چاوی

خوێنه‌رانی به‌ڕیز بۆ وه‌رگرتنی زانیاریی زیاتر له‌و پێوه‌ندییه‌دا .

"... بــه‌ر لــه‌ دانانــی (وزارت اطلاعات و امنیت کشــور . واواک) له‌ مانگی ســپتامبر . ئۆکتۆبری ١٩٨٥ چه‌ند تاقمێکی «بێ ناو» تیرۆره‌کانی ده‌ره‌وه‌ی ولاتیان به‌ڕێوه‌ ده‌برد و بڕیاره‌کانی خۆیان ته‌نیا له‌گه‌ڵ خومه‌ینی ده‌خسته‌ به‌رباس و ئه‌و (خومه‌ینی) ده‌بوایه‌ ئه‌و بڕیارانه‌ی په‌ســند کردبا. به‌ بێ په‌ســندکردنی ناوبراو هیچ عه‌مه‌لیاتێکی تیرۆر له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات به‌ڕێوه‌ نه‌ده‌چوو... دوای دامه‌زراندنی واواک ئه‌و تاقمانه‌ له‌ ژێر ناوی ئه‌نجومه‌نی عه‌مه‌لیاتی تایبه‌ت (شــورای عملیات ویژه‌) که‌ له‌ ســه‌رووی حکوومه‌ت و ده‌وڵه‌ته‌، پێک دێت. ئه‌رکی ئه‌م ئه‌نجومه‌نه‌ بڕیاردان له‌ســه‌ر ته‌واوی پرسه‌ گرینگه‌کان، واتــه‌ ئه‌و پرســانه‌یه‌ که‌ له‌ ڕیزی ده‌ســه‌لات و ئه‌رکه‌کانی ئیداره‌ ده‌وڵه‌تییه‌کاندا نین. چوونکــه‌ له‌وێــدا لایه‌نه‌کانــی دادوه‌ری . ئایینــی ده‌بێ له‌به‌رچاو بگیرێن. به‌م چه‌شــنه‌ بڕیاره‌کانــی ئه‌نجومــه‌ن به‌ جۆرێــک دیاریکردنی ئه‌رک بۆ ده‌وڵه‌تــه‌ که‌ هه‌م مه‌جلیس و هه‌م ده‌وڵه‌ت پێویســته‌ له‌ به‌رچاوی بگــرن. ئه‌نجومه‌ن ئه‌ندامی نه‌گۆڕ و له‌ گۆڕانیدا هه‌یــه‌، ئه‌وانــه‌ی له‌ گۆڕاندان که‌ســانێکن که‌ به‌ لــه‌ به‌رچاوگرتنی پرســێک که‌ له‌ ژێر لێکۆڵینه‌وه‌دایه‌ بانگ ده‌کرێن. کاتێک له‌ ئه‌نجومه‌ندا باسی قه‌تڵ دێته‌ گۆڕێ، بڕیاره‌که‌ی ده‌بێ به‌ بێ ئه‌ملاوئه‌ولا له‌ لایه‌ن ڕێبه‌ره‌وه‌ په‌ســند بکرێ و به‌ بێ ئیزنی ئه‌و بۆ که‌س نیه‌ له‌و باره‌وه‌ ئیقدامێک بکا.

ئه‌ندامانی نه‌گۆڕی ئه‌نجومه‌ن بریتین له‌:

- ڕێبه‌ری ئایینیی نیزام یان نوێنه‌ره‌که‌ی، حیجازی
- سه‌رۆک کۆمار یان کۆڕه‌که‌ی (موحسین «هاشمی ره‌فسه‌نجانی») وه‌ک نوێنه‌ری ئه‌و
- به‌رپرسی کاروباری سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌، که‌ مه‌رج نیه‌ هه‌میشه‌ وه‌زیری کاروباری ده‌ره‌وه‌ بێ، به‌ڵام دوای ده‌ســتبه‌کاربوونی (خامنه‌یی) «علی اکبر ولایتی» که‌ وه‌زیری کاروباری ده‌ره‌وه‌ بوو، له‌و شوێنه‌دا دیاری کرا.
- وه‌زیری ئیتلاعات و ئاسایشی ولات، عه‌لی فه‌لاحیان
- یه‌که‌مین وه‌زیری واواک، ڕه‌یشــه‌هری، که‌ له‌ ئێســتادا به‌رپرسی ده‌زگای زانیاریی ڕێبه‌ر و، له‌ که‌سایه‌تییه‌ مه‌حره‌مه‌کانیه‌تی.
- موحسین ڕه‌زایی، فه‌رمانده‌ی سپای پاسداران
- سپه‌هبوود ڕه‌زا سه‌یفوڵلاهی، سه‌رۆکی هێزه‌ ئینتزامییه‌کان
- ئایه‌توڵلا خه‌زعه‌لی، ئه‌ندامی شۆرای نیگابان و به‌رپرسی ئایینیی شۆرا

(پێویســته‌ ئامــاژه‌ بکه‌یــن که‌ ئه‌و که‌ســانه‌ له‌و کاتــه‌دا دیاری کراون و له‌ ئێســتادا زۆربه‌یان پۆسته‌کانیان ئاڵوگۆڕی به‌سه‌ردا هاتووه‌ . نووسه‌ر)

پرسیار:

ئایا بڕیاردان لەسەر قەتل، بڕیاریکی گشتیی «ئەنجومەنی کاروباری تایبەت»ە، یان تەنیا ڕیبەر بڕیارەکە دەدا؟

وەلام: ئەندامانــی ئەنجومەن لە پێش هەموو شــتێکدا ڕاوێــژکاری ڕێبەرن، بڕیاری کوتایی بە تەنیا لە لایەن ڕێبەرەوە دەدری کە لیرەدا دەوری قازی دەگێری.

لــە پیوەنــدی لەگەل حیزبــی دیموکراتی کوردســتانی ئیراندا بە روونــی دەزانم کە خومەینی بو خوی فەرمانی کوشتنی د. قاسملووی دەرکردبوو. خامنەیی، بە پالپشتیی ئەو فەرمانە، فەرمانی قەتلی دکتور شــەرەفکەندیی دا. فەرمانی قەتل بە روونی لەسەر شەرەفکەندی بوو و من نازانم باقی قوربانیەکانی ئەو تیرۆرە(١٩٩٢/٩/١٧ میکونووس) تــا چ ڕادەیــەک بە ناو دەستنیشــان کرابوون.... بڕیاری کوشــتنی لە لایــەن ڕێبەر لە بــاری دادوەری رووت، بە واتای بنچینەی یاســایی و پاســاودانی ئــەو قەتلەیە، بەلام لە باری سیاســییەوە تەواوی ئەندامانی ئەنجومەن لەو بڕیارە پشــتیوانی دەکەن... لە پیوەنــدی لەگەل ڕەفســەنجانی (ســەرۆک کۆمــار)دا دەبێ بڕیاری کوشــتنی لە لایەن ئەویشــەوە پەســند بکرێ . ... کوردســتان و حیزبی دیموکراتی کوردســتانی ئیران لە ســەرەتای تیکهەلچوونەکانــی دوای شۆڕشــەوە ئامانجی سیاســیی ڕێژیــم بوون کە دەیهەویســت پێکهاتەی سیاســی و ڕێکخراوەیی کوردەکان و لە پێش هەمواندا حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران تێک برووخێنێ، حکوومەت بەو سیاسەتەی دەیهەویست لــە یەکگرتوویــی کوردەکان لە دەرەوەی ســنوورەکانی (مەبەســت چوار بەشــەکەی کوردســتان) پێشــگیری بکا، پرســێک کە بە لە بەرچاوگرتنی کەســایەتیی قاســملوو ڕێی تیدەچوو. ... فەرماندەی پاســدارانی خورئاوای ئیران (کوردســتان) بە بەرپرســی ئیتلاعات و عەمەلیاتی (کوردستان) تیمسار غەفوور دەرجەزی ڕاپگەیاندبوو کە قسە لە وتوویژی د . قاسملوو و ڕێژیم هەیە تا فەزای سیاسی هێمن بکاتەوە. دەولەت نیگەران بوو لەوەی کە بەو شێوەیە قاسملوو ببیتە فاکتەرێکی سیاسیی جیدی، کە دوای ئەوە لە ناوبردنی زەحمەت دەبێ، بۆیە بڕیار درا کە هەر لە ســەرەتای تێکۆشــانیدا بۆ ئەو مەبەستە، لە ناوی ببات.

واواک ئــەو ڕاپۆرتــەی کە لە لایەن یەکێک لەو ٣ کەســەوە (دوو کەس لە ئەندامانی ئیتلاعــات و عەمەلیاتــی ســپای پاســداران بــە ناوەکانــی جــوودی و جەعفــەری و، محەممەدهادی هادەوی مقەدەم کە ئەوکات لە واواک بەرپرسی کۆکردنەوەی زانیاری سەبارەت بە کوردستان بوو) ئامادە کرابوو خستە بەر دەستی ئەنجوومەنی کاروباری تایبەت و ئەنجومەن لە ساڵی ١٩٨٨ بڕیاری کوشتنی قاسملووی پەسند کرد کە ساڵی ١٩٨٩ بەڕێوە چوو.

حیزبی دیموکراتی کوردســتانی ئیران تەنانەت بەو کارەش تێک نەڕووخا، فەلاحیان بۆ خۆی لە ســالی ١٩٩١ هادەویی مەئموور کرد تا لەســەر حیزبی دیموکرات زانیاری

کۆ بکاتەوە و لەسەر ڕێگاچارەکان کار بکات.

هادەوی بۆ جیبەجیکردنی مەئمووریەتەکەی، هاوینی ساڵی ١٩٩١ هاتە ئالمان، دوو یان سێ مانگ لەوێ مایەوە و دوایە گەڕایەوە ئێران و ڕاپۆرتی کاری خۆی لەو ماوەیەدا داوە بە فەلاحیان... بە دوای ئەو ڕاپۆرتە بوو کە هەر ئەو ساڵە (١٩٩١) ئەنجومەنی کاروباری تایبەت» بڕیاری دا عەمەلیاتێک کە بەنیاز بوو دژی حیزبی دیموکرات بەڕێوەی ببات، لە ئالمان بەڕێوەی برد... .

بۆ ئەو مەبەستە و بۆ شوێن بزرکردن و شاردنەوەی بەرنامەکەیان شیرکەتێکی دیکەی واواک دەست بە کار بوو کە «کەمالی» سەرۆکی بەڕێوەبەری و ئەسغەر ئیرشاد کە ئەفەری دەستی ڕاستی فەلاحیان بوو، بوون بە لیژنەی سەرۆکایەتیی ئەو شیرکەتە. ئەوانە بە ناوی ئەو شیرکەتەوە بۆ بازرگانی لەگەڵ کەسانی دیکە هاتن بۆ ئالمان و دوای کۆکردنەوەی زانیاری لە بارەی دارشتنی بەرنامەی عەمەلیات گەرانەوە تاران و ڕاپۆرتی خۆیان دایەوە بە فەلاحیان و لە کۆتاییدا عەبدولڕحمان بەنی هاشمی کرا بە فەرماندەی تیمی عەمەلیاتیی میکۆنووس، تیمێک کە ناسیاریی باشیان لەسەر ئورووپا هەبوو. ئەوان دەستیان کرد بە تێکۆشان لەسەر شوێنی عەمەلیاتە کە لە ڕیستورانی میکونووس بۆ ئەوەی وردەکارییەکانی عەمەلیاتەکە و کارە سەرەتاییەکانی بەڕێوەبردنی ئامادە بکەن.

عەبدولڕەحمان بەنی هاشمی بەر لەوەی لە واواک دەست بەکار بکا، لە لوبنان کاری دەکرد و دوای گەڕانەوەی بۆ ئێران بەرپرسایەتیی تیمێکی عەمەلیاتی دەرەوەی وڵاتی پێ سپێردرا بوو ... ئەو لە سەرکوتکردنی موجاهدین زۆر سەرکەوتوو بوو و لەبەر ئەوەش لە کۆتاییدا ناردرا بۆ بەشی ئیتلاعاتی عەمەلیات. دوای ئەوە لە ژنێف وەک سەرۆکی تیمی زەربەتی تیروری موراد تالبی، فۆزکەوانی پێشوو دیاری کرا، لە ڕێکەوتی ١٠/٠٨/١٩٨٨ی زایینی ئەو مەئموورییەتەی بە سەرکەوتوویی بەئەنجام گەیاند. بەنی هاشمی دوای تیروری میکونوس بە سواری فرۆکە لە ڕێگای ئالمان - تورکیەوە گەڕایەوە بۆ ئێران ".

دەقی بابەتەکە بە زمانی فارسی:

چە کسانی مسئولان اصلی ترورها بودند؟

(بە مناسبت سالگرد ترور«میکونوس») پرویز دستمالچی

«... پیش از تأسیس واواک در سپتامبر - اکتبر ١٩٨٥ یک سری باصطلاح گروههای بی نامی وجود داشتند کە ترورهای خارج از کشور را اجرا می کردند و تصمیمات خود را تنها با خمینی در میان می گذاشتند و او بایستی آنها را تأیید می کرد. بدون تأیید خمینی عملیات انجام نمی گرفت... پس از تأسیس واواک این گروه ها تحت نام «شورای عملیات ویژە» زیر نظر مستقیم وزیر اطلاعات و امنیت سازماندهی شدند... پس از آنکە در سال

۱۹۸۹ سید علی خامنه ای رهبر نظام شد شورایی تحت نام «شورای امور ویژه» تأسیس شـد که بر فراز حکومت و دولت قرار دارد. وظیفه این «شـورا...» تصمیم گیری در تمام امور مهم، یعنی درباره اموری است که خارج از حوزه اختیارات و وظائف ادارات دولتی است، زیرا در آنجا همواره رعایت جنبه های قضائی - دینی تصمیمات لازم است... اتخاذ تصمیم (در «شـورا... ») تنها مربوط به قتل دگراندیشان نمی شود، بل برای مثال شامل بسـتن دفتر نهضت آزادی (بازرگان) هم شد که درحوزه اختیارات ویژه وزارت کشور بود... تصمیمات «شورا...» نوعی تعیین وظیفه برای دولت است که هم مجلس وهم دولت باید به آنها توجه کنند. «شورا...» دارای اعضاء ثابت و متغیر است. غیر ثابت ها با توجه به موضوع مورد بررسـی فرا خوانده می شـوند. زمانیکه در کمیتـه موضوع یک قتل مطرح می شود، تصمیم باید بدون استثناء به تأیید مقام رهبری برسد و بدون دستور او هیچکس اجازه اقدام ندارد. اعضاء ثابت «شورای امور ویژه» عبارتند از:

- رهبر مذهبی نظام یا نماینده اش حجازی
- رئیس جمهور یا پسرش محسن (هاشمی رفسنجانی)، به عنوان نماینده او.
- در جلسات عادی «شورا...» معمولاً رهبر یا رئیس جمهور شخصاً حضور ندارند.
- مسـئول امورسیاسـت خارجی، که ضرورتاً خود وزیر امور خارجه نیست، اما پس ازشروع کار رهبر (خامنه ای) همان وزیر امور خارجه، ولایتی، است.
- وزیر اطلاعات و امنیت کشور، علی فلاحیان
- اولین وزیر واواک، ریشـهری، که اکنون مسئول دسـتگاه اطلاعاتی رهبر و از افراد محرم او است که برای دفتر رهبر فعالیتهای اطلاعاتی و ضداطلاعاتی انجام می دهد.
- محسن رضائی، فرمانده سپاه پاسداران
- سپهبد رضا سیف اللهی، رئیس نیروهای انتظامی
- آیت الله خزعلی، عضو شورای نگهبان و مسئول امور مذهبی شورا

پرسـش: آیا تصمیم گیری برای قتل، یک تصمیم جمعی «شورای امور ویژه» است یا تصمیم تنها توسط رهبر (مذهبی نظام) گرفته می شود؟

پاسـخ: اعضای «شورای امور ویژه» در درجه اول مشـاوران رهبر هستند. تصمیم نهایی را رهبر به تنهایی اتخاذ می کند که دراینجا به اصطلاح نقش قاضی را دارد. رئیس جمهور، رئیس قوه قضائی، رئیس قوه قانونگذاری، و همچنین شـورای انقلاب می توانند نقش «ناجی» را بازی کنند، یعنی درخواسـت کنند از اجرای حکم قتل چشم پوشی شود. در رابطه با حزب دمکرات کردستان ایران مشخصاً می دانم که (آیت الله) خمینی خودش شـخصاً فرمان قتل قاسملو را صادرکرده بود. (آیت الله) خامنه ای، با تکیه به این فرمان (خمینی) دسـتور قتل دکتر شـرفکندی را داد. دسـتور قتل در این مورد مشخصاً علیه شـرفکندی بود و من نمی دانم بقیه قربانیان ترور ۱۹۹۲/۹/۱۷ (میکونوس) تا چه اندازه

به نام مشخص شده بودند... حکم قتل صادر شده از سوی رهبر از نظر قضائی صرف، بـه معنـای پایه حقوقی و توجیه مذهبی قتل موردنظر اسـت. اما از نظر سیاسـی تمام اعضاء «شورا...» از چنین تصمیمی پشتیبانی می کنند. اگر به غیر از این باشد، حکم قتلی هم صادر نمی شـود، یعنی موضوع اصولاً با رهبر در میان گذارده نمی شود. در مورد رفسنجانی (رئیس جمهور) چنین است که حکم قتل می بایستی به تأیید او نیز برسد... من قبلاً گفتم که رهبر و رئیس جمهور معمولاً نمایندگان خود را به جلسـات («شورا...») می فرستند. تکمیلاً باید بگویم که این امر تنها مربوط به جلسات تدارکاتی است و درنشست های تصمیم گیری خودشان شخصاً حضور دارند... نهاد و نیز ترکیب اعضای «شورای امور ویژه» توسـط قانون مشـخص نشـده و فعالیتهای آن صرفاً نتیجه «ولایت فقیه» اسـت... کردستان و حزب دمکرات کردسـتان ایران از ابتدای درگیریهای پس از انقلاب هدف سیاستی بود که می خواسـت ساختار سیاسی و سازمانی کردها، و بیش از همه حزب دمکرات کردسـتان ایران را متلاشـی کند. حکومت با این سیاست می خواست از اتحاد فرامرزی کُردها جلوگیری کند، امری که با توجه به شخصیت قاسملو قابل تصور بود... فرمانده پاسـداران در غرب ایران، کردستان، به مسئول اطلاعات و عملیات (آنجا) تیمسـار غفور درجزی گزارش داد که قاسملو قصد مذاکره دارد تا جوّ سیاسی را آرام کند. دولت نگران بود که قاسـملو بتواند به این وسـیله به یک عامل سیاسی جدی تبدیل شـود و بعد از میان بُردن او مشکل شـود. از اینرو تصمیم گرفت او را در همان ابتداء تلاشش از میان ببرد.

به دسـتور «شـورای امور ویژه»، در سـال ۱۹۸۷ یا ۱۹۸۸، دو نفر از اعضای بخش اطلاعات و عملیات سـپاه پاسـداران در کردسـتان به نامهای جودی و جعفری، که من شخصاً آنها را نمی شناسم، با محمد هادی هادوی مقدم، که وی را شخصاً می شناسم، برای بررسـی این مسئله ملاقات و گفتگو کردند. هادوی در آن زمان در واواک مسئول کسـب و جمع آوری اطلاعات درباره کردسـتان بود و امـروز مدیر کل اجرایی یکی از شرکتهای واواک به نام صمصام کالا است. واواک گزارشی را که توسط یکی از این سه نفر تهیه شـده بود دراختیار «شـورای امور ویژه» قرار داد، و شورا در سال ۱۹۸۸ قتل قاسملو را تصویب کرد که در ۱۹۸۹به اجراء گذاشته شد.

از آنجائیکه حتا با این اقدام هم حزب دمکرات کردستان متلاشی نشد، فلاحیان شخصاً در سـال ۱۹۹۱ به هادوی (اندکی پس از تأسـیس شرکت صمصام کالا و انتقال ظاهری او به آن شـرکت) مأموریت داد تا درباره حزب دمکرات کردسـتان ایران اطلاعات جمع آوری کند و بر روی راه حل ها کار کند. دلیل انتخاب هادوی، تجربیات پیشـین او بود. هادوی برای انجام مأموریت، در تابسـتان ۱۹۹۱ به آلمان آمد، زیرا او می دانسـت و یا فکر می کرد بخشـی از رهبری حزب دمکرات در اینجا سـاکن است. او حدود دو یا سه

مــاه در آلمان ماند... و پس از انجام مأموریــت به ایران باز می گردد و گزارش خود را در اختیار فلاحیان می گذارد... پس از این گزارش بود که در همان سال ۱۹۹۱ «شورای امور ویژه» تصمیم گرفت عملیاتی را که علیه حزب دمکرات در نظر داشــت، در آلمان به اجراء در آورد.

برای اینکار یک شــرکت پوششــی دیگر واواک که نام آن را به یــاد نمی آورم، وارد کار شــد. کمالی مدیر اجرائی، و اصغر ارشــاد، که من او را خوب می شناســم و دست راســت فلاحیان است، عضو هیئت رئیسه این شرکت شدند. این دو نفر از اعضای عالی رتبه واواک هســتند که حدود دو یا ســه ماه پیش از ترور برلین همراه چند عضو دیگر واواک تحت پوشــش یک هیئت تجاری به آلمان فرســتاده می شــوند. هدف آنها برنامه ریزی مشــخص عملیات و ارائه گــزارش به فلاحیان بود. هــادوی در میان کُردها، حتا در آلمان، منابع شــخصی داشــت که مورد اعتماد کُردها بودند و به همین خاطر هادوی برای جمع آوری اطلاعات اولیه انتخاب شــد. درباره کمالی می دانم که او سه سال پیش ۳۰۰ ماشــین سواری، مرسدس بنز، مدل E۲۳۰، وارد ایران کرد... کمالی و ارشد پس از بازگشــت به ایران شخصاً به فلاحیان گزارش دادند... فلاحیان، عبدالرحمان بنی هاشمی را مأمــور انجام ترور برلین کرد... خانواده بنی هاشــمی در نجف (عراق) با خمینی در تبعید بود. آنها حداقل ســه برادراند: عبدالحمید فرمانده سابق یک واحد سپاه پاسداران که درجنگ ایران و عراق کشــته شــد، عبدالمجید که او نیز عضو سپاه پاسداران است و در لبنان فعال و دارای رابطه با حزب الله اســت و ســرانجام عبدالرحمان که فرمانده تیم عملیات میکونوس بود.

اعضــای تیم او اروپا را خوب می شناســند، اما اکثراً در ایــران زندگی می کنند... در زمانیکه تاریخ دقیق آن برای من ناروشــن اســت، عبدالرحمان بنی هاشمی به همراه تیم اش وارد آلمان می شــود تا با شــرایط و جزئیات، از جمله محل عملیات در رســتوران میکونوس، آشــنا شــود و مقدمات اجرای عملیات را تدارک ببیند... اعضای تیم ضربت از ظاهر شــدن در انظار عموم برای تهیه وســایل و محل سکونت پرهیز می کردند. آنها نه در هتل، بل در اماکنی که در اختیار آنها گزارده می شــد، زندگی می کردند. مســئول این امور درهر جا، ایســتگاه اطلاعاتی آن کشور است. ایستگاههای اطلاعاتی در آلمان، سرکنســولگری ایران در هامبورگ یا در فرانکفورت بودند. مســئول ایســتگاه در سال ۱۹۹۲ سرکنسولگری شهر فرانکفورت بود. مسئول پُست ایستگاه اطلاعاتی، سرکنسول کنسولگری مربوطه است. سرکنسولها کارمندان واواک هستند... عبدالرحمان نام درست بنی هاشــمی اســت و من نام دیگری در ارتباط با ترور میکونوس نمی شناسم... ترور میکونوس با نام رمز «فریاد بزرگ علوی» اجرا شــد... به معنای فریاد (خواســت) رهبر انقــلاب (بزرگ علــوی، خامنه ای)... عبدالرحمان بنی هاشــمی و دو برادرش... در اوایل

سالهای ۱۹۸۰ از بهترین کادرهای چمران وزیر دفاع سابق بودند.

عبدالرحمان بنی هاشـــمی پیـــش از خدمت در واواک در لبنـــان کار می کرد و پس از بازگشت به ایران مسئول یک تیم عملیاتی برای امور خارج از کشور شد... او در سرکوب مجاهدین بسیار موفق بود و از اینرو سرانجام به بخش عملیات با زمینه اطلاعاتی منتقل شـــد. بعد در تـــرور ژنو به عنوان رئیس تیم ضربت شـــرکت داشـــت (... مرادی طالبی. خلبان ســـابق که در ۱۹۸۸/۸/۱۰ در ژنو ترور شد) و مشهور شد و مقام و رتبه اش نزد رفسنجانی و خامنه ای بالا رفت. از انجائیکه او فردی متعصب و در کارهایش موفق بود و کیفیت رهبری داشـــت، به عنوان یکی از فرماندهان دائمی تیم منصوب شد. مشخصات او:

• اکنون، حدود ۳۸ تا ٤٠ ساله
• قوی هیکل با عضلاتی ورزیده
• گردن کوتاه و انگشتانی چاق
• صورت گرد
• گونه های تقریباً برجسته
• ریش پُر و کامل، سیاه، تک و توک موهای سفید، مانند موهای سرش
• لب های کلفت، ابروهای پرپشـــت، چشـــمان و مژگان تیره، بینی متناسب با صورت، بدون علامت ویژه
• و...

... عبدالرحمان بنی هاشمی پس از ترور میکونوس از راه هوایی آلمان را از راه ترکیه به مقصد ایران ترک می کند. من این موضوع را در یک گفتگو شخصا از خود او شنیدم... من حدود سیزده ماه پیش با دو نفر از دوستانم به یکی از هتل های تهران رفتیم. هنگام ورود به هتل بنی هاشـــمی و پســـر کوچکش در حال ترک هتل بودنـــد. من تا این زمان شخصا او را ندیده بودم، اما دو نفر همراه من او را خوب می شناختند. آنها به او سلام و شـــروع به گفتگو کردند. بنی هاشـــمی با ما به هتل برگشـــت. حدود نیم ســـاعت با هم نشستیم و قهوه خوردیم. دراین میان گفتگو به مسئله کُردها در آلمان کشید. روشن بود که منظور دومین ضربه به رهبران حزب دمکرات کردستان ایران است. دو همراه من به او گفتند که می دانند او به خاطر شرکتش در این عملیات یک بنز ۲۳۰ پاداش گرفته است، اما بنی هاشمی تمایلی به صحبت درباره پاداش نداشت. گفتگو تمام مدت حتا تا خروجی هتل ادامه داشت، و بنی هاشمی واقعاً با یک مرسدس آنجا را ترک کرد... بنی هاشمی در معامله هایی که در ســـال ۱۹۹۱ شـــروع و در ۱۹۹۳ به انجام رسید و برای صدور تلفن های ســـیار شرکت نوکیا (Nokia) به ایران بود، شرکت داشت. مذاکرات در این باره در آلمان و فنلاند انجام شدند و تحویل کالا نیز از سوی این دو کشور بود.

به نظر من بنی هاشمی باید در سالهای ۹۱ و ۹۳ برای انجام امور این معامله به آلمان سفر کرده باشد. این معامله با مشارکت وزارت پُست ایران انجام گرفت که غرضی رئیس آن معمولاً برای واواک کارهای خدماتی انجام و به فعالیتهای آن پوشش می داد. من اطلاعاتم در این زمینه را به هنگام آن ملاقات ذکر شده در بالا با بنی هاشمی در یکی از هتل های تهران، زمانی که همراهانم از او پرسش کردند، شنیدم ... اطلاعات من درباره ترور «میکونوس» درمجموع از پنج منبع است که با توجه به خطرات زیاد برای آنها، در این جا با شماره های یک تا پنج از آنها نام می برم. اما حاضرم تمام مشخصات این منابع و همچنین امکان تماس با آنها را در اختیار دادستان کل قرار دهم.

منبع شماره یک در شورای امنیت ملی کار می کند... منبع شماره دو به آقای ریشهری بسیار بسیار نزدیک است... من توسط او اطلاع یافتم که فلاحیان از سوی «شورای امور ویژه» به عنوان مسئول اجرایی عملیات علیه رهبران حزب دمکرات کردستان ایران تعیین شده است... منبع سوم، یک مقام عالی رتبه واواک، مدیرکل و عضو سابق ایستگاه اطلاعاتی واواک درلبنان است... او با همین عنوان در سفارت ایران در بیروت کار می کرد... او در زمان ترور میکونوس به ایران باز گشته بود و در پُست فعلی اش کار می کرد. او از دوستان نزدیکی عبدالرحمان بنی هاشمی و یکی از دو نفری بود که در دیدارم در هتل با بنی هاشمی که دیروز شرح دادم، همراه من بود... منبع چهارم من رابطه خانوادگی نزدیک با فلاحیان دارد، اما خویشاوند او نیست... در محافل مطلع تهران این یک سرّ آشکار است که این فرد آدم فلاحیان است... و همه می دانند حرفی که او می زند همان حرف یا نظر فلاحیان است. این منبع در رابطه با ترور میکونوس، با ارشد و کمالی ارتباط داشته است. هرچه من در این مورد گفته ام از این منبع بوده است... منبع پنجم در ترور میکونوس دارای مسئولیتهایی، هر چند نه اجرایی بود... تمام این منابع از خروج من خبر دارند و پس از آن سعی کردند توسط مدیر دفترم در تهران با من تماس برقرار کنند.

آنها در مورد فرار من دو نوع موضع خواهند گرفت: موضع حقیقی و واقعی آنها مثبت است، زیرا آنها با من هم عقیده هستند که باید به این دیوانگی ها خاتمه داد. موضع علنی آنها، عدم اظهار نظر و با احتیاط است ... من در ابتدا در این فکر نبودم که اطلاعاتی درباره ترور میکونوس دریافت کنم چون اهمیت خاصی برایم نداشت. از اطلاعاتی که به هر حال طی گفتگوهایم با منابع به دست می آوردم از این موضوع نیز مطلع می شد. تاکنون، اصولاً ما عادت کرده بودیم که عملیات تروریستی ما درخارج با سکوت کشورهای مربوطه همراه باشد. در مورد میکونوس برای اولین بار بود که چنین واکنشی به وجود آمد... این اطلاعاتی که من در اینجا در اختیار شما گزاردم، در یک مدت طولانی و تکه تکه به من رسید و نه به صورت یک خبر منسجم... من هیچ نوشته ای

درباره ترور میکونوس ندیده ام. امکان دارد هیچ نوشته ای هم وجود نداشته باشد. چون تمام مسایل شفاهی حل و فصل می شوند. تنها نوشته، فرمان قتل از سوی رهبر است و آن را تنها رئیس تیم می بیند. چون این فرمان برای او توجیه قضایی و مذهبی است.

خود من شخصاً، در مورد دیگری، چنین فرمان قتلی را که با امضای خمینی بود، دیده ام، گرچه من فرمانده تیم نبودم... این مورد مربوط می شـود به ترور خسـرو هرندی (هادی خرسـندی) که در لندن زندگی می کرد. در آن زمان محمد موسـوی زاده معاون ریشـهری وزیر وقت واواک با یک فتوکپی از فرمان قتل به شـهر دوسـلدُرف آمد. در آنجا، من در حضور او با فرمانده مسئول این سوء قصد و معاونش ملاقات کردم. چون آنها هر دو عرب بودند و فارسـی نمی دانسـتند، اما فرانسـه صحبت می کردند، من در مذاکرات میان آنها با موسوی زاده مترجم بودم و فرمان قتل را ترجمه کردم. ما به زبان فرانسـوی حرف می زدیم که من بر آن تسـلط دارم... موسوی زاده در این گفتگو بیان داشـت که فرمان قتل باید به اجرا در آید و هر تأخیری گناه اسـت. من در تدارکات این سوء قصد شرکت داشتم. در اتریش، عکس فردی که باید ترور می شد (هادی خرسندی) و نیز پول لازم را سفارت ایران در وین در اختیار ما گذاشت که من آنها را به تیم سوء قصد کننده دادم. بعلاوه، من درگرفتن دستور اجرای سوء قصد (نام رمز انجام عملیات) از واواک در تهـران و انتقال آن به تیـم همکاری کردم. به این صورت که در آن زمان- بازهم به دلیل زبانی- بنا بر در خواست فرمانده تیم کلمه به کلمه به تهران اطلاع دادم که «ما می خواهیم جشن را فردا به راه بیاندازیم»من خود شخصاً پاسخ را از موسوی زاده دریافت نمودم و به تیم دادم ،«جشن بگیرید. امیدوارم خوش بگذرد».

درشـب اجرای قتل، من به طور ناشـناس، به پلیس انگلستان تلفن کردم و به صورت زیر سـوء قصد جاری را اطلاع دادم: «فردا حدود سـاعت شش صبح دو نفر عرب چاق، یکی از آنها بسـیار چاق، پیاده خیابانی را که در آن خانه هرندی (هادی خرسندی) قرار دارد طی خواهند کرد (آدرس را دادم). آنها می خواهند حدود ساعت هشت هرندی را به قتل برسانند». زمان سوء قصد حدود ساعت هشت تعیین شده بود چون هرندی همیشه تقریباً در این زمان از خانه خارج می شد. در این عملیات یک زن هم شرکت داشت. پلیس با مراقبت در ساعت شش به درست بودن اطلاعات پی برد و سپس سوء قصد کنندگان را در ساعت هشت دستگیر نمود و اسلحه ها را نیز پیدا کرد. در مجموع هفت نفر دستگیر شـدند. پنج نفر به طور مستقیم در رابطه با عملیات و دو نفر بعداً از جمله آن خانمی که گفتم. یک ماه بعد، من به رئیس تیم که آزاد شـده و در سوئد بود برخورد کردم. در این ملاقات او به من گفت که موضوع از سـوی ایرانی ها لو رفته اسـت... رئیس تیم (ترور) و معاونش تبعه فرانسه بودند. یکی الجزایری به نام گواسمی و دیگری مراکشی بود که نامش در خاطرم نیست... ».

●- برگرفته از متن بازجوئیهای مقام امنیتی فراری ج.ا.ا.، ابولقاسم (فرهاد) مصباحی، معروف به شــاهد «C» در دادگاه میکونوس، توســط دادســتانی مسئول پرونده، مورخ ۱۹۹٦/۹/۲۵، ۱۹۹٦/۹/۲٦ و ۱۹۹٦/۱۲/۱۲، کــه در شــهر مکنهایم (Meckenheim)، به شماره پرونده s۲۹۵[2b/۹۵-۸ انجام گرفته اند. بازجویی به شکل پرسش و پاسخ است که یکم، تمامی آنها برای ســهولت در خواندن حذف شــده و دوم، مطالب مربوط به یک موضوع از بخشــهای مختلف در کنار یکدیگر قرار داده شــده اند تا انسجام لازم بدست آیــد و خواننده بتوانــد آنها را براحتی پیگیری نماید، بدون آنکه به اصل پاســخها خللی وارد شــده باشد. نگاه شود به کتاب اینجانب «ترور به نام خدا»، انتشارات شرکت کتاب، ۱۳۹۲، لس آنجلس.

(٤) عەبدوللا حەسەن زادە بە مەبەستی خەتابارکردنی بە ناحەقی دەفتەری سیاسی (چوونکــە ئــەو کات بۆخۆی لە ریزی ڕێبەرایەتیی حیزبــدا نەبوو) لە کتێبی ئەزموونی خەبات لاپەڕەی ٤٩٧ لە وەڵامی پرسیارێک لەو پێوەندییەدا دەڵێ:

"کومیتــەی ناوەندی ئاگای لــە کولیباتەکەی هەبوو، بەڵام ئــاگای لە جوزئییاتەکەی نەبوو. دەفتەری سیاسی ئاگای لە هەموو شتێکی هەبوو. هێندێک کەس وایان گوتووە کە گویا دەفتەری سیاســی ئاگای لێ نەبووە. بەڵام نا دەفتەری سیاســی لە کەم هەتا زۆر ئاگای لە هەموو شتێکی بووە ".

لە حاڵێکدا وەک ئاماژە کرا، دەفتەری سیاسی نەک هەر ئاگادار نەبوو، بەڵکوو قەرار درابوو کە د.قاســملوو لەو کۆبوونەوەدا بەشــدار نەبێ و بە هیچ شێوەیەک چاوەڕوان نەبوو کە کۆبوونەوەیەکی وا بە ئامادەبوونی دوکتور قاسملوو پێک بێ.

(٥) لە دروشمەکانی هێزەکانی ئێران لە هێرشەکانیاندا بۆ سەر هێزەکانی عێراق

(٦) لــە ناوچــەی موکریانــی کوردســتانی ئێــران وشــەی «عەجــەم» بــۆ هەموو کاربەدەســتە غەیرە کوردەکانی حکوومەتی پاشــایەتی بە کار دەبرا کە لەو ناوچەیەدا ئەرکی دەوڵەتییان بەڕێوە دەبرد، جا فارس بوایەتن یان تورک و ... .

(٧) د. کارل شــرامیک ئەندامــی سوســیال دیموکراتــی ئوتریــش بوو کــە لە کاتی شــەهیدبوونی د. قاســملوو لەگەڵ کونسرواتیڤەکان لە ئیئتلافدا بوو، ئەو حیزبە لەسەر تیروری د. قاســملوو هەڵوێستێکی روونی نەگرت، بەڵام کەسایەتیی وایان تێدا بوو کە هەڵویستیان گرت.

د. شرامیک دیپلۆماتە و تا ئێستا لە چەند وڵاتێک باڵوێزی ئوتریش بووە و ماوەیەک سکرتێری ئەنترناسیونال سۆسیالیست بووە.

بەشی دووهەم

تیرۆری دوکتۆر سادق شەرەفکەندی
(کاک سەعید)

ناسـیاریی نزیکی من لەگەڵ دوکتور سـەعید دەگەڕێتەوە بۆ سـاڵی ١٣٥٩ی هــ (١٩٨٠ی ز) کاتێک کە لە هاوینی ئەو سـاڵەدا بۆ درێژەدان بـە کاری تەواووەختی حیزبی لە تارانەوە بانگ کرایەوە کوردسـتان و پێکـەوە بووین بە هاوکار و تا کۆتایی ژیانـی، ئەو هاوکارییە درێژەی هەبوو.

پێکەوە کارکردن بۆ ماوەی چەندین سـاڵ لە ڕۆژانی سەختی خەبات و بەربەرەکانیدا، پێوەندییەکی دۆستانە و متمانە بە یەکتری لە نێوانماندا پێـک هێنابوو. ئەوەش بۆ خۆی یەکێک لـەو هۆیانە بوو کە لە نزیکەوە و بە تێکەڵاوییەک کە لە نێوانماندا هەبوو باشـتر بیناسم. بێگومان کاک سادق وەکوو هەموو مرۆڤێک بێکەموکوڕی نەبوو، بەڵام لە بەرانبەردا خاوەنی هێندێک تایبەتمەندیی بەرزی شۆڕشـگێرانە بوو کە لە هێندێک کەسایەتیی دیکە جیای دەکردەوە، یەکێک لەو تایبەتمەندییانە بێپێچوپەنا بـوون و قسـەلەڕوو بوونی ناوبراو بوو کە لە نێـو هاوڕێیانی حیزبیدا زۆر کەسی تووڕە کردبوو. بێجگە لەوە هەر کات کەسێک لە لای ئەو بە خراپی باسی هاوڕێیەکی بەرپرسی حیزبی دەکرد، ئەو بە پێی ناسیاریی خـۆی لـەو لایەنەی کە خراپەکەی باس دەکـرا وەڵامی دەدایەوە، بەڵام ئامادە نەبوو ئەو قسـەیە بگوازێتەوە بۆ لایەنی دیکە، بۆ ئەوەی نیشان

بدا کە کەسێک لە لای ئەو بە دژی قسەی کردووە. یان بە مەبەستی خۆشیرین کردن قسەکەی بگێڕێتەوە.

بەلام ناسیاریی دووراودووری من لە شەهید دوکتور سادق دەگەڕێتەوە بۆ سالەکانی ٤٢ ـ ١٣٤٠ هـ(٦٣ ـ ١٩٦١ی.ز) کە کاک سادق دوای تەواو کردنی خوێندنی لە "دانشسرای عالی" تاران وەک ماموستای دەرسی شیمی گەڕابووەوە بۆ شاری ورمێ و لە دەبیرستانەکانی ئەو شارە خەریکی وانەگوتنەوە بوو. لەو کاتەدا من لە دانشسەرای کشتوکالی ورمێ دەمخوێند. ناوبانگی کاک سادقم وەک ماموستایەکی شارەزا، دلسۆز و جیددی دەبیستەوە، چوونکە ئەو کاتە ژمارەی ماموستایانی کورد کە ئەو پلەی خوێندەوارییەیان هەبێ و لە دەبیرستانەکانی ورمێ دەرس بلێنەوە نەدەگەیشتنە ژمارەی پەنجەکانی دەستێکیش.

دوای ماوەیەک بۆ درێژەی کاری ماموستایەتی گەڕایەوە مەهاباد. لەو سالانەدا چەند کەسێک لە ماموستایانی کوردی دەبیرستانەکانی شاری مەهاباد بزووتنەوەیەکی فەرهەنگییان پێک هێنابوو کە تا ئەو کاتە کارێکی نوێ و دەگمەن بوو. ئەو کۆمەلە ماموستا بەهەست و دلسۆزە بە کار و تێکۆشانێکی بێوچان و دانانی بەرنامەی کاری زیاتر لە ئەرکی دیاریکراوی خۆیان توانیان کارێک بکەن کە ژمارەی قوتابیانی سەرکەوتوو لە تاقیکارییەکانی مەهاباد و بە دوای ئەودا لە تاقیکارییەکانی "کونکووری"[١] زانکۆی تاران و باقی شارەکانی ئێران بە رادەیەکی بەرچاو و بێوێنە زیاد بکا. ڕێژیمی حەمەڕەزاشا و ئیدارەی ساواکی[٢] شا لە شاری مەهاباد کار و تێکۆشانی ئەو ماموستایانەی وەک جوولانەوەیەکی سیاسی دەبینی، ئەوە بوو کە ئەو کۆمەلە ماموستایە بۆ شارەکانی ناوەندی ئێران دوور خرانەوە و بۆ پڕکردنەوەی جێگای بەتالی ئەوان ماموستای دیکەی غەیری کوردیان لە شارەکانی ورمێ و باقی شارەکانی پارێزگای ورمێ ناردە مەهاباد. دوکتور سادق بەو حالەش لە کار و تێکۆشان نەوەستا و وێڕای درێژەدان بە کاری ماموستایەتی و خوێندنی ماستەر (فوق

لیسـانس) دانیشسەرای عالیی تەواو کرد و بە هۆی بەرزبوونی ئاستی دەرەجەکانی، بـو دریژەدان بە خوێندن لە ئاستی دوکتـورا ناردرایە پاریس و هەر لەوییە کە لەگەڵ شەهیدی مەزن دوکتور قاسملوو ئاشنا دەبی و دەبیتە ئەندامێکی کارامەی حیزبی دیموکرات. دوای تەواوکردنی دەورەی دوکتوراکـەی جارێکـی دیکە دەگەڕێتەوە دانشسـەرای عالی تاران. لەوێ کاری مامۆستایەتییەکەی درێژە پێدەدا و لە هەمانکاتدا بە نهێنی وەک راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندیی حیزب، ئەرکی حیزبی بەڕێوە دەبـا. لـە کونگرەی چوارەمی حیزب کە سـاڵی ١٣٥٨ هـ وەک یەکەمین کونگرەی ئاشکرای حیزب دوای رووخانی رێژیمی پاشایەتی لە شاری مەهاباد پێـک دێ، وەکوو ئەندامی کۆمیتەی ناوەنـدی هەڵدەبژێردرێ. دوای کونگـرە دەبیتـە ئەندامـی دەفتەری سیاسـی و بـە دوای ئەوەدا دەبیتە جێگری سکرتێری گشتیی حیزب. بە دوای شەهیدبوونی دوکتور قاسـملوو لە لایەن کۆمیتەی ناوەندییەوە وەک سکرتێری گشتی دیاری دەکـری و تا کاتی شـەهیدبوونی، ئەو بەرپرسـایەتییەی لە سەرشـان بوو.

دوکتور سـادق لـە کۆتاییەکانی بەهاری سـاڵی ١٣٧١ هـ (١٩٩٢ز) سـەفەرێکی ئورووپـای کـرد، بەرنامەی کاری سـەفەرەکەی بێجگە لە دیـدار پێکهێنـان لەگەڵ کەسـایەتییە سیاسـییەکان و دامودەزگاکانی چەنـد وڵاتێکی ئورووپایی، سـەردانی هێندێک لە کۆمیتە حیزبییەکان و چاوپێکەوتن لەگەڵ ئەندامانی حیزبی لەو وڵاتانەدا بوو. دوای ماوەیەک مانەوەیان لە پاریس و پێڕاگەیشتنی کارەکانی ئەوێ سەفەری سوئێدی کرد و لە کۆتاییەکانی ئەو سەفەرەیدا پێوەندیی بە منەوە گرت ـ کە ئەو کاتە جێگری دوکتور سادق بووم ـ لەو پێوەندییەدا باسی کورتەیەک لە کار و سەفەرەکانی بۆ کردم، لە نێو ئەو کارانەدا بە تایبەتی لە سەفەری سـوئێد زۆر رازی بـوو، وادیار بـوو هەم چاوپێکەوتنی باشـی لەگەڵ بەرپرسـانی پایەبـەرزی ئەو وڵاتە و چەند حیزبێکیـان بووە و هەم لە چاوپێکەوتنـی ئەندام و لایەنگرانی حیزب و کۆڕ و کۆمەڵە کوردییەکان

بــە کەیــف و رازی بووە. لەو پێوەندییەدا بۆی باس کردم کە پۆلیســی ئەو وڵاتە لەو چەند ڕۆژەی ســەفەریدا زۆر بە باشــی پارێزگاریی لێ کردووە. بابەتێکی دیکەش کە لەگەڵی باس کردم، باسی بەرنامەی کاری دوای ئەو سەفەرەی بوو، کاک سادق فەرمووی کە دەگەڕێمەوە پاریس و دوای چەند ڕۆژێک مانەوە دەچمە ئاڵمان بۆ بەشــداری لە کۆنگرەی ئەنترناســیۆنال سۆسیالیســت و بــە دوای ئەو ســەفەرەدا خۆم ئامادە دەکەم بۆ گەڕانەوە بۆ کوردستان.

بابەتێــک کە زیاتر لە هەمــوو بابەتەکانی دیکە جێگای ســەرنج بوو، ئــەوە بوو کە لەو پێوەندییە تەلەفوونییەدا بە منی گوت لەگەڵ نوێنەرانی هێندێک لە ڕێکخراوەکانی دژبەری کۆماری ئیسلامی لە ئاڵمان، قەراری کۆبوونەوەیەکــم دانابــوو، بەڵام لەم ســەفەرەی ئاڵمانــدا لەگەڵیان کۆ نابمەوە و دەیخەمە کاتێکی دیکە، لەبەر ئەوەی دەزانم کە بەکرێگیراوانی ڕێژیــم بە دوامدا دەگەڕێن، منیش لەو پێوەندییەدا زۆرم هاندا کە هەر ئەو کارە بکا و جاری قەراری کۆبوونەوەکە هەڵوەشــێنێتەوە، چوونکە دوکتور ســادق کەســێک بوو زۆر گوێی نەدەدا بە پارێزگاری لە خۆی، بێجگە لەوە مام جەلالیش کە لە کۆنگرەی ئەنترناسیۆنال سۆسیالیستدا بەشــدار بــوو، بە دوکتور ســادقی گوتبوو کــە ئێرانییەکان بــە دواتدا دەگەڕێن و ئاگات لە خۆت بێ.

بەڵام کاک سادق بە بێ لەبەرچاوگرتنی کەمترین ئامادەکاریی ئەمنیەتی لە لایەن پۆلیســی ئاڵمانــەوە، یان لانیکەم بە هــۆی هاوڕێیانی حیزبیی خۆمان کە ژمارەیەکی بەرچاویان نیشــتەجێی ئاڵمان بوون، سەرەڕای هەڵوەشــاندنەوەی کۆبوونەوەکەی لەگەڵ ئۆپۆزیســیونی ئێرانی، دوای تەواوبوونــی کۆنگرەی ئەنترناســیۆنال سۆسیالیســت، تا ئێســتاش بە ڕوونــی نەزانرا بــە چ هۆیەک جارێکی دیکە هــەوڵ دەدا کۆبوونەوەکە پێــک بهێنێ. بۆ ئەو مەبەســتە لە چەند کــەس لەوانەی کە قەرار بوو لە کۆبوونەوەکە بەشــدار بن داوا دەکــرێ هەموو ئەو لایەنانەی کە بڕیار بوو لە کۆبوونەوە بەشدار بن ئاگادار بکەنەوە و ئەوانیش بە پەلەپەل و

بە تەلەفون ئەو کارە دەکەن. کۆبوونەوەکەش لە ریستورانێکدا بە ناوی میکونووس کە خاوەنەکەی ئێرانی بوو، ڕێک دەخرێ.

وا دەردەکەوێ کە سەفەری کاک سادق بۆ ئاڵمان و قەراری کۆبوونەوەکە و شوێنەکەی کە پێشتر هەمووی دیاری کرابوو، لە لایەن کەسێک یان کەسانێک کە لە کۆبوونەوەکە ئاگادار بوون، بە کۆماری ئیسلامی ڕاگەیەندراوە و هاوئاهەنگی کراوە و تیمی تیرۆریش کە وا ویدەچی پێشتر هاتووەتە ریستورانەکە، شوێنی کۆبوونەوەکەیان بە وردی خستووەتە ژێر چاوەدێری. دوای نزیک بە دوو کاتژمێر لە هاتنی د. سادق و هاوڕێکانی، بەشدارانی دیکەش کە پێشتر ئاگادار کرابوون کە کۆبوونەوەکە تێک چووە، یەک یەک و دوو دوو و بە درەنگەوە خۆیان دەگەیەننە شوێنی قەرار و کاتێک هەموو ئامادە دەبن، کاتژمێر دەوروبەری یازدەی شەوی پێنج شەممە ٢٦ی خەرمانانی ١٣٧٢ هـ (١٧ی سپتامبری ١٩٩٢ز) تیمی تیرۆر دەگاتە جێ و بە پێی ئەوەی کە پێشتر ئامانجەکان لەنێو باقی بەشدارانی کۆبوونەوەکەدا بە تەواوی بۆ تیمی تیرۆر ناسرابوون، هەڵدەکوتنە سەریان و دوکتور سادق شەرەفکەندی، کاک فتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و بەرپرسی پێوەندییەکانی حیزب لە دەرەوەی وڵات و کاک هومایون ئەردەڵان بەرپرسی پێوندییەکانی حیزب لە ئاڵمان دەدەنە بەر دەستڕێژی گوللە و تیری خەلاسیشیان لێ دەدەن بۆ ئەوەی بە تەواوی دڵنیا بن کە ئەو سێ کەسە کوژراون. لەو هێرشەدا کەسێکی غەیرە کوردیش لە بەشدارانی کۆبوونەوەکە بە نێوی حوسێن ئەحمەدی، ناسراو بە نووری دێهکوردی کە دۆستێکی حیزب بوو، دەکوژرێ و خاوەنی ریستورانەکەش کە ناوی عەزیز غەفاری بوو بریندار دەبێ.

شەهیدبوونی دوکتور سادق و هاوڕێیانی بەم شێوەیە، لە باری دەروونییەوە بۆ ڕێبەرایەتیی حیزب و بەدەنەکەی لە ڕووداوی ڤییەن گرانتر بوو. چوونکە ماوەی ٣ ساڵ لە شەهیدبوونی دوکتور قاسملوو تێدەپەڕی کە سکرتێرێکی دیکەی حیزبیش شەهید بوو. ئەویش بەشێکی

ده‌گه‌ڕایه‌وه سه‌ر که‌مته‌رخه‌می، بۆیه له به‌رانبه‌ر سیلاوی پرسیاری خه‌ڵکدا مابووینه‌وه و له ڕاستیدا وه‌ڵامێکمان نه‌بوو که ته‌نانه‌ت بۆ خۆشمان قه‌ناعه‌تمان پێی هه‌بێ. به‌ڵام جێی دڵخۆشی له‌و ڕووداوه‌دا ئه‌وه بوو که پۆلیسی ئاڵمان بکوژه‌کانی قۆڵبه‌ست کرد و دوای سێ ساڵ و نیو لێکۆڵینه‌وه و به‌دواچوون ڕاده‌ستی دادگای کردن[٣] و دادگاش سه‌ره‌ڕای زه‌ختێکی زۆر که له‌سه‌ری بوو، بێ لایه‌نانه قه‌زاوه‌تی خۆی به ئاکام گه‌یاند و ڕۆژی ١٠ی ئاوریلی ١٩٩٧ی زایینی له ڕاگه‌یه‌ندراوێکدا ئاکامی لێکۆڵینه‌وه‌کانی به‌ره‌سمی ڕاگه‌یاند.

پێداچوونه‌وه به‌و ڕووداوه تاڵانه‌دا زۆرتر له‌و باره‌وه گرینگه که ئێمه‌ی کورد له مێژوو ده‌رسمان وه‌رنه‌گرتووه، بۆیه به که‌وتنه‌داوی دوژمنان، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به که‌میان ده‌گرین، بروا به به‌ڵێنه‌کانیان ده‌که‌ین، یان به باشی نایانناسین زنجیره‌ی خه‌ساره‌کانمان له‌و ڕه‌وته‌دا هه‌ر جاره‌و به شێوه‌یه‌ک دووپات ده‌بێته‌وه.

له ڕووداوی شه‌هیدبوونی دوکتۆر سادقدا وه‌ک پێشتر ئاماژه‌ی پێ کرا، بۆخۆی ده‌یزانی که ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی به دواوه‌یه‌تی و له ده‌رفه‌تێک ده‌گه‌ڕێ که زه‌بری خۆی لێی بوه‌شێنێ. به تایبه‌تی کۆنگره‌ی ئه‌نترناسیونال سۆسیالیست له بێرلینی ئاڵمان پێک هات و ڕێژیم باش ده‌یزانی حیزبی ئێمه بانگهێشت ده‌کرێ و له‌وێدا ئاماده ده‌بێ. به‌رنامه‌ی کۆنگره و کۆنفرانسه‌کانی ئه‌و ڕێکخراوه‌ش وه‌ک ڕه‌واڵی هه‌میشه لانیکه‌م دوو مانگ پێشتر ئاماده ده‌کرێ و ناوی به‌شداران و کات و شوێنی کۆبوونه‌وه‌که به وردی ڕاده‌گه‌یه‌ندرێ، کاک سادق به زانیاریی ته‌واو له‌سه‌ر ئه‌م ڕاستییانه کۆبوونه‌وه‌که‌ی ئۆپۆزیسیونی ئێرانی که بڕیار بوو دوابه‌دوای کۆتایی کۆنگره‌ی ئه‌نترناسیونال سۆسیالیست له بێرلین پێک بێت، بۆ کاتێکی دیارینه‌کراو هه‌ڵده‌وه‌شێنێته‌وه، به‌ڵام به‌و حاڵه‌شه‌وه به هۆیه‌کی نادیار، به بێ ئاگادارکردنه‌وه‌ی پۆلیسی بێرلین و له‌به‌ر چاوگرتنی که‌مترین پارێزگارییه‌ک له خۆی و تیمی هاوڕێی، ته‌نانه‌ت له ڕێستورانێکدا که ئێرانییه‌کی فارس خاوه‌نی بوو، دیسان

داوای پێکهێنانی کۆبوونەوەکە دەکاتەوە.

گومان لەوەدا نیە کە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی هۆکاری شەهیدبوونی ڕێبەرانمان و تیمەکانی هاوڕێی ئەو ڕێبەرانەیە. ڕێژیم ئەو کردەوانەش بــە ئەرکی سیاســی و ئایینیی خۆی دەزانی و بــە پێی پیلانی داڕێژراو بەڕێوەیان دەبا. هەر بە پێی ئەو ئەرکەش تا کاتی ڕووداوی میکۆنووس دەیــان کــەس لە نەیارانی ڕێژیم لە ئورووپا و شــوێنەکانی دیکەی دنیا کەوتبوونە بەر هێرشی تیرۆریستیی ڕێژیم و شەهید کرابوون کە ئاستی شوێندانەریی ئەو تیرۆرانە لەسەر ئۆپۆزیسیون لەگەڵ ئەو شوێندانانەی لەسەر حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران وەک ڕێبەری جووڵانەوەی چەکداری دژی ڕێژیم هەیبوو و تا ئەو کات زەبری قورسی لە پەیکەری کۆماری ئیسلامی وەشاندبوو بە هیچ جۆرێک هەڵناسەنگێنرێ، تەنانەت لە کوردستانی باشوور دەیان کەسمان بە پیلانی ڕێژیم شەهید کران کە ماوەیەک پێشمەرگە بوون و لە کاتی شەهید بوونیاندا وەک پێشمەرگەش نەمابوون و هەر کامیان لە گۆشــەیەکی ئەو بەشــەی کوردســتاندا بۆ دابینکردنی ژیانی ســەختی خۆیــان کاری وەک قاوەچییەتی، کرێکاری و تەنانەت پێشــنوێژیی مزگەوتانیان دەکرد و کاک ســادقیش ئاگای لە گشــت ئەو ڕووداوانە بوو، بەڵام بەو حاڵەشــەوە کۆماری ئیســلامی و دوژمنایەتییەکەی دەرحەق بە خۆی و حیزبەکەی بە جیددی نەگرت.

ئــەو ڕووداوانە مــرۆڤ دەگەیەننە ئــەو قەناعەتە کە بــە پێچەوانەی ئــەو بۆچوونانەی دوای ئەو کۆمەڵە تیرۆرانە بە ســەر فەزای گشــتیی ئۆپۆزیســیوندا زاڵ بــوو کــە ڕێژیــم زۆر زیرەک و وریایــە و بۆ هەر کەســێکی بیهەوێ پیلان بگێڕێ زوو دەیخاتە داوەوە، لە ڕاســتیدا هۆی سەرکەوتنی ئەو پیلانانە بەشێکی زۆری دەگەڕایەوە سەر کەمتەرخەمی و بە جیددی نەگرتنی دوژمنایەتیی ڕێژیم و هەنگاونانی قوربانی بەرەو داوێک کە زۆر ئاســەواری ئاشــکرای دیار بوو و دەکــرا قوربانییەکان دوور بکەونــەوە و خۆیــان لە قەرەی داوەکە نەدابا، وەکوو ئاســەوارە ئاشکراکانی ئەو داوانەی بۆ ڕێبەرایەتیی حیزبی دیموکرات دانرابوونەوە

و پێشتر ئاماژەمان پێ کردن.

جێگای گومان نیە کە ئەو هەڵە و کەمتەرخەمییانەی ڕێبەرانی شەهیدی حیزبی دێموکرات، وەکـوو زۆربەی ڕێبەرایەتیی بزووتنەوەکانی کورد لە سـەرەتاوە تا ئێسـتا، شـتێک لە گەورەیی، فیداکاری و زەحمەت و تێکۆشـانیان کەم ناکاتەوە. ئەوان بەشـێک لە مێژووی پڕ سـەروەریی نەتەوەکەمـان پێـک دێنـن و قەت لە بیـر ناچنەوە و لە ڕاسـتیدا کورد بەگشـتی قەرزداری ئەوانە، بەڵام لە هەمانکاتدا، لە دەسـتچوونیان بە تایبەتی بەم شێوەیە، بە قەدەر گەورەییەکانیان برینی سەخت و خەساری قەرەبوونەکـراو لە جووڵانـەوە دەدەن، بۆیە ناکرێ هەروا بە ئاسـانی بە سـەریاندا تێپەڕین و ئاوڕ لە چۆنیەتیی شـەهید بوونیان نەدەینەوە، بەڵکوو هەر وەک ژیان و خەباتیان بۆ بەرەی ئێستا و داهاتوو جێگای لێ فێربوونە، هۆیەکانی شەهیدبوونیشیان بۆ لێ فێربوون دەبێ، بەتایبەتی ئەو بەشـەی کە دەگەڕێتەوە سـەر هۆیەکانی کەمتـەر خەمی، دوژمن بەکەم گرتن، پەند وەرنەگرتن لە مێژوو... ئێمەش لە پێشکەشکردنی ئەم بابەتە بێجگە لەوە مەبەستێکی دیکەمان نیە.

سەرچاوە و پەراویزەکان:

(١)لە ئیراندا ئەو قوتابییانەی دەبیرستان (دواناوەندی) یان تەواو دەکرد، ئەگەر بیانویستبایە خویندنەکەیان لە دانیشگا (جامعە) دریژە پی بدەن پیویست بوو لە تاقیکاریی گشتیدا بەشداری بکەن و بە پیی ئەو دەرەجانەی لە تاقیکاریدا دەیانهینایەوە شوین و لقی خویندنیان بۆ دیاری دەکرا و لەوی دریژەیان بە خویندن دەدا. بەو تاقیکارییە دەگوترا «کونکوور».

(٢) ساواک دەزگای هەوالگریی ریژیمی حەمەرەزاشا بوو کە لە ژیر چاوەدیریی شادا بوو و لە شوینهەلگرتن، قۆلبەست کردن و لیپرسینەوەی ئازادیخوازانی ئیراندا دەوری بەرچاوی دەگیرا و بەگشتی دامەزراوەیەکی توقینەر بوو و دەسەلاتیکی بی سنووری هەبوو.

(٣) دادگای بیرلین بە ناوی Berliner Kammergericht بە بۆنەی پەروەندەی رووداوی رێستورانی (میکونووس) لە نیو کوردەکاندا بە دادگای میکونووس ناسرا. دادستان، قازییەکان و وەکیلەکانی ئەو پەروەندەیە، بە پێچەوانەی دادگای نورتریش سەرەرای ئەوەی کەوتنە بەر هەرەشەی بەکرێگیراوانی کۆماری ئیسلامی و زەختی هیندیک لە دام ودەزگاکانی ئەو کاتی ئاڵمان بۆ ئەوەی رەوتی دادگاییکردنەکەی تاوانباران بە لایەکدا بەرن کە ریژیمی کۆماری ئیسلامی وەک تاوانبار نەناسری، بەلام ئەوان بە جورئەتەوە بی ئەوەی ئەو هەرەشە و زەخت و زۆرانە شوینیان لەسەر دابنی. بیلایەنانە ئەرکی یاسایی و پیشەیی خۆیانیان بەرێوەبرد و دوای سی ساڵ و نیو لیکولینەوە. کۆماری ئیسلامیی ئیرانیان لە ئاستی هەرە سەرەوە بە تاوانبار زانی و رایانگەیاند کە پیلانی ئەو تیرورە لە لایەن خامنەیی رێبەری ریژیم، فەلاحیان وەزیری ئیتلاعات و هاشمی رەفسەنجانی سەرۆک کۆماری ئیرانەوە داریژراوە. ئەو بریارەی دادگا لە باری سیاسییەوە شویندانەریی زۆری لەسەر بیر و رای گشتیی نیونەتەوەیی و کور و کۆمەڵە نیو دەوڵەتییەکان هەبوو و رواڵەتی راستەقینەی ئەو ریژیمەی وەک دەوڵەتیکی تیروریستی بە دنیا ناساند.

دادستان و قازییەکانی ئەو دادگایە لە مانگی ٢ی ساڵی ٢٠١٤ی زایینی لە لایەن ئەنجومەنی پاریزەرانی ئەمریکا، بە پاداشتی بەرێوەبردنی بویرانەو دروستی ئەرکی خۆیان سەبارەت بە فایلی تیروری دوکتور سادق و هاورێیانی، خەلات کران.

بەشی سێهەم

جیابوونەوەی تاقمی حەوت کەسی

بــۆ تێگەیشــتن لە راســتیی چۆنیەتی و هــۆی رووداوەکان پێویســتە هەلومەرج، فەزای فیکریی زاڵ بەســەر کۆمەڵگا و شێوەی تێڕوانینی ئەو کۆمەڵگایە کە رووداوەکانی تێدا روو دەدا، شی بکرێتەوە بۆ ئەوەی خوێنەر بزانێ رووداوەکان بە گشتی، کتوپڕ و لە ناکاو نین، بەڵکوو زەمینەی ئەو رووداوانــە بە درێژایی ســالان و بە شــێوەی جیاواز لە نێــو کۆمەڵگادا چەکەرەیان کردووە و هەنگاو بە هەنگاو بەرەو پەرەگرتن و پێشــکەوتن دەچن تا ئەو کاتەی کە لە دەرفەتێکدا رووداوەکان دەتەقنەوە.

لەو بەســتێنەدا تا گەیشــتن بە ئاکام، پاڵنەر یــان پاڵنەرەکان دەوری ســەرەکی دەگێڕن. چوونکە لە مێژوودا زۆر جار شاهیدی ئەو راستییە بوویــن کە ســەرەڕای چەکەرە کردن و ســەرهەڵدانی بیروبۆچوونێکی شۆڕشــگێرانە ئەگەر پاڵنەرێکی کاریگەر لە ئارادا نەبووبێ شۆڕشــێک یــان ئاڵوگۆڕێکی بنەڕەتی رووی نەداوە، یان لە ئامانجی راســتەقینەی خۆی لای داوە و بە لاڕێدا چووە، هەر بۆیەشە دەبینین کاتێک پاڵنەری شۆڕشێک ماندێلایە ئاکامەکەی دەبێتە رزگاریی ولاتێکی وەک ئەفریقای باشوور لە ئاپارتاید، لە ئێرانی دوای رێژیمی پاشایەتیشدا دەکرا شۆڕش بە ئاکامێکی لەو شێوەیە بگات چوونکە بنەما و زەمینەکە لە جەوهەری خۆیاندا بریتی بوون لە ویستی رزگاری لە ستەم و جیاوازیدانان، بەلام

کاتێک خومەینی دەبێتە پاڵەر، ئەوەی لێ بەرهەم دێت کە لە ئێستادا ٣٦ ساڵە نەک هەر خەڵکی ئێران، بەڵکوو ناوچەی خورهەڵاتی ناوەڕاست و بگرە دنیا پێیەوە دەناڵێنن.

زەمینــەی جیابوونەوەی کۆمەڵێــک لە ئەندامانی حیزبــی دیموکراتی کوردســتانی ئێــران لە ســاڵی ١٣٥٩ هـ وەک ڕووداوێــک زۆر بەر لەو ڕێکەوتە بەستێنسازیی، بۆ کرابوو. بیری چەپ بە واتای سۆسیالیزم بە خوێندنەوەی ئەو کات لە ئێراندا، ئەگەر زۆر نەگەڕێینەوە بۆ ڕابردووی دوور، هەر بە دوای هاتنە ســەر دەسەڵاتی حەمەڕەزا شا و وردەوردە پەرەگرتنــی زۆرتــر لە نێو توێژی وشــیاری کۆمەڵگادا کە هەســتی بە ستەم و مافخوراوی دەکرد، لە ئاکامی ملهوڕی و سەپاندنی دەسەڵاتی تاک لە جیاتی دەســەڵاتی گەل، ڕیشــەکێش کردنی ئازادیی ڕادەربڕین، لــە ژێرپێنانی مافی سیاســیی نەتــەوەکان و زیندانی و ئێعــدام کردنی جیابیراندا چەکەرەی کرد، چوونکە بیری چەپ بەگشــتی بۆ ئەو توێژە وەک ڕێگایەک و پاڵنەرێک بۆ ڕزگاربوون لە دیکتاتۆریی حەمەڕەزا شا و گۆڕینی ئەو سیستەمە بە سیستەمێکی باشتر چاوی لێ دەکرا.

حیزبــی تــوودە کە لــە ڕاســتیدا گرووپێکــی هەڵگری بیــری چەپی ســۆڤیەتی بوو و لە پێناوی قازانج و بەرژەوەندیی سیســتەمی یەکێتیی ســۆڤیەتیدا بیری ئەو شــێوە چەپەی بڵاو دەکردەوە، بە هۆی ڕاهاتنی کادرەکانــی ئەو حیزبە بە تێئۆریی چەپ کە لە دووتوێی دەیان کتێب و نامیلکە لە ســەردەمی شــادا ـ هەر چەند بە نهێنی ـ لە نێو ڕووناکبیران و خوێندەوارانــدا بــڵاو دەکرانەوە و بێجگە لــەوە بارهێنانی ژمارەیەک لە کادرەکانی حیزبی توودە کە بە نهێنی ســەفەری سۆڤیەتیان کردبوو و لــەوێ بە باشــی بۆ ئــەو مەبەســتە ڕاهێنرابوون، لە نێــو کۆمەڵگای ئێران، لــە کارگەکان، زانکۆکان، قوتابخانــەکان و هتد کاری تەبلیغیان دەکرد و وایان نیشــان دەدا کە لە سیســتەمی دەسەڵاتداریی سۆڤیەتدا جیاوازیی‌دانانەکان، پرسی نەتەوەکان، کار، مەسەلەی ژنان و ... هەمووی چارەســەر کراوەو لە ئاکامدا کۆمەڵگای ســۆڤیەت بەهەشــتێکە لەسەر

زەوی بەلێنــی دراوە. بێجگە لەو زەمینە گشــتییە کە لە ئێران بەرەبەرە ئامادە کرابوو، لە کوردستان زیاتر لەوەش زەمینە ئامادە بوو:

یارمەتیــی ســوڤیەت بــۆ پێکهاتنــی کۆمــاری کوردســتان لە ســاڵی ١٣٢٤هـ(١٩٤٥ز)، سەفەری جەنابی پێشەوا بۆ ئەو وڵاتە، ناردنی چەندین قوتابیی کورد بۆ پەروەردە بوون لە ســوڤیەت، سەفەری چەند هەیئەت لە کەســایەتییە پایەبەرزە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکانی ئەو سەردەمەی کوردستان بۆ سۆڤیەت و گەڕانەوەیان، ئەو پرسەی زیاتر وروژاند و، ئەو بیرکردنەوەیە کە ســوڤیەت پشــت و پەنای نەتەوە بێبەشکراوەکان و یەک لەوان نەتەوەی کوردە، ریشــەی قووڵتری لە کوردستان داکوتا و بوو بە فەزای زاڵ لەو بەشەدا، شیعری بەناوبانگی ئەو سەردەمە لە پێداهەڵگووتنی سۆڤیەت و ڕێبەرەکانی وەک:

«ستالین پێشەوایە، بۆ کوردان وەک باب وایە» و دەیان پێداهەڵگووتنی دیکە گومانیان نەهێشتبووەوە کە سیستەمی سۆڤیەت بۆ ژیانێکی ئازاد و پڕ لە بەختەوەری باشترین نموونەیە. لە فەزایەکی ئەوتۆدا سروشتییە کە حیزبی توودە و بیروباوەڕەکەی بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراو پەرە بگری و ببێتە بۆچوونی زاڵی کورد لەو سەردەمەدا.

بێجگــە لــەوە هۆیەکی دیکەش کە کــوردەکان لە کوردســتانی ئێران ئــەو هەمــووە هیوایان بــە کۆمۆنیــزم قایم بــوو، بوونــی ئێرانی ژێر دەســەڵاتی ڕێژیمی پاشــایەتی لە ژێر نفــوزی ئەمپریالیزمی ئەمریکادا بوو، ئەمریکایەک کە چەک و تەقەمەنیی ئەرتەشــی شــای دابین دەکرد، ئەفسەرانی ئەرتەش و کادرەکانی ساواکی پەروەردە دەکرد کە ئەوانەش دوو هێزی ســەرەکی بوون لە سەرکوتکردنی شۆڕشگێڕانی کورددا کە بــۆ مافە سیاســی و نەتەوەییەکانی نەتەوەی خۆیان تێدەکۆشــان. لەو سەردەمەشــدا کــورد و باقی نەتەوە نافارســەکان وەک هاووڵاتیی پلە دوو چاویــان لێ دەکــرا، مێژوو و کولتوری کوردی لە لایەن ڕێژیمەوە هەوڵــی بەلاڕێدا بــردن و تواندنەوەیــان دەدرا، بەم شــێوەیە کورد لە ســەردەمی شەڕی ســارددا خۆی لە بەرەی کۆمونیزم و سۆسیالیزمدا

دەدیتــەوە کە لەگەڵ بەرەی ئەمپریالیزم ـ کە ڕێژیمی شــا لەو بەرەیەدا بوو ـ لە بەربەرەکانێدا بوون، هەرچەند ئەو بەرەیە دوای کۆتایی شەڕی دووهەمــی جیهانــی و کشــانەوەی هێزەکانی ســۆڤیەت لــە ئێران قەت ئاوڕێکیــان لە کورد نەدایەوە، بەڵام کورد بە گشــتی هەروا یەک لایەنە شەیدای سۆڤیەت بوو.

حیزبــی دێموکراتیــش لەو ماوەیەدا لەو فەزایە بــە دوور نەبوو و بە پێی شــوێنداندری بیری حیزبی توودە، یەک لایەنە وای بیر دەکردەوە کە یەکێتیی ســۆڤیەت پشتیوانی کورد بە گشتی و حیزبی دێموکرات بە تایبەتییــە، ئــەوە لە حاڵێکدا بوو کە لە مــاوەی دوای ڕووخانی ڕێژیمی پاشــایەتیدا، چەندین نامە لە بۆنە جیاکاندا لە لایەن دەفتەری سیاســی حیزبەوە و بە ئیمزای شەهید دوکتور قاسملوو نووسرا و بۆ سۆڤیەت بەڕێ کرا. بەڵام قەت جارێک نەمبیســت بە رستەیەک وەڵامی نامەیەک بدرێتەوە.

لە ســەردەمی ڕووخانی ڕێژیمی شا و دوای ڕووخانی ئەو ڕێژیمە و هاتنە سەرکاری دەسەڵاتی خومەینیدا، حیزبی توودە و هەڵگرانی بیر و بۆچوونی ئەو حیزبە لە هەموو ئێران و بە تایبەتی لە کوردســتاندا بەو مەبەستەی کە کورد بە لای خۆیاندا ڕاکێشن و بەرەنگاری بزووتنەوەی ئــەوان، بە تایبەتــی بزووتنــەوەی حیزبی دێموکرات بــە دژی ڕێژیمی تــازە بە دەســەڵات گەیشــتوو بینــەوە، تێکۆشــانیان چــڕ کردبووەوە. ڕێبەرانی حیزبی توودە بۆچوونەکانیان لەسەر ئەو بنەما فکرییە هەڵەیە دامەزراندبــوو کە مادام ڕێژیمی خومەینی دژی ئەمریکا دروشــم دەدا، کەوابــوو ڕێژیمێکی شۆڕشــگێڕە و لە کۆتاییدا هەر بە لای ســۆڤیەتدا دەشکێتەوە.

ئەوان لەو پێناوەدا بە بیر و باوەڕ و هەموو توانای خۆیان لە خزمەتی ڕێژیمــی کۆماری ئیســلامیدا بوون و بۆ ئەوەی ئــەو ڕێژیمە باوەڕ بە ڕاستگۆیی و دڵپاکییان بکا لە هیچ خەیانەتێک سڵیان نەدەکردەوە. یەکێک لــە خەیانەتەکانــی ئەوان کرموڵکردن و لەت لــەت کردنی ئەو حیزبانە

بــوو که لەو کاتــەدا دژی ڕێژیمی خومەینی خەبــات و بەربەرەکانییان دەکــرد. ڕێکخراوی چریکەکانی فیدایی گەلی ئێران (ســازمان چریکهای فدایی خلق ایران) کە بەهۆی بەربەرەکانی لەگەڵ ڕێژیمی شا و زیندانی و ئیعــدام کرانــی ژمارەیەک لە کادرە ناســراوەکانیان، لــە نێو خەڵکی نارازی لە ڕێژیمی شــادا خۆشەویست بوون و لە سەردەمی ڕووخانی ئەو ڕێژیمەدا توانیان ژمارەیەکی زۆر لە لاوەکان لە دەوری خۆیان کۆ بکەنەوە و لە خەبات دژی ڕێژیمی کۆماری ئیســلامیدا ببن بە هێزێکی شوێندانەر، بەلام حیزبی توودە توانی زۆربەی ئەندامان و ڕێبەرایەتیی ئەو حیزبە جیا بکاتەوە و بە دوای سیاســەتی خۆبەدەســتەوەدەرانەی خۆیدا ڕاکێشــیان بکا، کە دواتر ئەم بەشە ناوی خۆیان نا «ڕێکخراوی فیداییەکانی گەلی ئێران ـ زۆرایەتی»، هەر بەم شــێوەیە حیزبی توودە توانی لەو هەلومەرجە ناسکەدا جیابوونەوەیەکی بەرچاویش لە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران پێک بێنێ و بەم چەشنە لە هەلومەرجێکی زۆر هەســتیاردا زەبرێکی کاریگەر لە پەیکــەری جووڵانەوەی کورد و ئەو حیزبە بوەشێنێ کە بەهێزترین و جەماوەریترین حیزبی کوردستان بوو کە دژی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی خەباتی دەکرد.

● هۆیەکانــی ســەرکەوتنی حیزبی تــوودە لە پێکهێنانی ئینشــعاب لە حیزبی دیموکراتدا

حیزبــی دیموکــرات دوای ڕووخانــی کۆمــار بەکردەوە بــوو بە لقی کوردستانی حیزبی توودە و دوکتور قاسملووش بۆ خۆی لە کادرەکانی ئەو حیزبە بوو. لە ساڵی ١٣٣٤ هـ.(١٩٥٥ی ز)حیزبی دیموکرات لەو حیزبە کشایەوە و هەوڵی دا جارێکی دیکە سەربەخۆیی حیزب بگێڕێتەوە جێی خۆی، لەو پێوەندییەدا دوکتور قاسملوو لە کورتە مێژووی ڕێبەرایەتیی حیزبدا دەڵێ:

"کۆمیتــەی«کاک»[1] کاری ئەوە بوو کە دەســتووراتی هەیئەتــی ئیجرایــی حیزبــی تــوودەی بــە ڕێبەرایەتیــی حیزبــی دیموکــرات ڕادەگەیاند بــۆ جێبەجێکــردن ... بە

کورتــی ئــەو ڕێبەرایەتییــە هەتــا ســاڵی ١٣٣٤ بە ناوی (کومیتــەی کوردســتان) فەعالیەتــی هەبــوو. بەرەبــەرە وەزعــی داخیلیی حیزبی توودە تێک چوو. ئەفســەرەکان [مەبەســت ئەفســەرەکانی ســەر بە حیزبی توودە لە نێو ئەرتەشــدا (نووســەر)] گیــران و زۆریان ئیعــدام کران. دەرکــەوت حیزبی توودە «پۆلیس‌زەدە» بووە. بۆیە ئەو دەم ئێمە کۆبوونەوەیەکمان پێکهێنا ... پاشــان ناومان نا (کۆنفرانسی یەکەمی حیزب) ئەو کۆبوونەوەیە لە گوندی کەوتــەری مەنگووڕایەتیــی مەهاباد بە نهێنــی پێکهات. لەویــدا ئێمــە بڕیارمان دا لەگــەڵ حیزبی تــوودە قەتعی ڕابیتەی تەشــکیلاتی بکەین و حیزبی دیموکرات بۆ خۆی ســەربەخۆ فەعالییەتی خۆی بــکا. چونکە هەم ئەزەرمان ئەوە بوو حیزبی توودە لەســەر مەسەلەی موسەددیق و هەم لەســەر کودیتای ٢٨ی مورداد چەوت ڕۆیشــتووە، هــەم ئەزەرمان ئــەوە بوو کە پۆلیــس‌زەدە بووە و هەر تەماسێک لەگەڵ حیزبی توودە لە تاران بگیرێ، نەتیجەی ئــەوە دەبێ گیــری پۆلیس بکەوین، ئەوە بــوو کە قەتعی ڕابیتەمــان کرد. لەو وەختــەوە ئیعلانمان کرد کە حیزبی دیموکرات خۆی ســەربەخۆ فەعالییەت دەکا. بەشدارانی کۆنفرانســی یەکــەم ئــەوەی لە بیرم بــێ غەیری خۆم و کاک عبداللە عیزەتپوور، بریتی بوون لە عەزیز یوســفی، عبداللە ئیسحاقی، ئەسعەد خودایاری، هاشم ئەقەلوتولاب (قادر شەریف) پێم وایە هەموومان حەوت، هەشت کەس زیاتر نەبووین".

ئەو کارەی حیزبی دیموکرات، بۆ حیزبی توودە زۆر بە گران تەواو بوو چونکە بەم چەشنە حیزبی دیموکرات وەک لقی کوردستانی ئەو حیزبە لە دەستی حیزبی توودە چوو، هەر بۆیە دوای ڕووخانی ڕێژیمی شا و

ئاشکرابوونی تێکۆشانی حیزبی دیموکرات و توودە، ئەو حیزبە جارێکی دیکە هەوڵی دا حیزبی دیموکرات بەرەو سیاسەتی خۆی سەبارەت بە ئێران راکێش بکا، بەڵام کاتێک لەو رێگایەدا شکستی خوارد و حیزبی دیموکرات لەسەر سیاسەت و بەرنامەکانی خۆی سەبارەت بە ئێران سوور بوو، ئەو جار چڕ بووەوە لەسەر دابەشکردنی حیزب لە لایەک و هێرشی بەربلاو وبۆختان هەڵبەستن بۆ دوکتۆر قاسملوو بە مەبەستی سووککردنی ـ بە بۆچوونی خۆیان ـ لە نێو خەڵکی کوردستان و حیزبی دیموکراتدا. لەبەر ئەوەی ئەوان د.قاسملوویان بە رێبەری ئەو سیاسەتە لە نێو حیزبدا دەزانی و لەراستیشدا ئەگەر بە هۆی د.قاسملوو و لێزانی و شارەزایی ئەو لەسەر حیزبی توودە نەبووایە، رەنگە چارەنووسی حیزبی دیموکراتیش وەک چارەنووسی تاقمی حەوت کەسیی لێ هاتبایە. بۆ ئەو مەبەستە بێجگە لە رۆژنامەی «مردم» رۆژنامەی رەسمیی ئەو حیزبە، زۆرترین کەڵکیان لە هێندێک لە مۆرەکانی لایەنگری بۆچوونی خۆیان لە نێو حیزبدا وەردەگرت، گرنگترینی ئەو مۆرانە خوالێخۆشبوو غەنی بلووریان بوو. لەو سەروبەندەدا، غەنی بلووریان قارەمانی نێو زیندانەکانی رێژیمی شا، ماوەی ٢٥ ساڵ لە تەمەنی خۆی بە تاوانی تێکۆشان لە ریزی حیزبی دیموکراتدا لە زینداندا تێپەر کردبوو و سەری بۆ داخوازەکانی رێژیم دانەنواندبوو و تەنانەت ئامادە نەبوو بۆ ئەوەی ئازاد بکرێ سەبارەت بە مەحکوومیەتەکەی داوای لێبووردن بکا، ئەو لە سەرەتادا حوکمی ئیعدامی بۆ دەرچووبوو، بەڵام ئەو حوکمە لەسەر داوای کۆمەڵگای نێونەتەوەیی بە زیندانی هەتاهەتایی گۆڕا و لە سەردەمی شۆڕشی گەلانی ئێراندا کە زیندانەکان کرانەوە و ئەویش وەک سەدان زیندانیی سیاسی دیکە ئازاد بوو، ئەو خۆراگرییە حورمەت و کەسایەتییەکی کەم وێنەی بۆ کاک غەنی بەرهەم هێنا، لە کاتی گەڕانەوەی لە تاران بۆ مەهاباد بە هەزاران کەس لە شوێنە جیاجیاکانی کوردستانی ئێران و تەنانەت تورکەکانی ئازەربایجان لە پێشوازییەکی کەم وێنەدا بەشدار بوون. بۆ چەند مانگ دوای گەڕانەوەی بۆ مەهاباد

خەڵک ڕۆژانە لە هەموو شـوێنەکانی ئێرانەوە دەهاتن بۆ چاوپێکەوتنی. بەم شێوەیە کاک غەنی بوو بە خۆشەویستترین کەسایەتیی کوردستان لەو سـەردەمەدا و هەر کەسـە لەبەر خۆیەوە بۆچوونێکـی لە زانایی، ڕێبـەری و ئەزموونی زۆر و کەڵەکەکـراوی ناوبراو لە ماوەی خەبات لـە حیزبـی دێموکراتدا پێش چوونە زیندان و لە مـاوەی زیندانییەکەیدا لە مێشـکی خۆیدا هەبوو، بەڵام زۆر زوو بۆ زۆربەی خەڵک دەرکەوت کە ئەو بیرکردنەوەیە سـەبارەت بـە کاک غەنی لە جێی خۆیدا نەبووە، بەڵکوو ناوبراو پیاوێکی سـادە و عاتفی بوو و لە ماوەی زیندانیشدا بە پێچەوانەی زۆرێک لە زیندانییە سیاسـییەکان دیار بوو شـتێکی ئەوتۆ فێـر نەبووبوو، بەڵکـوو کەوتبووە ژێر شـوێندانەریی حیزبی توودە و کاتێـک لە زیندان هاتەدەر زۆرتر هەڵگری بیروبۆچوونی حیزبی توودە بـوو تا بیروبۆچوونی دێموکرات، هەر بۆیەش زۆر زوو حیزبی توودە بەئاسـانی توانـی بـە دوای بیروبۆچوونی خۆیدا ڕایبکێشـێ و وەکوو کارتی گوشار دژی حیزبی دێموکرات بەکاری بێنێ.

دیارە لەو پێوەندییەدا کەسـانێکی دیکەش لە ڕیزی حیزبی دێموکرات و تەنانـەت لە ڕێبەرایەتیـی حیزبدا هەبوون کە هەڵگـری بیروباوەڕی توودە بوون و کەڵکی خراپیان لە کەسـایەتیی کاک غەنی وەردەگرت و بۆ بەرەوپێشـچوونی مەرامی خۆیان کاک غەنییان وەکوو ڕێبەری ئەو بۆچوونە بەکار دەهێنا و بۆ خۆیان لە پشـتەوە سـەیریان دەکرد. بەم شـێوەیە حیزبی توودە کەسـایەتییەکی خۆشەویست، بە ڕابردوویەکی خەباتکارانـە و قارەمانی زیندانەکانی شـای دەسـت کەوتبوو کە دژی بیروبۆچوونی حیزبی دێموکرات بەکاری دەهێنا.

بۆچوونی نووسـەری ئەم دێڕانە لەسەر کاک غەنی پێش ئازادبوونی لـە زینـدان، وەک زۆربەی گەنجەکانی ئەو کات دوراودوور و لەسـەر ڕابـردووی خەباتـی لە حیزبی دێموکـرات و خۆڕاگرییەکەی لە زیندان کـە تایبەتمەندیـی زۆر بەهادار بوون، هەڵچنرابوو، هـەر بۆیە لە کاتی ئازادبوونیـدا و گەڕانەوەی بۆ مەهابـاد ژمارەیەکی زۆر لە قوتابیان و

هاوڕێیانی خۆم ئامادە کرد و بۆ بەشداری لە ڕێوڕەسمی پێشوازیکردنیدا چووینــە مەهابــاد. دوای ئــەوەش یەک دوو جاری دیکە بــە تایبەتی لەماڵەکەی خۆیدا چاوپێکەوتنم لەگەڵیدا هەبوو، بەڵام ناسیاویی ڕاستەقینەم لە کاک غەنی کاتێک بوو کە دوای کۆنگرەی چوارەم ئەو وەک ئەندامی دەفتەری سیاســیی حیزب دیــاری کرابوو و منیــش ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بووم و بەم شــێوەیە لە ڕێبەرایەتیی حیزبدا بووینە هاوکار و دوای چەند مانگێک منیش بووم بە ئەندامی دەفتەری سیاسی.

لە زۆربەی کۆبوونەوەکانی دەفتەری سیاسیدا کاک غەنی لە پێوەندی لەگــەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیســلامی و سیاســەتی ناوچەیــی و جیهانیدا لایەنگریــی لە بیروبۆچوونێک دەکرد کــە بیروبۆچوونی حیزبی توودە بــوو، ئێمەش زۆر بە حورمەتەوە وەڵاممان دەدایەوە و ڕازیمان دەکرد کــە بۆچوونەکانــی حیزبی دێموکــرات لە پێوەندی لەگەڵ ئەو پرســانە ڕاســترە، بەڵام دوای ئەوەی کە کۆبوونەوە تەواو دەبوو و کاک غەنی دەگەڕایەوە شوێنی حەسانەوەی خۆی، توودەییەکان و لایەنگرانیان لە نێو حیزبدا لێی کۆ دەبوونەوە و ڕیسەکەیان لێ دەکردینەوە بە خوری، بە تایبەتی لەو ســەروبەندەدا چەند کەســێک لە ڕێبەرانی حیزبی توودە وەک عەلی گەلاوێژ و حەســەن قزڵجی بۆ بردنەپێشی بەرنامەکەیان لە مەهاباد نیشتەجێ بووبوون و باقی دیکەشیان لە نێوان تاران و مەهاباد لــە هاتووچوودا بــوون و لەگــەڵ کاک غەنی لە پێوەندیــی بەردەوامدا بوون.

ئــەم وەزعــە گرفتێکی گــەورەی بــۆ دەفتەری سیاســیی حیزب پێک هێنابــوو چونکــە بێجگە لــەوەی کە بەشــێک لە کاتــی کۆبوونەوەکانی دەفتەری سیاســی لەو ســەردەمە هەســتیارەدا بە ناچــاری بە باس و قەناعــەت پێهێنانــی کاک غەنــی تێپەڕ دەبوو، لە ڕاســتیدا نهێنییەکیش لە دەفتەری سیاســی نەمابوو، ئەوەی باس دەکرا دەگەیشــتەوە حیزبی تــوودە و بۆ بەیانی بــە گەورەکردنەوە و مۆنتاژکردنــی لە ڕۆژنامەی «مردم»دا چاپ و بڵاو دەبووەوە.

جارێـک ئاخوندێک ـ ئەگـەر هەڵەم نەکردبێ ـ بە ناوی ئیشـراقی، بە رواڵەت بە نوێنەرایەتی لە لایەن ڕێژیمەوە بۆ وتوویژ لەسەر داخوازی حیزبی دیموکرات و دۆزینەوەی ڕێگاچارەی ئاشـتیخوازانە بۆ پرسـی کـورد، لـە تارانـەوە هاتبوو ، بەڵام دوایـی بە تـەواوی دەرکەوت، کە مەبەسـتی سـەرەکیی سـەفەرەکەی ئازادکردنی چەند پاسدارێک بووە کە پێشـمەرگەکان بە دیلیان گرتبوون و کوری بەرپرسانی پایەبەرزی ڕێژیـم بـوون. کۆبوونەوەکـە لە ماڵی خوالیخۆشـبوو حاجـی ڕەحیم خەرازی بوو، دوکتور قاسـملوو، کاک غەنی و نووسـەری ئەم دێرانە لەگەڵ جەنابی ئاخوند دانیشـتبووین. وتوویژەکە تا دوانیوەڕۆ درێژەی کێشـا و زۆربەی باسـەکانی ئێمە لای ئاخوند پەسـند بوون، تەنانەت دوای ئەوەی بۆی شـیکرایەوە کە خودموختـاری چییە و نابێتە هۆی دابەشـبوونی وڵات، لای زۆر پەسـند بوو ـ یان لانیکەم وای دەنواند ـ بەڵێنی دا کە لە گەڕانەوەدا بۆ تاران هەموو هەوڵی خۆی بخاتە گەڕ کە ئەو داخوازە لە لایەن بەرپرسانەوە پەسند بکرێ و کێشەی کوردستان کۆتایی پێ بێت. بۆ نیشاندانی نیازپاکیی خۆیشی دوای کۆتایی باسەکان ئامـادە بوو لەگەڵ دوکتور قاسـملوو بچن بـۆ تەلەڤیزیونی مەهاباد و لەوێ ئەو قسانەی دووپات کردەوە.

ئـەو ڕۆژە دوای خواردنـی نانـی نیـوەڕۆ لـە ماڵی حاجـی ڕەحیم، ئاخوندەکـە ئیزنی وەرگرت بچێ دەسـتنوێژ هەڵگـرێ و نوێژ بکا، لەو مەجالەدا کە ئێمە هەر بۆ خۆمان مابووینەوە، دوکتور قاسملوو چاوێکی لـە من داگرت و بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی: مامە غەنی! کوری شـای پێشنیاری کردووە نۆ میلیون دۆلارمان بداتێ دەڵێی چی لێی وەرگرین یـان نـا؟ مامە غەنیش بێ ڕاوەسـتان وەڵامـی دایەوە : "لێـی وەرگرە و..." (جنێوێکیشـی بە کوری شـا دا کە ئەو جنیـوەی زۆر بەکار دێنا). دوای ئەو قسـانە و هێندێک گاڵتەکردن ئاخوند گەڕایەوە، کۆبوونەوەکە دەستی پێ کردەوە، بەڵام بۆ سبەینێ ئەو گاڵتەکردنەی دوکتور قاسملوو بەو شـێوەیە لە ڕۆژنامەی «مردم» سـەری دەرهێنا کە ناتۆ ٩ میلیون

دۆلاری پارەتی داوە بە دوکتور قاسملوو.

تێکۆشـانی کاک غەنی وەکوو کادرێکی ئەرکناســی حیزبی توودە لە نێو ڕێبەرایەتیی حیزبی دیموکرات و لە ژێر ڕێنوێنییەکانی ڕێبەرایەتیی تــوودەدا و ژمارەیەکــی دیکە لە ئەندامانــی ڕێبەریی کۆنگرەی چوار تا ئەو کاتەی ئینشــعابی تاقمی حەوت کەســی ڕووی دا، هەروا بەردەوام بوو، ئەو کۆمەڵە لە کادرەکان ئەو ئەرکەیان بەڕێوە دەبرد کە سیاسەتی حیزبی توودە بوو ئەویش دەکری لە دوو خاڵدا کورت بکەینەوە:

یەکەم ـ کارکردن بۆ ئەوەی سیاسەتی حیزبی دیموکرات کە سیاسەتی خەبــات لە پێناو بەدەســتهێنانی مافە سیاســی و نەتەوەییەکانی گەلی کورد لە شــکلی خودموختاریدا بوو، هاوتەریب بکەن لەگەڵ سیاســەتی حیزبــی توودە کە ئــەو دەم لەو باوەڕەدا بوو کە جــاری کاتی خەبات بۆ بەدەســتهێنانی مافی نەتەوایەتی نیــە، بەڵکوو کاتی خەبات لە دژی ئەمپریالیزمە و ئێستا کە کۆماری ئیسلامی دروشمی (مردن بۆ ئەمریکای هەڵگرتووە) هێزێکی شۆڕشــگێرە و پێویســتە هەموو لایەنەکان لە ژێر ئەو دروشمەدا پارمەتیدەری ڕێژیم بن و هەر لایەنێک لەو سیاسەتە لا بدا دەچێتە خانەی دژایەتیی شــۆڕش و لایەنگری لە ئەمپریالیزم. بەڵام حیزبــی دیموکرات لەو بــاوەڕەدا بوو کە خەبات دژی ئەمپریالیزم نەک لەگــەڵ خەبات بۆ بەدەســتهێنانی مافی نەتەوایەتــی ناتەبا نیە، بەڵکوو ئــەو دووانــە تەواوکەری یەکترن، بۆیە شانبەشــانی خەبــات کردن لە دژی ئەمپریالیــزم، حیزبی دیموکرات خەبات بۆ بەدەســتهێنانی مافی نەتەوایەتیــش درێــژە دەدا، هەر بۆیــەش دوکتور قاســملوو زۆرتر لە هەمــووان کەوتبــووە بەر ئیهانەت و شــکاندن لە لایــەن حیزبی توودە و هەوڵــدان بــۆ بێ ئیعتبارکردنــی لە نێو کۆمەڵگای کــوردەواری و بە تایبەتــی لە نێــو ڕیزەکانی حیزبــی دیموکراتدا، کە ئــەو کات دەتوانین بڵێین لەو گەنج و تازە ئەندام و لایەنگرانە پێکهاتبوو کە لەگەڵ ئەوەی نیشــتمانپەروەر و ئازادیخــواز بــوون، بەڵام لە کاروباری سیاســی بە تایبەتــی کێشــە و ناکۆکییەکانی، لە نێو ئەندامانــی ڕێبەرایەتیی، حیزب

پێش ئاشکرابوونی تێکۆشانی حیزب، بە تایبەتی ناکۆکیی ئەو ئەندامانەی ڕێبەرایەتیـی حیزب کە لایەنگری بۆچوونی حیزبی توودە بوون لەگەڵ بەشەکەی دیکە، بە تەواوی ناشارەزا بوون و لە نێو ئەم بیروبۆچوونە دژ بە یەکانەدا ســەریان لێ شێوابوو. چلەپۆپەی بەرپەککەوتنی فیکری ئــەو دوو لایەنە لــە کۆنگرەی چوار بۆ کەســانی وەک ئێمە دەرکەوت. لــەو کۆنگرەیــەدا کاک غەنــی و لایەنگرانی زۆرترین کاتــی کۆنگرەیان بە باســکردن لەســەر لایەنگریی فیکری حیزبی توودە و ڕەخنەگرتن و بوختان هەڵبەستن بۆ د.قاسملوو گرت و لەو پێوەندییەدا وتاری درێژ و ئاوخواردنەوەی زۆری خوالێخۆشبوو حەمەدەمین سیراجی تا ماوەیەک دوای کۆنگرەش وەک گاڵتە باســی لەسەر دەکرا. لە کۆنگرەشدا فەزای فیکریی، توودە زاڵ بوو، بۆیە قســەکانی ئەو لایەنە زۆرتر پێشــوازیی لــێ دەکــرا و چەپڵەی بۆ لێ دەدرا. لە بیرمە کاتێک کە د. شــەتەوی لە نۆرەی قسەکانیدا هێرشی کردە سەر یەکێتی سۆڤیەت و ڕەخنەی لەوە گرت کە سۆڤیەت بە هێزی سەربازیی خۆی ئەفغانستانی داگیر کردووە و حکوومەتــی کۆمۆنیســتیی دامەزراندوە، کەوتە بەر هێرشــێکی زۆر تونــدی لایەنگرانــی فیکری توودە و بە ئیهانــە و بێحورمەتی پێ کردن قســەکانیان پێ بڕی و ناچاریان کرد لە پشت تریبوون بێتە خوارێ. بە بۆچوونی ئەو تاقمە بەرەی کومۆنیســتی و لە ســەروویانەوە سۆڤیەت بێ کەموکووڕی بوون و ئەوانەی سیاسەتی ئەو بەرەیان دەخستە بەر ڕەخنە، بەکرێگیراوی ئەمپریالیزم و دژی شۆڕش بوون.

نموونەی دیکەی گوێ لەمستیی ئەو بەرەیە بۆ سۆڤیەت و لە ڕاستیدا بــۆ حیزبی توودە هــەر لە کۆنگرەی چــواردا زۆر بــوون، یەک لەوان ئــەوە بــوو کــە دوای تەواوبوونــی کاری کۆنگرە بڕیــار درا یەکەمین کۆبوونــەوەی کۆمیتەی ناوەندی و ئەندامانــی ڕێبەرایەتیی حیزب ـ کە نووسەری ئەم دێڕانەش یەک لەوان بوو ـ لە ماڵی خوالێخۆشبوو ڕەحیم ســەیفی قازی بۆ هەڵبژاردنی ســکرتێری گشــتی پێک بێت، لەو کاتەدا فارووق کەیخوســرەوی کــە ئەویش وەک ئەندامــی کۆمیتەی ناوەندی

دەنگی پی درابوو، هەر لە هۆڵی کۆنگرەدا هات بۆ لام و داوای لێ کردم کە بۆ سکرتێریی حیزب دەنگ نەدەم بە د. قاسملوو، بەڵکوو دەنگ بدەم بە غەنی بلووریان، پرسیارم لێ کرد بۆچی دەنگ نەدەم بە د. قاسملوو، لە وەڵامدا وتی: سـۆڤیەت د. قاسـملووی خۆش ناوێ، بۆیە ئەگەر ئەو ببێتە سکرتێر، سۆڤیەت پشتیوانی لە حیزب ناکا، بەڵام ئەگەر کاک غەنی هەڵبژێرین بە تەواوی پشـتیوانی لە حیزب دەکا و حیزب سەردەکەوێ، مـن پێم گوت کە ئێمە دەبێ سـکرتێر بۆ حیزبـی دێموکرات هەڵبژێرین نەک بۆ یەکێتیی سۆڤیەت. من دەنگ بە د. قاسملوو دەدەم چوونکە ئەو بە لێهاتووتر دەبینم. دوای ئەوەی د. قاسملوو وەک سکرتێر هەڵبژێردرا دوژمنایەتیی حیزبی توودە و کارشکێنیی هەڵگرانی بیرو بۆچوونی ئەو حیزبە لە نێو حیزبی دێموکراتدا دژی حیزب و د. قاسـملوو توندوتیژتر بـوو و رۆڵی غەنی بلووریان لەو برگەیەدا زۆر شـوێندانەر و بەرچاو بـوو. لایەنگرانـی بۆچوونـی حیزبـی توودە کـە زۆریش بـوون، ئەو برادەرەیـان دوچـاری تەوەهـوم کردبوو و وایان لـێ کردبوو کە پێی وا بێ د.قاسـملوو هەمیشە دژی ئەو خەریکی پیلانگێڕانە و لەوانەیە بە پیلانی ئەو بکوژرێ یان بخرێتە زیندان و.. .

دوای کۆنگرەی چوار و لەو کاتانەدا کە وەزعی شاری مەهاباد وردە وردە نائەمـن دەبوو پلینیۆمێکمان لە بەردەسـتدا بوو، هەر لە بەر ئەو وەزعـەی شـاری مەهاباد، دەفتەری سیاسـی ـ ئەو کات مـن ئەندامی دەفتەری سیاسی نەبووم ـ وایان بە مەسڵەحەت زانیبوو کە ئەو پلینۆمە لـــە دەرەوەی شـاری مەهابـاد بگیرێت. بـۆ ئەو مەبەسـتە گونـــدی (برایمە)یـان دیـاری کردبوو کـە گوندێکی حەوت هەشـتماڵی بوو و بە ئاسـانی بە هێزی پێشـمەرگە کونترۆل دەکـرا. کاک غەنی هاتبووە سەر ئەو باوەڕە کە پێکهێنانی ئەو پلینیۆمە لە دەرەوەی شار لەوانەیە داوێک بێ کە د. قاسـملوو بۆ ناوبراوی داناوەتەوە و دەیهەوێ شتێکی بە سەر بێنێ.

ئـەوە بـوو کـە چەنـد رۆژێک پێـش پێکهێنانـی پلینـۆم، کاک غەنی

کۆمەڵێـک لـە ئەندامانـی لاوی کۆمیتـەی ناوەندیـی کە لـە کۆنگرەی چوار هەڵبژێردرابوون و زۆر ئاگایان لە وردەکاریی کێشـەکانی نێوان هاوڕێیانـی کۆنی حیـزب نەبوو، بـۆ کۆبوونەوەیەک بانگهێشـت کرد. کۆبوونەوەکە لە ماڵی شـەهید کەماڵ دەباغی ڕێک خرا. لە بەشـدارانی کۆبوونەوە، بێجگە لە نووسەری ئەو دێرانە ئەوەی لە بیرم مابێ، شەهید کەمـاڵ دەباغـی، کاک قادر عەبدی، کاک نەویـد موعینی، کاک رەحمان کەریمی و چەند کەسێکی دیکە بوون. کاک غەنی لە کۆبوونەوەکەدا کە لە بانەمەڕی ١٣٥٩ پێکهات، لەسـەر دوو خاڵ قسـەی کرد و هەوڵیدا سرنجی بەشداران بۆ ئەوە ڕابکێشێ کە لە باسەکانی پلینۆمدا پشتیوانی لە بیر و بۆچوونی ناوبراو بکەن. ئەو دوو خاڵە بریتی بوون لە:

١. بەهۆی ناڵەباربوونی وەزعی ئەمنییەتیی شاری مەهاباد د. قاسملوو پێشـنیار دەکا کە دامودەزگا و ئیمکاناتـی حیزب بۆ دەرەوەی مەهاباد ڕابگوێزرێ و ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزبیش بەرەبەرە و بە پێی بەرنامە لە شـار بچنە دەرەوە بۆ ئەوەی ئەگەر شـار گیرایەوە تووشی زەرەر نەبـن. ـ دیـار بوو کاک غەنـی کە بۆ خۆی ئەندامی دەفتەری سیاسـی بـوو و لەوێدا ئەو باسـە هاتبووە ئاراوە، لێی ئـاگادار بوو. لەو بارەوە زۆری قسە کرد لەسەر بۆچوونی هەڵەی بە وتەی خۆی د. قاسملوو و لەسەر زیانی ئەوەی کە ئەگەر حیزب شار بە جێ بێڵێ و باسی ئەوەی کرد کە بە پێچەوانە، بەرژەوەندیی حیزب لە مانەوەی لە نێو شـاردایە و وێرای هاندانی بەشـداران بۆ ڕاوەسـتان لە بەرانبـەر بۆچوونەکانی د. قاسـملوودا و باسـکردن لـە ڕابـردووی گوماناویـی ناوبـراو...! لە کۆتایی ئەو بەشەدا باسی کرد ئەو لە پێوەندی لەگەڵ ئەو پرسانەدا بە درێژی لە پلینۆم قسە دەکا. لە نێو بەشدارانیشدا بیروبۆچوونی جیاواز هەبـوو و لایەنگرانی فیکری توودەمـان تێدا زۆر بوو، بەڵام هیچکام لە بەشـداران ئاگادارییان لەسەر ڕاستی و ناڕاستیی ئەو قسانەی کە کاک غەنی دژ بە ڕابردووی د. قاسـملوو کـردی، نەبوو. من زۆر بە کورتی وەڵامـم دایەوە کە، د. قاسـملوو خوازیـاری خۆئامادەکردنی حیزب بۆ

بەربەرەکانی لەگەڵ ڕیژیمە و ڕێگەی شاخ دەگری و زۆربەی خەڵکیش لەگەڵ ئەو بۆچوونەن و نایانەوێ مل ڕابکێشن بۆ ڕیژیم. ئەوەشم گوت کە سەبارەت بە قسەکانی دیکە لە پێوەندی لەگەڵ ڕەخنەکان لەسەر ڕابردووی د. قاسملوو ڕادەوەستین لە کۆبوونەوەدا ناوبراو وەڵامتان بداتەوە، ئەوکات دەکری قەزاوەت بکەین کام لاتان لەسەر هەقن.

٢. سەبارەت بە پیلانی د. قاسملوو لە خۆی نیگەران بوو! لەو پێوەندییەدا باسی کرد کە بڕیاری داوە کە لەگەڵ مەلا ڕەسووڵ پێشنماز ـ کە ئەو کات یەکێک لە بەرپرسانی ستادی ئینتزامات لە شاری مەهاباد بوو ـ ژمارەیەک پێشمەرگە لەگەڵ خۆی بێنێ و بێتە گوندی برایمە بۆ پوچەڵکردنەوەی ئەگەری پیلانی د. قاسملوو دژ بە خۆی.

ڕۆژی کۆبوونەوە گوندی برایمە و کەشوهەوای کۆبوونەوە زۆر ئاسایی بوو، بەڵام هێشتا لە سەرەتاکانی کاری کۆبوونەوەدا بووین کە لە پەنجەرەی دیوی کۆبوونەوەکەدا دیتمان کۆمەڵێک چەکدار بەرەو شوێنی کۆبوونەوەکە دێن. کە نزیک بوونەوە، مەلا ڕەسووڵ پێشنماز بوو لەگەڵ کۆمەڵێک پێشمەرگە کە دیار بوو وەک پێشتر باس کرا، لەسەر داوای کاک غەنی هاتبوون[٢].

د. قاسملوو قەڵس بوو و کۆبوونەوەکەی ڕاگرت و ناردی بە مەلا ڕەسووڵ بڵێن شوێنەکە چۆڵ بکەن، کێ پێی گوتووە بێنە ئێرە؟ دیارە مەلا ڕەسووڵ جوابی دابۆوە کە کۆبوونەوەکە بە جێ نایەڵێ، دوای قسەو باسێکی زۆر لە کۆتاییدا کاک غەنی ڕازی بوو مەلا ڕەسووڵ و جەماعەتەکەی بەڕێ بکاتەوە.

سەبارەت بە باسەکانیشی لە سەر د. قاسملوو و پرسی چۆڵکردنی شار وتاریکی ٧.٨ لاپەڕەی ئامادە کردبوو هەمووی خوێندەوە و بەشدارانی کۆبوونەوەکە گوێیان لێ گرت، بەڵام سەیر ئەوە بوو کە بێجگە لە چەند کەسێک ئەوانی دیکە پشتی قسەکانیان نەگرت. کاک غەنی زۆر توورە بوو و بە توورەییەوە گوتی ئەدی بۆچی بەمنتان گوت پشتی قسەکانت دەگرین و پشتیوانیی بۆچوونەکانت دەکەین؟!

دیارە کەسانێک لە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی قەولێکی وایان پێ دابوو کە پشتی قسەکانی بگرن، بەڵام لەوێدا بێدەنگ بوون.

دوای کۆتایی ئەو بەشە و باقی کارەکانی پلینۆم، جارێکی دیکە بۆ هەڵبژاردنی سکرتێر لە نێوان د. قاسملوو و کاک غەنی بلووریان دەنگ وەرگیرا ، بەڵام کاک غەنی دەنگی زۆر کەمی هێنایەوە و بە نائومێدی گەڕایەوە . هەوڵدانی کاک غەنی لەو پلینۆمەدا و شکستخواردنی لە گەیشتن بە ئامانجەکانی کۆتایی بەشی یەکەمی تێکۆشانی حیزبی توودە بوو بۆ ئەوەی د. قاسملوو لە سکرتێری وەلا بنرێ و غەنی بلووریان لە جێگای ئەو ببێتە سکرتێر و لەو ڕێگایەوە پیلانی خۆیان جێبەجێ بکەن.

دووهەم ـ کاتێک دوای هەموو هەوڵدانی خۆیان بێهیوا بوون ئەوجار پیلانیان دارشت بۆ ئینشعاب لە حیزبدا و لێرەشدا کاک غەنی وەک دینامیزمی ئەو حەرەکەتە پێشڕەو بوو تا سەرئەنجام ڕۆژی ١٣٥٩/٣/٢٥ی هەتاوی بەرانبەر بە ١٩٨٠/٦/١٥ی زایینی ئەو تاقمە لە بەیاننامەیەکدا بە ناوی "حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران ـ پەیڕەوانی کۆنگرەی چوارەم"جیابوونەوەی خۆیان بە فەرمی ڕاگەیاند و پاڵیان وە حکوومەت دا و بۆ ئەوەی ڕێژیم باوەڕیان پێ بکا ئەوەی پێویست بوو لە خیانەت کردیان، تەنانەت ئامادە بوون لەسەر شوێنی پێشمەرگەکانی حیزب کە بە نهێنی لە شاردا مابوونەوە، یان مەفرەزەکانیان کە بۆ زەبر وەشاندن لە بنکە و بارەگاکانی پاسداران دەگەڕانەوە، جاسووسی بکەن و شوێنەکانیان بە پاسدارەکان ڕابگەیەنن، دوای جیابوونەوەیشیان حیزبی توودە پشتیوانیی تەواوی لێ کردن و هەموو ڕاگەیەندراو و بەیانیەکانیان لە ڕۆژنامەی «مردم»دا بۆ بڵاو دەکردنەوە.

زۆری نەکێشا کە کۆماری ئیسلامی کەوتە ڕاوکردنیان و ناچار بوون شار بە جێ بێڵن و بڵاوەی لێ بکەن، کاک غەنیش بە یارمەتیی لایەنێکی کوردی کوردستانی باشوور گەیشتە ئورووپا و لەوێ بە پاداشی ئەو خزمەتانەی کە بە حیزبی توودەی کردبوو، کردیان بە ئەندامی دەفتەری

سیاسیی حیزبەکەیان.

کریس کۆچیرا ڕۆژنامەنووسی فەرانسەویی دۆستی کورد سەبارەت بە غەنی بلووریان دەنووسی[٣]:

"غەنی بلووریان قارەمانی خەبات دژی شا، بیست سال لــە تەمەنی خۆی لە زینداندا بردە ســەر، قەت پێوەندیی، خــۆی لەگــەڵ حیزبی توودە کە بەر لــە گیرانی زۆر لێی نزیک بوو نەپچڕیبوو. ئەو کە لە ماوەی درێژی مانەوەی لە زینداندا لە ڕووداوەکانی دەرەوە بێخەبەر بوو، هەمیشە حیزبی کۆمونیستی[٤] بە ئیدەئال دادەنا. لە مانگی ژوئەنی ١٩٨٠دا حیزبــی تــوودە کە لــە ژێر تەوژمی ســۆڤیەتدا یاریی بە کارتی هــاوکاری لەگەڵ خومەینی دەکرد، ببوو بە بەشێک لە(دامودەزگای) کۆماری ئیسلامی... کاتێکیش وەختــی لێکدابــڕان دێت، بلووریــان و هاوڕێکانی لایەنی حیزبــی توودە دەگــرن. وادیارە «کیانوری» ســکرتێری گشــتیی حیزبی توودە بلووریانــی ڕازی کردبوو کە ئەو پیلانــە دژی قاســملوو بگێڕێ و پێــی گوتبوو ئەگەر بێت و ڕێبەرایەتیی حیزبــی دێموکرات بگۆڕدرێ، ئەوا لەگەڵ تۆ ڕێک دەکەوین(مەبەســت ڕێککەوتنی ڕێژیم لەگەڵ ئەو ـ نووســەر) و ئێوە دام ودەزگاکانی خودمختاری بەڕێوە دەبەن".

نموونەیەکــی دیکە لە خەیانەتەکانــی لایەنگرانی حیزبی توودە لە نێو حیزبــی دێموکراتدا خەیانەتی گــەورەی «ڕەحمان کەریمی»یە، ناوبراو پێــش لە شۆڕشــی گەلانی ئێــران لە پیرانشــار مامۆســتای قوتابخانە بــوو، لە بەرەبــەری ڕێپێوانەکان و دژایەتی لەگەڵ ڕێژیمی پاشــایەتیدا و بــە هــۆی هاتوچۆمان بــۆ پیرانشــار و کار و تێکۆشــان لە بواری ڕێکخســتنی ڕێپێوانەکاندا یەکترمان ناســی و بەرەبەرە دۆستایەتییەک لــە نێوانمانــدا پێک هات تا لە دواییدا لــە کۆنگرەی چوار هەر دووکمان

وەک ئەندامــی کۆمیتەی ناوەنــدی هەڵبژێردرایــن و تەنانەت بێجگە لە ئەندامەتیی کۆمیتەی ناوەندی لە کۆمیتەی «نەخش»[٤] هەر دووکمان لە بەڕێوەبەرانی ئەو کۆمیتەیە بووین و ناسیاویی زیاترمان لە سەر یەکتر وەدەســت هێنــا. ڕەحمان کوڕێکی ئازا و چــالاک بوو و بەو هۆیەوە بە فەرماندەی هێزی پیرانشــار (ئــاوارە) دیاری کرابوو. ئەو لەگەڵ چریکە فیداییەکانیش پێوەندیی باشــی هەبوو، دوای ئــەوەی ئەو ڕێکخراوەش بە پیلانی حیزبی توودە زۆرایەتییەکەی کە لە ژێر شــوێندانانی حیزبی تــوودە بوو، جودا بۆوە و پاڵــی وە ڕێژیم دا، بوون بە هاوکار و یاری وەفاداری ڕێژیم، ڕەحمان لە باری بیروباوەڕەوە لەگەڵ ئەو لایەنە بوو، ژمارەیەک لە کادر و پێشــمەرگەکانی ئەو کاتی پیرانشار ئاگاداری ئەم پێوەندییانەی ڕەحمان و هاتوچۆی بۆ لای چریکەکان لە پیرانشار بوون و لێی نیگەران بوون و لەو پێوەندییەدا زۆر نامەیان بۆ دەفتەری سیاسی دەنووســی یان لــە کۆبوونەوەکانی خۆیان لەگــەڵ ئەندامانی دەفتەری سیاسی ئەو نیگەرانییەیان لە ڕەحمان دەهێنایە بەر باس، بەلام ڕەحمان زیــرەک و فێڵبــاز بوو و هیچ مەدرەکێکی لەو پێوەندییەدا بە دەســتەوە نــەدەدا، هــەر کات لەو بارەوە پرســیاری لێ دەکرا وەلامــی دەدایەوە کە ئەو دۆســتایەتیی شەخســیی لەگەڵ هێندێک لــەو چریکانە هەیە کە خەڵکی پیرانشارن و ئەو دۆستایەتییە هیچ پێوەندییەکی بە بیروباوەڕی سیاســیی ئاوبــراوەوە نیە. بەلام بە پێچەوانەی ئــەوەی کە ڕەحمان بە ڕواڵەت نیشانی دەدا، بە کردەوە کەوتبووە لایەنی ڕێژیم و خزمەتی بە بیروباوەڕی توودە دەکرد. تەنانەت دواتر دەرکەوت کە شوێنی لەسەر بیروبــاوەڕی هێندێک لــە کادرو پێشــمەرگەکانی لاوی ئەو ناوچەیەش دانابوو و توانیبووی بۆ لای ئەو بۆچوونە خەیانەتکارانەیە ڕایانکێشــێ، یەکێک لەو کەســانە ڕەحمان پیرۆتی بوو کە لە هێزی ئاوارە و لە ژێر چاوەدێریی ڕەحمان کەریمیدا بەرپرســایەتیی نیزامیی پێ سپێردرابوو و لەســەر پێشنیار و پێداگریی ئەو بۆ ماوەیەک وەک فەرماندەی هێزی شنۆ دیاری کرا.

ساڵی ١٣٥٩ی هەتاوی بە هۆی پێوەندییەک کە لەگەڵ چەند ئەفسەری سەربازگە (پادگان)ی پیرانشــار دامەزرابوو، ئامادەییان دەربڕیبوو کە بە پێی پلانێکی رێکوپێک، پێشمەرگە هێرش بکەنە سەر ئەو سەربازگەیە و ئەوان یارمەتی بدەن بۆ ئەوەی ســەربازگەکە تەسـلیم بێت و حیزب دەست بەسەر هەموو ئەو ئیمکاناتەدا بگرێ کە لەو سەربازگەیەدا هەیە. بڕیار بوو لەو هێرشەدا پێشمەرگەی هێزەکانی شنۆ و نەغەدەش بەشدار بن، بەرپرســایەتیی ئــەم عەمەلیاتە بە رەحمان کەریمی ســپێردرابوو، هەموو ئامادەکاری و هەماهەنگییەک کرا بۆ ئەو هێرشە، بەڵام رەحمان هەر رۆژە و بە بەهانەیەک عەمەلیاتەکەی وەدوا دەخست، لەو ماوەیەدا لــە کاناڵەکانی خۆیــەوە رێژیمی لەو بەرنامەیە ئــاگادار کردبۆوە، بۆیە کاتێک هێرشی پێشمەرگە لە یەکێک لە شەوەکانی مانگی ٧ی ١٣٥٩ی هـ لە چەند لاوە دەســت پێ دەکا. لە پادگانەوە تەقە لە پێشمەرگە دەکرێ، دەرکــەوت کە لە ماوەی ئەو چەند رۆژەدا کــە رەحمان عەمەلیاتەکەی وەدوا خستووە، هێزی تازەی رێژیم و «مەلا حەسەنی» بە داروودەستەی خۆیەوە خۆیان گەیاندووەتە پادگان و فەرماندەیی عەمەلیاتی پادگانیان بــە دەســتەوە گرتووە و لە بەرانبەر هێرشــی پێشــمەرگەدا خۆراگری دەکــەن، لــە ئاکامدا پادگان نەگیرا و پلانەکــە پووچەڵ بۆوە. دواتر ئەو ئەفســەرانەی پادگانیش کــە لەگەڵ حیزب پێوەندییــان هەبوو و قەوڵی هاوکارییان دابوو و رەحمانیش دەیناســین، لەلایەن رێژیمەوە گیران و ئیعدام کران. هەر لەو سەروبەندەدا کە پیرانشار بە دەست پێشمەرگەوە بوو، رێژیم خەریکی خۆئامادەکردن بۆ داگیرکردنەوەی ئەو شــارە بوو و بۆ ئەو مەبەســتە هێزی بۆ ســەربازخانەکانی پیرانشــار، پەســوێ و جەڵدیان دەهێنا. رۆژێک بۆ چاوەدێری و ئاگاداری لە وەزعی بەرەکانی پیرانشار و چۆنیەتیی ئامادەیی پێشمەرگە سەردانی ئەو ناوچەیەم کرد و لەگەڵ رەحمان کەریمی سەردانی بەرزاییەکانی «سەرگردە»مان کرد و تا نزیک سنوور شوێنی دامەزرانی پێشمەرگەکانمان بەسەر کردەوە، بــە رواڵەت وەزعەکە بــاش دەهاتە بەر چاو و پێشــمەرگە لە بەرانبەر

هێرشــی ڕێژیم بە تایبەتی بۆ ئەو بەرزاییانەدا ئامادەی بەرگری بوون. ڕەحمــان پێــی گوتم کە لە هەموو شــوێنە گرینگەکانی ئــەو بەرزاییانە تــا ســنوور مینی چانــدووە و ئەگەر هێزەکانی ڕێژیم بۆ ئەو شــوێنانە پێشڕەوی بکەن ئەو مینانە کە لە دوورەوە کونترۆل دەکرێن هەموویان دەتەقێنینەوە و بەم شێوەیە دەتوانین زەبری بەهێز لە دوژمن بوەشێنین. بەڵام دواتر دەرکەوت کە ئەو قســانەی ڕەحمان هەمووی درۆ بوون و هێزەکانی ڕێژیم بە بێ بەرگرییەکی ئەوتۆی پێشــمەرگە و بە بێئەوەی تەنانەت یەک مینیش بتەقێتەوە لەو زنجیرە بەرزاییانە دامەزران.

دوای ئەم خەیانەتە ئاشــکرایانەی ڕەحمــان، ناوبراو لە کۆبوونەوەی کۆمیتــەی ناوەندیــدا کەوتە بــەر هێرش و ڕەخنەی توند و پێشــنیاری سزای بۆ کرا، بەڵام ڕەحمان پەشیمانیی لەو کارانەی دەربڕی و دەستی کــرد بــە گریان و زۆر بــە جیــددی داوای کرد کە پێش هەر چەشــنە ســزایەک، "مەجالێکی دیکەی پێبدەن تا ئابڕووی خۆی بکڕێتەوە". ئەو گریــان و داوایــە ئەوەنــدە بە زیرەکییــەوە بوو کە کۆمیتــەی ناوەندی بــاوەڕی پێ کرد و بڕیــار درا لە ناوچەی پیرانشــار دووری بخەنەوە و وەک فەرمانــدەی هێــز بینێرن بۆ هێزی نــخ لە ناوچەی مەرگەوەر. لەوێش دوای ماوەیەک بە هەماهەنگی لەگەڵ ڕێژیم ســیناریۆیەک ساز دەکەن و ســەننار مامەدی و جەهانگیر ئیســماعیلزادەش تێوە دەگلێنێ. ســیناریۆکە بەو پیلانە ســاز دەکرێ کە ڕێژیم بەنیــازە وتوویژ لەگەڵ حیزبی دێموکرات بکا و بۆ ئەو مەبەســتە نوێنەری خۆیان لە ئاســتێکی بەرزدا دیاری کردووە، بۆیە پێویســتە حیزبی دێموکراتیش لە ئاستێکی بــەرزدا هەیئەتی نوێنەرایەتیی خۆی دیاری بــکا بۆ ئەوەی لە ناوچەی شــنۆ وتوویژەکان دەســت پێ بکا. پلانڕێژیی بەرنامەکە زۆر ڕێکوپێک کرابــوو بەشــێوەیەک کە کارەکە جیددی بە نەزەر دەگەیشــت، بۆیە لە دەفتەری سیاســی د. ســادق شەرەفکەندی و کاک مســتەفا شەلماشی ئەندامانــی دەفتــەری سیاســی دیاری کران کە بچنە شــنۆ کــە لە ژێر دەســەڵاتی پێشــمەرگەدا بوو. لــە حاڵێکدا کە زســتان و بەفرێکی زۆر

باربیــوو. هەیئەتــی حیــزب بــە پییــان و دوای چەند ڕۆژ بــەو بەفر و سەرمایە گەیشتنە ناوچەی شنۆ. بەلام پێشمەرگەکان بە وریایی خۆیان لە هاتوچۆکانی ڕەحمان کەریمی تێ دەگەن کە پیلانێکی بە دەستەوەیە و کاک ســادق شــەرەفکەندی و کاک مســتەفا شەلماشی تێ دەگەیەنن. ڕەحمان کەریمی بە هاودەستی لەگەڵ تاقمی حەوت کەسی پیلانەکەیان ئــەوە دەبــی کە بە ناوی وتوویژ کاک ســادق و کاک مســتەفا بەرن و تەحویلــی ڕێژیمیــان بدەنەوە، لــە بەرانبەردا گۆیا ڕێژیــم ئیدارەی ئەو ناوچەیە (لە شنۆوە بەرەو باکوور تا دەگاتە سنووری تورکیە) بە تاقمی حەوت کەسی بسپێری.

کاتێک پیلانەکە ئاشــکرا دەبێ، کاک ســەعید (د. سادق شەرەفکەندی) دەســتوور بــە پێشــمەرگە و هێــزی بەرگریی شــنۆ دەدا کــە ڕەحمان کەریمی دەستبەســەر بکەن، ڕەحمان کە حاڵی دەبێ پیلانەکەی ئاشکرا بووە، بەرەو باکوور هەڵدێ و خۆی دەگەیەنێتە ســەننار و جەهانگیر[1]. دوای ئەو ڕووداوە، ســەنناریش بۆی دەردەکەوێ کە ڕەحمان کەریمی ئەوانیشــی فریــو داوە و لەوانــە بووە کە بە ناوی وتوویژ ســەنناریش تەحویلی هێزەکانی ڕێژیم بدرێتەوە، بۆیە سەننار ڕەحمان دەستبەسەر دەکا و لە لێپرســینەوەیەکدا کە بە ناوی دادگا بۆی پێک دێنێ، محاکمە و ئیعدامــی دەکا و بەم چەشــنە زەنجیــرە خەیانەتکارییەکانی ڕەحمان کەریمی لەگەڵ ژیانە پڕ لە شــوورەیی و سەرشــۆڕییەکەی کۆتایی پێ دێ.

هەمــوو دوژمنایەتی و بەربەرەکانێی حیزبی تــوودە و بەڕێوەبردنی ئــەو بەرنامە قیزەونانەی لــە دژی حیزبی دێموکرات لە حاڵێکدا بوو کە حیزبی دێموکرات وەک ئەوان لایەنگری قورسی سۆڤیەت و بیری چەپ بــوو. دەیــان بابەتی لــە ڕاگەیەندراوەکانی خۆیدا لــە دژی ئەمپریالیزم نووسی[7] و لەو پێوەندییەدا زۆر زیاتر لە پێویست (بۆ ئەوەی سۆڤیەت یــان وڵاتێکــی هاوپەیمانــی ســۆڤیەت لایەکی لــێ بکاتــەوە)، هەنگاوی هەڵێنــاوە. بەلام وەکوو دەڵێن حیزبی دێموکرات ئاشــقێکی یەک لایەنە

بــوو کەچی هەموو ئەوانە بۆ حیزبی توودە بەس نەبوو، بەڵکوو ئەوان چاوەڕوان بوون حیزبی دیموکرات لە بەرانبەر حیزبی توودەدا بەچۆکدا بـێ و وەک رابـردوو ببێتـەوە لقی کوردسـتانی ئەو حیزبـە و بە پێی هەڵسەنگاندنی ئەو حیزبە کۆماری ئیسلامی بە حکوومەتێکی دیموکرات و دژی ئەمپریالیستی بزانێ و هێزی خۆی و ئیعتبار و متمانەی خەڵکی کورد لە پێناو خزمەتکردن بە ئامانجەکانی کۆماری ئیسـلامیدا وەگەڕ بخا و تا سـەرکەوتن بە سەر ئەمپریالیزمدا! خەبات بۆ بەدەستهێنانی مافە سیاسییەکانی نەتەوەی کورد رابگرێ.

ئەو شـێوە بۆچوونە سیاسییەش لەگەڵ هەڵسەنگاندن و بیروباوەری حیزبـی دیموکرات سـەبارەت بە کۆماری ئیسـلامی و خەبات لە پێناو بەدەسـتهێنانی مافـی کـورد و... بەتەواوی ناتەبا بـوو. تاقمی حەوت کەسـیش کـە هەڵگری هەمـان بۆچوونەکانـی حیزبی تـوودە بوون و هیـچکام لـەم دوو لایەنە فیکرییە لە حیزبـی دیموکراتدا ئامادە نەبوون بۆچوونـی لایەنەکـەی دیکە پەسـند بکـەن و رێگای پێکەوەسـازان و هـاوکاری لـە نێوانیاندا نەمابـوو، بۆیە بێجگـە لە جیابوونـەوەی ئەو دوو لایەنـە لـە یەکتـری رێگایەکی دیکە بـەدی نەدەکرا، ئـەوە بوو لە رێکەوتـی ١٣٥٩/٣/٢٥ ی هەتـاوی بەرانبـەر بـە ١٩٨٠/٦/١٥ی زایینی حەوت کـەس لە رێبەرایەتیـی حیزب بە بڵاوکردنـەوەی بەیاننامەیەک جیابوونـەوەی خۆیـان لە حیزبی دیموکـرات راگەیاند و ناوی "حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران - پەیڕەوانی کۆنگرەی چوارەم"یان لەسەر خۆیان داناو دەستبەجێ رۆژنامەی (مردم) ئۆرگانی حیزبی توودە ئەو بەیاننامەی بڵاو کردەوە.

سەرچاوە و پەراویزەکان:

(١) لە تـاران کۆمیتەیەک پێکهاتبوو بە نـاوی «کاک» یانی کۆمیتەی ئازەربایجان و کوردسـتان. لـەو کۆمیتەیەدا نوێنـەری ئازەربایجانی تێدا بوو کـە دیارە کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی توودە دیاریی کردبوو و نوێنەری کوردستانیشی تێدا بوو کە ئەویش حیزبی توودە دیاری کردبوو کە ئەو وەختە «کاک سارم سادق وەزیری» بوو.. کورتە مێژووی ڕێبەرایەتی، نووسینی شەهید د.قاسملوو.

(٢)حەسـەن ڕەسـتگار لە بەشـێک لە نامەکەیدا کە بۆ کەریم حیسامی نووسیویە و ڕیکەوتی بانەمەڕی ١٣٧٦ی هەتاوی لە سـەرە، سـەبارەت بە پلینۆمی برایمە و هاتنی مەلا رەسوول پێشنماز بۆ شوێنی پلینۆم دەنووسێ:

"... چەند ڕۆژ پێش پلینۆم مەلا ڕەسوول پێشنمازی ئامۆژام کە موشاویری کۆمیتەی ناوەندی بوو، هاتە لام و زۆر تووڕە بوو، گوتی ئەوە پلینۆم دەگیرێ و منیشیان بانگ نەکـردووە. وا دەکـەم هەتـا و بچـێ، منیش گوتم تۆ دەمێ سـاڵە خەبـات دەکەی و ئەندامی دەفتەری سیاسـی بووی، حەوسـەڵەت هەبێ، ئەگەر موشـاویرەکانی دیکەی کۆمیتەی ناوەندی بانگهێشـت کرابن، تۆش هەقت هەیە، ئەگەر ئەوانیش بانگ نەکرابن مافی گلەییت نیە و نابێ ڕەخنە بگری، بەڵام دیار بوو پێشتر لەگەڵ مامە غەنی قسەی کردبوو، مامە غەنی هێندێک گلەیی و گازندەی لە لای کاک مەلا رسوول درکاندبوو. لە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیدا کە لە برایمە گیرا، دەرکەوت تەنیا ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی بانگ کراون، جێگرو موشاویرەکان بانگ نەکرابوون.

... هێشـتا کۆبوونـەوەی کۆمیتەی ناوەندی تـەواو نەبووبوو کـە چرپەی چرپەی ئاڵۆزی لە پێشخانەی هۆدەی کۆبوونەوەکە پەیدا بوو، لە پڕ مەلا رەسوول بە ئاڵۆزی و مڕوموٚن و سوور هەڵگەڕاو وەژوور کەوت. چاویکی بە دانیشتووانی کۆبوونەوەکەدا گێـڕا بزانـێ هیچ کەس لە ئەندامانی جێگر و موشـاویرەکانی کۆمیتەی ناوەندی لەوێ نین، بە بێ ئەوەی قسەیەک بکا گەڕایەوە دەرێ".

(٣)کریس کوچێرا، خەباتخوازی کورد، وەرگێرانی ئاسۆ حەسەنزادە لاپەڕەی ٨١

(٤) مەبەستی حیزبی توودەیە. نووسەر

(٥)دوای کۆنگرەی چوار، لە کۆبوونەوەیەکی بەرین لە ئاوایی «نەلۆس» سـەر بە شاری شنۆ. کۆمیتەیەک دیاری کرا بۆ چاوەدێری و هەماهەنگیی کۆمیتەکانی نەغەدە، خانی(پیرانشار) و شنۆ و ناوی (نەخش) ی لەسەر دانرا، کە نووسەری ئەو دێرانە لەو کۆمیتەیە وەک بەرپرس دیاری کرا و چەند کەسـێکی دیکەش لەبەرپرسانی شارەکانی شنۆ و پیرانشار لەو کۆمیتەیەدا بوون.

(٦)لەرۆژەکانـی ١٦. ٢٩ خاکەلێـوەی ١٣٦٠ پلینۆمی کۆمیتـەی ناوەندی پێکهات و لەسەر رەحمان کەریمی ئەو خاڵەی پەسەند کرد:

"ره‌حمـــان که‌ریمی به‌ تاوانی پیلانگێـــڕی دژی حیزب، خه‌یانه‌ت به‌ ئامانجه‌کانی گه‌لی کورد، جاسووسی بۆ هێزی حاکم و بلاوکردنه‌وه‌ی نهێنییه‌کانی حیزب، پێوه‌ندیگرتن له‌گه‌ل ســـوپای پاسداران و ئه‌رته‌ش بـــه‌ بـــێ ئیزنی حیـــزب، ئه‌نجـــام و ته‌واوکردنی عه‌مه‌لیاتی پیرانشـــار بـــه‌ ســـوودی دوژمـــن (له‌ســـه‌ر دان‌پێداهێنانی خـــۆی بـــه‌م تاوانه‌ به‌ نووســـراوه‌)، پیلانگێـــڕی له‌ نێو حیزبدا بۆ تێکدانـــی ریزه‌کانی حیزب، بلاوکردنـــه‌وه‌ی ده‌نگـــۆ و بوختان هه‌لبه‌ســـتن بـــۆ رێبه‌ریی حیزب و هـــاوکاری له‌گه‌ل ســـه‌نتار مامـــه‌دی، به‌ خیانه‌تکار بـــه‌ حیزب و گه‌لی کورد ناسرا. له‌به‌ر ئه‌وه‌ له‌ حیزب ده‌رده‌کری و بۆ سزادان به‌ دادگای شۆڕش ده‌سپێردری".

٥٠ سال خه‌بات، به‌رگی یه‌که‌م، «جه‌لیل گادانی»، لاپه‌ڕه‌ی ٢٥٩

(٧)رۆژنامه‌ی کوردستان، ژماره‌ ٧١، سه‌رماوه‌زی ١٣٥٩

وه‌ک نموونه‌یه‌ک له‌و نووسراوانه‌:

به‌ بۆنه‌ی هێرشـــی عێراق بۆ ســـه‌ر ئێران، کۆمیته‌ی ناوه‌ندیـــی حیزب به‌یانییه‌یه‌کی بلاوکـــرده‌وه‌ کـــه‌ لـــه‌ودا داوا لـــه‌ خه‌لـــک ده‌کا کـــه‌ به‌مه‌به‌ســـتی پاریزگاریکـــردن لـــه‌ ده‌سکه‌وته‌کانی شۆڕش له‌ ده‌وری ئه‌و ئامانجانه‌ کۆ ببنه‌وه‌:

"ریشـــه‌کێشکردنی ره‌خنـــه‌ی ئیمپریالیزم به‌ تایبـــه‌ت ئیمپریالیزمی ئه‌مریکا، به‌ســـیجی کۆمه‌لانـــی خه‌لک دژی ده‌ســـتدرێژیی بێگانه‌کان، دامه‌زراندنی دێموکراسی و ئازادییه‌ دێموکراتیه‌کان، دابینکردنی مافی میللـــی و خودمختاری بۆ گه‌لانی ســـته‌ملێکراو و بۆ دابینکردنی مافی کۆمه‌لایه‌تیی زه‌حمه‌تکێشان له‌ به‌ره‌یه‌کی به‌رینی دژی ئیمپریالیستیدا کۆ ببنه‌وه‌.

هاونیشـــتمانانی به‌ڕێز! ده‌بێ هه‌تا کات تێپه‌ڕ نه‌بووه‌، بۆ پێکهێنانی به‌ره‌یه‌کی دژی ئیمپریالیستی هه‌نگاوی به‌ کرده‌وه‌ هه‌لگرین..." .

بەشی چوارەم

کۆنگرەی ٨ و جیابوونەوەیەکی دیکە

کونگـرەی ٨ی حیـزب لـە مانگـی بەفرانبـاری ١٣٦٦ی هەتـاوی لە شـاری سـلیمانی پێک هات و نزیـک بە دوو مانـگ دوای تەواوبوونی کونگـرە کۆمەڵێک لە کادرەکانی حیزب کـە ژمارەیان پازدە کەس بون بە ئیمزاکردنی بەیاننامەیەک، رۆژی یەکەمی نەورۆزی سـاڵی ١٣٦٧ی هەتـاوی بەرانبەر بـە ١٩٨٨ی زایینی جیابوونـەوەی خۆیان لە حیزبی دیموکـرات راگەیانـد و لـە حیزبێکـی نوێدا کـە ناویـان نابوو"حیزبی دیموکراتی کوردسـتانی ئێران ـ رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ"[١٣] خۆیان رێک خسـت. بەلام لە نێو حیزبی دیموکرات و زۆرێک لە خەڵکدا بە "لادەر" ناویان دەرکرد، لەبەر ئەوەی ئەوان لە بڕیارەکانی کۆنگرە کە بە دەنگی زۆرینە پەسـند کرابـوو لایاندا. لەوە بـەدواوە لەبەشـی کتێبەکەدا بە مەبەسـتی کورتکردنەوەی ناوەکەیان بە "رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ" یان "رێبەرایەتی" ناو دەبرێن.

ئەو پازدە کەسە هەتا کۆنگرەی ٨ لە ریزی رێبەرایەتیی حیزبدا بوون، بەلام لە کۆنگرەدا سـەرەڕای ئەوەی ناوی چەند کەسـێکیان لە لیستی کاندیدەکانی رێبەرایەتیی حیزبدا هاتبوو، بەلام بە مەبەسـتی دەربڕینی نارەزایەتیی خۆیان لە شێوەی هەڵبژاردن لە کۆنگرەدا، لە کاندیداتۆری کشـانەوە، لە ئاکامدا لە کاتی راگەیاندنی بەیاننامەی جیابوونەوەکەیان

هیچکامیان لە ریزی کادرەکانی ڕێبەرایەتیی حیزبدا نەمابوون.

ئــەو کۆمەڵە لــە کادرەکان لــە بەیاننامــە و پڕوپاگەندەکانی خۆیاندا چەنــد خاڵیان وەک هــۆی جیابوونەوەکەیان ڕاگەیاند، بەڵام ئەم هۆیانە هیچکامیان هۆی بنچینەیی نەبوون. بە بۆچوونی نووسەری ئەم دێڕانە ڕاســتیی هۆیەکانی ئــەو جیابوونەوەیــە دەگەڕێتەوە بــۆ ئامادەبوونی زەمینەیەک کە زۆر پێشتر لە کۆنگرەی هەشت و زیاتر بەدوای کۆنگرەی حەوتدا وردە وردە پێک هات.

لــە دوای کۆنگــرەی حــەوت شــەڕ و بەربەرەکانــێ لەگــەڵ ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی لە لایەک و لەگەڵ "کۆمەڵە" لە لایەکی دیکەوە هەروا درێــژەی هەبــوو. لە باری سیاسیشــەوە هێندێــک گیروگرفتی تازە بۆ حیزب خولقابوو، لەو هەلومەرجەدا پێویست بوو ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزب بە شێوەیەکی یەکگرتوو، لە چوارچێوەی بڕیار و ڕاسپاردەکانی تەشکیلاتیدا بجووڵێنەوە و لەسەر بڕیار و سیاسەتەکانی حیزب پێداگر بن، ســەرەڕای ئــەوەی لــە کۆبوونەوەکانی خۆیاندا کــە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندییە، بیروبۆچوونەکانی خۆیان دەربڕن، بەڵام ڕاســتیی پرسەکە بەشێوەیەکی دیکە و زۆر جار بە پێچەوانەوە لە لایەن هێندێک لە ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزبەوە پێڕەو دەکرا.

ئەو ئەندامانە ژمارەیان لە ٣ـ ٤ کەس تێ نەدەپەڕی کە زۆرتر لە ژێر شــوێندانانی کاک حەســەنی ڕەســتگار و ڕێبەرایەتیی ناوبراودا شکڵی گرتبــوو و پێکەوە پێوەندییەکی خزمایەتیشــیان هەبوو. کاک حەســەن بەگشــتی کەســێک بووە کە لە ئاســتی ئــەرک و بڕیارەکانــی حیزبیدا کەمتەرخــەم و بێ تەفاوت بووە و زۆرتر حەزی لە کۆڕی دۆســتانەو گاڵتە کردن و ڕابواردن بە کەسانی زەحمەتکێش و ئەرکناس بووە.

لــەو هەلومەرجــە ئەســتەم و دژوارەدا کــە حیزب پێیــدا تێدەپەڕی، بوونــی کەســانی لەم چەشــنە ئەویش لە ئاســتی ڕێبەرایەتیــی حیزبدا زۆرتر شــوێنی خراپی دادەنــا تا لە بەدەنەی حیزبــدا، لەبەر ئەوەی لە جیاتــی فیــداکاری و تێکۆشــان و بەرەوپێشــبردنی بڕیارەکانی حیزب،

کەمتەرخەمـی و نابەرپرسـایەتی تەشـەنە دەکا و بـە خێرایـی حیزب لـە جوولـە و زیندوویەتی دەخـات. پاش کۆنگرەی حەوت، ئەو شـێوە هەلسـوکەوتەی کاک حەسـەن رەسـتگار زیاتـر لە رابـردوو بەرچاو بـوو. لەو ماوەیـەدا بە تایبەتی تێدەکۆشـان ئەو کادرانـەی حیزب کە بەهـۆی کەمتەرخەمـی یـان کارێکی بـە دوور لە پرەنسـیپ لە لایەن ئۆرگانەکانی حیزبییەوە سەرکۆنە دەکران یا لێپرسینەوەیان لێ دەکرا یا بەرپرسایەتییان ئالوگۆری بە سەردا دەهات و.... بانگ بکەن و لە دژی ئەو سزادانانە بۆیان بدوێن و دلساردیان بکەنەوە یان لە دەوری خۆیان کۆیان بکەنەوە. لەو ماوەیەدا کۆمیسیۆنی کۆمەلایەتی کە بەرپرسەکەی کاک حەسـەن رەسـتگار بوو و تەنانەت مالەکەشی ببووە مەکۆی ئەو نارەزاییانە. بۆ چارەسەرکردنی ئەم گرفتە لە حیزبدا، دەبوایە چارەیەک بدۆزرێتەوە. بۆیە لە پلێنۆمی پێش کۆنگرەی هەشتدا، لیستی فیکس بۆ هەلبژاردنی رێبەرایەتی لە کۆنگرەدا لەلایەن زۆربەی ئەندامانی بەشدار لە پلێنۆم پەسەند کرا. مەبەستی سەرەکیش تەنیا ئەوە بوو کە کەسانێک بێنـە ریزی رێبەرایەتیـی حیزب کە لەو هەلومەرجـەدا خاوەن بڕوا بە بەرێوەبردنـی بریارات و دلسـۆز و فیداکار بـن، نەک بێ تەفاوت و بێ خەم لە وەزعی حیزب. بەم چەشنە لیستێک ئامادە کرا کە کاک حەسەن رەسـتگاری تێدا نەبوو، هەر ئەوەش بوو بە هۆی ئەوەی دۆسـتەکانی کە ناویشـیان لە لیسـتەکەدا هاتبوو، بە مەبەستی دەربرینی نارەزایەتی بەرانبەر بە ئەم شـێوە هەلبژاردنە و لە راسـتیدا بە هۆی نەبوونی کاک حەسـەن رەستگار لە لیسـتی کاندیداکاندا، لە کاندیداتۆری کشانەوە و وەک دژ قسـەیان کرد. لە ئاکامدا بەداخەوە چەند کەسـێکی دیکەش لە ژێر شـوێندانانی ئەواندا لە لیسـتەکە کشـانەوە. ئەوە لە حالێکدا بوو کـە کۆنگـرە ئەو بریارەی پەسـند کردبوو کە دەکرێ لـە بەرانبەر ئەو لیسـتەدا، لیسـتی دیکەش ئامادە بکرێ و پێشکەش بە کۆنگرە بکرێ و کۆنگرە لە نێوان دوو یان چەند لیسـتدا لیسـتێک بۆ رێبەرایەتی حیزب هەلبژێرێ، بەلام هاورێیانی نارازی ئامادە نەبوون لیستێکیش بۆ خۆیان

ئامادە بکەن و لەگەڵ لیستەکەی دیکە بکەونە کێبەرکێ، لە ئاکامدا لیستی دیاریکراو دوای کشـانەوەی ئەو چەند هاوڕێیە و پڕکردنەوەی جێگای ئەوان بە کەسانێکی دیکە دەنگی زۆربەی ئەندامانی کۆنگرەی بە دەست هێنا.

دوای تەواوبوونـی کۆنگـرە، بـە ماندانـی ئـەو هاوڕێیانە کێشـە و دووبەرەکـی لـە ناو حیزبدا پـەرەی گرت و هەر کەسـەو بەرگریی لە لایەنێک دەکرد، تا سـەرئەنجام وەک پێشتر باسـمان کرد کار گەیشتە جیابوونـەوەی دژبەرانـی ڕێبەرایەتیی تازە هەڵبژێـردراوی کۆنگرە لە حیزب و تەنانەت بەوەش کۆتایی پێنەهات و بەداخەوە ڕووداوی تاڵی شەڕی براکوژیی لێ کەوتەوە و لەو بەینەدا ژمارەیەکی بەرچاو لە هەر دوو لا شەهید و بریندار بوون.

ئەوانەی لە حیزب جیابوونەوە هەرچەند بۆ پاساودانی جیابوونەوەکە و ڕازیکردنـی کۆمەڵێـک لە ئەندامـان و کادر و پێشـمەرگە، کە لەگەڵ ئـەوان کەوتبوون، بەڵام بە وردی ئاگایان لە بنج و بناوانی ڕووداوەکە نەبوو، هێندێک پاسـاوی سیاسـی و تەشـکیلاتییان سـاز کرد کە هیچ بنەمایەکی ڕاست و سیاسییان نەبوو و بە پێی ئەو شارەزاییەی لەسەر بیروبۆچوونی سیاسـیی تاک بە تاکی ئەندامانی ڕێبەرایەتیی ئەو تاقمە هەمبـوو و هەمە، دەزانم کە بەشـی زۆرتریان گاڵتەیان بەو تەوجیهات و پاسـاوهێنانەوانە دەهات و نەک هەر باوەڕیـان پێیان نەبوو، بەڵکوو هەڵگری بیری دژ بەم پاسـاوانە بوون، بەڵام لەسەر پاراستنی یەکیەتی و یەکریزیی خۆیان بەیانییەی جیابوونەوەکەیان ئیمزا کردبوو.

پاسـاوەکانی ڕێبەرایەتی لە بەیاننامـەی جیابوونەوەکەیان بە کورتی بەم شێوەیە ڕاگەیەندرا:

"...لـە سەرانسـەری ئـەو ماوەیەدا پێ بـە پێی ڕەوتی خەباتـی قارەمانانەی گەلی کورد، دوکتور قاسـملوو بێ سـەرنجدان بە ئامانجە بەرزەکانی حیزب و کار تێکردن و ڕێنوێنییەکانی لادەرانە و ڕاسـتئاژۆیانەی ئاغای سادقی

شەرەفکەندی (سەعید بەدەل) هێندێک سیاسەتی لە نێو حیزب و دەرەوەی حیزبدا بەڕێوە بردووە کە ئامانجی دوارۆژیان لەو سیاسەتانە، سازان لەگەڵ کۆر و کۆمەڵە ئیمپریالیستییەکان و دوورکەوتنەوە لە بەرەی شۆڕش، چ لە رادەی ئێران و کوردستان و چ لە رادەی جیهانیدا بووە.

.... رەنگدانەوەی ئەم سیاسەتە راستئاژۆیانەی فراکسیۆنی شەرەفکەندی ـ قاسملوو بۆتە هۆی تەریککەوتنەوەی نیسبیی حیزب لە نێو ئۆپۆزیسیۆنی شۆڕشگێڕی ئێرانی و لە دەرەوەی ئێرانیش بۆتە کۆسپی سەر ڕێگای دامەزرانی پێوەندیی ئوسوولی لەگەڵ وڵاتانی سۆسیالیستی.

...رواڵەتێکی دیکەی ڕێبازی لادەرانەی ئەم فراکسیۆنە لە مەیلی سازشکارانە و وتووێژخوازانە لەگەڵ ڕێژیمی کۆنەپەرەست و دژی گەلیی کۆماری ئیسلامیدا خۆی دەنوێنێ".

لە بەشی کۆتایی بەیاننامەکەدا هاتووە:

"... لەگەڵ وەلانانی فراکسیۆنی شەرەفکەندی ـ قاسملوو ئەو ئەسڵانەی خوارەوە وەک ڕێبازی بنەڕەتیی سیاسەتەکانی حیزب ڕادەگەیەنین...:

١ـ داڕشتنەوەی بناخەکانی ئوسوولی دژی ئیمپریالیستی لە حیزبدا....

٢ـ تێکۆشان بۆ دامەزراندنی پێوەندیی دۆستانە لەگەڵ وڵاتانی سۆسیالیستی و پێشکەوتنخواز.

٣ـ پێداگرتن لەسەر درێژەدان و پەرەپێدانی خەباتی چەکدارانە و رەتکردنەوەی سیاسەتی سازشکارانە و وتووێژخوازانە لە بەرامبەر ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی

ئێراندا....

٤. پشتیوانی لە تێکۆشانی نێونەتەوەیی بۆ کۆتایی هێنان بە شەڕی ماڵوێرانکەری ئێران - عێراق..

٥. هەوڵدان بۆ وەرگرتنەوەی دووبارەی ئەو ئەندام و کادر و پێشمەرگانە کە بە هۆی سیاسەتی چەوتی ئەم فراکسیۆنە لە حیزب دەرکران یان «پاسیڤ» بوون...[٣].

ئێمە تێدەکۆشین بە شیکردنەوەی ئەم پاساوانە بێبنەما بوونیان بسەلمێنین و بە خوێنەرانی بەڕێزی ئەم نووسراوەیە بڵێین کە ئەم تاقمە کە جیابوونەوەیان بە زەرەی حیزب و جووڵانەوە تەواو بوو و ماوەی نزیک بە ٩ ساڵ هەوڵ و تێکۆشانیان بە کردەوە سەلماندی کە هیچ شتێکی تازەتریان لە حیزبی دیموکرات پێ نەبوو.

● ئا. پاساوی سەرەتا:

"سازان لەگەڵ کۆڕ و کۆمەڵە ئیمپریالیستییەکان و دوورکەوتنەوە لە بەرەی شۆڕش چ لە رادەی ئێران و کوردستان و چ لە رادەی جیهانیدا بووە" و لە پێوەندی لەگەڵ ئەو خاڵەدا و "دارشتنەوەی بناخەکانی ئۆسوولی دژی ئیمپریالیستی لە حیزبدا .." بێجگە لە دروشمێکی بەتاڵ هیچی دیکە نییە، ئایا ئەگەر " کۆڕ و کۆمەڵە ئیمپریالیستییەکان" لەگەڵ ئەوان سازابان و ڕووی خۆشیان پێ نیشان دابان، ئەوان پەسەندیان نەبوو؟ کاک جەلیل گادانی سکرتێری رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ لە راپۆرتی یەکێک لە سەفەرەکانیدا بۆ دەرەوەی وڵات کە بۆ کۆمیتەی ناوەندییەکەیان ئامادە کراوە دەنووسێ :

"...لەم ماوەیەدا سەرم لە نۆ وڵاتی فەرانسە، ئاڵمان، دانمارک، هولەند، نورویژ، سوئێد، بریتانیا، ئوتریش و سوویس داوە... لە ماوەی ئەو سێ مانگەدا زیاتر لە ١١٠ کۆنفرانس و سمینار و دیداری سیاسی و وتوویژی رادیۆیی و رۆژنامەنووسیم هەبووە..."[٣].

لێرەدا پرسیار ئەوەیە کە ئەگەر بناخەی ئوسوولی دژی ئیمپریالیستییان لــە حیزبــدا دارشــتوتەوە و دژی ئیمپریالیزمــن ئەدی بەڕێز ســکرتێر چۆنــە ماوەی ســێ مانــگ لە نو ولاتــی ئیمپریالیســتیدا دەخولێتەوە و چاوپێکەوتنەکانی لەگەڵ بەرپرســانی ئەو ولاتە ئیمپریالیســتییانە وەک شــانازییەک لە کار و تێکۆشــانی لە راپۆرتێکدا دەداتــەوە بە کومیتەی ناوەندی؟ لەو ولاتانە و لەگەڵ بەرپرسانیان "لەسەر بناخەکانی ئوسوولی دژی ئیمپریالیســتی "قســەی کــردووە؟ ئەدی چۆنە سەفەرێکیشــی بۆ ولاتانی دژی ئیمپریالیستی نەکردووە؟

نموونەیەکی دیکە لە بەڕێوەبردنی "ئوسوولی دژی ئیمپریالیستی"یان کــە جێی خۆیەتــی ئاماژەی کورتی پــێ بکەین، ســەفەری کاک جەلیل گادانــی بۆ ئەمریکا و کار و تێکۆشــانەکانی لــەو ولاتەدایە. کاک جەلیل لەو ســەفەرەدا لە نامەیەکدا وێڕای ناســاندنی خۆی داوای دیدار لەگەڵ ئەندامانی ســەنا بە مەبەستی تێگەیاندنیان لە وەزعی خراپی کوردەکان و جینایەتەکانی کۆماری ئیسلامی دەکا. یەکێک لەو نامانەی نامەیەکی ٥ لاپەرەییە کە بۆ سەرۆکی کۆمیتەی فەرعیی رۆژهەلاتی نزیک و ئاسیای باشووری سەنای نووسیوە. لە کۆتایی ئەو نامەیەدا دەنووسێ:

"زۆر هەست بە خۆشحاڵی دەکەم کە ئەگەر بکرێ چاوم بە جەنابتان و باقی ئەندامانی کۆنگرە بکەوێ بۆ ئەوەی بتوانم مەســەلەکان باشــتر روون بکەمەوە و پرسیارەکانتان وەڵام بدەمەوە"[٣].

دیــارە هەر بــەو مەبەســتەش وێنەیەکی خۆشــی لەگەڵ ســەفیری پێشــووی ئامریکا لە ولاتانی رۆژهەلاتی ناوەراســت، کــە وادیارە لەو سەفەرەدا چاوی پێی کەوتووە، چاپ کردووە.

لەو پێوەندییەدا بە پێویستی دەزانین ئاماژە بۆ ئەو راستییەش بکەین کــە لــە کۆنگــرەی ٨ و کۆنگــرەو پلینۆمەکانی پێشتریشــدا هیچکات و هیچکام لەو هاوڕێیانە باسێکی ئەوتۆیان نەهێناوەتە گۆڕێ و رەخنەیان لــەوە نەبــووە کە گوایە حیزب خەریکی "ســازان لەگەڵ کۆڕ و کۆمەڵە ئیمپریالیســتییەکان..."ە، بــەلام کاتێــک حیــزب بەجێ دێڵن، بە شــەو و

رۆژێـک حیـزب دەبێتە لایەنگـری ئیمپریالیزم و ئـەوان دەبن بە دژی ئیمپریالیزم!

بە هێنانەوەی ئەو پاســاوە نەک هەر بوختانیان بە حیزبی دێموکرات کـرد، بەڵکوو بوختانێکی گەورەشــیان بە خۆیان کـرد، بەو واتایەی کە خۆیان کردە ئالاهەڵگری دروشمێک کە زۆربەیان لە بنەڕەتدا باوەڕیان پێی نەبوو، هەر بۆیەش دوای نزیک بە ۹ ســاڵ کار و تێکۆشــان، نەک هەر "بناخەکانی ئوســوولی دژی ئیمپریالیستییان" دانەڕشتەوە، بەڵکوو هیــچ پێوەندییەکیــان لەگەڵ وڵاتانی سۆسیالیســتی دانەمەزراند، بێجگە لــە چەند نامەیەکی بێ وەڵام کە لە بۆنــە جیاوازەکاندا بۆ باڵوێزخانەی سۆڤیەتیان ناردووەوە.

ب ـ پاساوی دووهەم :

لە خاڵی ٥ی بەیاننامەی جیابوونەوەدا لەسەر بنەمای ئەو لێکدانەوەیە باســیان کردووە کە حیزبـی دێموکرات لەگەڵ ڕێکخــراوە خەباتگێڕ و دێموکرات و شۆڕشــگێڕەکان لە رادەی ئێران و کوردســتاندا ئاڵۆزیی ساز کردووە و دەنووسێ :

" هەوڵدان بۆ لە نێو بردنی ئاڵۆزیی (تشنج زدایی) نێوان حیزب و ڕێکخراوەکانی خەباتگێڕ و دێموکرات و شۆڕشگێڕ لە رادەی ئێران و کوردســتاندا و تێکۆشان بۆ پێکهێنانی پێوەندیــی دۆســتانە و هــاوکاری لەگەڵ ئۆپۆزیســیۆنی شۆڕشــگێڕ لەســەر بناخــەی ڕێزگرتنــی بەرامبــەر بــە مەبەســتی هەرچــی بەهێزتر بوونی جووڵانــەوەی میللی ـ دێموکراتیکــی گەلی کورد و پەیوبوونــی پێوەندیی ئەو جووڵانەوەیە لەگەڵ خەباتی سەرانسەری بۆ ڕووخاندنی ڕێژیمی کۆنەپەرەست و دژی گەلیی کۆماری ئیسلامی و دامەزراندنی ڕێژیمێکی دێموکراتیک لە ئێراندا[٩٥].

نامــەوێ بچمە ســەر ئەو باســەی کە ناوەڕۆکی ئــەم خاڵانە چەندی جێبەجــێ بــوو، بەڵکوو مەبەســتمە لێـرەدا ئامــاژە بــە دوو ڕێکخراو

یکــەم کە ئــەوان دوای جیابوونەوەیــان بۆ لێکنزیکبوونــەوە لەگەڵیان دەستپێشخەرییان کرد:

● یەکــەم: «کۆمەڵە» بوو کە لەو کاتــەدا لەگەڵ حیزبی دیموکرات لە شــەڕدا بوو. کاتێکیــش جیابوونەوەکە رووی دا ئــەوان لەگەڵ کۆمەڵە تەقەوەســتانیان راگەیانــد، لە حاڵێکــدا کە لە تەواوی ئــەو ماوەیەدا کە پێکەوە کارمان کردووە و شەڕی حیزب و کۆمەڵە دەستی پێ کردووە تــا کاتــی جیابوونەوەیان بۆ یــەک جاریش یەکێک لەو کەســانەیان کە بەیاننامەکەیان ئیمزا کردووە لە کۆنگرەیەک، کۆبوونەوەیەکی کۆمیتەی ناوەندی و... دژی درێژەدانی ئەو شەڕە باسێکیان نەهێناوەتە گۆڕێ.

● دووهەم: لە ئاستی ئێراندا «ڕێکخراوی موجاهیدینی خەڵقی ئێران» بوو کە بەدوای هاتنە دەرەوەی حیزب لە شووڕا و بە قەولی موجاهیدین دەرکردنی حیزب لە شــووڕا، نێوانمان ســارد بــوو و هەر دووک لاش دژی یەکتر تەبلیغاتێکی بەرچاومان کردبوو کە لەو پێوەندییەشدا لایەنی جیابووە، پێش جیابوونەوەیان ئەو سیاسەتەی حیزبیان پەسند کردبوو کە حیزب دەرحەق بە شووڕا و موجاهیدین پێڕەوی دەکرد.

بەڵام بە هــۆی گرینگیی پێوەندی نوێکردنــەوەی ڕێبەرایەتی لەگەڵ موجاهیدین دوای جیابوونەوەیان لە حیزب، پێویستە زۆرتر لەسەر ئەم پرســە راوەســتین و چۆنیەتیی ئەو پێوەندییە، درێژەدانی و ئاکامەکەی روون بکەینــەوە. چوونکــە موجاهیدیــن یەکێک لــە دینامیزمەکانی ئەو جیابوونەوە بوو.

● پێوەندیی ڕێبەرایەتی لەگەڵ موجاهیدین

بە دوای جیابوونەوەی ڕێبەرایەتی و ئەو رەخنە و هێرشانەی کە لە دژی حیزبی دیموکرات بە تایبەتی کەسایەتیی دوکتور قاسملوو دەستیان پێ کرد، هێندێک لایەنی نەیاری حیزب کە یەکگرتوویی و توانای حیزبی دێموکراتیان لــە لا پەســند نەبوو و هەمیشــە خەونــی گولییان پێوە دەبینی شاگەشــکە بــوون و باوەشــیان بۆ لایەنی جیابــووە کردەوە، بــەو هیوایەی زۆرترین کەڵــک لەو تاقمە بە دژی حیزبی دێموکرات وەربگرن. دەتوانین بڵێین دوای

ڕێژیمی کۆماری ئیسـلامی، ڕێکخراوی موجاهیدینی گەلی ئێران لە هەموو ئەو لایەنانە زیاتر بە جیابوونەوەکە دڵخۆش بوو و لە هەمووشـیان زیاتر توانی لە پێناوی دژایەتی لەگەڵ حیزب کەڵکیان لێ وەربگرێ.

بـە دوای نەمانی حیزبی دیموکرات لە شـوورای بەرگریی نەتەوەیی (شـورای ملی مقاومت)، بێجگە لەو بەناو ڕێکخراوانەی کە موجاهیدین بـۆ خۆیان دروسـتیان کردبوون و هێنابوویاننە نێو شـوورا، حیزب و کەسایەتییەکانی دیکەش بە هۆی سەرەڕۆیی و خۆبەزلزانی موجاهیدین، شوورایان بە جێ هێشت و دوای ماوەی نزیک بە ساڵێک شوورا بریتی بوو لە ڕێکخراوی موجاهیدین و ئەو چەند ڕێکخراوەی کە بۆ خۆی پێکی هێنابوون و لە شوورادا ببوونە ئەندام و ٣ ـ ٤ کەسایەتی کە لە ڕاستیدا بـە مووچـەی موجاهیدین دەژیان و بە ناچاری هەر لـە نێو ئەو بەناو شوورایەدا مانەوە. بەم شێوەیە بەجێهێشتنی شوورا لە لایەن حیزبەوە نەک هەر شـوورا و موجاهیدینی لە هاوکاریی ئەندامێکی بەتوانای ئەو شـوورایە بێبەش کرد، بەڵکوو شوورا تاقە حیزبی هاوپەیمانی کوردی لە کوردسـتاندا لە دەسـت دا کە پێگەیەکی بەرینی جەماوەریی هەبوو. ئەو مەسەلەیە بوو بە هۆی بەتاڵ بوون و بێ ناوەڕۆک بوونی شوورا و ئـەوەش زەبرێکی قورس بوو لە ئیعتباری ڕێکخراوی موجاهیدین لە نێوخۆی وڵات و دەرەوەش، ڕێکخراوێک کە خۆی بە «تەنیا ئاڵترناتیڤی دێموکراتیک»ی کۆماری ئیسلامی دەزانی و دەزانێ.

بـەو پێیە دەکرێ بڵێیـن شاگەشـکەبوونی موجاهیدین بـە خەبەری جیابوونـەوەی تاقمێـک لـە حیزبـی دیموکـرات و دانانـی بەرنامە بۆ تۆڵەکردنـەوەی خۆیـان لەو حیزبـە بە هۆی ئەو تاقمـەوە، بە تەواوی چاوەڕوانکـراو بـوو. تەنانەت ئەو بۆچوونەی ئـەو کات باس دەکرا کە ڕێبەرایەتـی پێش لـە ڕاگەیاندنی جیابوونەوەکەیـان لەگەڵ موجاهیدین پێوەندییان دامەزراندبێ و بە هاندان و قەول و بەڵێنی پشتیوانی لێکردنی ئـەوان بڕیـاری کۆتایـی جیابوونەوەشـیان دابێ، بۆچوونێکی ڕاسـت بـوو. بۆیە ئەم ڕووداوە بۆ موجاهیدیـن هەلکەوتێکی لەبار بوو. ئەوان

پێویســتییان بەوە هەبوو کــە دوای حیزبی دیموکــرات، بە هاوپەیمانی لەگــەڵ لایەنێکــی دیکەی کوردە خۆیان بە کوردســتان گــرێ بدەنەوە، جــا ئەگــەر ئەو لایەنــە دژی حیزبی دیموکرات و دوکتور قاســملوویش بــێ ئــەوە وەک دەڵێن «نــووری عەلا نوورە»، تاقمــی جیابووەش لەو هەلومەرجەدا پێویستی بە هاوپەیمانێکی بەهێزی وەک موجاهیدین بوو کە هەم پارمەتیی دارایی بدا و هەم پارمەتیی دیکە، بۆیە هەردوو لا بەم شــێوەیە یەکانگیــر بوون و پێکەوە دژی حیــزب قۆڵیان لێ هەڵماڵی، لە سەرەتاکانیشدا موجاهیدین بەو حیسابەوە تێوە چووبوون کە ئەو تاقمە دەتوانــن بە پارمەتییەکانی ئــەوان حیزبی دیموکرات لە مەیدانی خەبات وەدەر بنێن و ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ بکەن بە حیزبی دیموکرات، بۆیە پێوەندی و پارمەتییەکانیان بۆ لایەنی جیابووە زۆر باش بوو، بەڵام وردە وردە و بە تێپەڕینی کات کە بۆیان دەرکەوت هاوپەیمانەکەیان ئەوە نیە کە حیسابیان بۆ کردبوو، لێیان سارد بوونەوە و کەوتنە بەهانەپێگرتن کە لە درێژەی ئەم باسەدا چۆنیەتییەکەی ڕوون دەکەینەوە.

● بەهای پارمەتییەکانی موجاهیدین بە ڕێبەرایەتی

موجاهیدیــن بە پێی ناســیارییەک کە لێمان هــەن، ڕێکخراوێکی زۆر ورد و حیســابگەرن لــە کارەکانــی خۆیاندا، پارمەتییەک کــە ئەوان بە هەر لایەن و کەســایەتییەکی بکەن لەبەر هاوپەیمانی، دۆســتایەتی و ... نییــە، بەڵکوو لە بەرانبەر هــەر پارمەتییەکدا کە دەیکەن دەبێ چەندقات نرخەکــەی وەربگرنەوە، دەنا لێی ڕازی نابن و پارمەتیی نادەن. ئەوەی وەریشــی دەگرن بەستراوەتەوە بە توانا و جێگەوپێگەی ئەو لایەن یان کەســایەتییە، بەڵام بەگشتی ئەوانەی پارمەتییان لێ وەردەگرن دەبێ لە چوارچێوەی سیاســەت و بەرنامەکانی ئەوانــدا بجووڵێنەوە، بە کورتی ئەوان دۆستیان ناوێ، بەڵکوو گوێ لەمستیان دەوێ.

لــە ســەرەتادا ئــەوان بەوەندە لــە ڕێبەرایەتی ڕازی بــوون کە دژی سیاســەت و بۆچوونەکانــی حیزبــی دیموکرات و د. قاســملوو بە پێی ڕاســپاردە و ڕێنوێنییەکانی ئــەوان تەبلیغ بکەن. لــەو پێوەندییەدا هەر

دوو لا کـوک بوون و ڕێبەرایەتی بە دڵەوە ئەو ئەرکەی بەڕێوە دەبرد، تەنانەت کاک جەلیل گادانی سـکرتێری ڕێبەرایەتی، بۆ خۆشـخزمەتیی موجاهیدیـن زۆر جـار ئـەوەی ڕاگەیانـدووە کـە وەدەرنانـی حیزبی دیموکـرات لـە شـوورا کارێکی بە جێ بـوو، لەبەر ئـەوەی کە حیزب ئەو ئەرکانەی وەک ئەندامێکی شـوورا کەوتبووە سەر شانی جێبەجێی نەکردبـوو، لـە حاڵێکدا کە کاک جەلیـل پێش جیابوونـەوە هیچکات لە پلینۆمێکـدا یـان لە کۆبوونەوەیەکـی فەرمیی حیزبیدا ئـەو بۆچوونەی دەرنەبڕیوە و باوەڕی پێی نەبووە.

بەڵام خۆ موجاهیدین هەر بەوەندە ڕازی نابن و ماوە بە ماوە ئاستی داخوازییەکانیـان لـە ڕێبەرایەتی بەرەوژوور دەبەن. لە یادداشـتەکانی کۆبوونەوەیەکی ڕێبەرایەتی کە کاک جەلیل گادانی بەرپرسـی هەیئەتی ئەوانـە و لە لایـەن موجاهیدینەوە «مەهدی ئەبریشـەمچی» هاتووە و دوای تێکهەڵچوونەکانی پێشمەرگەکانی حیزب و ڕێبەرایەتی لە ناوچەی مەهاباد ئەو کۆبوونەوە پێک دێ، ئەبریشـەمچی بە شێوەیەکی سیاسی نارەزایەتی خۆیان لە شێوەی خەبات و لاوازیی دژایەتیی ڕێبەرایەتی لە هەمبەر حیزب دەردەبڕێ و پێیان دەڵێ:

" هێندێـک جار لە بەرنامەی ڕادیۆکەتاندا قاسـملوو بە (متوفـی) ناو دەبەن، پێم وایە ئەوە کارێکی دروسـت نیە لەبەر ئەوەی شوێنەواری ئەرێنی دادەنێ".

ناوبراو لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا ڕێنوێنییان دەکا و پێیان دەڵێ:

"ئێمە ڕاگەیەندراوی شـوورا لەسەر قاسملوو لە ئاستی نێونەتەوەییـدا بـڵاو دەکەینـەوە، ئـەو کارەی ئێمە کاتێک شـوێندانەر دەبـێ کە ئێـوەش (ڕێبەرایەتی) هـەر وەکوو ئـەوەی لە ڕادیۆکەتاندا بڵاوتـان کردووە، لە ڕێگای کاناڵە جۆراوجۆرەکانەوە بۆ هەموو کۆڕو کۆمەڵە مرۆڤدۆست و نێونەتەوەییەکانی بنێرن. بەربەرەکانێیەکی ئەوتۆ شوێندانەر دەبێ و ڕێگای ئێوە بۆ دنیای دەرەوە دەکاتەوە".

لــە کۆبوونەوەیەکــی دیکــەدا کە لــە ڕێکەوتــی ١٣٦٧/١٠/٢٩ دیاری کراوە، دیســـان ســـەرۆکی هەیئەتی موجاهیدین مەهدی ئەبریشەمچییە، بـــەڵام ئیشـــارەیەک بە ســـەرۆکی هەیئەتــی ڕێبەرایەتی نەکـــراوە. لەو کۆبوونەوەیەدا ئەبریشەمچی لە پێشدا یارمەتییەکانی خۆیان بە چاویاندا دەداتەوە و پێیان دەڵێ:

" ئێمــە حیمایەتی موتڵەقمان لە بەرنامــەدا هەبووە. لە باری تەبلیغ، مادی، نیزامی و سیاسی ئەوەی لە دەستمان هاتبێ کردوومانە چ لە ناوخۆ چ لە دەرەوە".

دوای ئەوە دەکەوێتە ڕەخنەگرتن و نارەزایەتی دەربڕین لە ڕێبەرایەتی. لەو پێوەندییەدا و سەبارەت بە هەڵوێست گرتنی ڕێبەرایەتی بە نیسبەت ڕێکخراوە ئۆپۆزیسیۆنەکانی ئێران، ئەبریشەمچی پێیان دەڵێ:

" ئەقەلیــەت (باڵــی کەمینــەی چریکــە فیداییــەکان)، ڕاهــی کارگەر و ... قســـەمان پێ دەڵێن. بـە ئێوە دەڵێین بەرخوردتـــان کردووە؟. ئێـــوە بەرخوردیان لەگەڵ بکەن، ئێوە بۆ جارێک ناوی ئەرتەشــی ئازادیبەخشــی ئێرانتان نەبرد. داهاتووی ئێران ناکرێ لە گرەوی ڕاهی کارگەر و ئەقەلییەتدا بێ، دەبێ بزانن داهاتووی ئێران لەگەڵ کێیە و هەڵبژاردەی ئێوە کێیە؟ ئەوە دیاریکەرە.

لەســـەر تەیفــی توودەیــی، ئەکســـەریەت، بابەکــی ئەمیرخســـرەوی و ... بۆ ئەوەی سیاسەتی ڕەسمیی ئێمە بزانن ئاگادارتان دەکەین کە دەگەڵ هیچ تاقم و ڕێکخراوێک کە لەگەڵ ئەوانە هـــاوکاری بکا و ڕاگەیەندراو دەر بکات، هاوکاری ناکەین و پێوەندییەکانمان دەپسێنین. توودە هەزار جار دەتوانێ هەڵوێســـت بگرێ، ئەوانە عامیلی ئەشکەنجە و ئیعدامی شۆڕشـــگێڕانی ئێرانن. پێشــداوەری ناکەین کە ئێوە لەگەڵ ئەوانە باشـــن. دەمانهەوێت قسەکانمان بکەین. حیسابی ئەوانە لە کاری سیاسی جیاوازە ... ".

لە ســەرجەم ئەو بەڵگانەی کە لەبەر دەســتدان. دەردەکەوێ کە هەر هەڵوێستێکی سیاسی کە رێبەرایەتی دەیگرن ئەگەر لەگەڵ چوارچێوەی سیاســەتی موجاهیدینــدا نەگونجێ لێیان قەبــووڵ ناکەن و پێیان دەڵێن کە ئەو سیاســەت و هەڵوێســتەیان هەڵەیە و پێویســتە بەو شێوەیە کە پێیــان دەڵێن راســتی بکەنەوە. بە تێپەڕینی کات ئــەو زەختانە لە لایەن موجاهیدینەوە زۆرتر دەبێ و نێوانیان لەگەڵ رێبەرایەتی ساردتر دەبێ، تــا کاتێک کە رێبەرایەتی کۆنگــرەی بەناو دەهەمی خۆیان لە بانەمەڕی ١٣٧٤دا پێک دێنن و لەو کۆنگرەیەدا چاوخشاندنەوە بە بەرنامە و پێڕەودا دەکرێ و «لەو بەشەدا بوو کە دروشمی لەمێژینەی حیزب (دیموکراسی بۆ ئێران، خودموختاری بۆ کوردستان) گۆڕدرا و بوو بە (دیموکراسی بۆ ئێران و مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ کوردستان[٦].

ئەو ئاڵوگۆڕە لە دروشمی رێبەرایەتیدا دەبێتە هۆی تێکچوونی تەواوی نێوان ئەو دوو لایەنە و کاتێک رێبەرایەتی داوا دەکا کە پێوەندییەکانیان جارێکی دیکە دامەزرێننەوە، مەســعوود رەجەوی لە پەیامێکی زارەکیدا کــە بۆ کاک جەلیلی ناردووە، پێوەندیی دووبارەی نێوان موجاهیدین و رێبەرایەتی دەبەستێتەوە بەوەی کە:

"- رێبەرایەتی پێداگری بکاتەوە لەسەر ئیلتیزامی خۆی بە کەلالەی خودموختاریی شوورا.

- دەوری بــێ رکەبــەر (بلامنــازع)ی جێگــرەوەی دێموکراتیک(آلترناتیو دێموکراتیک) - مەبەســت شورای نیشــتمانیی بەرگری - و پشتیوانی ئەو شوورایە لە مافی رەوای خودموختاریــی خەڵکــی کوردســتانی ئێــران بە روونی باس بکا.

-قامک دابنێنە سەر دەوری مێژوویی رێبەریی شۆڕشگێر - مەبەســت مەســعوود رەجەوی -لــە دوورکەوتنەوە لە ســازان و وتوویژخــوازی لەگــەڵ رێژیمــی دژەمرۆیــی کۆماری ئیسلامی".

ئـەوەی کـە ڕێبەرایەتی ئەو مەرجانەی قبوول کـردووە یان نا؟ و چ وەلامێکی داوەتەوە بەو مەرجانەی موجاهیدین بۆ نووسەری ئەم دێڕانە ڕوون نییـە، بەلام لەوەدا کـە دوای کۆنگرەی دەهەم و ئەو ئالوگۆڕەی کە لە دروشـمی سـتراتیژیکیاندا پێکیان هێنا، بەرەبـەرە یارمەتییەکانی موجاهیدیـن بـە ڕێبەرایەتـی دەبـڕدرێ و ڕێبەرایەتـی دەکەوێتـە هەلومەرجێکی یەکجـار دژواری دارایی تـا ئەو جێگایـەی کە توانای دابینکردنـی خەرجی ڕۆژانەی کادر و پێشـمەرگەکانیان نامێنێ. دیارە بێجگە لەوە، بەهـۆی ئەو هەلومەرجە نالەبارە داراییەوە، بیروبۆچوونە سیاسـیە جیـاواز و تەنانـەت دژ بەیەکەکانیـان کە هەر لە سـەرەتاوە هەیانبوو بەلام ئاشکرایان نەدەکرد، سەر هەلدەداتەوە.

پێشـتر زۆرتـر دژایەتیکردنـی حیزبـی دێموکرات خاڵی هاوبەشـی ئەندامانی ڕێبەرایەتی بوو و لە دەوری یەک کۆی دەکردنەوە. بەلام وردە وردە کێشـە و بەربەرەکانێ لە نێوان ئەندامانی سەرەوەی ڕێبەرایەتیدا سـەرهەلدەدا و کـەس بـاوەڕی بەوی دیکـە نامێنێ و بۆ شـکاندن و دژایەتیکردنـی یەکتر سـنوورێک ناپارێزن. لە ئاکامدا ڕێبەرایەتی ناچار دەبێ لەو دوو ڕێگایە یەکێکیان هەلبژێرێ:

- یان لە بەر یەک بلاو بن و هەرکەس وە دوای کار و ژیانی ئاسایی خۆی بکەوێ.

— یان بـۆ ڕزگاری لەم هەلومەرجـە دژوارە - بە هەمـوو قیمەتێک - لەگەڵ حیزبی دێموکرات یەک بگرێتەوە تا بتوانن خۆیان ڕێکبخەنەوە و چاوەڕوانی مەجالێکی دیکە بن. ڕێبەرایەتی ڕێگای دووهەمی هەلبژارد.

● ج - پاساوی سێهەم:

"... ڕەوالەتێکی دیکەی ڕێبازی لادەرانەی ئەم فراکسیۆنە لە مەیلی سازشـکارانە و وتوویژخوازانە لەگەل ڕژێمی کۆنەپەرەسـت و دژی گەلیـی کۆماری ئیسـلامیدا خۆی دەنوێنێ".

با لەپێشـدا " مەیلی سازشـکارانە و وتوویژخوازانـە لەگەل ڕژێمی

کۆنەپەرەست ..." بۆ خوێنەرە خۆشەویستەکان روون بکەینەوە. یەکێک لە بەهانەکانی موجاهیدین بۆ دەرکردنی حیزبی دیموکرات لە شوورای نیشتمانیی بەرگری ئەوە بوو کە حیزبی دیموکرات مافی وتووێژکردنی لەگەڵ کۆماری ئیسلامی نیە. ئەو کاتەی کە ئەم پرسە لە لایەن شوورا ـ تۆ بڵێی موجاهیدین ـ هاتە ئاراوە هیچ باسێک لە وتووێژی حیزب لەگەڵ رێژیم لە ئارادا نەبوو، بەڵام حیزبی دیموکرات کە هەمیشــە باوەڕی بە ســەربەخۆیی بڕیاردان بووە، وتووێژیشی لەو چوارچێوەیەدا دەدیت و بۆچوونی وابوو وەکوو حیزبێکی سەربەخۆ مادام لەسەر بڕیاری خۆی لە شەڕ لەگەڵ رێژیمدایە و لەو شەڕەدا بە هەزاران پێشمەرگە و کادری حیزبی شەهید بوونە، کە وابوو وتوویژ بە مافی خۆی دەزانێ هەرکات بە پێویستی بزانێ، بەڵام موجاهیدین داوایان دەکرد حیزب بەڵێن بدا کە هیچکات لەگەڵ رێژیم وتوویژ نەکا.

ســەرەڕای ئەوەی ئەندامانــی رێبەرایەتی لەو کاتــەوە کە «هەیئەتی نوێنەرایەتیــی گەلی کــورد» بریتی لە نوێنەرانــی حیزبەکانی چالاک لە کوردســتان و بە بەشــداریی خوالێخۆشــبوو شــێخ عیزەدین حوسێنی بوو، ســاڵی ١٣٥٩ی هـ بە مەبەســتی وتوویژ لەگــەڵ رێژیمی کۆماری ئیســلامی پێکهات و لەو هەیئەتەدا شــەهید دوکتور قاسملوو لە لایەن حیزبەوە بەشــدار بوو و وەک وتەبێــژی هەیئەت دیاریکرابوو، تا کاتی جیابوونەوەیان بۆ جارێکیش دژی وتوویژ لەگەڵ رێژیم نەبوونە، بەڵام چوونکە دوای جیابوونەوەیان پێویســت بــوو موجاهیدین رازی بکەن، ئەم دروشــمەیان وەک پاســاوێک هێنایەوە. لە راســتیدا ئەم دروشمە، دروشــمی موجاهیدین بوو کە ئەوانیش دەیانگوتەوە، دەنا بۆ خۆشیان باشــیان دەزانــی دوای هاتنەدەری حیزب لە شــووراش، شــەڕی توند و خوێناویی پێشــمەرگەکانی حیزب لەگــەڵ رێژیم بەردەوام بوو، بەبێ ئەوەی باسی وتوویژ بکرێ.

کــە بــاس لــە "رێبــازی لادەرانــەی" حیــزب یان بــە وتــەی خۆیان "فراکسیۆنیش" دەکەن لە راستیدا رێبازی لادەرانە رێبازێک بوو کە بۆ

خۆیان بە جیابوونەوە لە حیزب لە پێشیان گرت، چونکە هەموویان لەو کۆنگرەیەدا بەشدارییان کرد کە دەنگیان بە شەرعیەتی دا و "لە کۆنگرەی هەشـتەمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێراندا ویڕای پەسند کردنی یەکدەنگی ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی کە ئەرکەکانی حیزب تا کۆنگرەی داهاتـوو دیاری دەکا[٧]". لە دەسـتپێکەوە تا کۆتایـی کاری کۆنگرە کە هەڵبژاردن بوو، بەشـدارییان کرد. بۆیە ڕێبـازی لادەرانە، ڕێبازی ئەو تاقم و کەسـانەیە کە ئامادە نین مل بۆ دەنگی زۆرایەتی ڕاکێشـن و بە دوای ئـەوەدان کە ئەگەر لە کەمایەتیشـدا بن دەبـێ زۆرایەتی بە دڵی ئەوان بکا کە ئەوەش بێجگە لە لادان لە ئەسـڵێکی گرینگی دیموکراسـی شتێکی دیکە نیە.

بەم چەشنە دەبینین کە جیابوونەوەکە بۆ خۆی کردەوەیەکی لادەرانە بوو و دروشـمەکان و پاساوەکانیشـیان شـتێک نەبوون کە بۆ خۆیان باوەڕیان پێی هەبێ و لەسەر لێکدانەوە و پێویستی کۆمەڵگا دامەزرابێ. بەڵکـوو کەفوکوڵێک بوو و چوونکـە بێ بنەما بوون، نە بۆ کۆمەڵگای کـوردەواری جێـگای پەسـەند بوو و نە بۆ خۆشـیان توانیـان لە ژێر ڕووناکیـی ئەم دروشـمانەدا دەوام و قەوامێک بـە خەباتەکەیان بدەن و جێـگای حیزبـی دیموکـرات لە کوردسـتاندا بگرنەوە ـ بەو شـێوەی کە موجاهیدین کیسـەیان بۆ هەڵدرووبوو. بەڵکوو ڕاست بارتەقای ئەو پارمەتییە جۆراوجۆرانە بوون کە موجاهیدین بە مەبەستی بردنە پێشی ئامانجەکانی خۆیان لە دژی حیزب پێیان دەکردن.

یەکێکـی دیکە لە هۆیەکانی بێ بنەما بوون و بێ باوەڕیی ڕێبەرایەتی بەو دروشمانە ئەوە بوو کە بە تێکەڵبوونەوەیان لەگەڵ حیزبی دیموکرات بـە کردەوە پشـتیان لە هەموو ئەو دروشـمانە کرد کـە گوایە بە هۆی نەبوونی ئەو سیاسەت و دروشمانە سەردەمانێک لە حیزبی دیموکرات جیا بوونەتەوە. بەم شێوەیە ئەو کۆمەڵە لە کادرەکانی حیزب لە کاتێکی هەستیاردا ئەو زەبرەیان لە حیزب وەشاند و بوون بە هۆی دڵخۆشیی دوژمنـان و نەیارانـی حیزبـی دیموکـرات کـە لایەنی هـەرە بەهێزی

جوولانەوەی کورد لە کوردستانی ئێران بوو؛ کاتی یەکگرتنەوە، حیزبی دیموکرات هەر لەســەر ئەو ڕێبازە بەردەوام بوو کە ئەوان دژایەتییان کردبوو و بە جێیان هێشت:

وازیـان لە "مافی چارەنووس" هێنا کە تەنانەت دوای پەســەندکردنی لــە کۆنگرەی بەناو دەهەمیانـدا، پارمەتییەکەیان لەلایەن موجاهیدینەوە بـڕا و برایەتییـان کۆتایی پێهات و گەڕانەوە ســەر "دیموکراســی بۆ ئێران و خودموختاری بۆ کوردستان" کە دروشمی لە مێژینەی حیزبی دیموکرات بوو.

لــە باری "وتووێژخــوازی" حیزبــی دیموکراتــەوە نــەک هــەر هیــچ ڕەخنــە و پێشــنیارێکیان نەهێنایــە گــۆڕێ، بەڵکــوو دوای یەکگرتنیان لەگــەڵ حیزبی دیموکرات، لەگــەڵ عەبدوڵلا حەســەنزادە و لایەنگرانی و لــە جیابوونەوەیەکــی دیکەیاندا، ئامادەییان دەربڕی کە نەک لەســەر چارەســەرکردنی کێشــە و داخوازییەکانی گەلی کورد لە کوردســتانی ئێران، بەڵکوو لە سەر مادەی ۱۵ی یاسای بنچینەیی کۆماری ئیسلامی کە بە شــێوەیەکی نــاڕوون باس لە فێربوونی زمانــی نەتەوەکان دەکا، بکەونە وتووێژ لەگەڵ ڕێژیم[۸].

دروشــمی دژی ئەمپریالیســت بوونەکەشــیان دیارە هەر زووتر کاڵ ببۆوە، لەبەر ئەوەش بوو وەک پێشتر باسمان کرد و سکرتێرەکەیان بۆ دامەزراندنی پێوەندی، لە جیاتی وڵاتانی سۆسیالیستی ڕووی لە ئەمریکا و ئورووپــا کرد. هەر بۆیەش لەگەڵ حیزبی دیموکرات یەکیان گرتەوە. لە کاتی جیابوونەوە وایان دەنواند کە هۆی سەرەکیی جیابوونەوەکەیان "ســازان لەگەڵ کۆڕ و کۆمەڵــە ئیمپریالیســتییەکان و دوور کەوتنەوە لــە بــەرەی شــۆڕش و ...". لە لایەن حیزبــی دیموکراتەوە بــووە، بەم ڕوونکردنەوەیە بە ئاشکرا دەردەکەوێ. وەک پێشتر ئاماژەمان پێ کرد ـ ڕێبەرایەتی لە بنەڕەتدا باوەڕی بەم پاساو و دروشمانە نەبووە کە بە دوای جیابوونەوەیان کردیان بە پاســاوی جیابوونەوە، هەر بۆیەش لە کۆتاییدا وازیان لە هەموویان هێنا.

● كه وابوو هۆی راستەقینەی جیابوونەوەکە چی بوو؟

وەک پێشتر ئاماژەمان پێکرد ئەو چەند کەسە لە خزمان و دۆستانی زۆر نزیکی کاک حەسەن رەستگار، تەحەمولیان نەدەکرد کە کاک حەسەن لە لیستی رێبەرایەتیی حیزبدا نەبێ، لەوانەیە ئەو ٣. ٤ کەسەی کە لەگەڵ کاک حەسەن یەکیان گرتبوو، بەم شێوە هەڵبژاردنە لە داهاتووی خۆشیان نیگەران بووبن کە ئەکا کونگرەکانی داهاتوو ناوی ئەوانیش لە لیستی کاندیدای رێبەرایەتی بسڕێتەوە؛ کە وابوو دەتوانین بڵێین جیابوونەوەکە لەسەر بەرژەوەندی و خۆپەرەستیی گرووپێکی بچووک و لە سەرووی هەموویانەوە کاک حەسەنی رەستگار شکڵی گرت و لە هەموو جیابوونەوەکان، یەکگرتنەوەکان و دووبارە جیابوونەوەکانیشدا هەر پێکەوە بوون و قەتیش یەکتریان بەجێ نەهێشت کە ئەوە بۆ خۆی جێگای تێفکرینە.

کاک حەسەن لەو خۆپەرەستی و بەرژەوەندیخوازییەدا دەوری سەرەکیی گێرا، بەو واتایە کە ئەو ئەگەر مەبەستی پاراستنی بەرژەوەندیی حیزب بوایە، دەیتوانی ویڕای دەربڕینی نارەزایەتیی خۆی لە وەلانرانی لە لیستی رێبەرایەتیی کونگرەی هەشتدا، رایگەیاندبا کە بە مەبەستی لەبەرچاوگرتنی بەرژەوەندی و یەکریزیی حیزب بڕیاری کونگرە قبوول دەکا با ماوەیەکیش ئەندامی رێبەرایەتیی حیزب نەبێ، ئەگەر هەڵوێستێکی وای نواندبا و بە دڵەوە لەگەڵ ئەو چەند رەفیقەی قسەی کردبایە، زۆر باش دەیتوانی قەناعەتیان پێبێنێ کە ئەوان ناوی خۆیان لە لیستی کاندیداکان نەسڕنەوە و وەک ئەندامی رێبەرایەتی بمێننەوە. لەو حاڵەدا بێگومان ئەو کەسانە لە قسەی کاک حەسەن دەرنەدەچوون و لە ئاکامدا ئەو جیابوونەوەیە رووی نەدەدا. هەڵوێستێکی لەم چەشنە لەو کاتەدا بە نیشانەی ئەوە دەبینرا کە ئەو ئامادەیە بۆ پاراستنی بەرژەوەندیی حیزب، پشت لە بەرژەوەندیی خۆی بکا، ئەوەش دەبوو بە هۆی خۆشەویستی و حورمەتێکی زۆر بۆ ناوبراو لە ناو حیزب و لە ناو کۆمەڵگاشدا، بەڵام بەداخەوە کاک حەسەن ئەو زەرفیەت

و سـینگ‌فراوانییەی نەبوو. لە ئاکامدا بوو بەسـەرقافڵەی کاروانێک کە بێجگە لە رەنج‌بەخەسـاری و توورەیی خەڵکی کوردستان و دڵسۆزانی کورد شتێکی دیکەی پێ نەبڕا.

لێرەدا پێویستە ئاماژە بە راستییەکی دیکەش بکەین، ئەویش بریتییە لە بەرکەوتنی تاوان و بەرپرسیارەتیی هەرکەس بە قەدەر خۆی، واتە لەم پلانەدا هیچکام لەوانەی لەگەڵ رێبەرایەتی کەوتن و زەبریان لە ئیعتبار و بوونی حیزب وەشـاند، بێ تاوان نەبوون، بەڵام کەسایەتیی یەکەم لە هەموویان زیاتر و چەند کەس لە نزیکانی کەسـایەتیی یەکەم، بە پلەی خوارتر بەشـیان بەر دەکەوێ، بەڵام بەرپرسـایەتیی کەسایەتیی یەکەم زۆر گەورەیە و دەبێ بەر لە دەربڕینی هەڵوێسـتی چارەنووس‌سـازی خـۆی کە قازانج و زەرەری جووڵانەوەکەی پێوە بەسـتراوەتەوە، نەک هەر ئەورۆ و دوارۆژ، نەک هەر خۆی و نزیکەکانی، بەڵکوو جووڵانەوە و کۆمەڵگاش لە بەرچاو بگرێ. چونکە زۆرجاران هەڵوێستی ئەو بە چاک و خراپ یەکلاکەرەوەیە. گەورەیی سـەرکردەش ئەو کاتە دەسەلمێنرێ کـە کاتێک بەرەورووی دوو بـژاردە دەبێتەوە و بە ناچار دەبێ یەکیان هەڵبژێـرێ، واتـە بژاردەکانـی بەرژەوەندیی خۆی یـان جووڵانەوە و کۆمـەڵ، بـژاردەی دووهەم ئیختیار دەکا، بەڵام بـە داخەوە لە کۆمەڵگا دواکەوتووەکاندا ئەو گەورەییە کەمتر دەبینرێ.

رەنگە لێرەدا کەسانێک ئەو پرسیارە بکەن:

گەلۆ وەڵانانی تەنیا کەسێک لە رێبەرایەتیی حیزبدا، ئەوەندەی دێنا کە ئەو حیزبە تووشی ئەو هەموو کێشە و کەند و کۆسپە بکرێ؟

ئەم پرسیارە زۆر بەجێیە و وەڵامەکەشی بە بۆچوونی من دەگەڕێتەوە سـەر ئەو لێکدانەوەیە کە گومان نەدەکرا ئەو چەند کەسـە ـ بە تایبەتی کەسی یەکەمیان ـ سەرەڕای نارەزایەتیی خۆی لەو وەزعە هەڵوێستێکی ئاوا پڕمەترسـی بگرن. چونکە ئەوان لە باری تەمەنی خۆیان و تەمەنی حیزبایەتییـان و ئەزموونێکی زۆر کە بە درێژایی دەیان سـاڵ دەبوایە وەسـەر یەکیان نابایـە، چاوەڕوانییەکی وایان لێ نەدەکرا کە تووشـی

هەڵەیەکی مێژوویی ئاوا گەورە بن. بەراستی کێشەکە زۆر لەوە بچووکتر بوو کە پێویست بە خولقاندنی ئەو کارەساتە بکا، بۆیە ئەگەر پێشبینی کرابا کە ئاکامی ئەم کارە دەبێتە جیابوونەوەی کۆمەڵێک لە کادر و پێشمەرگەکان، پێم وایە هەم دوکتور قاسملوو و هەم زۆری دیکە لەو هاوڕێیانەی کە لایەنگری لیستی فیکس بوون کاک حەسەنیان لە لیستەکەدا قبووڵ دەکرد بۆ ئەوەی حیزب تووشی ئەو زەرەرە گەورەیە نەبێ. تەنانەت لە دەربڕینی نارەزایەتییەکانی ئەو هاوڕێیانە لە کۆنگرەکەشدا بۆچوونێکی وا بۆ کەس نەهاتە پێش، چونکە زۆربەی قسەکانیان دژایەتی لەگەڵ لیستی فیکس، بەڵام وەفاداری بە حیزب بوو، تەنانەت هێندێکیان بە شێوەیەک پەسندوێژیی دوکتور قاسملوویان دەکرد کە لە لایەنگرانی لیستی فیکس کەس بەم شێوەیە نە بیری کردبۆوە و نە دەدوا. دوای کۆنگرەش نزیک بە دوو مانگی کێشا تا ئەو کۆمەڵە نارازییە بەیانیەی جیابوونەوەی خۆیان راگەیاند، دیار بوو لەو ماوەیەدا لە سەر جیابوونەوەیان مانەوەیان لەگەڵ حیزبدا لە موناقشەدا بوون و لە کۆتاییدا دەردەکەوێ لایەنە هاندەرەکان کە دژی مانەوە لە نێو حیزب بوون یارمەتییان دان و بۆ گرتنی ئەم هەڵوێستە نەشیاوە پاڵیان پێوەنان.

● هۆی یەکگرتنەوەی ڕێبەرایەتی لەگەڵ حیزبی دێموکرات

کاک جەلیل گادانی لە لاپەڕەی ١٧٦ی کتێبی ٥٠ ساڵ خەبات بەرگی دووهەم ، سەبارەت بە هۆی یەکگرتنەوەیان لەگەڵ حیزب دەنووسێ:

"قبوولی ئەم هەموو بەکەمگرتنە و پێڕێخستن لەو هەموو خەبات و فیداکارییەی لەو ٨ ساڵەدا کرابوو، کارێکی ئاسان نەبوو. تەنیا مەسلەحەتی گەلی کورد بوو حوکمی دەکرد ئەو یەکگرتنەوەیە بەو مەرجە سەیر و سەمەرانە بکرێ ..".

ئێمە پێشتر هۆی ئامادەبوونی ڕێبەرایەتی بۆ یەکگرتنەوە لەگەڵ حیزبمان باس کرد کە هۆیە سەرەکییەکانی دەگەڕایەوە بۆ ناچاری

و بیدەرەتانیــی ئەوان لــەو بارودۆخەدا کە بۆیــان هاتبووە پێش، بۆیە پێویســت نەبــوو کاک جەلیــل گادانــی بــۆ یەکگرتنەوە منەت لەســەر خەڵکــی کورد دابنــێ، چونکە بۆ هەمــوو خەڵکــی روون بووەتەوە کە ئەوان ئەگەر"مەسلەحەتی گەلی کورد"یان لە بەرچاو بووایە نەدەبوونە هــۆکاری ئــەو جیابوونەوەیــە، مێژووی ســالانی رابردووش نیشــانی دا کــە هەر وەک چــۆن جیابوونەوەکەیان تەنیا لەســەر مەســلەحەتی خۆیــان بــوو ـ وەک پێشــتر ئاماژەی پێ کــرا و دووپاتــی ناکەینەوە ـ یەکگرتنەوەکەشــیان هەر تەنیا لەبەر پاراستنی قازانج و مەوجوودیەتی خۆیان بوو، هەر بۆیەش دوای یەکگرتنەوە و خۆگرتنەوەیان لە حیزبی دێموکراتدا جارێکی دیکە بە هاوپشتی لەگەڵ کاک عەبدوڵلا حەسەنزادە کاتێــک کــە لە کۆنگرەی ســێزدەهەمی حیزب بۆ خۆیان لــە زۆرایەتیدا بوون و کۆنگرەیەکی شــەرعی و دێموکراتیکیان بە پێی پێرەوی ناوخۆ پێکهێنا و بۆ خۆیشــیان شەرعیەتەکەیان پەســند کرد، بەلام کاتێک لە ئاخــر برگــەی کاری ئەو کۆنگرە شــەرعییە کە هەڵبژاردنــی ئەندامانی رێبەرایەتیــی حیــزب بوو ـ نەک بە لیســتی فیکس، بەڵکوو بە شــێوەی هەڵبژاردنی تاک ـ ئاکامی هەڵبژاردن دەریخســت کە ئەوان نەیانتوانیوە متمانەی زۆربەی ئەندامانی کۆنگرە بۆ لای خۆیان راکێشــن و جارێکی دیکــە لــە رێبەرایەتیی حیزبــدا بینەوە بە زۆرایەتی، ســەر لــە نوێ بە بــێ گوێدان بە مەســلەحەتی گەلی کــورد جیابوونەوەیەکی دیکەیان لە حیزبدا پێکهێنا، جارێکی دیکە تەنیا بە مەبەستی پاراستنی بەرژەوەندیی خۆیــان زەبرێکــی دیکەی پــڕ ئێش و ئازاریــان لە حیزبــی دێموکرات و خەڵکــی کورد وەشــاندەوە، تەنانەت یەک کەسیشــیان لــە ئەندامانی رێبەرایەتی و بەدەنەی حیزبەکەیان لە حیزبی دێموکراتدا نەمانەوە و بە یەکگرتووییەکی کەم وێنە حیزبیان بە جێ هێشــت. هەر ئەو کردەوەیە بەســە بۆ ئەوەی بیســەلمێنێ کە یەکگرتنەوەکەیان لەبەر مەســلەحەتی گەلــی کــورد نەبووە. لە راستیشــدا هەر چەند بە کــردەوە هاتنەوە نێو حیزب، بەلام لەگەڵ حیزب یەکیان نەگرتەوە، وەک کوتلەیەکی یەکگرتوو

لە نێو حیزبدا مانەوە و کاتێک مەجالیان بۆ ڕەخسا و پشتیوانیان بۆ پەیدا بوو، هەر بەو شێوەی هاتبوونە نێو حیزب، هەر بەو جۆرەش لە حیزب جیا بوونەوە و جارێکی دیکە پشــتیان لــە حیزب کردەوە، ئەو جارەش دووبارە هێندێک پاســاویان وەک جاری پێشــوو بۆ جیابوونەوەکەیان داتاشی و دڵی خۆیان پێ خۆش کرد.

ئێمــە هیوادارین کــە لانیکەم ئەم جارەیان لــەو ئەزموونە نەرێنییانە کەڵــک وەرگــرن و ئەگەر هاتــو و یەکگرتنەوەیەکی دیکــە هاتە ئاراوە، جارێکی دیکە بە دەردی یەکگرتنەوەکەی پێشوو نەچێ کە نە مەسەلەحەتی خۆیانی تێدایە و نە مەسەلەحەتی جووڵانەوەی کورد.

ئەوەی لێرەدا جێگای ئاماژەیە ئەوەیە کە :

ئایــا نەدەکــرا ئەو جیابوونەوەیــە ڕوو نەدا و هاوڕێیانــی ناڕازی بە پاراســتنی بیر و بۆچوونی جیاوازی خۆیان لەگەڵ لیســتی فیکســدا لە حیزبدا مابانەوە و بە شێوەیەک کە لە حیزبدا دیاری کرابوو، لە کات و جێگای خۆیدا بۆچوونی خۆیان خستبایە بەر باس بۆ ئەوەی قەناعەتیان بــە زۆربەی ئەندامان و کادر و پێشــمەرگەکان هێنابا کە بۆچوونەکەی ئەوان لە جێی خۆیدایە و لە کۆنگرەیەکی دیکە ئەو شێوە هەڵبژاردنەیان گۆڕیبایــە؟ بێگومان ئەوە ڕێگایەکی دێموکراتیکی گونجاو بوو، چوونکە تەنانەت بە بێ مانەوەی ئەوانیش لە حیزبدا، لە کۆنگرەی ٩ ئەو شــێوە هەڵبژاردنە بۆ ئەندامانی ڕێبەرایەتی ئاڵوگۆڕی بە سەردا هات.

بە لە بەرچاوگرتنی ئەو ڕاستییەی کە تاقمی جیابۆوە لە حیزب دوای کۆنگــرەی چوار، لە بــەر ئەوەی بە ناڕەوا ناوی حیزبی دێموکراتیان لە ســەر خۆیان دانا، ئاگری کێشــە و دوژمنایەتییەکــی قوولیان لە نێوان خۆیان و حیزبی دێموکراتدا ســاز کرد، ئایا باشــتر نەبوو ئەم تاقمەش مادام مەســەلەحەتی خۆیان لە جیابوونەوەدا دەدیت، ناوێکی دیکەیان بۆ خۆیان دیاری کردبایە بۆ ئەوەی نەبنە هۆی ئەوەی جارێکی دیکە شەڕی براکوژی لە نێوان ڕیزەکانی جووڵانەوەی کورددا ساز بێ؟ چوونکە لە حاڵەتێکی وادا جێگای شــەڕ و کێشــە نەدەما و لەوانە بوو پێوەندییەکی

دۆستانەش لە نێوان هەر دوو لا ساز بێ و هێندێک هاوکاریش پێکەوە بکەن. هەر وەک د. قاسملووش لە بەشێک لە نامەکەیدا کە پێش لە راگەیاندنی فەرمیی جیابوونەوە، بۆ کاک فەتاح کاویانی نووسیوە ئاماژە بەو راستییە دەکا و دەنووسێ:

"... ئەگەر کەسانێک هەن کە دەیانهەوێ رێکخراوێکی دیکە بە ناوێکی دیکە تەشکیل بدەن دیارە ئازادن، بەلام حەتمەن ئەوەیان لە بیرە کە ئەمیری قازیش رێکخراوی دروست کرد، باشە چی بەسەر هات؟ پێم وایە ئەو کەسانە دەبێ ئەوندە عەقلیان هەبێ کە حیزبێکی دێموکراتی دیکە ساز نەکەن چوونکە حەتمەن چارەنووسی تاقمی حەوت کەسییان لە بیرە. لە هەر حالدا هیوادارم ئەو کەسانە کە رێکخراو ساز دەکەن ئەوەیان لە بەرچاو بێ کە هەر رێکخراوێکی دژی حیزبی دێموکرات بێ، دوژمن شاد و دۆست خەمبار دەکا، سەرەرای ئەوە سەریش ناکەوێ، مێژووی سالانی رابردوو چەند جار ئەو راستییە نیشان دەدا ..."[٩١].

بێجگە لەوانە بە پێی پرەنسیپ و هەروەها پێرەوی ناوخۆی حیزب لەو کاتەوە تا نووسینی ئەو دێرانەش زۆرایەتیی رێبەرایەتیی حیزبێک کە لە کۆنگرەیەکی شەرعیدا بە دەنگی زۆرایەتی هەڵدەبژێردرێ مافی هەڵگرتنی ناوی ئەو حیزبەی هەیە، نەک کەمایەتی، جا ئەو کەمایەتییە هەر چەندێک بن. لە حالەتێکدا کە کەمایەتی ناوی حیزبەکە بۆ خۆی هەڵدەگرێ کارێکی نایاسایی و پێچەوانەی پێرەوی ناوخۆی حیزب دەکا، لەو کاتەدا حیزب مافی ئەوەی هەیە کە لە ناوەکەی خۆی بەرگری بکات. لەو ولاتانەدا کە یاسا بالادەستە دادگا بە پێی شەرعی بوون و یاسایی بوونی لایەنێک و بەپێی زۆرایەتی و کەمایەتی بوونی هەر لایەنێک، بریار دەدا کام لایەن مافی ئەوەی هەیە ناوی حیزبەکە بۆ خۆی هەڵگرێ. بۆیە بەگشتی ئەو کارە نارەوایە و لە کوردستان

کارەساتی ناوەتەوە.

بــا لێرەدا ئاماژە بە راســتییەکی دیکەش بکەین کە رادەی پشــتیوانی و بــە دەنگەوە هاتنی جەمــاوەری خەڵک بۆ حیزبێک نــەک تەنیا لەبەر ناوەکــەی، بەڵکوو بە هۆی بڕیار و هەڵوێســتی بەجێی و بەڕێوەبردنی ئەوبڕیارانە، سیاســەتی دروســت و هاوئاهەنگ لەگەڵ ئاڵوگۆڕەکان و بەو شــێوەیە راکێشانی متمانەی خەڵکە. لە زۆر شوێنی دنیا و تەنانەت لە کوردستانیشدا دیومانە کە کەمایەتییەک لە حیزبێک جیا بووەتەوە و بە کار و تێکۆشــانی بەردەوام و گرتنەبەری سیاســەتی دروست دوای ماوەیــەک، لە هەمــوو بارێکەوە لە حیزبە ئەســڵیەکە بەهێزتر بووە، بە بــێ ئەوەی ناوی ئەو حیزبەش هەڵبگرێ کــە لێی جیابووەتەوە. مێژوو نیشانی دا کە ئەم تاقمە بە هەڵگرتنی ناوی حیزبی دێموکراتیش نەبوون بە حیزبی دێموکرات.

بــە بۆچوونــی من، ئەو کەمایەتییانەی کە لــە حیزبێک جیا دەبنەوە، بــەڵام ناوێکــی دیکــە بۆ خۆیــان دیاری ناکــەن بۆ کار و تێکۆشــان و بووژانەوەیان، خۆیان بە لاواز دەزانن و باوەڕیان بە سەرکەوتنیان نیە، بۆیە لە جیاتی دیاریکردنی ناوێکی تازە و راوەستان لە سەر پێی خۆیان، دەیانەوێ هەر لە مێژووی حیزبێک خەرج بکەن کە بە جێیان هێشتووە و چــی دیکــە باوەڕیان پێی نەمــاوە، بۆیە ئەو حیزبانە بە شــێوەیەکی گشــتی ســەرکەوتوو نابن و نەک هەر نابنەوە بە حیزبی دایک، بەڵکوو بەرەبــەرە تێــدا دەچن یــان ئەونــدە لاواز دەبن کە شــوێندانانێکیان لە کۆمەڵگادا نامێنێ. لە حیزبی دێموکراتدا لانی کەم تا کاتی نووسینی ئەم دێڕانە چارەنووسی پێرەوانی کۆنگرەی چوار و رێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ ئەو راستییە دەسەلمێنن.

سەرچاوە و پەراوێزەکان
(١)پەنجا ساڵ خەبات، بەرگی دووهەم لاپەڕەی ٣٨ ـ جەلیل گادانی
(٢) سەرچاوەی پێشوو، بەیانیەی جیابوونەوە ١٣٦٧/١/١ی هەتاوی ـ لاپەڕەی ٣٦
(٣)سەرچاوەی پێشوو لاپەڕەی ١٢٢
(٤)سەرچاوەی پێشوو لاپەڕەی ٢٦٣
(٥)سەرچاوەی پێشوو لاپەڕەی ٣٧
(٦)سەرچاوەی پێشوو لاپەڕەی ١٣١
(٧)سەرچاوەی پێشوو لاپەڕەی ٢٦ - ٢٨
(٨)وتوویژی خالید عەزیزی لە لەگەڵ بڵاوکراوەی «ڕووداو»
(٩)پەنجا ساڵ خەبات لاپەڕەی ٢٤

بەشی پێنجەم

جیابوونەوەی دوای کونگرەی ١٣

هەر وەک لە بەشی پێشوودا ئاماژەم پێ کرد، ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ دوای نزیک بە ٩ ساڵ دابڕان لە حیزبی دیموکرات و لە کۆتاییدا گەیشتن بە بنبەست، بۆ پێشگیری کردن لە لێکهەڵوەشان و بڵاوبوونەوەیان ئامادە بوون بە هەموو نرخێک لەگەڵ حیزب یەک بگرنەوە. ئەو یەکگرتنەوەیە لە ڕووی بیروباوەڕ و بە مەبەستی بەهێزتر کردنی حیزبی دیموکرات نەبوو، بەڵکوو یەکگرتنەوەکەیان هەوێنی جیابوونەوەیەکی دیکەی تێدا بوو، هەر بۆیەش ئەگەرچی گەڕانەوە نێو حیزب، بەڵام لە ڕاستیدا قەت بە کردەوە لەگەڵ حیزب نەبوونەوە بە یەک. لەو ماوەیەدا کە لە حیزبدا مانەوە و پێکەوە کارمان دەکرد، ئەوان وەک گرووپێکی جیاواز هەر پێکەوە بوون، هێندێک لەوان تا جیابوونەوەیەکی دیکە هەر قسەیان لە "برادەرانی خۆمان" دەکرد کە مەبەستیان ئەو برادەرانە بوو کە ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕیان پێکهێنابوو، یان لەگەڵ ئەوان بوون، هەر بۆیەش دیتمان کاتێک مەجالی گونجاویان بۆ پێک هات (دوای کۆنگرەی١٣) هەموویان چۆن بە کۆمەڵ گەڕابوونەوە نێو حیزب، هەروا بە کۆمەڵ جارێکی دیکە حیزبیان بە جێ هێشت.

بە لە بەرچاوگرتنی ئەو ڕاستییەی کە ئەو تاقمە لە ڕێکەوتی ١٣٨٥/٩/١٥ی هەتاوی بەرانبەر بە ٢٠٠٦/١٢/٦ی زایینی لە حیزب جیا

بوونەوە و ناوی "حیزبی دیموکراتی کوردستان"یان بە ناحەق لە سەر خۆیان دانا. بێجگە لەوە هێندێک بەهانەیان بۆ جیابوونەوەکەیان داتاشی و چەواشەکارییەکی زۆریان کرد تا خۆیان بە زولملێکراو نیشان بدەن و وا بنوێنن کە لە ژێر زەبر و جیاوازیدانانی لایەنی دیکە، حیزبیان بە جێ هێشتووە و بە وتەی عەبدوللا حەسەنزادە جیابوونەوەیان بە سەردا سەپێنرا !، لە حاڵێکدا کە هیچ هۆیەکی تەشکیلاتی، سیاسی و...ی ئەوتۆ لە ئارادا نەبوو کە ناچار بە جیابوونەوە بن.

ئێستا کە نزیک بە ٨ ساڵ بە سەر ئەو جیابوونەوەیەدا تێپەڕیوە و کەفوکوڵی سەرەتا و تووڕەیی و ڕقئەستووری دژ بە یەک لە هەر دوو لا کەمرەنگ بۆتەوە و ڕاستییەکان بۆ زۆر کەس و لایەن، تەنانەت کادر و پێشمەرگەکانی لایەنی هاوڕێیانی پێشووشمان ڕوونتر بوونەتەوە، بە پێویستی دەزانم بۆ مێژوو و بۆ داهاتوو باسی تێکرای ڕووداوەکانی ئەو جیابوونەوەیە بە گوێرەی ئەو زانیارییانە بکەم کە خۆم بە هۆی بەرپرسایەتییەک کە لە حیزبدا پێم سپێردرابوو بە دەستم هێناوە و هەر وەها هێندێک بۆچوون لە سەر ئەکتەرەکانی ئەو جیابوونەوەیە کە ساڵانێکی زۆر وەک هاوکار و هاوڕێیەکی حیزبی لە خزمەتیاندا بووم و دەتوانم بڵێم ناسیاریی باشم لەسەر هەڵسوکەوت و سایکۆلۆژییان هەیە، بنووسمەوە، بۆ ئەوەی ئەوانیش "تەنیا نەچووبێتنە لای قازی کە بە ڕەزایەتەوە بگەڕێنەوە". لە نووسینی ئەو بەشەشدا تێدەکۆشم ڕاستییەکان بخەمە بەرچاوی خوێنەرانی بەڕێز، بە پێچەوانەی هێندێک نووسین و ڕەوایەت لە سەر ئەو باسە کە لە لایەن هاوڕێیانی جیابوو لە حیزبەوە تا ئێستا نووسراون و بە داخەوە لە زۆر نووسین و بیرەوەرییەکانی خەڵکی دیکەش لە ڕووداوەکان، مەبەستی سەرەکییان دەرخستنی خۆیان وەک قارەمانێکی حیکایەت و ڕووداوەکان بووە، نەک دەرخستنی ڕاستی ڕووداوەکان بۆ مێژوو. لەو جیابوونەوەیەدا من قارەمانەتییەک نابینم هەتا کەس و لایەنێک بخەمە قاڵبییەوە، بەڵکوو ئەوەی دیتوومە و دەیبینم ئەوەیە کە ئەوانەی جیا بوونەوە، ئەزموونێکی

دوراویان دووپات کردەوە و خەســاری گەورەیان لە حیزبی دیموکرات و جوولانەوەی کورد لە رۆژھەلاتی کوردستان دا.

بۆ ئەم مەبەستە و بۆ ئەوەی باسەکان تێکەڵ نەبن و ھەموو بەشەکانم بە قەدەر پێویســت روون کردبێتەوە، ئەم فەســڵە لەو نووسراوەیە بەم بەشانەی خوارەوە دابەش دەکەم:

ئــا. ھۆیەکانــی فۆرمگرتنی دوو فراکســیۆن لە حیزبــی دیموکرات لە بەرەبەری یەککرتنەوە لەگەڵ «ڕێبەرایەتیی شۆرشگێر»دا.

ب . کونگرەی سێزدە لە چ حاڵ و ھەوایەکدا پێک ھات؟

ج . ڕووداوەکانــی دوای کۆتایــی کۆنگرەی ســێزدە تا جیابوونەوە و ھەوڵەکانی یەککرتنەوە دوای جیابوونەوە

د . ئەو ئەکتەرە سەرەکییانەی جیابوونەوەیان بە ئاکام گەیاند

● ئا. ھۆیەکانی فۆرم گرتنی دوو فراکســیۆن لە حیزبی دیموکرات لە بەرەبەری یەکگرتنەوە لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆرشگێردا

دوای کۆنگرەی ٩و لەو کاتەوە کە باســی یەککرتنەوەی ڕێبەرایەتیی شۆرشــگێر و حیزبی دیموکرات بوو بە بابەتی باسی نێوخۆیی حیزب، دوو فراکســیۆن بەرەبەرە شــکڵێکی جیددییان بــە خۆیانەوە گرت. ئەم باســە بە شێوەی سروشــتی موافق و موخالفی ھەبوو، موخالفەکان بە لێکدانەوەی وەزعی ڕێبەرایەتیی شۆرشــگێر، شێوەی ژیان و خەباتیان لە ماوەی جیابوونەوەیاندا لەو باوەڕەدا بوون کە یەککرتنەوەیەکی لەم چەشــنە لە درێژماوەدا نەک ھەر بە قازانجی حیزب تەواو نابێ، بەڵکوو کێشــە و گرفتی زۆر لە بەرەوپێشــچوونی کارەکانی حیزبدا پێک دێنێ. ئەوان لە ماوەی دوای جیابوونەوەدا ھەر کەسیان لە فکری باشترکردنی ژیانی خۆیدا بوو، ئەندامانی ڕێبەرایەتییان ڕوویان لە ئورووپا کردبوو و لەوێ پاسپۆرتی پەنابەرییان وەرگرتبوو. خێزان و منداڵەکانیان ناردبوو بــۆ دەرەوە، تەنانــەت وەکوو حیزب، کادرەکانی ئاســتی ســەرەوەیان ھــاندەدا بچنــە دەرەوە و ببنە پەنابەر، لەو پێوەندییــەدا تا ئەو ڕادەیە چوونە پێش کە چەند کەسێکیان منداڵانی خوار تەمەن ١٨ساڵیشیان بە

بێ دایک و بابەکانیان ناردە دەرەوە، تا لەوێ وەک پەنابەر وەرگیرێن و ببنە هۆی یاسایی بۆ هێنانی دایک و بابەکانیان بۆ دەرەوە. بەم چەشنە ژمارەیەکی زۆر لە ڕێبەرایەتی و کادرە بالاکانیان لە ڕاستیدا نیشتەجێی دەرەوەی وڵات بوون. باقی کادرەکانیشیان لە UNHCRی هەولێر وەک خوازیارانــی پەنابــەری لــە دەرەوە فایلیان پێکهێنابــوو و هەموو خەم و بیریــان لای ئــەو فایلانــە بوو کە کەنگــێ فایلەکانیــان دەکەوێتە بەر لێکۆڵینەوە و بانگ دەکرێن و دەنێردرێنە ئورووپا، لە هەلومەرجێکی وادا کار و تێکۆشــانە حیزبییەکەیــان و خەبات کردن کەم و زۆر فەراموش کرابــوو. ئاکامی ئەم وەزعە بێ ســەرەوبەرییەکی وای لە نێویاندا پێک هێنابوو کە مەعلووم نەبوو کێ چکارەیە! نموونەیەکی ئەم وەزعە ئەوە بوو کە کاک جەلیل گادانی کە گوایە ســکرتێری گشــتی بوو، بۆ خۆمی باس کرد کە دوو کەس لە ئەندامانی دەفتەری سیاسییان (کە ناوەکانیان لای منە) لە شوێنێک لە باشووری کوردستان لەگەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیســلامی کەوتوونەتە وتووێژ و کاک جەلیل (ســکرتێری گشتی) دوای نزیک بە شەش مانگ بە هەڵکەوت لەو مەسەلەیە ئاگادار بۆتەوە. ئەمانە و زۆر هــۆی دیکە کە لە بەشــی "ڕێبەرایەتیی شۆڕشــگێر"دا باســیان لەســەر کراوە، ناڕازییەکانــی یەکگرتنەوەی گەیاندبــووە ئەو قەناعەتە کــە یەکگرتنەوە لەگەڵ ئەم گرووپــە بەرژەوەندیی حیزبی تێدا نییە. من یەکێک بووم لە لایەنگرانی ئەم بۆچوونە.

لە بەرانبەردا کۆمەڵێکی دیکە لە کادر و پێشمەرگەکانی حیزب و هێندێک لــە ئەندامانی ڕێبەرایەتیش بە هۆی جیاواز پشــتیوانیان لە یەکگرتنەوە دەکرد. زۆربەی ئەو کەســانە بە تایبەت ئەو کادر و پێشمەرگانە بوون کە ناسیارێکی ئەوتۆیان لەو تاقمە نەبوو و تەنیا لە ژێر هەست و سۆزی یەکگرتوویــی و یەکریزیــی خەباتکارانی کورد و بەهێــز بوونی حیزب لەو یەکگرتووییەدا و بە مەبەســتی دڵسۆزی بۆ حیزب کەوتبوونە ئەو لایەنە. هەڵبەت هاندەری دیکەش لەگۆڕێدا بوون. عەبدوڵڵا حەســەنزادە یەکێک لەو کۆمەڵە کەســانە و سەرۆکیان بوو. ناوبراو لەو پێوەندییەدا

زۆر چـالاک بـوو و زۆرتر بنچینەی بەڵگەهێنانەوەی خۆی سـەبارەت بە گەڕانەوەی ئەو کەسـانە بۆ نێو حیزب لەسـەر ئـەو باوەڕەدا نابوو کـە دەیگـوت "دەمەوێ بیانتوێنمـەوە". لەبەر ئەوەی کە ئـەو زیاتر لە هەمـووان هێندێک لـە ئەندامانـی ڕێبەرایەتیی ئەو تاقمەی دەناسـی و پێشـتر بە تایبەتـی دوای جیابوونەوەیان لە حیزب، زۆر باسـی لە بێ توانایی ئەوان دەکرد.

هەڵگرانی ئەم دوو بیر و بۆچوونە جیاوازە بەرەبەرە کە لە کۆنگرەی ١٠ نزیک دەبووینەوە، کەوتنە دژایەتی و شـکاندنی یەکتر و لە ئاکامدا باسەکان لە شێوەی باس و دیالۆگی دێموکراتیک و قانعکردنی یەکتری لای دا. کۆنگرەی ١٠ی حیزب لە فەزایەکی پرکێشەی ئەوتۆدا پێکهات و لە کۆتاییدا لایەنگرانی بیری یەکگرتنەوە سەرکەوتن. لە ئاکامدا عەبدوڵلا حەسەنزادە بوو بە سکرتێری گشتیی حیزب کە ئەرکی سەرەکیی بریتی بوو لە جێبەجێکردنی یەکگرتنەوە.

مـن کە پێش کۆنگرە سـکرتێری گشـتیی حیزب بووم، لـە کۆنگرەدا پیرۆزباییم لە سکرتێری تازە کرد و هەموو ئەو کارانەی بۆ ئاڵوگۆڕکردنی ئەو بەرپرسـایەتییە لە سەر شـانی من بوون، جێبەجێم کردن و دوای ئـەوەش هەموو هەوڵی خـۆم دا کە ئـەو ڕووداوە دوای کۆنگرە وەک بابەتێکـی کۆتاییهاتوو سـەیر بکـرێ و هەموو لایـەک پێکەوە بە پێی ئەرکـی دیاریکـراو لە پێناوی بەرەوپێشـبردنی حیزبدا تێ بکۆشـین و ئاسـەواری دوو فراکسـیۆنی بسـڕینەوە، لەو پێوەندییەدا کەسانێک لە بەرپرسـانی حیزبی کە بەو یەکگرتنەوەیە ڕازی نەبوون، زۆریان هانی منیان دەدا کە لە حیزب جیا ببینەوە، بەڵام من باوەڕم بەو کارە نەبوو و بۆ من و زۆربەی ئەو هاوڕێیانەی کە بەو یەکگرتنەوەیە ڕازی نەبوون، وەک کەسـانێکی دێموکـرات بڕیاری کۆنگـرە وەک بڕیاری زۆرایەتیی حیزب کۆتایی کێشەکان بوو و دەبوو هەموومان لە بەرچاوی بگرین و لاپەڕەیەکی نوێ هەڵدەینەوە.

بـەڵام بەداخـەوە ئـەو کۆمەڵەی کـە گەڕابوونـەوە نێو حیـزب (و لە

راســتیدا له‌گــه‌ڵ حیزب یه‌کیان نه‌گرتبــووه‌) تا کۆتایــی وه‌کوو دژبه‌ری خۆیــان له‌ حیزبدا ســه‌یری ئــه‌و لایه‌نه‌یان ده‌کرد که‌ ئــه‌و کات رازی به‌ یه‌کگرتنــه‌وه‌ نه‌بــوون و زۆر جار ئه‌و دژایه‌تییه‌یان بــاس ده‌کرد یان به‌ کــرده‌وه‌ نیشــانیان ده‌دا که‌ بۆ ئــه‌وان جێگای متمانه‌ نیــن. دیاره‌ له‌ نێو ئه‌و تاقمه‌شــدا که‌ موافقی یه‌کگرتنه‌وه‌که‌ بوون، که‌م نه‌بوون که‌ســانێکی به‌رژه‌وه‌ندیخواز که‌ ئه‌و هه‌ســته‌یان لای ئــه‌وان به‌هێز ده‌کرد بۆ ئه‌وه‌ی بــه‌ لای خۆیانــدا رایانکێشــن و خۆیانی پــێ به‌هێز بکه‌ن، کــه‌ به‌داخه‌وه‌ ئــه‌م به‌رنامه‌یــه‌ کاریگه‌ریی خــۆی هه‌بوو و دیتمان بــه‌ دوای کۆنگره‌ی ســێزده‌هه‌مدا هه‌موویان به‌ لای جیابووه‌کاندا شــکانه‌وه‌ و جارێکی دیکه‌ حیزبیان به‌ جێ هێشت.

بــه‌م چه‌شــنه‌ له‌ دوای کۆنگــره‌ی ده‌یه‌مه‌وه‌، لــه‌ کۆنگره‌کانی یازده‌ و دوازده‌دا موخالفانــی ئه‌و یه‌کگرتنه‌وه‌یه‌ هه‌میشــه‌ له‌ رێبه‌رایه‌تیدا لایه‌نی که‌مینــه‌ بوون. به‌ڵام ســه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی ره‌خنه‌ و پێشــنیاره‌کانی خۆیان لــه‌ کۆبوونه‌وه‌ و پلینۆمه‌کانی حیزبدا ده‌هێنایه‌ به‌رباس، له‌ به‌رێوه‌بردنی بریاره‌کانی حیزبدا به‌ هه‌موو توانای خۆیان تێ ده‌کۆشان و له‌ هه‌موو ئه‌و ماوه‌یــه‌دا یه‌کریزیی حیزبیان پاراســت. به‌ پێچه‌وانه‌ی لایه‌نی زۆرایه‌تیی رێبه‌رایه‌تیی کۆنگره‌ی دوازده‌ که‌ دوای هه‌ڵبژاردنی ئه‌ندامانی رێبه‌رایه‌تی له‌ کۆنگره‌ی سێزده‌دا، کاتێک که‌ ده‌رکه‌وت جارێکی دیکه‌ ده‌نگی متمانه‌ی نوێنه‌رانی کۆنگره‌یان به‌ده‌ست نه‌هێناوه‌ که‌ ببنه‌وه‌ به‌ زۆرایه‌تی، ته‌نانه‌ت ته‌حه‌مولی یه‌ک ده‌وریشــیان نه‌کرد که‌ وه‌ک که‌مایه‌تی به‌ هه‌ڵسوکه‌وتی دێموکراتیک و کارو تێکۆشانی سادقانه‌ سه‌رنجی به‌ده‌نه‌ی حیزب بۆ لای خۆیان راکێشــن بۆ ئه‌وه‌ی له‌ کۆنگره‌ی دواییدا جارێکی دیکه‌ش بتوانن لــه‌ رێبه‌رایه‌تیدا ببنــه‌وه‌ به‌ زۆرایه‌تی، به‌ڵکوو هه‌ر له‌ یه‌که‌م ســاته‌کانی دوای راگه‌یاندنی ئاکامی هه‌ڵبژاردن له‌ کۆنگره‌ی سێزده‌دا، ده‌ستیان دایه‌ به‌ربه‌ره‌کانێیه‌کــی نادێموکراتیــک دژی رێبه‌رایه‌تیی تازه‌ هه‌ڵبژێردراو و کارشــکێنی کردن تا ئه‌و کاته‌ی که‌ به‌ ره‌ســمی جیابوونه‌وه‌ی خۆیان له‌ حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران راگه‌یاند.

● ب: كۆنگرەی سێزدە لە چ فەزایەکدا پێک هات؟

ڕێکەوتــی ١٣٨٢/٨/١٩ی هەتــاوی کۆمیتــەی ئامادەکردنی کۆنگرەی ســێزدەهەم کە لە پلینۆمی ڕێکەوتــی ١٣٨٢/٨/١٢ دیاری کرابوو یەکەم کۆبوونەوەی خۆی پێکهێنا، لەو کۆبوونەوەیەدا عەبدوڵلا حەســەنزادە بەرپرســی کۆمیتە، لە ســەر ئەرکەکانی کۆمیتە لــە پێناوی ئامادەکاری کۆنگرە ڕیزە پێشنیارێکی پێشکەش بە ئامادەبووان کرد. ئەندامانی ئەو کۆمیتەیە بریتی بوون لە:

- عەبدوڵلا حەسەنزادە، سکرتێری گشتیی حیزب
- محەممەد نەزیف قادری، بەرپرسی ناوەندی ١ی کوردستان
- ڕۆستەم جەهانگیری، بەرپرسی ناوەندی ٣ی کوردستان
- حەسەن قادرزادە، بەرپرسی ناوەندی ٢ی کوردستان
- حەسەن خۆشکەلام، بەرپرسی تەداروکاتی کۆمیسیونی ماڵی
- عومەر غولامعەلی، بەرپرسی بەشی فیلم
- مستەفا هیجری، بەرپرسی کۆمیسیونی سیاسی نیزامی

دوای ئەو کۆبوونەوەیە سکرتێری گشتیی حیزب سەفەری ئورووپای کرد و لە ئامادەنەبوونی خۆیدا کاک حەســەن شەرەفیی وەک نوێنەری خــۆی لــە کۆبوونەوەکانــی کۆمیتــەی ئامــادەکاردا ناســاند. بۆیــە لە کۆبوونەوەی دووهەمدا کاک حەســەن شــەرەفی لە جیاتی حەسەنزادە بەشــدار بــوو، بــەڵام حەســەنزادە پاش گەڕانــەوەی لە ســەفەر، کاک حەســەن شــەرەفی کە ئامادە نەبوو هەموو راســپاردەکانی ئەو وەک خــۆی دەیهەوێ جێبەجێ بکا، وە لا نــا و کاک باباعەلی مێهرپەروەری لــە جێگای خــۆی بەو کۆمیتەیە ناســاند کە تا کاتی کۆنگرەی ســێزدە کاک باباعەلــی ئــەو نوێنەرایەتییەی بەڕێوە برد. حەســەنزادە بۆ خۆی ڕاســتەوخۆ بەشــداری کۆبوونــەوە نەدەبــوو، بۆیــە کاک باباعەلی کە نوێنــەری ناوبراو بوو هەموو کار و باســەکانی کۆبوونەوەی بە ڕاوێژ لەگەڵ ســکرتێری گشتی ڕێک دەخست و ئاکامی کاری کۆبوونەوەکانی پێ دەدایەوە.

کۆمیتەی ئامادەکردنی کۆنگرە لە درێژەی کارەکانی خۆیدا هەیئەتێکی بـە ناوی "کۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنی ئەندامانـی ڕیبەرایەتی" پێکهێنا کە بریتی بوون لە:

- کاک باباعەلـی مێهرپەروەر و کاک مسـتەفا مەولـوودی، ئەندامانی دەفتەری سیاسی

- کاک عوسـمان ڕەحیمـی و کاک تەیمـوور مسـتەفایی، ئەندامانـی کۆمیتەی ناوەندی

لە نێو کادرەکانیشدا کاک حەمەرەسوول حەسەنپوور و مام ئەسعەد ئەحمـەدی[1] دیاری کـران و تا کۆتایی کاک مسـتەفا مەولوودی وەک بەرپرسی ئەو هەیئەتە مایەوە.

لە یەکەمین کۆبوونەوەی کۆمیتەی ئامادەکردندا کە سکرتێری گشتیی حیزب بەشداریی تێدا کرد، کۆمەڵە پێشنیارێکی بە مەبەستی دابەشکردنی کاری ئامادەکاری بۆ کۆنگرە خستنە بەر نەزەری بەشدارانی کۆبوونەوە کە پەسند کران. پێشنیارەکان بەم چەشنە بوون:

١. ئامادەکـردن و نووسـینی ڕاپۆرتـی کۆمیتـەی ناوەنـدی: عەبدوڵلا حەسەنزادە

٢. ئامادەکردن و گەڵاڵەکردنی ئەو ئالوگۆڕانە کە پێویسـتە لە پێڕەو و پرۆگرامی حیزبدا بگونجێن: کاک حوسێن مەدەنی

٣. ئامادەکردنـی بڕیارنامـە لەبارەی مەسـائیلی نێونەتەوەیی، ناوچەیی و...: کاک حەسەن ڕەستگار

٤. ئامادەکردنـی پۆسـتەرێک بـۆ کۆنگـرە: کاک بابـا عەلـی مێهرپەروەر

٥. ئامادەکردنی لیسـتی کاندیداتۆرەکان بۆ کۆمیتەی ناوەندی: کاک بابا عەلی مێهرپەروەر

٦. ئامادەکردنی پەیامەکان: کاک قادر وریا

دیـارە بێجگە لەو کەسـانە کـە هەموویان لە باڵـی زۆرایەتی بوون، هێندێـک ئـەرک بە چەند کـەس لـە کەمایەتیـش وەک دەڵێن(بۆ خاڵی

نەبوونــی عەریزە) ســپێردرا وەک ئەوەی کاک حەســەن شــەرەفی بۆ سەرپەرەســتیی بۆلتەنــی کۆنگرە دیاری کرا کە لــە حیزبی دیمۆکراتدا گرینگییەکــی ئەوتــۆی پــێ نــەدراوە. کاری ئامادەکردنی لیســتی کادر و پێشــمەرگەکانیش بە مســتەفا هیجری ســپێردرا، بۆیــەش عەبدوڵلا حەسەنزادە لە لاپەرەی ٥١٢ی ئەزموونی خەباتدا بە حەق دەڵێ:

"هەموو ئەســنادی کۆنگرەی ســێزدە هــەر ئەو لایەنە ئامادە و تەنزیمی کردن کە کەوتنە لای ئێمە".

بەڵام باس لەوە ناکا کە ســەرەڕای ئەوە هیچ کامیان ڕێزیان بۆ ئەو بەڵگەنامانە دانەنا کە خۆیان ئامادەیان کردبوو.

دوای دیاریکردنی ئەندامانی کۆمیتەی ئامادەکردنی کۆنگرە، بەرەبەرە کە لە کۆنگرە نزیک دەبووینەوە ڕیزبەندییەکان زیاتر شــکڵیان دەگرت، عەبدوڵلا حەسەنزادە لەو نێوانەدا دەیەویست وا نیشان بدا کە بێلایەنە، بەڵام چوونکە کردەوەکانی بە ئاشکرا لایەنگرانە بوون کەس باوەڕی پێ نەدەکرد، ناوبراو ڕێبەرایەتیی باڵی زۆرینەی دەکرد و ڕێکخســتنەکانی ئــەو باڵە لە ژێر چاوەدێری و ڕێنوێنیــی ناوبراودا بەڕێوە دەچوون. لە کتێبــی ئەزموونــی خەباتیشــدا زۆر هەوڵ دەدا و بەڵگە دادەتاشــێ کە بە خوێنەرانی کتێبەکەی بســەلمێنێ کە ئــەو لەگەڵ هیچکام لە باڵەکاندا نەبــووە، بەڵام ســەرئەنجام لە وەڵامی پرســیارێکی هەیــاس کاردۆ لە لاپەرەی ٦٢٩ی ئەزموونی خەباتدا وەڵام دەداتەوە و دەڵێ:

"... ئــەوەی کە دەڵێــن ئەگەر ئەو نەبایە ئــەو لەتبوونە نەدەبوو، ئەمن ئەوەی قبووڵ دەکەم. ئەوە راســتە. ئەمن خوازیاری لەتبوون نەبووم، بەڵام لەو وەختەدا بمەوێ و نەمەوێ ببوومە ڕەمزی ئەو بزووتنەوە ......".

کاتێک پیلانگێڕی بۆ تێکدانی ڕیزەکانی حیزب و سەرۆکایەتی کردنی تاقمێــک بۆ بە وتەی خۆیان "لەتکردنی حیزب" بە بزووتنەوە دابنێ و شانازی بە سەرۆکایەتییەکەیەوە بکرێ، ئیدی بەڵگەیەکی لەوە بەهێزتر نیە بۆ ئەوەی نیشــان بدا کــە هەر ئەو ڕەمــزە! "بزووتنەوەی"! بەرەو

جیابوونەوە بزواندوە.

خاڵێکی دیکە کە لەو ماوەیەدا ـ پێکهاتنی کومیتەی ئامادەکاری کۆنگرەی سێزدە تا کۆنگرە ـ بەرچاو بوو و پێویستە ئاماژەی پێ بکەین دەوری ئەندامانی ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێری پێشوو لە نێو حیزبدایە. ئەم گرووپە لە سەرەتادا دەیانویست وا بنوێنن کە نە لەگەڵ کەمایەتی و نە لەگەڵ گرووپی حەسەنزادەن و گوایە بۆ خۆیان گرووپێکن و ڕەخنەیان لە هەر دوو لا هەیە، بەڵام لە کۆتاییدا هەر دوو لا لە دژی کەمایەتی یەکیان گرت. کاک حوسێن مەدەنی لە نامەیەکی نهێنیی ١١ لاپەڕەیی A4دا کە لە ژێر سەردێڕی "بۆ هاوڕێ خۆشەویستەکانم" ـ مەبەست هاوڕێیانی ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕە ـ لە دوای کۆنگرەی سێزدە بە نهێنی لە نێو هاوڕێیانی خۆیدا بڵاوی کردۆتەوە ئاماژە بەو ڕاستییە دەکا. لە لاپەڕەی یەکەمی ئەو بڵاوکراوەیە لە ژێر سەردێڕی "جیناح بازی"دا کاک حوسێن هێرش دەکاتە سەر هەر دوو باڵەکە و دەنووسێ:

" بەشی زۆری ئەو هەوڵە نێوخۆییانەی تا ئێستا بە نێوی جیناح‌بازی کراوە، چوونکە هیچ مەفهوومێکی سیاسی و بۆچوونێکی گشتیی تەشکیلاتی بە دووی خۆیدا ڕاناکێشێ، شەقڵی سیاسیی تەشکیلاتییان پێوە دیار نیە..." .

لە درێژە و هەر لەو لاپەڕەیەدا دەنووسێ:

" وێڕای ئەو تێبینییانەی سەرەوە ئەو دوودەستەگەرییەی نێو حیزب لە هەر دوو بەشدا بە نێوی «جیناحی مامۆستا»و «جیناحی هیجری» دەیانهێننە بەر باس..." .

بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە کە کاتێک کاک حوسێن دوای کۆنگرە ئەو نامەیە بڵاو دەکاتەوە، زۆر پێش ئەو ڕێکەوتە و لە پێش پێکهاتنی کۆنگرە لەگەڵ لایەنی زۆرایەتی یەکیان گرتبوو و یەکگرتووانە بەرنامەکانیان دەبردە پێش.

یەکگرتنەوەی ئەو دوو لایەنە لە حاڵێکدا بوو کە هیچکامیان باوەڕیان بە

یەکتری نەبوو، تەنانەت لەپێش کۆنگرەی دەیەمیش کە باسی یەککرتنەوە لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشــگێڕ گەرم بوو، بەهێزترین هێزی حەسەنزادە بــۆ یەککرتنەوە لەگەڵ ئەوان وەک پێشــتر ئاماژەمــان پێکرد ئەوە بوو کــە "بیانتوێنێتــەوە"، گرووپــی ڕێبەرایەتیش لــە کۆڕوکۆبوونەوەکانی نێوخۆیاندا گاڵتەیان بەو لایەنە بەتایبەتی بە عەبدوڵڵا حەسەنزادە دەکرد و قــەت بە جیددییان وەرنەگرتن، بەلام لە کۆتاییدا"ڕەمزی بزووتنەوە" توانی ئەوانیش بۆ لای خۆیان ڕابکێشــێ، یان لەوانەشــە کاک حەسەنی ڕەســتکار توانیبێتی بچێتە ژێر باڵی حەسەنزادە و بۆ جیابوونەوەیەکی دیکە هانی دابێ! بۆ ئەوەی ئەو بێ متمانەییەی ئەو دوو لایەنە بە یەکتر ڕوونتر بێتەوە ئاماژە بە ڕووداوێک دەکەم:

دوای کۆنگــرەی ١٠ مــن وەک جێگــری ســکرتێر دیــاری کــرام (بە نابــە دڵــی خــۆم)[٣] و دوای کۆنگرەی یــازدەش ئەو بەرپرســایەتییەی من بەردەوام بوو، لە کۆنگرەی دوازدە، حەســەنزادە گەیشــتبووە ئەو قەناعەتەی کە چی دیکە ئەو بەرپرســایەتییەی من بە مەســلەحەتی ئەو نیــە. دیارە ئامادەش نەبوو لەگەڵ کەســێکی دیکە لــە لایەنی کەمایەتی وەک جێگــری ســکرتێر هاوکاری بکا، لە لایەنی خــۆی ئەوەی زیاتر لە هەموان خوازیاری ئەو بەرپرســایەتییە بوو، کاک حەســەن ڕەســتکار بوو، بۆیە ســکرتێری گشتی دەبوایە لەگەڵ ناوبراو وەک جێگری خۆی هــاوکاری بــکا، بەلام حەســەنزادە هەرچەند لە ڕواڵەتــدا ڕەفیقایەتی و هاتوچــۆی لەگەڵ کاک حەســەن ڕەســتکار گــەرم بوو، بــەلام لەباری کاروباری حیزبییەوە هیچ باوەڕێکی پێی نەبوو و زۆرجار لە دانیشــتنە تایبەتییەکاندا لە سەر تایبەتمەندییە نەرێنییەکانی کاک حەسەن ڕەستکار کــە بە دڵی نەبوون قســەی دەدرکانــد. لێرەدا حەســەنزادە تێدا مابوو کــە دەبێ چ بکا؟ چوونکە لە ڕێبەرایەتیی حیزبی دێموکراتدا ســاڵانێکی زۆر بوونی جێگری ســکرتێر وەک کلتوورێکــی لێ هاتبوو و لە پێڕەوی نێوخۆی حیزبدا ئەو بەپرسایەتییە دیاری کرابوو. لە ڕاستیشدا نەبوونی جێگرێک بۆ ســکرتێری حیزبێکی دێموکرات شتێکی هەڵە و نەگونجاوە.

حەســەنزادە کە هەمیشــە لــە دیتنەوەی حیلەی شــەرعیدا بــە ناوبانگ بــوو[٣]، لەگەڵ من قســەی کرد و هێندێک شــێر و ڕێویــی بۆ هێنامەوە و حاڵــی بــووم بە بۆچوونی ئەو ئیــدی ئەو بەرپرســایەتییە بۆ من بە مەســەلەحەتی نیە و باســی کرد کە دوای منیش کەســێک کــە زیاتر لە هەمووان خوازیاری ئەو بەرپرســایەتییەیە کاک حەســەنی ڕەســتگارە و کەســانێکیش لــە کۆمیتەی ناوەندیدا دەنگی پــێ دەدەن، بەڵام لەگەڵ ناوبــراو کارم بۆ ناکــرێ و هێندێک لە هۆیەکانــی کار لەگەڵ نەکردنی بــۆ باس کردم کە هێندێکیانم پێشــتریش لێ بیســتبوو. بۆ عیلاجی ئەم گــرێ پووچکەیە داوای لێ کردم کە یارمەتیی بدەم و موخالفەت نەکەم لەسەر ئەوەی کە ئەو خاڵە (جێگری سکرتێر) لە پێڕەوی ناوخۆدا لابچێ و تەنیا ســکرتێر لە کاتی ســەفەرکردندا بۆ خۆی کەسێک لە ئەندامانی دەفتەری سیاســی دەستنیشــان بــکا هەتا لە نەبوونی ئــەودا کارەکانی ســکرتێر ڕاپەڕێنێ. منیش کە هەر لە سەرەتاوە ئەو کارەم بەدڵ نەبوو، لەبەر ئەوەی جیاوازیی بۆچوونم لەگەڵ سکرتێر زۆر بوو، لە پێوەندی لەگەڵ خۆمدا پێشوازیم لێ کرد و لە کاتی باس کردن لەسەر ئەو خاڵە لە پێڕەوی ناوخۆدا ڕامگەیاند کە ئامادەم جێگری سکرتێر نەبم و مادام ســکرتێر بۆ خۆی پێی باشــە جێگری نەبێ دەکرێ ئەو خاڵە لە پێڕەودا لابچــێ. لە کۆتاییدا هــەر وای لێ هات هەرچەند هێندێــک لە ئەندامانی کۆنگــرە ڕەخنەیان لە لابردنی ئەو خاڵــە هەبوو و بە حەق دەلیلی زۆر باشــی تەشــکیلاتییان بۆ مانەوەی دەهێنایەوە، بەڵام لە کۆتاییدا قبووڵ کرا کە ئەو خاڵە نەمێنێ. بێ باوەڕیی ئەو دوو لایەنە ماوەیەکی کورتی دوای جیابوونەوەیــان لە حیزب دوای کۆنگرەی ســێزدە جارێکی دیکە ســەری هەڵدایــەوە و تا نووســینی ئەم دێڕانەش کــەم و زۆر درێژەی هەیە.

لەو ماوەیەدا هەســتی متمانە بە یەکتر لــە نێوان دوو باڵی زۆرایەتی و ناڕازییەکانــدا تا ئاســتێکی رووخێنــەر دابەزیبوو، بە شــێوەیەک کە دەکــرێ بڵێیــن تەقریبەن هێڵی ســوورێک بە ناوی پاراســتنی قازانج و

بەرژەوەندیی حیزب نەمابوو. تا لە پێکهێنانی کۆنگرە نزیک دەبووینەوە ئەو بێ متمانەییە بەهێزتر دەبوو و کاروباری حیزبی بەرەو راوەستان دەچوو. لەو فەزا ژەهراوییەدا کەسانی هەلپەرەست، بەرژەوەندیخواز و تەنانەت کەسانێک کە راستەوخۆ یان ناراستەوخۆ لە لایەن رێژیمی کۆماری ئیسلامییەوە رێنوێنی دەکران، بە فیتنەگەری، گەورەکردنەوەی شتی بچووک، درۆ و بوختان سازکردن و ... . فەزاکەیان رۆژ بە رۆژ خراپتر دەکرد. تۆ رەخنەیەکت لە کادرێک یان پێشمەرگەیەک گرتبا پالی وە لایەنی دیکە دەدا و جوابی کەسی نەدەدایەوە، بەتایبەتی لایەنی زۆرایەتی کە هەستیان بەوە کردبوو لە نێو زۆربەی بەدەنەی حیزبدا (کادر، پێشمەرگە، ئەندامان) ناخۆشەویستن و لایەنگریان کەمە بە هەموو نرخێک کەسانی گوماناوی، بێ نەزم و تێکدەریان لە ریزەکانی خۆیاندا جێ دەکردەوە. لەو پێوەندییەدا رووداوێک باس دەکەم کە راستیی ئەم وەزعە دەردەخا:

لاوێک ماوەیەکی کورت بوو هاتبووە ریزی پێشمەرگە. دوای هێندێک زانیاری کە بە دەستمان گەیشتبوو دەرکەوت کە لە لایەن رێژیمی کۆماری ئیسلامییەوە ناردرابوو، ئەو بە ناو پێشمەرگەیە لە لێپرسینەوەیەک کە کۆمیتەی ئەمنییەتی حیزب لەگەڵیدا کردبووی، دانی بە تاوانی خۆیدا نابوو و بە روونی باسی ئەوەی کردبوو کە ئەرکی لە ناوبردنی ئەندامێکی رێبەرایەتیی حیزبی پێ سپێردراوە کە لەگەڵ باڵی کەمایەتی بوو (ناوی لە لای ئێمە پارێزراوە). ئەو کەسە بەو شێوەی کە لە لایەن رێژیمەوە رێنوێنیی پێ درابوو توانیبووی لە هاورێی رێبەرایەتیی مەبەست بە تەواوی نزیک ببێتەوە و متمانەی ئەو بۆ لای خۆی رابکێشێ. دوای لێکۆڵینەوە و دانپێدانانەکانی کە تۆمار کرابوو و تا ئێستاش لە ئارشیودا ماوە، ئەو کەسە لە ریزی پێشمەرگە دەرکرا و وابزانم گەڕایەوە بۆ ئێران، بەڵام دوای جیابوونەوە گەڕایەوە ریزی ئەوان و وەک پێشمەرگە وەرگیرا. دوای هەموو ئەوانە لایەنی بەرانبەر لە جیاتی سوپاسکردن لە کۆمیتەی ئەمنییەت کە گیانی ئەندامێکی رێبەری

رزگار کــردووە، کەوتنــە رەخنەگرتــن و رایانگەیاند ئەو پێشــمەرگەیە یەکێک لە ئەندامانی هەڵسووڕی لایەنی زۆرایەتی بووە بۆیە دەرکراوە. لەســەر ئەو رەخنەگرتنە داوا لە کاک حەسەن رەستگار کرا کە بۆخۆی زەحمەت بکێشێ و تۆماری دەنگ و رەنگی ئەو بەناو پێشمەرگەیە ببینێ. کاک حەسەن رەستگار دوای دیتنی تۆمارەکە قەناعەتی هێنابوو کە ئەو کەســە نێــردراوی رێژیم بووە، بــەڵام لە لای هاورێکانیــەوە پێداگریی لەسەر ئەو راستییە نەدەکرد.

لە کۆنفرانسەکانی پێش کۆنگرە کە بە پێی بڕیاری کۆمیتەی ئامادەکار و پەســندی کۆمیتەی ناوەندی، نوێنەرانی کۆنگرەیان تێدا دیاری دەکرا، نوێنەرانــی هەر کۆنفرانســێک دیار بوون کە چەند کەســیان لایەنگری لــە کام لایــەن دەکا و رۆژ بــە رۆژ کە کۆنفرانســەکان پێک دەهاتن و ئاکامەکــەی دەردەکــەوت کــە لایەنگرانی لایەنــی زۆرایەتــی کەمترن، نیگەرانییەکانیان زیاتر دەبوو و دیســان رکەبەریی لایەنی زۆرایەتی دژ بە کەمایەتی زیاتر پەرەی دەگرت.

ئــەم وەزعــە نەخــوازراوە هەموو ئەندامــان و لایەنگرانــی حیزب و دۆســتەکانمانی نیگــەران کردبــوو و رۆژانــە لــە نێوخــۆی وڵات، لــە باشــووری کوردســتان ئەندامان و لایەنگران، هەیئەتەکانی حیزبەکانی دۆست، کەسایەتییە نیشتمانپەروەرەکان دەهاتنە لامان و داوایان دەکرد کە ئەو کێشــانە چارەسەر بکەین بۆ ئەوەی جیابوونەوەیەک لە حیزبدا روو نــەدا، عەبدوڵــڵا حەســەنزادەش لە وەڵامی ئەو خەڵکە دڵســۆزەدا قەوڵی دەدا کە شــتێکی وا نایەتە پێش و تێ دەکۆشــا نیگەرانیی خەڵک بڕەوێنێتەوە.

یەک دوو رووداو لەو پێوەندییەدا زۆر زەق بوون و لە دڵی ئێمەشدا هیوای پێک هێنا کە وادیارە "رەمزی بزووتنەوە" لە ســەر جیابوونەوە سوور نیە:

- جاریکیان لە شــانۆیەکدا کە منداڵانی کادر و پێشــمەرگەکان پێکیان هێنابوو، دەقێکیان دەگوتەوە و داوایان دەکرد کە لێکمان جیا مەکەنەوە.

من و حەسەنزادە لە لای یەک دانیشتبووین و چاومان لەو شانۆ پڕ لە سوزەی ئەو منداڵانە دەکرد. حەسەنزادە فرمێسکەکانی دەهاتنە خوارێ. دوای تەواوبوونــی شــانوکە زۆر بــە قەتعیەتەوە رایگەیانــد و روو بە منداڵەکان پێی گوتن کە جیابوونەوەیەک لە حیزبدا روو نادا.

ســەرئەنجام کونگرەی ســێزدەهەم لە فەزایەکی ناخۆشدا پێک هات. کارە رووتینەکانــی کونگــرە یــەک بەدوای یــەک چوونە پێــش. دوای راپۆرتــی کومیتــەی ئامادەکــردن، مەشــرووعیەتی کونگــرە لــە لایەن بەشدارانەوە تەئید کرا. راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی کە لە لایەن عەبدوڵلا حەســەنزادەوە ئامادە کرابوو و پێشــتر لە دوایــن پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی دوازدەدا پەسند کرابوو، پێشکەش بە کۆنگرە کرا و دوای باسکردن لە سەر ئەو راپۆرتە و لە بەرچاو گرتنی رەخنە و پێشــنیاری کۆمەڵێک لە ئەندامانــی کۆنگرە، لە لایەن زۆربەی زۆری ئەندامانی کۆنگرەوە پەســند کرا و ئاڵوگۆڕە پێشــنیارکراوەکانی بەرنامە و پێرەوی ناوخۆش هەر بەو شێوەیە پەسند کران. ئاڵوگۆڕێکی بەرچــاو کە لە راپۆرت و بە دوای ئــەودا لە بەرنامە و پێرەوی حیزبدا لــەو کۆنگرەیە هاتنە پێش، ئاڵوگۆڕ لە دروشــمێکی پێرەوی ناوخۆ بوو کــە لە جیاتی خودموختاری بۆ کوردســتان "دامەزراندنی سیســتمێکی دیموکراتیکــی فیدراڵی لە ئێران و دابینکردنی مافی نەتەوایەتی بۆ گەلی کورد لە کوردســتانی ئێران" (بەرنامە و پێرەوەی ناوخۆ پەسندکراوی کۆنگــرەی١٣ فەســڵی یەکەم بەندی ٣) وەک دروشــمی حیزب پەســند کرا.

تــا ئەم کاتەی کاری کۆنگــرە گرفتێکی بەرچاو نەهاتە پێش و هەموو کارەکان بە پێی بەرنامەی دیاریکراو دەچوونە پێش؛ بێجگە لە تووڕەبوون، زیزبوون و بە جێ هێشتنی کۆنگرە لە لایەن حەسەنزادەوە کە دوایی لە ســەر داوای هاوڕێیان و داوای خۆشــم گەڕایەوە ساڵونی کۆنگرە. ئەو کارەی حەسەنزادە هێندە نابەجێ بوو کە لە تەواوی ئەندامانی کۆنگرە، تەنیا دەوری حەوت کەس بە دوایدا کۆنگرەیان بە جێ هێشــت کە سێ

کەسیان بریتی بوون لە دوو زاوا و کچێکی.

بەلام کێشەی بنەڕەتی کاتێک پێکهات کە دوای هەلبژاردنی ئەندامانی ڕێبەرایەتیی نـوێ و ڕاگەیاندنی ئاکامی هەلبـژاردن دەرکەوت کە ئەو برادەرانە (ئەندامانی ڕێبەریی پێشـوو) دوای سـێ کونگرە و بۆ ماوەی نزیک بە دە سـاڵ، لـە زۆرایەتیی ڕێبەرایەتیدا نەمـاون. بەتایبەتی ئەو کاتەی کە هێندێک لەو هاوڕێیانە لە دەوری یەکەمی هەلبژاردن دەنگیان نەهێنابوەوە و پێویسـت بوو دەورێکی دیکەش لە کاندیداتوریدا بمێننەوە تا دەنگیان بدرێتێ، لەو کاتەدا دنەدانێکی توند لە لایەن ئەوانەوە دەستی پێ کرد و هاوڕێیانی خۆیانیان هاندەدا کە لە کاندیداتوری بکشـێنەوە. بەداخەوە حەسـەنزادە تەنانەت بۆ خۆشـی لەو هاندانەدا بەشدار بوو، تا سـەرئەنجام یەک دوو کەس لە هاوڕێیانی خۆی بە گژیدا هاتنەوە و سـەرەرای نارەزایەتیی ناوبراو خۆیان کاندید کرد و هێندێکیان دەنگی زۆریشیان هێنایەوە و بوون بە ئەندامی ڕێبەرایەتی.

بـۆ ئـەو گرووپە بـە تایبەتی بۆ "ڕەمـزی بزووتنەوەکـە" تەحەمول نەدەکـرا کـە گرووپەکەی ئـەو لە زۆرایەتیـی ڕێبەریـدا نەمێنن؛ وەک ئەوەی ئەو زۆرایەتییە وەک مافێک بێ کە لە حیزبدا تایبەت بەوان بێ و ئێستا ئەو مافەیان لێ داگیر کرابێ. بەم شێوەیە ئەو لایەنە بە تووڕەیی و نارازیبوونەوە هۆڵی کۆنگرەیان بە جێ هێشـت و تەنانەت لە جێژنی کۆتایی کۆنگرەشدا کە وەک نەریتێک دوای هەموو کۆنگرەیەک بەڕێوە دەچێ، بەشدارییان نەکرد.

شـایانی ئاماژەیـە هۆی ئـەوەی کە کۆنگرەی سـێزدە جارێکی دیکە ئیزنی نەدا ئەوان لە ڕێبەرایەتیی حیزبدا ببنەوە بە زۆرایەتی، شـێوەی کارو تێکۆشـان و هەڵسـوکەوتی ئەو هاوڕێیانە بـوو. بەدەنەی حیزب لـەو باوەڕەدا بوو کە ئەو زۆرایەتییە لە ماوەی نێوان سـێ کۆنگرە بە دوای یەکدا کە سـەرجەم دە سـاڵی بە سـەردا تێپەڕیـوە، مودیرییەت و بەڕێوەبەرییەکـی سـەقەتیان بـووە و لە ئاکامدا حیـزب لە ئەرک و ئامانجەکانیدا کە لە کۆنگرەکاندا دیاری کراون سەرکەوتوو نەبووە.

لە هەمووان گرینگتر نارەزایەتی لە شـێوەی هەڵسوکەوتی سکرتێری گشـتی (عەبدوڵلا حەسـەنزادە) و بێ تواناییەکەی لە وەک یەک دیتنی ئەندامانـی ڕێبەرایەتـی و لـە بەرچـاو نەگرتنی تێکۆشـان و فیداکاریی کەسـانی دڵسـۆز و لە بەرانبـەردا هەوڵدان بۆ کۆکردنـەوەی کۆمەڵێک کـەس لـە دەوری خۆی بـوو کە بۆ پێخۆشـبوونی ناوبـراو زۆرتریان پێدا هەڵدەگوت و لە لای ئەو باسـی خراپـەی خەڵکی دیکەیان دەکرد و بەڕاست یان ناڕاست بۆیان دەگێڕایەوە کێ ڕەخنەی لە ناوبراو گرتووە یان قسەی پێ گوتووە. تەنانەت قسەی نێو ژن و منداڵیان بۆ دەگێڕایەوە. ئەو وردەشـتانە سـکرتێری گشـتیی بە خۆیەوە سـەرقاڵ کردبوو و لە سـەر ئەو قسە و قسەڵۆکانە قەزاوەتی خۆی لە سەر کادر و پێشمەرگە و تەنانەت ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی و بنەماڵەکان دەکرد.

لەو پێوەندییەدا و سەبارەت بەوەی کە بۆ حەسەنزادە قسەو قسەڵۆکی ناو ژن و منداڵانیش دەبوو بە سەرچاوەی قەزاوەت کردنی، لە لاپەڕەی ٥٨٤ی ئەزموونی خەباتدا دەڵێ :

"دوای کۆنگـرەی دە، جارێـک بیسـتمەوە کـە ژن و کچەکانـی کە لەمـلاو لەولا بـوون پێکەوە دانیشـتوون. یەکێـک لەوانـەی لەو لا بـوو گوتبووی ئەرێ خۆشـکێ بەچی دەنازن، هەروا بە شنۆخی. گوتبووی هەتانە و نیتانە سـکرتێرێکی ڕەق و ڕووق. جێگری سـکرتێری لە مەیە. بەرپرسـی پێوەندییەکانی سـلێمانی ئێ مەیە. بەرپرسـی پێوەندییەکانی هەولێر ئێ مەیە. بەرپرسی پێوەندییەکانی بەغدایـە ئێ مەیە. بەرپرسـی پێوەندییەکانـی پاریس ئێ مەیە. هەمووشی ڕاست دەکرد".

بەلام سـکرتێری گشتی کە ئێسـتا ببوو بە "ڕەمزی بزووتنەوە"کە و باقـی هاوڕێکانـی، کەموکووڕیی لە کارەکانی خۆیانـدا نەدەدیت و بەو باوەڕە گەیشـتبوو کـە دەنگ نەهێنانەوەی هێندێک لـەوان لە کۆنگرەدا ئاکامـی ئەو پیلانانەیە کە کەمایەتی دایڕشـتوون و نابێ قبووڵ بکرێن.

بەم شـێوەیە کاتێک کەمایەتیی ڕێبەرایەتی دوای کۆنگرەی سـێزدە بە تایبەتی حەسەنزادە لە ماوەی کۆنگرەی دە تا کۆنگرەی سێزدە و دوای کۆنگرەی سـێزدەش هیـچ کەموکووڕییەک لە هەڵسـوکەوتی خۆی لە بەڕێوەبردنـی حیزبدا نابینێ، دەنگ نەهێنانەوەی خۆی بە پیلان دەزانێ و ناشـیهەوێ بە هیچ نرخێک دەسـەلاتی زۆرینەبوون لە دەسـت بدا، دەکەوێتـە پیلانگێـڕی و هەموو ئـەو کردەوانەی ئـەوان دوای کۆنگرە دژی ڕێبەرایەتیی هەڵبژێردراوی کۆنگرە و حیزب کردیان، لەم پێناوەدا بوون.

بە بۆچوونی حەسـەنزادە یەکێک لە پیلانانەکانی ئەو کۆنگرەیە ئەوە بـووە کـە ئەو بەشـە لە کادر و پێشـمەرگان کـە لەگـەڵ یەککرتنەوە لەگەڵ "ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕدا نەبوون لەگـەڵ ئەوەی لە کۆنگرەی ۱۰دا دەنگـی موسـبەتیان دابوو، دواتر هەمـوو تواناییان بە کار هێنا بۆ کارشکێنیی ئەو یەککرتنەوەیە"[۳].

هەیاس کاردۆ هەر لەو پێوەندییەدا لێی دەپرسێ:

" جەنابت پێشتر گوتت لە کۆنگرەی دە تەنیا سێ نەفەر دەنگیان بـەو داوایە نەدا بۆ تێکەڵبوونەوە، باشـە ئەوانە چ مەجبـوور بـوون بە پێچەوانەی مەیلـی خۆیان دەنگی موسبەت بدەن؟ "[٥]

حەسەنزادە لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا دادەمێنێ و وەڵامێکی پێ نیە، بۆیە وەڵام دەداتەوە:

" ئەمنیـش نازانم ئـەوەی دەبێ لە خۆیان بپرسـێ کە داخۆ دروسـتە ئینسـان بە خیلافی باوەڕی خۆی کارێک بکا یان دەنگ بدا...؟ "[٦]

بەلام لێرەدا پێویستە لە وەڵامی حەسەنزادەدا بڵێم هەموو ئەو کەسانەی دەنگیان بە تێکەڵبوونەوە دا بە بیروباوەڕەوە دەنگیان دا و پشتیشـیان لـە دەنگەکانیـان نەکـرد. دوای کۆنگـرە و پەسـندکردنی یەکگرتنەوە، موخالفەکان وەک دێموکراتێکی ڕاستەقینە بڕیاری کۆنگرەیان قبوول کرد

و سەبارەت بەو هاوڕییانە لاپەڕەیەکی نوێی هاوکارییان هەڵدایەوە، بەو هیوایەی کە بە تێپەڕینی کات ئینشـاللا! بە کردەوە دەرکەوێ کەمایەتی لـە سـەر هۆ یان هۆیەکانـی گەرانەوەی ڕێبەرایەتی بـۆ ناو حیزب کە پێـش کۆنگرە باسـیان لێوە دەکـرد، بە هەڵەدا چووبـن و ڕێبەرایەتیی شۆرشـگێر بـە دڵـەوە گەڕابێتنەوە ناو حیـزب و حەسـەنزادەش لەو دەستپێشـخەرییەدا نیەتی خێری بووە و مەبەستی بەهێزکردنی حیزب بـووە، بـەلام جیابوونەوەی دوای کۆنگرەی سـێزدە کە پێکهاتەکەی لە تـەواوی هاورێیانی ڕێبەرایەتی و حەسـەنزادە و لایەنگرانی بوو، ئیدی هیچ جێگایەکی بۆ ئەو گومان و ئینشـاللایانە نەهێشـتەوە و بەداخەوە بە کـردەوە دەرکەوت کە ئەگـەر هاوڕێیانی موخالیفـی یەکگرتنەوەکە لـە کاتی خۆیدا لە نیەتی حەسـەنزادە و ڕێبەرایەتـی بۆ یەکگرتنەوە بە گومان بوون، بە هەڵە نەچووبوون.

پیلان دارشـتن و دەربڕینی نارەزایەتی لە لایەن ئەو کەسـانەوە کە لـە هەڵبژاردنـدا دەدۆڕێن، هـەر وەک کولتورێک بە عـام لە کۆمەڵگای خۆرهەڵاتی ناوەڕاسـت و جاروبار لە نێو ئێمەی کوردیشـدا دەبینرێ. ئەمانە هەر لە بنەڕەتدا بۆیە لە هەڵبژاردندا بەشداری دەکەن کە دەنگی زۆرینەیان پێ بدرێ و بە دەسەڵات بگەن، بەلام کاتێک ئاکامی دەنگدان بە پێچەوانە دەردەچی باس لە فێڵ و پیلان دەکەن و ئاکامی هەڵبژاردن رەد دەکەنـەوە. واتە دیموکرات بوونەکەیـان تا ئەو جێگایە بڕ دەکا کە بـە قازانجی خۆیان تەواو بێ. کاک خالید عەزیزیش بە شـێوەیەک ئەم راستییە دەسەلمێنێ و لەو پێوەندییەدا لەو بڕوایەدایە کە:

" لەتێبوونی حیزبی دیموکرات بەرهەمی کێشەی سیاسی نەبوو. ئێمە لە بەحسە سیاسییەکاندا لە کۆنگرەی ١٣ زۆر بە ئارامی و ڕێکوپێکی بەحسـەکانمان بردۆتە پێشێ. لە بەشـی پێڕەو و پرۆگرامیشـدا زۆر بە ئارامی بەخۆشی لایەنەکان بێ کێشە لێکمان داوەتەوە، بەلام کە دێینە سەر هەڵبژاردنەکان کێ بەشـدار دەبێ و کێ بەشـدار نابێ و

دواتر دەسەلات چۆن لەگەل ئەوان تەعامول دەکا لەویدا لێکهەڵبەزینەوە دروست دەبی. لەوی کێشەکان دروست دەبن تەنانەت برێکی دیکەش دەکەریمەوە دواوە لە کۆنگرەی ۸دا کە ئینشعاب یا لەتبوونەکەی پێشووی لێ کەوتەوە، دەقیقەن وابوو لە بەشە سیاسییەکان دیسان کێشە نەبوو لە پێڕەو پڕۆگرامدا دیسان کێشە نەبوو، بەلام کە دێتە سەر میکانیزمی هەلبژاردنی کۆمیتەی ناوەندی کە دەبێ کێ بێ و کێ بەشدار بێ، کێ بەشدار نەبێ، دیسانەوە لەوێ ئینشعاب دروست دەبێت ..." .
(مانگی ٦ سالی ١٣٩٠ هـ لە کوردکانال)

بە پێچەوانەی ئەو قسەیەی کاک خالید "میکانیزمی هەلبژاردنی کۆمیتەی مەرکەزی" هیچکات کێشە نەبووە، چوونکە پێشتر لە سەر میکانیزمەکە لە لایەن کۆنگرەوە تەوافوقی گشتی پێکهاتووە، بەلام وەک کاک خالید ئاماژەی پێ دەکا کە "دەبێ کێ بێ و کێ بەشدار بێ و کێ بەشدار نەبێ، دیسانەوە لەوێ ئینشعابەکە دروست دەبێتەوە" یانی ئەو کەسانەی کە وایان داناوە دەبێ ئەوان دەنگیان پێ بدرێ، کاتێک بۆیان دەرکەوت کە دەنگیان پێ نەدراوە و بە شێوەی دلخوازی خۆیان دەسەلاتیان نامێنێ، ئینشعاب دروست دەکەن؛ هەرووەک ئەوان کردیان.

●ج: ڕووداوەکانی دوای کۆنگرەی سێزدە تا جیابوونەوە و هەوڵەکانی یەکگرتنەوە دوای جیابوونەوە

هەر دوای تەواوبوونی کۆنگرە لایەنی ناڕازی دەستیان کرد بە بەڕێوەبردنی هێندێک بەرنامەی دژی حیزبی و بڕیار شکاندن بە مەبەستی ڕاگرتنی کەسە ناڕازییەکان لە دەوری خۆیان و زەخت خستنە سەر ڕێبەرایەتی تازە تا سەر دانەوێنی بۆ هێندێک لە داوا ناتەشکیلاتییەکانیان. لە سەرەتادا خەلکی خۆیان بەوە دلخۆشی دەدایەوە کە ئەم ڕێبەرایەتییە تازەیە حیزبیان بۆ بەڕێوە ناچێ، چونکە هەموو خوێندەوارەکان و کادرە بەتەمەن و بە ئەزموونەکان (بە قەولی خۆیان)

لەگەڵ ئەوانن، بۆیە تا ٦ مانگی دیکە بۆ خۆیان دێن لێمان دەپاڕێنەوە بۆ ئەوەی دەسەڵاتمان پێ بسپێرنەوە.

لەو ماوەیەدا کارەکانی حیزب بە چاک وخراپەوە لە لایەن ئەوانەوە دەکەوتنە بەر ڕەخنە و گەورە دەکرانەوە، بۆ ئەوان گرینگ نەبوو ڕیبەرایەتیی نوێ کار و بەرنامەکانی باشن یان خراپ. ئەوان لە سەر هەموو شتێک "مەنفیبافی"یان دەکرد بۆ ئەوەی ڕاستیی بۆچوونەکەی خۆیان بسەلمێنن کە ڕیبەرایەتیی نوێ، حیزبی بۆ بەڕێوە ناچێ.

● مەسەلەی تەلەڤیزیۆن

ئیمە سالانێک بوو داوامان دەکرد ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران بخرێتە سەر ماهوارە، بەلام حەسەنزادە هەرجارە بەهانەیەکی دەهێنایەوە و بە تایبەت باسی دەکرد کە ئەوە پارەیەکی زۆری تێدەچێ و حیزب ئەو پارەیەی نیە. تا جارێک لە یەکێک لە سەفەرەکانمدا بۆ دەرەوەی ولات لە پاریس لە ڕێگای چەند دۆستی شارەزا هێندێک زانیاریم لەو پێوەندییەدا وەرگرت و بەو ئاکامە گەیشتم کە ئەو کارە خەرجێکی وای نیە. بۆیە پێم سەیر بوو کە بۆچی حەسەنزادە نایهەوێ دەنگی ئەو ڕادیۆیە بکەوێتە سەر ماهوارە؟ ئەوە لە حاڵێکدا بوو کە دەنگی ڕادیۆ کوردستان بە هۆی پارازیتی زۆر بەهێز کە لە چەندین شوێنی خورهەلاتی کودستان لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە دەخرایە سەری، کەس نەیدەبیست، بەلام ئەگەر لە سەر ماهوارە بوایە خەڵک زۆر بە ئاسوودەیی دەیانتوانی گوێی لێ بگرن. لە پاریسەوە پێوەندیم بە حەسەنزادەوە کرد و زانیارییەکانم پێی دا و تێمگەیاند کە خەرجی سالانەی ئەو کارە زۆر کەمە و بۆ حیزب جێگای نیگەرانی نابێ، وەلامی دامەوە کە زۆر باشە ئیمە لە کوردستان قسەی لە سەر دەکەین و جێبەجێی دەکەین، بەلام لە کۆتاییدا هەر جێبەجێی نەکرد.

دوای کۆنگرەی سێزدە بە ماوەی ١-٢ مانگ ڕیبەرایەتیی نوێ ئەو کارەی کرد و بوو بە مایەی دڵخۆشیی پێرسونێلی ڕادیۆ کە زەحمەتێکی زۆریان دەکێشا، بەلام لە خورهەلاتی کوردستان کەس نەیدەتوانی کەڵک

له به‌رنامه‌کانیان وه‌رگری. له لایه‌کی دیکه‌شه‌وه ئه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزب له هه‌موو جێگایه‌ک به تایبه‌تی له نێوخۆی کوردستانی ئێران که ده‌یانتوانی ده‌نگی ئه‌و رادیۆیه له سه‌ر ته‌له‌ڤیزیۆنه‌کانیانه‌وه ببیستن، زۆر دڵخۆش بوون.

بێجگه له‌وه، رێبه‌رایه‌تیی نوێ بڕیاری دابوو که حیزب ته‌له‌ڤیزیۆنیکی ماهواره‌ییش وه‌ڕێ بخا. بێ گومان له سه‌ره‌تاوه چوونکه له حیزبدا که‌سی پسپۆڕمان له‌و پێوه‌ندییه‌دا نه‌بوو، کاره‌که زۆر به زه‌حمه‌ت ده‌هاته به‌رچاو، به‌لام له کۆتاییدا توانیمان به راوێژ کردن له‌گه‌ڵ هێندێک لایه‌ن و چه‌ند شاره‌زایه‌ک، کاره سه‌ره‌تاییه‌کانی ته‌له‌ڤیزیۆن له باری کاروباری یاسایی و به سه‌به‌ت گه‌یاندنی له پاریس ته‌واو بکه‌ین و ئه‌و جار کاره‌کانی دیکه‌ی وه‌ک دۆزینه‌وه و به کرێ گرتنی شوێنی ستۆدیۆ و ئاماده‌کردنی که‌لوپه‌لی تکنیکی له لایه‌ک و کارکردن بۆ ئاماده‌کردنی ئارشیڤ ده‌ستی پێ کرد و کۆمه‌ڵێک له هاوڕێیان زه‌حمه‌تی زۆریان پێوه کێشا، به‌لام ئه‌و ئاماده‌کارییانه ماوه‌یه‌کی زۆری پێ چوو.

لایه‌نی حه‌سه‌نزاده دڵیان به‌وه خۆش بوو که وادیاره کاری ته‌له‌ڤیزیۆنه‌که‌مان بۆ جێبه‌جێ نابێ. به گه‌رمی له نێو کادر و پێشمه‌رگه و ئه‌ندامانی حیزبدا ته‌بلیغیان ده‌کرد که ئه‌وانه ناتوانن ته‌له‌ڤیزیۆن وه‌کار بخه‌ن، ته‌له‌ڤیزیۆنێک که خه‌ڵکه‌که‌مان ساڵانێک بوو خه‌ونی پێوه ده‌بینی و زۆرێک له‌و خه‌ڵکه له‌و ماوه‌یه‌دا که ته‌له‌ڤیزیۆن بۆ به‌رنامه‌ی تاقیکاریی سروود و گۆرانیی بڵاو ده‌کرده‌وه، به تامه‌زرۆییه‌وه له به‌رانبه‌ری داده‌نیشتن و چاویان لێ ده‌کرد. به‌لام ئه‌و هاوڕێیانه‌مان زۆریان گره‌ویان له سه‌ر ئه‌وه ده‌به‌ست که ئه‌م ته‌له‌ڤیزیۆنه ناگاته ئاکام.

با لێره‌دا ئه‌و راستییه‌ش بڵێم که بیرۆکه‌ی دانانی ته‌له‌ڤیزیۆنیکی ماهواره‌یی، له کۆتاییه‌کانی ده‌وره‌ی سکرتێریی حه‌سه‌نزاده‌دا هاته ئاراوه و له رێبه‌رایه‌تیی حیزبدا په‌سند کرا که ته‌له‌ڤیزیۆنه‌که دامه‌زرێنین و ماوه‌یه‌کیش له قه‌لا (شوێنی کارکردنی کادرو پێشمه‌رگه‌کانی حیزب

لــه كۆيــه) بۆ دروســتكردنی ســتۆدیۆیەک کار کرا، بەلام لــه کۆتاییدا بــه هێندێک هۆی سیاســی نەکرا لە کوردســتان دایبمەزرێنین. ئەوجار کەوتینە بیری دامەزراندنی لە پاریس، بەلام لە کۆتاییدا وا هەلکەوت کە ئەو کارە لە ســەردەمی ســکرتێریی حەسەنزادەدا بە ئاکام نەگەیشت و دوای کۆنگرەی سێزدە ڕێبەرایەتیی نوێ کارەکەی تەواو کرد؛ بۆیە ئەو هاوڕێیانەمان بە سەرکەوتنی ئەم پرۆژەیە تووڕە بوون.

ئــەو هاوڕێیانەمان، زۆربەی کاتی خۆیان تەرخان کردبوو بۆ ئەوەی لە نێو ڕێکخراوە سیاســییەکانی کوردستانی عێراقدا کە دۆستی حیزب بوون، بگەڕێن و بە دژی ڕێبەرایەتیی نوێ قسە بکەن و باس لە مەزلوومبوونــی خۆیــان لە کۆنگــرە بکەن کە گوایــە بوونەتــە قوربانیی پیلانی ڕێبەرایەتیی نوێ و مافیان پێشــێل کراوە. لــە لای پارتی پڕوپاگەندەی ئەوەیان دەکرد کە ڕێبەرایەتیی نوێ لایەنگری یەکێتییە و لە لای یەکێتیش بە پێچەوانەوە تاوانباریان دەکردین بە لایەنگری لە پارتی کە بەداخەوە ئــەم تەبلیغاتە لە لایــەن یەکێتییەوە بــە جیددی وەرگیرابــوو. تەنانەت حەســەنزادە بۆ شێواندنی ڕاســتییەکان و بە عەقلی خۆی بە مەبەستی هاندانی لایەنێک دژی ڕێبەرایەتیی حیزب، دوای جیابوونەوەشیان کۆڵ نادا ، بە دوور لە ڕاســتی و بە بــێ لەبەرچاوگرتنی تەنانەت حورمەتی خۆی بە ناڕەوا دەڵێ:

"لــەو بارەیەوە [مەبەســتی دەســت تێدابوونــی لایەنە ســەرەکییەکانی باشووری کوردســتان لە پێکهێنانی ئەو ئینشــعابە] تۆمەتــی زۆریــان لــێ داوە بــە تایبەتی کە نووسیشــیان. یانی جەناحی ئەوبەری ڕێبەرایەتیی حیزب نووسیشیان کە یەکێتیی نیشتمانی دەستی تێدا هەیە...".

ئەگەر حەسەنزادە لەگەڵ خۆی ڕاست دەکا، دەبا ئەو نووسراوەیە بە خەڵک نیشان بدا یان بڵێ لە چ بڵاوکراوەیەکدا ئەو نوسراوەی دیوە؟

عەبدوڵلا حەســەنزادە هەر ڕۆژ تا ڕۆژێک بە ٢ـ ٣ ماشــینی حیزبی و ٧ـ ٨ کــەس لە هاوڕێیانی خۆی دەچوو بۆ ســەردانی ئەم حیزب و ئەو

حیزب بۆ بەڕێوەبردنی ئەم ئەرکە پیرۆزە!

ئەو پروپاگەندە ژەهراوییانەیان گەیاندبووە نێو ژن و منداڵەکانیشیان و فەزایەکیان خوڵقاندبوو کە تەنانەت منداڵی کادر و پێشمەرگەکان کە لە قوتابخانەکاندا لە تەنیشت یەکتر دادەنیشتن و بە پاسیک دەچوون بۆ قوتابخانە و دەهاتنەوە و هاوڕێی یەکتری بوون، یەکتریان نەدەدواند.

فەزای کەمپەکانی حیزب زۆر ناخۆش بوو و زۆر کات هەڵدەکەوت کە پێشمەرگە گەنجەکان تانە و تەشەری لای دیکەیان بۆ تەحەمول نەدەکرا و تووشی کێشە و تەنانەت پێکدادان دەبوونەوە. بەڵام بە هەموو ئەوانەشەوە، ڕێبەرایەتیی نوێ هەموو ناحەقی و تەنانەت بڕیارشکێنییەکانی ئەوانی دەدیت، بەڵام بۆ ئەوەی وەزعەکە لەوەی خراپتر نەبێ و دوژمن پێمان خۆش نەبێ، زۆر گرینگیان پێ نەدەدا و ئەرکەکانی خۆیان بەڕێوە دەبرد.

لە تەواوی ئەو ماوەیەدا بەرپرسایەتییە گرینگەکانی حیزب کە پێش کۆنگرە بە دەست هاوڕێیانی زۆرایەتییەوە بوون (بێجگە لە سکرتێری حیزب) هەر لە دەستی ئەواندا مانەوە. بۆ نموونە کاک مستەفا مەولوودی بەرپرسی کۆمیسیۆنی ماڵی بوو. کاک کەماڵ کەریمی بەرپرسی پێوەندییەکانی حیزب بوو لە هەولێر، کاک عومەر باڵەکی بەرپرسی رادیۆ و کاک باباعەلی بەرپرسی چاپەمەنیی حیزب بوون؛ واتە هەر ئەو ئەرکانەی کە پێش کۆنگرە پێیان سپێردرابوو. کاک مستەفا مەولوودی کاک باباعەلی و کاک حەسەنی رەستگاریش کە پێش کۆنگرە ئەندامی دەفتەری سیاسی بوون کارەکانی خۆیان پێ سپێردرابووە و هەروا ئەندامی دەفتەری سیاسی بوون.

● قەدرگرتن و دەربڕینی پێزانین بۆ سکرتێری پێشوو

دوای کۆنگرە لە کۆبوونەوەیەکی دەفتەری سیاسیدا پێشنیار کرا حەسەنزادە بۆ ماوەی دە ساڵ سکرتێری حیزب بووە، بۆ قەدر گرتن لەو ماوەی تێکۆشانەی، لە کۆبوونەوەیەکی گشتیی کادر و پێشمەرگە و هێندیک دۆستانی ناوبراو و کەسایەتییەکانی باشووری کوردستاندا

لەوحێکی نووســراوی پێزانین پێشکەشــی بکەین. لە دەفتەری سیاسیدا پێشــوازییەکی باش لەو پێشــنیارە کرا. بۆ جێبەجێکردنی ئەم بەرنامەیە پێویســت بوو پێش لە هەموو شتێک ئەو پێشــنیارە لەگەڵ حەسەنزادە خــۆی بێتــە ئــاراوە، جــا ئەگــەر موافقەتی کــرد، ئامــادەکاری بۆ ئەو کۆبوونەوەیە و دروستکردنی خەڵاتەکە دەست پێ بکا.

بــۆ ئــەو مەبەســتە دوو کەس لــە هاوڕێیانی دەفتەری سیاســی ئەو ئەرکەیــان پــێ ســپێردرا بچــن بــۆ لای حەســەنزادە و لــە بەرنامەکە ئــاگاداری بکەنەوە و بزانن وەلامی ناوبــراو دەبێتە چی؟ جاری یەکەم موافقەتی نەکرد، بەلام دەفتەری سیاســی لە سەر پێشنیارەکەی پێداگر بوو و بە پێویســتی دەزانی، بۆیە لــە کۆبوونەوەیەکی دیکەی دەفتەری سیاسیدا جارێکی دیکە قسە لە سەر ئەو بەرنامەیە کرایەوە و دووبارە داوا کــرا کە ئــەو دوو ئەندامەی دەفتەری سیاســی کە کاک حەســەن شەرەفی و کاک مستەفا مەولوودی بوون، بچنەوە خزمەت حەسەنزادە و جارێکی دیکە پێشــنیاری دەفتەری سیاســی بخەنەوە بەر ئەزەری و داوای لی بکەن رازی بێ، بەلام ئەم جارەیان کە گەڕانەوە، بە دەفتەری سیاســییان راگەیاند کە حەســەنزادە دەڵێ بــە مەرجێک رازی دەبم کە بــۆ خۆم نووســراوەی لەوحەکە بنووســم، کە دەفتەری سیاســی ئەو وەلامەی بیســت، کاک حەسەن رەســتگار وتی پێویست ناکا، وازی لێ بێنن. حەســەنزادە سەبارەت بەم بابەتە لە کتێبی (ئەزموونی خەبات) لە لاپەرەی ٦٠٣دا بەم شێوەیە دان بەو راستییەدا دەنێ و دەڵێ:

"جارێک هاتــن گوتیان قەدرزانیت لێ دەکەین. ئەمنیش گوتــم قەدرزانی چم لێ دەکەن؟ گوتیــان قەدرزانی ئەوە کە چەند سال ســکرتێر بووی. گوتم ئەوە قەدرزانی نیە، ئــەوە تەعاروفە. دەنا ســکرتێری لە پێــش چاوی خەڵکی مەنســەبێکە داویانمەتی، بــۆ قەدرزانی نابێ، بەلام ئەگەر قەدرزانیــم لــێ دەکەن با ئــەوەی تێدا بێ [مەبەســتی لە لەوحەکــەدا بنووســرێ]کە لە ماوەی ســکرتێریی خۆیدا

یەکیەتیی ریزەکانی حیزبی پاراستووە، سەربەخۆیی سیاسیی حیزبی پاراستووە، درێژەی بە ڕێبازی ڕێبەرانی شەهید داوە".

● پێشگرتن بە بەشداریی لایەنگرانیان لە کۆبوونەوەکاندا

ڕۆژ بە ڕۆژ تەحریکاتی هاوڕێیانی نارازی زیاتر پەرەی دەگرت، کەم شەو هەبوو لە ماڵی مەلا حەسەن رەستگار یان ماڵی حەسەنزادە ڕێبەرانی ئەو باڵە کۆ نەبنەوە و بەرنامەیەکی نوێ لە شایعە و کارشکێنی، کۆسپ سازکردن، بەهانەگرتن و ... ئامادە نەکەن و بۆ سبەینێ بە شێوەیەکی بەرنامەداڕێژراو بەڕێوەی نەبەن. ئەو بەرنامە دارشتن و بە بەرنامە کارکردنەی ئەو تاقمە و شەو و ڕۆژ هەڵسووڕانیان بە باری دژ بە حیزبدا بۆ لایەنی دیکە سرنجڕاکیش بوو، چوونکە لە ماوەی کار و تێکۆشانیان لە حیزبدا قەت ئاوا بە ئیبتکار و هەڵسووڕ نەبینرابوون، لەو باوەڕەدام ئەگەر پێشتر کە ئەو گرووپە لە ڕێبەرایەتیدا زۆرینە بوون بەو شێوەیە بە بەرنامەو هەڵسووڕ بۆ حیزب تێکۆشابان، بێ گومان دەیانتوانی وەزعی حیزب زۆر باشتر بکەن.

یەکێک لەو ئیبتکار و بەرنامانەی کە پێی گەیشتن پێشگرتن بە لایەنگرانی خۆیان بۆ بەشداری لە کۆبوونەوە گشتییەکانی حیزبدا بوو. ئەگەر کۆبوونەوەکە لە لایەن کەسانی خۆیانەوە بەڕێوە نەچووبا، ئەوان هەموو هەوڵی خۆیان دەدا کە لایەنگرەکانیان تەنیا گوێ لە قسەی ئەوان بگرن و بۆچوونی جیاواز لەوان نەبیستن، نەکا بۆچوونی لایەنی دیکە لە سەریان شوێندانەر بێ و قسەکانی ئەوان کە زۆرتر پڕوپاگەندە و بزواندنی هەستی لایەنگرانیان بە دژی لایەنی دیکە بە درۆ و تەنانەت وەعدە پێدان بۆ فریودانیان بوو، ئاشکرا بێ و پشتیان تێ بکەن.

لە بیرمە لە یەکێک لە سەردانەکانمدا بۆ ناوەندی ٢ی کوردستان (زەوییە سپی) داوام کردبوو کە هەموو کادر و پێشمەرگە و بنەماڵەکانیان کۆ ببنەوە بۆ ئەوەی لە سەر بابەتە سیاسییەکان و پرسە ناوخۆییەکان قسەیان بۆ بکەم و ئەگەر پرسیار یان ڕەخنەیەکیان

هەبوو وەلامیان بدەمەوە، وەک هەموو ئەو کۆبوونەوانەی کە ئەو کات و دوای ئەوەیش بەڕێوە دەچوون و دەچن، بەرپرسانی ئەو ناوەندە زۆربەیان لە لایەنگرانی تاقمی نارازی بوون، کە چووم بۆ شوێنی کۆبوونەوەکە لە ناوەند، تەنیا چەند کەسێک ئامادە بوون، منیش کە دەمزانی ژمارەی خەڵکی ئەو ناوەندە زۆر لەوە زیاترن، پرسیارم کرد ئەوانی دیکە بۆچی لە کۆبوونەوە ئامادە نەبوون؟ بۆیان باس کردم کە بەرپرسەکانیان پێیان ڕاگەیاندوون کە کەس نابێ لەو کۆبوونەوەیەدا بەشدار بێ و پێش کەیشتنی من بۆ شوێنەکە، لە کۆڵانەکان ڕاوەستاون و پێشیان بەو خەڵکانە گرتووە کە ویستوویانە بێن بۆ کۆبوونەوە و بە زۆر و هەڕەشە گێڕاویانننەتەوە. ناردم پێیان بڵێین کە هەموویان بێن بۆ کۆبوونەوە ئەگەر ڕەخنە، پرسیار و داوایەکیشیان هەیە با لە کۆبوونەوە باسی بکەن، بەڵام وەڵامیان دابووەوە کە خەڵک بۆ خۆی نایەوێ بەشداری کۆبوونەوە بێ.

ئەوەی باسم کرد تەنیا نموونەیەک بوو. بەڵام ڕووداوی لەو چەشنە لەو ماوەیەدا زۆر بوو. ئەوە شێوە ڕەفتارەی ئەم هاوڕێیانەمان بوو کە خۆیان لە دیموکراتبووندا بە کەس نەدەگۆڕییەوە و سەری زمان و بنی زمانیان دیموکراسی و دیموکراتبوون بوو، بەڵام پێشیان بە ئامادە بوونی لایەنگرانیان بۆ گوێگرتن لە باسەکانی سکرتێری حیزب دەگرت کە لە ژێر چاوەدێریی ئەوان و بە شێوەیەکی دیمۆکراتیک دەنگی پێ دراوە، بەداخەوە ئێستاش خورهەلاتی ناوەڕاست پڕە لەو شێوە دیموکراتانەی کە خەڵک ناچار دەکەن تەنیا گوێ لەوان بگرن و ئەوانەی گوێ لە لایەنی دیکە بگرن بۆ ئەو نەوعە دیمۆکراتانە تەحەمول ناکرێن و دەکەونە ژێر گومان و چارەنووسی نادیاریان دەبێ. بۆیە لێرەدا دەڵێم، ئەگەر حەسەنزادە لە لاپەڕەی ٦٢٨ی کتێبی ئەزموونی خەباتدا دەڵێ:

"مەسەلەن وەختێکی ئێمە کۆبوونەوەمان دەکرد، هەر ئەفرادی خۆمان دەهاتن. ئەوانیش کە دەیانکرد هەروا بوو".

ئـەو قسـەیە بە تـەواوی ناراسـتە وەک زۆربەی قسـەکانی کە لەو کتێبـەدا سـەبارەت بـە بابەتـی ئـەو ئینشـعابە هاتـووە. ڕێبەرایەتیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی سـێزدەهەم چ پێش کۆنگرە و چ پاش کۆنگرە قەت کۆبوونەوەی حیزبییان لە بەر ئەوان بە جێ نەهێشتووە و قەتیش داوایان لە لایەنگرانی خۆیان نەکردووە بەشـداری کۆبوونەوەی ئەوان نەبـن، بەڵکوو هەمیشـە ئامـادە بوونە و ئەگـەر بۆچوونێکـی جیاواز لەوانیشیان بووە، لە کۆبوونەوەکاندا بە ڕاشکاوی باسیان کردووە.

تەنانەت پێش کۆنگرەی سێزدە ئەندامانی ڕێبەرایەتیی لایەنی کەمایەتی بـۆ یەکجاریش بیریان لەوە نەکردەوە بە مەبەسـتی بەرەوپێشـبردنی داخوازییەکانیان، پلینۆم بایکۆت بکەن بۆ ئەوەی لە شەرعیەت بکەوێ و لە بەرانبەر بەشداربوونی خۆیاندا داوای ئیمتیاز بکەن. هەرچەند بە پێی پێـڕەوی ناوخۆ دەیانتوانی بە بەشـداری نەکردنیان لە پلینۆمدا، پلینۆم لە شـەرعیەت بخەن[٧]، کارێک کە ئەو لایەنە دوای کۆنگرەی سێزدە بە ناحـەق و وەک باج وەرگرتنێک هەموو جارێ کە کاتی پێکهاتنی پلینۆم دەهات، دەیانکرد و بەهانەیان دەگرت و کۆمەڵێک خاڵیان وەک داخواز، لـە بەرامبەر ئـەوەی کە لە پلینۆمدا بەشـدار بن و پلینۆم شـەرعیەتی لـە بـاری پێڕەوی نێوخۆی حیزبەوە هەبێ ڕیـز دەکرد. داوایان دەکرد فلانەکەسـیان بۆ بکرێ بە ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی، ئەوەی دیکە وەک بەرپرسی... دیاری بکرێت و... .

● ئامادەکاری بۆ جیابوونەوە

دواتر دەرکەوت "ڕەمزی بزووتنەوە"، حەسەنزادە بڕیاری خۆی لە پێوەندی لەگـەڵ جیابوونەوەدا دابـوو، بەڵام مانەوەکەی لە بڕگـەی دوای کۆنگرەی سـێزدە ١٧ ـ ١٣٨٣/٤/١٣(ژوویـەی ٢٠٠٤) تـا جیابوونـەوە ١٣٨٥/٩/١٥ی هـ(٢٠٠٦/١٢/٦ز) کە نزیک بە دوو ساڵ و نیوە، بۆ دوو مەبەست بوو:

● یەکـەم: وەک پێشـتر ئامـاژەمـان پـێ دا، ئـەوان گەیشـتبوونە ئـەو قەناعەتەی کـە تا ٦ مانـگ دوای کۆنگرەی سـێزدە، ڕێبەرایەتیی نـوێ بـۆی دەردەکەوێ کـە حیزبیان بـۆ بەڕێوە ناچێ و بـە ناچاری

ڕێبەرایەتیی حیزب دەسپێرنەوە بەوان، بۆ ئەو مەبەستەش هەرچی لە دەستیان هات لە کارشکێنی، ئاژاوەسازکردن، پڕوپاگەندەی درۆی دژی ڕێبەرایەتی و ... کردیان بۆ ئەوەی ئەو تیئۆرییەیان لە کردەوەدا جێبەجێ بکەن و بیسەلمێنن سەرەڕای ئەوەی کە لە حیزبدا کەمایەتین، بەلام تەنیا ئەوانن کە لە بەر لێهاتوویی، ئەزموون و ... دەتوانن حیزب بەڕێوە بەرن. دەیانویست بە ڕێبەرایەتی و زۆرایەتیی بەدەنەی حیزب بسەلمێنن و ڕێبەرایەتیی حیزب قبوول بکا کە هەرچەند لە کۆنگرەدا نوێنەرانی بەدەنەی حیزب، زۆرایەتییەکی دیکەیان بۆ ڕێبەرایەتی خۆیان هەلبژاردووە و ئەوان ئێستا کەمایەتین، بەلام کۆنگرەی سێزدە و ئاکامی هەلبژاردنەکانی گرینگ نین، با ئەوە پشتگوێ بخەین و هەیئەتێکی هاوبەش لە دوو باڵ بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی حیزب تا کۆنگرەیەکی دیکە پێک بێنین. ئەوان ئەو داخوازە ناتەشکیلاتییەیان تەنانەت بە نووسراوە، بە بۆچوونی خۆیان وەکوو چارەسەرێک بۆ کۆتایی هێنان بە کێشەکان دا بە ڕێبەرایەتیی حیزب[٨]. بەلام زۆر زیاتر لە ٦ مانگی پێ چوو، ڕێبەرایەتیی حیزب سەرەڕای ئەو کەند و کۆسپانەی کە کەمایەتی بۆی ساز دەکرد، حیزبیان بەڕێوە برد و ئەوان بەو ئاواتەیان نەگەیشتن.

● دووهەم: یارگیری لە نێو کادرەکانی حیزبیدا، بە قەول و بەلێن پێدان، وەکوو بەلێنیی ناردن بۆ دەرەوە، یارمەتی و مووچەی زیاتر، هەلبژاردنیان لە کۆنگرەی خۆیاندا بە ئەندامی ڕێبەرایەتی و... کەلک وەرگرتن لەو مەجالە بۆ ئەوەی هەرچی زیاتر خەلک لەگەل خۆیان ببەن، لەگەل لایەنە جیاوازەکانی باشوور و کەسایەتییەکانی خورهەلات هەول بدەن دۆست و لایەنگر بۆ خۆیان پەیدا بکەن بۆ کاتی جیابوونەوەکەیان و هێندێک مەبەستی دیکە. بەلام لە بەرەبەری کۆتایی ئەو ماوەیەدا (نزیک دوو ساڵ و نیو) هێندێک لە کادرەکانی بەوەجێ ئەو لایەنە گومانیان لە بەرنامەکانی بەڕێوەبەرانی ئەو تاقمە بۆ پێکهاتبوو و هەستیان بەوە کردبوو کە چەند کەسێک لەو ڕێبەرایەتییەدا

بە تایبەتی حەسەنزادە بۆ خۆی بە پێچەوانەی ئەو بەڵێنانەی دابووی بە هاوڕێکانی خۆی کە بەرنامەکەیان بۆ جیابوونەوە نیە، بەڵکوو ئەم هەوڵانە بۆ ئیمتیاز وەرگرتنە لە زۆرایەتیی ڕیبەرایەتی، وشیار بوونەوە، کاک «لوقمان مێهفەر» و کاک «باباعەلی مێهرپەروەر» کە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بوون، هەر بەو هۆیەوە ڕیزی خۆیان لەوان جیا کردەوە و پەیوەستبوونەوە بە ڕیزی زۆرایەتی و لانیکەم دوو کەسی دیکەش لە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزب کە لەگەڵ ئەوان بوون، بە دوور لە چاوی حەسەنزادە و هاوفکرانی لەگەڵ نووسەری ئەم دێڕانە لە پێوەندیدا بوون و قەرار بوو ئەوانیش ڕیزی ئۆپۆزیسیون بە جێ بهێڵن، وادیار بوو "ڕەمزی بزووتنەوە"، هەستی بە وەزعەکە کردبوو کە گەڕانەوەی ئەو دوو کەسە کە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی لە ڕیزی ڕێبەرایەتیی ئەواندا بوون ڕیسکەیان لێ دەکاتەوە بە خوری، بۆیە بە بڕیاری ٢ ـ ٣ کەسەکە بۆ ئەوەی پێشیان بە هەڵوەرینی کەسایەتییە بە نفوزەکانی خۆیان گرتبێت، بە شێوەیەکی غافلگیرانە بەیاننامەی جیابوونەوەیان ڕاگەیاند و خەڵکەکەی خۆیان لە بەرانبەر ئەمری واقیع دانا. تەنانەت ئەو دوو کەسەش کە قەراریان دابوو بگەڕێنەوە لای زۆرایەتی، دوای ڕاگەیاندنی بڕیاری جیابوونەوەیە هاتن بۆ لای من و وتیان کە ئەوان بە هیچ شێوەیەک ئاگایان لە ڕاگەیاندنەکە نەبووە و تەنانەت کەسێکیان بۆی باس کردم کە شەوی پێش ڕاگەیاندنەکە لە ماڵی حەسەنزادە لە لای بووە و تکای لێ کردووە کە با ئەو کارە نەکاتە جیابوونەوە، حەسەنزادەش قەولی پێ داوە کە جیابوونەوەکە لە لایەن ئەوانەوە ڕوو نادا، بۆیە هەر دووکیان بە منیان ڕاگەیاند کە لەگەڵ ئەو تاقمە نابن و دەچن لە شوێنێک لە باشووری کوردستان ژیانی شەخسیی خۆیان دەکەن، بۆ ماوەی نزیک بە مانگێکیش لەوان دوور کەوتنەوە، بەڵام لە کۆتاییدا لە ژێر زەختی حەسەنزادەدا خۆیان نەگرت و بە هێندێک هۆ گەڕانەوە لایان[٩].

● ڕەوتی بەرەوجیابوونەوە خێراتر دەبێ

لـه ريكەوتى ١٣٨٥/٥/٧ی هـ ئوپۆزيســيون، داخوازييەكانى خۆيانيان لـە زۆرايەتى كە لـە نامەيەكى ٢٠ خاڵيدا تەنزيم كردبوو پێشــكەش بە زۆرينە كرد[١٠].

لە نێو ئەو داخوازييانەی كە لەم نامەيەدا هاتبوون، دوو خاڵى گرينگى زۆر زەق خۆيان دەنوێنن:

● يەكەم: ئەگەر كۆنگرەی ١٣ متمانەی نەبەخشيوەتەوە بە ڕێبەرايەتيى هەڵبژێردراوی كۆنگرەی دوازدە كە جارێكی ديكە بێنەوە بە زۆرايەتيى كۆميتــەی ناوەنــدی، ئــەوان دەيانەوێ بــە زەحمەت دروســت كردن بۆ ســـەر زۆرايەتی، مۆرەكانى خۆيان بە شـێوەيەك لە دەســەڵاتدا بچنن كــە ئەو كەمايەتييــەی تێهەڵێننەوە، لە خاڵــى ١٤ ی داخوازييەكانيان دا دەنووسن:

"بــە پێچەوانەی كۆنگرەكانى پێشــوو كە تــەوازون لە نێوان ئەندامانى سەر بە جەناحەكان لە كۆميتەی ناوەنديدا هەبوو، ئەم جارە بەشــی شێر بۆ قۆڵى دەسەڵاتبەدەست دانراوە. بۆ قەرەبووكردنەوەی بەشێك لەو نابەرامبەرييە داوا دەكەين:

ئا. جێی خاڵیی كاك خاليد عەزيزی لە كۆميتەی ناوەنديدا (كە پێشــتر ئيســتعفای دابوو) بدرێ بە ئوپۆزيســيۆن و دياريكردنى نەفەرەكەش بە خۆی بســپێردرێ (مەبەست بە ئوپۆزيسيون بسپێردرێ).

ب ـ جێگای چەند موشــاوير كە بەتاڵە بە كەســانێك لە ئوپۆزيسيون پڕ بكرێتەوە.

ج ـ هــەر ئۆرگانێك بەرپرســەكەی لــە زۆرايەتی بوو، جێگرەكەی لە كەمايەتی دياری بكرێ بۆ ئەوەی هەر دوو لا لە ڕەوتی كارەكان ئاگادار بن".

دەيانــەوێ بڵێــن لــە كۆنگرەكانى پێشــوودا "ئەگــەر تەوازونێك لە نێو ئەندامانى ســەر بــە جەناحەكان هەبووە" ئەوان ئــەو تەوازونەيان

پێکهێناوە و دەیکەنە منەت بەسەر زۆرایەتیی حیزبدا. "ئەم جارە بەشی شێر بۆ قۆڵــی دەسەڵاتبەدەســت دانــراوە"! کێ ئەو بەشــەی داناوە؟ کۆنگرە، کەوابوو ئەو بەشــە بەشــێکی مەشــرووعە هــەر وەک ئەوەی زۆرایەتیی کۆنگرەکانی دیکە مەشرووع بووە و کەمایەتی ڕێزی بۆ ئەو مەشــرووعیەتە داناوە؛ ئەو کۆنگرانەی کە هەموومان بە مافی یەکسان و بە پێی یاســای حیزبی تێیدا بەشــدار بووین. پرســیار لێرەدا ئەوەیە ئایا ئەگەر کەمایەتیی ڕێبەرایەتیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی دوازدەهەم یان کۆنگرەکانی پێشــتریش داوایەکی لەم چەشــنەیان کردبا ڕەوا بوو؟ وەڵامی ئەرێنییان پێ دەدرایەوە؟ بێگومان نا.

● دووهــەم: ناوەرۆکــی ئەو داوایانــە هێندێکیان لە دروشــمێکی بێ نــاوەڕۆک دەچن کە تەنیــا لایەنی تەبلیغیان هەیە. بــەڵام باقییەکەی بە ئاشــکرا چاوقووچاندن و ســڕینەوەی ئاکامی کۆنگرەیــە، بەو واتایەی کــە هەموو ئاییننامەکان و یاســاکانی حیزبی دەخاتە لاوە کە لەواندا بە ڕوونــی دابەشــکردنی کار و ئەرکی ئۆرگانەکان دیــاری کراون. بەڵام ئــەو هاوڕێیانــە لە نامەکەیاندا بــە بێ لەبەرچاوگرتنی ئەو یاســایانەی کــە ســاڵانێکی دووروودرێژ لە حیزبدا کاریان لەســەر کــراوە و حیزبی دێموکراتیــان کردوە بە حیزبێکی دامەزراوەیــی، داوا دەکەن کە ئەوانە هەموو وەلا بنێین و بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی حیزب، هەیئەتی هاوبەش پێک بێنین، داوایەک کە بە تەواوی دژی تەشکیلاتییە، بێجگە لەوە ئەگەر ئــەو داوایــە جێبەجێ بکرێ نەک هەر یەکریزی لــە حیزبدا پێک ناهێنێ بەڵکــوو کەلێنەکە گــەورە دەکا و هیچ بایەخێکیش بۆ لێهاتوویی کادر و پێشــمەرگە ناهێڵێتەوە، چونکە لــەو حاڵەتەدا لایەنگری لەم لایەن و لەو لایــەن دەبێتــە پێوانەی پێ ئەســپاردنی بەرپرســایەتی و هەر کەس بە بەشــەکەی خۆی ناڕازی بوو، پاڵ وە لایەنەکــەی دیکە دەدا بۆ ئەوەی بەرپرسایەتیی پێبسپێرن.

بــەڵام بــە لــە بەرچاو گرتنــی هەموو ئەو ڕاســتییانە و بە مەبەســتی پاراستنی یەکریزیی حیزب، ڕێبەرایەتیی حیزب لە نامەیەکدا کە ڕێکەوتی

١٣٨٥/٩/٦ی لەسەرە [١١] وەلامی نامەی هاورێیانی ئوپۆزیسیۆنی دایەوە. ئەو نامەیە ١٧ خاڵ لە خۆ دەگری و لەگەڵ زۆربەی زۆری داواکانی ئەوان موافقەتی کردووە، بەلام وەک پێشتر ئاماژەمان پێکرد، چوونکە ئەو هاورێیانە ئیرادەیان لە سەر جیابوونەوە بوو لە بەهانە دەگەران، بەلام ئەم نامە ١٧ خاڵییە هیچ بەهانەیەکی بۆ ئەوان نەهێشتەوە، بۆیە ئەم جار کە نامەکەیان پێشکەش کرا، حەسەنزادە لە وەلامدا رایگەیاند کە چەند پێشمەرجمان هەیە! ئێمەش کە باش دەمانزانی مەبەستی ناوبراو چییە پێمان گوتنەوە کە دوای ئەوەی وەلامی داخوازەکانیان دراوەتەوە، دانانی پێشمەرج رەوا نیە. سەیر ئەوە بوو کە ئەوان بۆ قبوولکردنی وەلامی داواکانی خۆشیان پێشمەرجیان دادەنا! گوتمان خۆ ئەوان لە شەریکی جەبهەییدا بە سەرماندا زاڵ نەبوونە و ئێمەش تەسلیم نەبووینە تا هەرچی بیانهەوێ بە سەرماندا بسەپێنن، بەلام با دانیشین پێکەوە ئەو گرفتانە چارەسەر بکەین. ئەو خاڵانەی کە داخوازی ئەوان بوون و وەلاممان داوەتەوە پیادەیان بکەین، لە رەوتی ئەو کارانەدا ئەگەر پێشنیاری دیکەشیان هەبێ، ئێمە گوێی لێ دەگرین و بە دڵپاکییەوە هەوڵ دەدەین چارەسەریان بکەین. لایەنی کەمایەتی لە ئەندامانی دەفتەری سیاسی کە لای ئەوان بوون دوو نوێنەریان دیاری کردبوو کە بریتی بوون لە کاک «حەسەنی رەستگار» و کاک «مستەفا مەولوودی» و هەموو نامە، داخواز و راسپاردەکانی ئەوان بۆ رێبەرایەتیی حیزب لە لایەن ئەو دوو کەسەوە بە دەستی رێبەرایەتی دەگەیشتن و هەر لە رێگای ئەوانیشەوە وەلامەکانیان بۆ دەگەرایەوە دەفتەری سیاسی، بێجگە لەوە هیچ کەس لەوان بۆی نەبوو کە بە ئاشکرا لەگەڵ باڵی زۆرایەتی پێوەندی بگری و ئەگەر بە شتێکی وایان زانیبا، لێیان قبووڵ نەدەکرد[١٢].

با خوێنەرانی بەرێز ئاگادار بن وەزعی زۆرینەی رێبەرایەتیی حیزب و چۆنیەتیی هەڵسوکەوتی بەو شێوەیە بوو کە من زۆر بە کورتی لێرەدا هێناومە و ئەودش داوا ناتەشکیلاتی و چاوەروانییە نادێموکراتیکەکانی لایەنی کەمایەتی بووە. ئەو هەموو داوا و زەختکردنە لە حاڵێکدایە

کـە حەسـەنزادە، لـە دوای کونگـرەی دەهەم کـە ببوو بە سـکرتیری حیزب، کاتێک باسـی یەکگرتنەوە لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ دێنێتە ئاراوە و قسـە لە زۆرایەتی و کەمایەتی دەکا، کەسایەتییەکی بەتەواوی جیاوازە. ئەگەر وتار و خوێندنەوەکانی لە دیموکراسی، مافی زۆرایەتی و پێـڕەوی کردنـی کەمایەتـی لـە بڕیـاری زۆرایەتـی دەخوێنینـەوە، لـەو کاتـەدا کە بـۆ خۆی تازە بوتە سـکرتێری حیزب و سەرمەسـتی سـەرکەوتنە، بە ئاهەنگێک دەدوێ کە لەگـەڵ ئاهەنگی دوای کونگرەی سـێزدە کە تاقمەکەی کەوتوونەتە کەمایەتی و بۆ خۆی وەک سـکرتێر نەمـاوە بە تەواوی دوو ئاهەنگی دژ بە یەکن. ئێمە لەو نووسـراوەیەدا بەشـێکی بچووک لە داخـوازەکان و فەرمـان و ڕێنێشـاندانەکانیان و خوێندنەوەیان لە زۆرایەتی لەو کاتەدا و دوای کونگرەی مەشـرووعی سـێزدە و هەڵسـوکەوتەکانی دەخەینـە بەر چـاوی خوێنەرانی بەڕێز، خوێندنەوەیەک کە هیچ نرخێک بۆ ڕێبەرایەتیی هەڵبژێردراوی کونگرەی سـێزدە دانانێ و دەیەوێ بە بێ لە بەرچـاو گرتنی ئاکامی هەڵبژاردنی کونگـرە و زۆرایەتـی و کەمایەتی، حیـزب و ئۆرگانەکانی ئەک بە پێی ئاییننامە و یاسـاکانی، بەڵکـوو بە هەیئەتی هاوبـەش بەڕێوە بچێ، بۆ ئەوەی خوێنەری بەڕێز بە تەواوی جیاوازیی بۆچوونی ئەو کەسایەتییە و تەفسـیر و لێکدانەوەی سـەبارەت بە دیموکراسی، مافی زۆرایەتی و کەمایەتی بزانێ لەو کاتەدا کە بۆخۆی لە لووتکەدایە، لەگەڵ ئەو کاتەی کـە دادەبەزێ، چەند نموونەیەک لە قسـەکانی ناوبراو کە تەنیا لە یەک وتاریدا هاتووە دەخەینە بەر چاوی هەموو لایەک.

دوای کونگـرەی دەهـەم کـە بڕیـاری یەکگرتنەوەی حیـزب لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕی تێدا پەسـند کرابوو و لە کاتی یەکگرتنەوەدا لە کۆبوونەوەیەکی هاوبەشی کادر و پێشمەرگەکانی هەر دوو لا کە لە قەڵا، پێک دێ ئاوا دەدوێ[١٣]:

" ئەگەر سێسـەد کەسێن ١٥١ کەس بڕیارێک بدا ١٤٩ کەس موخالفی بێ مەشرووعە، قابیلی ئیجرایە، لە هەموو

دیموکراسی دونیا وایە".

لە جییەکی دیکە هەر لەو کۆبوونەوەیەدا سەبارەت بە لایەنی کەمینەی ڕێبەرایەتیی هەڵبژێردراوی کۆنگرەی دەهەم کە موخالفی ئەو چەشنە یەکگرتنەوەیە لەگەڵ ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێردا بوون دەڵێ:

" ئێستا ئێمە کۆنگرەی دەمان گرتووە سەری حیزبی دیموکراتی پێ بەرز بووە دۆست و دوژمن دەزانێ، هەرچی تێ بگا دەزانێ موخالفی ئەو بڕیارانە نەبووە تێیدا نەبووە موخالفی ئەو بڕیارانە بوون کە دراون، ڕاست بەوە گەورە بووە ئەو عەزەمەتە لەوێ پەیدا بووە کە موخالیفەکان وەک ئێنسانی دیموکرات تەبەعیەتی لە بڕیاری ئەکسەریەتەکەیان کردووە".

لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا دەڵێ:

" بەڵام ئیختلافی نەزەر لەگەڵ مەلالی و ڕاکێشان بەم لاو لادا فەرقی هەیە، ئیختلافی نەزەرمان بووە لە کۆنگرەیدا، بۆیە نەزەراتێک چووەتە پێش کە ڕەنگە ئەمن بە دڵم نەبێ، ڕەنگە ئێستا نەزەرێک چووەتە پێشی کاک بابا عەلی بەدڵی نەبێ و ... بەڵام ئێدی ئەوە تەنیا میعیارێکە کە لە دنیا پەسند کراوە و دەبێ وەکوو حەکەمێک ڕەچاوی بکەین، هیچ چار نییە ناتوانین ڕێک بکەوین لە سەر مەوزووعێک هەمووان، هەر کەسێ بۆ لایەکێ بکێشێ چوونکە دەپسێ چار چییە؟ دەڵێن با ئەکسەریەتەکە نەزەری چی بوو ئەوە جێبەجێ دەبێ".

تەنانەت لە ڕێککەوتننامەیەکدا کە لە نێوان حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێردا ئیمزا کرا و ئیمزای کاک حەسەن شەرەفی (لە لایەن حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران) و کاک فەتاح کاویان (لە لایەن ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێر) ڕێکەوتی ١٣٧٥/١/٩ی هەتاوی لە سەرە و لە ٢٠ خاڵ پێکهاتووە، لە خاڵی

پازدەهەمدا هاتووە:

"ئەسڵی سانترالیزمی دێموکراتیک و پەیڕەویی کەمایەتی لە «ڕای» زۆرایەتی لە هەموو ئۆرگانەکانی حیزبدا بەڕێوە دەچێ"[١٦].

بەڵام خاوەنی ئەو قسانە و گرووپەکەی کاتێک کە لە زۆرایەتیدا نامێنن، هەموو شتێک پێچەوانە دەبێتەوە.

پێشتر باسی ئەوەمان کرد کە دوای ئەوەی باڵی زۆرایەتی وەڵامی داواکانی باڵی کەمایەتیی لە نامەیەکی ١٧ خاڵیدا دایەوە، دوای ئەوەش حەسەنزادە لە جیاتی دەربڕینی خۆشحاڵیی خۆی لە قبوولکردنی زۆربەی زۆری داواکانیان، وەڵامی ناردەوە کە هێندێک پێشمەرجی هەیە، زۆرایەتیش لە بەرانبەردا ئەم وەڵامەی دایەوە کە پێشتر باس کراوە، بۆیە لێرەدا دووپات کردنەوەکەی بە پێویست نازانم. لە دەفتەری سیاسی بە هەیئەتی نوێنەرایەتیی باڵی کەمایەتی گوترا کە ئێستا کە داخوازەکانتان قبوول کراوە، بۆ پێشمەرجەکانی حەسەنزادەش داواکەمان بەرنەوە بۆ ڕێبەرایەتییەکەتان و کارێک بکەن لەگەڵ یەکتر دانیشین و قسە بکەین لە سەر چۆنیەتیی بەڕێوەبردنی ئەو خاڵانەی کە قبوول کراون.

لە کۆبوونەوەی داهاتووی دەفتەری سیاسیدا پرسیارمان کرد کە وەڵامەکەتان چی بوو، کاک حەسەن ڕەستگار نامەیەکی لە گیرفانی دەرهێنا و دای بە من گوتی ئەوە وەڵامەکەتانە، کە چاوم لێ کرد بەیانییەی جیابوونەوەکەیان بوو، بەڕاستی ئێمە ئەندامانی لایەنی زۆرایەتیی دەفتەری سیاسی پەشۆکاین چوونکە بە هیچ جۆرێک چاوەڕوانی شتێکی وامان نەدەکرد، بەڵکوو ئێمە چاوەڕوانی وەڵامی ئەرێنیی ئەو هاوڕێیانە بووین کە قەرار دانێن بۆ دانیشتن و باسکردن لە بەرەوپێشبردنی بەرنامەی کارو تەوافوقاتەکانمان.

من تکام لە کاک حەسەن کرد با ئەو بەیانیە جاری بڵاو نەکرێتەوە، خۆ ئێمە زۆر لێک نزیک بووینەتەوە، ئەوەی ئێوە کردووتانە چارەسەر نیە، بەڵام کاک حەسەن ڕەستگار پێی ڕاگەیاندین کە هەر شەو ئەو

بەیانیەیـان بلاو کردوتەوە، کاک حەمەنەزیف قـادری پێی گوتن ئەدی جوابی خەڵک چۆن دەدەنەوە، کاک حەسەن رەستگار گوتی:

"جوابی خەڵکیشم ئامادە کردووە".

خەبەرێکـی زۆر ناخـۆش و چاوەڕوانەکراو بـوو، بەڵام کارەکە بە داخەوە لە دەستی ئێمەدا نەبوو[١٥] و بەم چەشنە سێهەمین جیابوونەوە لـە حیزبـی لە ماوەی ٢٨ سـاڵ دوای رووخانی رێژیمی پاشـایەتی بە شـێوەی فەرمی لە ١٥/ ١٣٨٥/٩ی هەتـاوی بەرانبەر بە (٢٠٠٦/١٢/٦ی زایینـی) رووی دا و بـەم شـێوەیە زەبرێکـی قورسـیان لە جەسـتەی جووڵانـەوەی کورد لە کوردسـتانی رۆژهـەلات و بەتایبەتی لە حیزبی دیموکراتـی کوردسـتانی ئێران وەشـاند، زەبرێک کـە ئاواتی کۆماری ئیسلامیی ئێران و باقی دوژمنان و نەیارانی کورد بوو.

بەم چەشـنە عەبدوڵلا حەسـەنزادە، ئەگەر سـالانێک شـانازیی بەوە دەکـرد کە رێبەرایەتیی شۆڕشـگێڕ و حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێرانی یەک خستۆتەوە، ئەم جارە سەرشۆڕیی جیاکردنەوەی کۆمەڵێک لـە کادر و پێشـمەرگە و ئەندامانـی حیزبـی دێموکرات و دڵشـکاندنی هەموو کوردێکی نیشـتمانپەروەری هەڵبژارد، سەرشـۆڕییەک کە هیچ پاسـاوێکی سیاسـی، تەشـکیلاتی و بەهانە هێنانەوەیـەک هەڵناگرێ و پەڵەیەکی رەشـە کە دوای تەمەنێکـی زۆر لە کار و چالاکیی حیزبی لە نێوچاوانـی خـۆی دا و لە سـالانی بەرەوکۆتایی تەمەنیـدا وەک دەڵێن (ئاقیبەت بە خێر) دەرنەچوو.

● پرەنسیپی یەکریزی لەبەرانبەر مەنتقی نەخۆشی ئینشعابدا

دوای جیابوونـەوە، بـە هۆی ئاشـکرابوونی نارەزایەتیی کەسـانێک لە رێبەرایەتیی لایەنی ئینشـعابی و دەسـت لەکار کێشانەوە و دابرانی هێندێکیـان، وەکوو پێکهاتنی گرووپی هەڵوێسـت و گەڕانەوەیان بۆ ناو حیزب، ئەم لایەنە لە چەند قۆناغدا، تووشـی نسکۆیەکی ماندار بوو[١٦]. شیکاریی ئەم هەرەس و نسکۆیانە چ بۆ حیزب و چ بۆ لایەنی ئینشعابی دەتوانێ رووناکییەک بخاتە سەر هێندێک سووچی تاریک و نیوەتاریکی

شیوەی هەڵسوکەوت و فەرهەنگی کاری سیاسیمان.

ئەگەرچی هێندیک تاقم و سایتی نیوەڕەسمیی سەر بەم لایەنە هەولیان دا وا بنوێنن کە دابڕانی ئەو جەماعەتە، بۆ نارەزایەتی دەربرین بە دژی چۆنیەتیی یەکگرتنەوەیان لەگەڵ لایەنی سەرەکی و یاسایی حیزبی دیموکرات رووی داوە، بەلام ئەوەی لە لیدوان و بەیاننامەکانی ئەم چەند کەسە هەڵدەهێنجری، ئەوەیە کە ئیعترازی سەرەکیی ئەوان بە دژی شیوەی کاری تەشکیلاتیی ئەو لایەنە و وەدی نەهاتنی ئەو بەڵینە قەڵبانە بوون کە دوای ئینشعاب لە بەیاننامەی ناسراو بە «هیلەگشتییەکان» بە شیوەی فەرمی و هێندیک بەڵێنی دیکەی نەنووسراو و نافەرمی درابوو بە ئەندامەکانیان. هەڵبەت یەکێک لە ئیعترازەکانیشیان بریتی بووە لە بابەتی یەکگرتنەوە لەگەڵ حیزب. لێرەدا هەوڵ دەدەین لە دەلاقەی هێندیک خاڵەوە بچینە ناو شیکاریی ئەو ئینشعابەوە.

ئینشعابێکی لەم چەشنە کە لە سەر هیچ بنەمایەکی سیاسی و تەشکیلاتی بنیات نەنرابێ، بەڵکوو تەنیا بۆ تۆڵەسەندنەوە بێ و ئاکسیۆنێک بێ بە نییەتی دابینکردنی بەرژەوەندیی گرووپی و تاکەکەسی ساز کرابێ، خۆی بە دژی خۆی رادەوەستێتەوە و رادەسێتەوە. ئەو شێوە ئینشعابە کردەیەکی ئەوتۆیە ئەوندەی جەستەی حیزب بریندار دەکا بۆی هەیە بە چەند قات دەست لە خۆیشی بوەشێنێتەوە و رەوتی دژ بە خۆی بەرهەم بێنێتەوە. لە تەم و مژی رۆژەکانی سەرەتای ئینشعابدا لەوانە بوو هەر بە تەنیا تیۆریی رووت ئەو راستییەی پیشان دابێن، بەلام ئەمرۆ رەوتی رووداوەکان و عەینیەتی مێژوو قۆڵی لە قۆڵی باسی تیئۆری کردووە و ناتەبایی کردەی نادیموکراتیک و رووخێنەری ئینشعاب لە «ئەرزی واقیع»دا خەریکە سیمای راستەقینەی خۆی پیشانی لایەنی ئینشعابی دەدا. ئەم ئەرزی واقیعە هەمان ئەرزی واقیعە کە لایەنی ئینشعابی دەیویست بوونی نایاسایی خۆی تێیدا بسەپێنێ و کاردروستایی خەیاڵیی خۆی بەو هۆیەوە بچەسپێنێ. ناتەباییەکە لەم پرسیارە جێی سەرنج و شیاوی تێرامانەوە سەرچاوە دەگرێ کە

ئەگەر خۆلادان و خۆراپسـكاندن لە رەوتیكى یاسـایى دەتوانى یاسایى بێ و دەبێ بە رەسمى بناسرێ، بۆچى هەلگەرانەوە و وەرسوورانەوەى لایەنیكى سـێیەم لە خودى لایەنى جیابووە، نابێ بە رەسـمى بناسرێ؟ بە گوتەیەكى تر ئەگەر ئینشـعاب یاسـاییە بۆ چى ئینشـعاب كردن لە لایەنى ئینشـعابى ناتوانى یاسـایى بێ؟ ئەگەر بلێین ئینشعاب كردن لە لایەنى ئینشعابى یاسایى نییە، هەر بەو بەلگە و پاساوە ئەو راستییەمان سەلماندووە كە لە بنەرەتدا ئینشعابى خودى ئەو لایەنەش یاسایى نەبووە و ئەگـەر ئینشـعابێكى تریش لەو لایەنە یاسـایى بێ، ئـەوا ئەم زنجیرە بەتالـە دەتوانـێ هەتاهەتایـە هەر درێژەى هەبێ و بەم چەشـنە هەر لە جیدا فەلسەفەى كارى تەشكیلاتى و پرەنسیپى كارى حیزبى دەچێتە ژێر پرسیار و جیاوازیى نێوان پێكهێنانى تەشكیلات و لێكهەلوەشاندنەوەى تەشكیلات دەسرێتەوە، تا لێرەدایە كە ناتەبایى لە هەناوى ئینشعابەوە لـە دایك دەبێ و ئەم «زا» نەحەجماوە «ماكە» نەچەسـپاوەكەى خۆى هەلدەلووشـێ و هەلێدەتاوێنێ و ئەوەى قەرار بوو لە خەریتەى خەیالدا بێ بە خانى خانان لە ئەرزى واقیعدا دەبێ بە شتێكى دیكە.

حافـزەى مێژوویى لێـرەدا دەتوانێ بە هاناى شـیكارییەكەمانەوە بێ و بـاوى هەنگاوەـان لـە بەلگەهێنانەوەماندا خۆش بـكا. ئەگەر چاوێك بـە بەیاننامـە و لێدوانـى ئەم چەند كەسـە نارازییەدا بخشـێنین كە لە لایەنـى ئینشـعابى جیا بوونـەوە، وێكچوونێكـى مانادار لـە نێوان ئەم بەیانییانـە لەگـەل راگەیەندراوەكانـى لایەنى ئینشـعابى ماوەیەك بەر لـە جیابوونەوەیان لـە حیزبەوە بەرچاو دەكەوێ. یەكێـك لەم ئەندامە نارازییانە لە لێدوانێكدا دەلێ:

"ئێمە پێشـتر داواى پێكهێنانى فراكسـیۆنێكمان[١٧] كرد، بەلام هاوڕێیانى دەفتەرى سیاسـى ئیزنى پێكهێنانیان پێ نەداین". (سایتى رۆژهەلات تایمز)

ئەو لایەنەى ئێسـتا ئیزنى پێكهێنانى فراكسـیۆن نادا بە ئەندامەكانى، كاتى خۆى لە سـەر بەرەسـمى ناسـرانى خۆى وەك ئۆپۆزیسیۆن لە

ناو حیزبدا پەیداگر بوو. ئەو کەسـانەی کە لەگەڵ فەرهەنگی تێکۆشـانی سیاسی ناسیارن دەزانن مانای «ئۆپۆزیسیۆن» لە مانای «فراکسیۆن» زۆر خەسـتتر و قورسـترە. با چاوێک بەو بەڵگەنامانەدا بخشـێنینەوە کـە ئێسـتا ئیتـر بوونـە بـە بەڵگەنامـەی مێژوویـی. لەو نامە بیسـت خاڵییـەدا(١٣٨٥/٥/٧ی هەتاوی) کە بە ناوی «ئۆپۆزیسـیۆنی نێوخۆی حیزبـی دێموکراتـی کوردسـتانی ئێـران» بـۆ «زۆرینـەی کومیتەی ناوەندی» نووسـراوە، داوا لە لایەنی زۆرینە کراوە «ئۆپۆزیسـیۆن بە رەسمی بناسن و لە هەر مەسەلەیەکدا لەگەڵی بکەونە دیالۆگ و حیسابی بۆ بکەن» (ئەزموونی خەبات). لە زۆربەی بەندەکانی ئەم نامەیەدا، داوا کراوە هەیئەتێک لە ئۆپۆزیسـیۆن دیاری بکرێ هەتا وێڕای «زۆرینە» ماف و سـەلاحییەتی ئەوەی هەبێ بە «هەموو» بڕیارەکانی پێشـووی «زۆرینە» دا بچنەوە و لە «هەموو» بڕیارەکانی داهاتووی زۆرینەشدا بۆچوونیان ئیعمال بکرێ. لێکدانەوەی وردی بیست خاڵەکەی ئەم نامەیە بۆمان دەردەخا کە لایەنی ئینشـعابی ئەودەم نەک هەر راسـتەوخۆ و بە ئاشـکرا داوای پێکهێنانی ئۆپۆزیسیۆنی دەکرد، بەڵکوو ناڕاستەوخۆ داوای بەرەسـمی ناسـرانی حەقی ڤیتۆ بۆ ئەم ئۆپۆزیسیۆنەشی دەکرد و ئەم حەقی ڤیتۆیەش نەک هەر بڕیارەکانی دواتری حیزبی دەگرتەوە، بەڵکوو هەموو بڕیارەکانی پێشـووی رێبەرایەتیی تازەشـی دەگرتەوە! لە روانگەی لایەنی ئینشـعابییەوە بەرەسـمی نەناسرانی ئەم حەقانەش، بـە مانای دانانی سـنووری «خـودی» و «غەیری خـودی» لە نێوان ئەندامانـی حیزب، لە لایەن زۆرینەی حیزبەوە بوو. دیارە ئەگەر حیزب هەموو ئەم داوایانەی بە رەسـمی ناسـیبا نەک هەر هەڵبژاردن دەبوو بـە ناوێکی بێ نـاوەرۆک، بەڵکوو تەنانەت لەرسـتیدا ئـەو لایەنە تێیدا سـەردەکەوت کـە دەنگی کەمتـری هێناباوە و ببا بە «ئۆپۆزسـیۆن». جـا لایەنم دەویسـت بیگوتبا لەل، هەتا درابایە دەسـت پێداچوونەوەی «ئۆپۆزیسیۆن» و، ئۆپۆزیسیۆن بە شێوەیەکی دێموکراتیک! مشووری لایەنی زۆرینە و بڕیارەکانی و هەڵبژێردرانی و دەنگهێنانەوەی و بوون

بــە زۆرینەی خواردبا. لە بەرانبەر داواکاریی ئەوتودا وەلامی حیزبێکی مەسئوول و دەستەیەکی هەڵبژێردراو لە کۆنگرەیەکی یاساییدا دەتوانێ چ بێ؟ سەرکردایەتیی حیزب بۆ رازیکردنی کەمینە، بە سینگ فراوانییەوە قبووڵی کرد «ئاییننامەکان چاویان پێدا بخشێندرێتەوە و ئەگەر مەوردی وا هەبــێ کە بەر بە چوونەپێشــی کار و ئەرکەکەی بگرێ، دەســکاری بکرێن» (ئەزموونی خەبات ل ٦٥٢) و ئەگەرچی ئەو دەســتەیەی وەک کەمینە قەبووڵ کرد و لە ســەرجەم ١٧ خاڵەکەی راگەیەندراوی خۆیدا ئیمتیازی تریشی بۆ بە رەسمی ناسین، بەڵام بە ئاشکرا رایگەیاند:

"لــە ئەساســنامەی حیزبــدا «بەرەســمی ناســینی» ئۆپۆزســیۆن نەهاتووە، بۆیە ناکرێ بە رەسمی بناسرێ (خاڵی سێزدە) و «هەموو کادر و پێشمەرگە و ئەندامانی حیــزب دەبێ پەیڕەوی لە ئەساســنامە و ئایین نامەکانی حیزب بکەن (خاڵی١٤)» و «لە هەموو هەلومەرجێکدا دەبێ پرەنسیپە دیموکراتیکەکانی حیزب بپارێزرێ (خاڵی١٥)» و «هەموومــان بەرعــودە بین کە بەرانبــەر بە بێکاری و کەمــکاری و کارشــکێنی هەڵوێســت بگرین(خاڵــی١٦)» و «هەموومــان بــە رۆحــی برایەتــی و یەکرێــزی بــۆ بەرەوپێشــبردنی بەرنامــە و بەرژەوەندییەکانــی حیزب مەنگاو بنێین (خاڵی١٧)".

ئەندامانی ناڕازی لە لایەنی ئیشــعابی، لە بەشێکی دیکەی قسەکانیاندا دەڵێن:

"بەم جۆرە بەڕێوەبەرییەوە کە زۆرتر بیر لە کۆکردنەوەی دەســەڵاتی رەها بۆ خــۆی دەکات، ناتوانرێ حدک ئیدارە بکرێ، [...] ئێمە دژی ئەو شــێوە بەڕێوەبەرییەی حیزبین کە پاســیڤبوونی بەشــێکی بەرچاوی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندیی لێ بکەوێتەوە". (رۆژهەلات تایمز)

گەلۆ هەر ئەو رۆژەی لایەنی ئینشعابی لە بەرانبەر بڕیارە یاساییەکانی

ســەرکردایەتیی هەڵبژێــردراوی کونگــرەی ســێزدەدا کارشــکێنی و کەڵەوەکێشــیی دەکرد و بە ئاشــکرا و بێ پەرینگانــەوە پابەندی ئاکامی هەڵبژاردن نەدەبوو و هێنانەوەی دەنگی زورتری لایەنی هەڵبژێردراوی بــە لێکهەڵاواردنــی خودی و غەیرە خودی لێــک دەدایەوە. ئەو ئاوەی بــۆ لایەنگرانی خۆی نەرشــت هەتــا رۆژێک لە رۆژان ســەرکردایەتیی خۆیان بەوە تاوانبار بکەن کە "بیر لە کۆکردنەوەی دەسەلاتی رەها بۆ خۆی دەکاتەوە" و " ئەم شــێوە بەڕێوەبەرییە، پاســیڤبوونی بەشێک لە ئەندامانــی کۆمیتەی ناوەندیی لێ دەکەویتەوە؟" ئەگەر ســەرکردایەتیی لایەنی ئینشــعابی لــە وەلامی ئــەو جەماعەتە موعتەرِیــزەدا پێیان بڵێ ئەوەی ئێوە ناوی دەسەلاتی رەهای کەسانێک و پاسیڤبوونی کەسانێکی دیکــەی لێ دەنێن، لە راســتیدا بریتییە لە هێنانــەوەی دەنگی زورینە لە لایەن کەسانێک و دەنگهێنانەوەی کەمتری کەسانێکی دیکە لە کونگرەی بــە ناو پازدەیاندا، ئایــا ئەو جەماعەتە بۆیان نییە لێیان هەڵبگەڕێنەوە و پێیــان بڵێــن ئێوە بۆ خۆتان لە کونگرەی ســێزدەدا کوا پابەندی ئاکامی هەڵبــژاردن بوون؟ ئایا ئێوە نەبوون لایەنــی هەڵبژێردراوتان بە دانانی سنووری خودی و غەیرە خودی تاوانبار دەکرد؟ بۆچی ئەوەی کە لەو کاتەدا بۆ ئێوە رەوا بوو، ئیستا بۆ ئێمە نارەوایە؟ ئایا ناتوانن پێیان بڵێن ئێوە کە بە رەســمی ناســرانمان وەک فراکسیۆن پێ رەوا نابینن، چۆنە کە ئەو دەم لە ســەر بە رەســمی ناســرانی خۆتان وەک ئۆپۆزیسیۆنی نــاو حیزبێکی ئۆپۆزیســیۆن پێداگریتان دەکرد؛ ئەویش بەو دەســەلاتە رەهایەوە و تەنانەت دوای دەنگ نەهێنانەوەتان لە کونگرەدا؟

بەڵێ لێرەدا دەبینین کە ئەو ئینشــعابە خاوەنی مەنتقیکی نەخۆشــە و بە دژی خۆی رادەوەستێ و خۆی لە خۆی رادەسێ و دەست لە خۆی دەوەشێنێ؛ هەروەک چۆن پێشتریش دەستی لە حیزبی خۆی وەشاند.

ئەوەنــدەی ئینشــعاب لــە مەنتقیکی نەخۆشــەوە ســەرچاوە دەگرێ، یەکڕیزیش دەرئەنجامی شــێوەکاری دروستی تەشــکیلاتی و دەروون حیزبییــە. لــە رۆژانی بــەر لە ئینشــعابەوە هەتا ئەمڕۆ نەســەلماندن و

نەحاوانەوە و پابەند نەبوون بە نوسـوولى كارى تەشـكيلاتى، مەنتقى لايەنى ئينشعابى بووە و لەبەرانبەردا پاراستنى ئينسجام و يەكانگيريى تەشكيلاتى و پابەند بوون بە پرەنسيپەكان، مەنتيقى كارى حيزب بووە. كەچى پاش دوايين پلينيومى حيزب لە سـالى ١٣٩٢دا، لايەنى ئينشعابى لـە پلينومى خۆياندا ـ ئەگەرچى لە زۆر بارەوە لە بەرانبەر هەلويسـتى پتەو و عەقلانيى حيزبدا پاشەكشەيان كرد ـ هەوڵيان دا وا نيشان بدەن كە سەرئەنجام ئەوە حيزب بوو هاتە سەر بۆچوونى ئەوان و گەيشتن بە ريككەوتن و كارى هاوبەشى سەلماند.

حافـزەى ميژوو لـە حافزەى تاكـى مرۆڤەكان بەهيزتـرە، بەلگەنامە ميژووييەكان كە ئيسـتا لە بەرچاوى هەموو خەلكدان بە جوانى دەرى دەخـەن كە ئەوان بەر لە ئينشـعاب داواى بە رەسـمى ناسـرانى دوو لايەنـى لێكجيا لە ناو قـەوارەى يەک حيزبياندا دەكـرد ـ بە ئيختياراتى ناتاسـايى لايەنى ئۆپۆزيسـيۆن ـ و دواى ئينشعابيش داواى بە رەسمى ناسرانى دوو حيزبى ديموكراتيان دەكرد. لە بەرانبەردا حيزب چ بەر لە ئينشعابى ئەو دەستەيە و چ دواى ئينشعابيان داكۆكيى لەسەر يەكريزى و پيداگرى لە سـەر شـوناس و پيناسـەى واحيدى حيزبـى ديموكرات كردووە.

لـە كاتى هەلچوون و رەگى مل ئەسـتوور كردن و تەپ و تۆزەكانى ئينشـعابدا، راستييەكان و مەنتيق لە نيو تەپ و تۆزدا دەشاردرينەوە و تۆ بۆ ئەوەى كە راسـتييەكانت بۆ دەركەوێ، پيويسـتە دان بە جەرگى خۆتدا بگرى و راوەستى تەپ و تۆزەكە بنيشيتەوە تا دروشمە قەبەكان، قسە هەست بزوينەكان و رووخسارە ميكياژكراوەكان بناسييەوە.

بەداخەوە جارى وايە ئەم تەپ و تۆزنيشـتنەوە ماوەيەكى زۆرى پى دەچى و لەو ماوەيەدا خەسارێكى گەورە لە بزووتنەوە دەكەوێ و زۆر لە ناراسـتييەكان بە راسـت دەقەبلێندرين، بەلام بۆ ئيمەمانان ـ كورد ـ كە نەتەوەيەكى پر لە سـۆز و عاتيفەين، باشـترين كات بۆ داوەريكردن لە سـەر لێكترازانەكانى حيزبە سياسييەكان، مەوداى دواى نيشتنەوەى

تــەپ و تــوزە، بــەلام نەک ئەوەنــدە درەنگ کــە ئالوگۆڕە سیاســی و ناوچەییــەکان بــە تەواوی گۆڕانیان بە ســەردا هاتبێ و راســتییەکانی ســەردەمی جیابوونەوەکان و ئەکتەرەکانی لــە ئارادا نەمابن و بەڵگەی تەواو و شاهیدی پێویست دەست نەکەوێ.

وردبوونەوەیەک لە وەزع و حاڵی جیابووەکانی دوای کۆنگرەی چوار و هەشــت و سێزدە بەڵێن و دروشــمە رازاوەکانیان و چارەنووسیان، زۆر لەو راســتییانە بۆ خەڵک دەر دەخا کە لە سەردەمی رووداوەکاندا بۆ هێندێک کەس لە ژێر تەپ و تۆزدا بوون.

ئێمــە لە لاپەڕەکانی پێشــوودا ســەبارەت بــە جیابوونەوەکانی دوای کۆنگرەی چوار و کۆنگرەی هەشت کورتە باسێکمان خستە بەر چاوی خوێنەرانی ئەم نووســراوەیە و ئاماژەمان بــەو جیابوونەوانە کردووە و لێرەدا ناچینەوە ســەریان، بەلام ســەبارەت بــە جیابوونەوەی دوای کۆنگرەی سێزدە، ئێستا کاتێکی گونجاوە کە بە گشتی هەڵسەنگاندنێکی لە ســەر بکەیــن، چونکە تــەپ و تۆزەکــە نیشــتۆتەوە و ئەکتەرەکانی ئینشــعاب و رەمزی بزووتنەوەکەیش لەگەڵ زۆربەی شایەتحاڵەکان بە خۆشییەوە لە ژیاندا ماون.

ئێمە بۆ ئەو هەڵسەنگاندنە تەنیا بەشێک لە دروشمەکان و بەرنامەکانی رێبەرایەتیــی لایەنــی جیابوو و کردەوەکانیان لــە دوای جیابوونەوە تا کاتی نووسینی ئەم دێڕانە کە نزیک بە هەشت ساڵی بە سەردا تێپەڕیوە، لــە زمانــی نارازییەکانــی ئەو لایەنــەوە دەخەینە بەر بــاس، بۆ ئەوەی رەنگە داوەری و قسەی ئێمە وەکوو لایەنی بەرانبەر لەو پێوەندییەدا بە لایەنگرانــە بزانرێ و جێی خۆی نەگرێ، بۆیە ئێمەیش وەکوو کەســێک کــە لــە لاوە گوێ لــە وتەکانی رێبەرانی ئــەو لایەنــە و نارازییەکانیان دەگرێ، سەیری رووداوەکانی ئەو ماوەیە دەکەین:

کاک ئیقبال ســەفەری، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی هاوڕێیانی پێشوو دوای چەند ســاڵ بەو ئاکامە گەیشــت کە بەڵێنــەکان و بڕیارەکان لەو حیزبــەدا بەڕێــوە ناچن، بۆیــە خواحافیزیی لێ کــردن و ئامادە نەبوو

لەگەڵیان بمینێتەوە، ناوبراو لە دیمانەیەکدا ڕێکەوتی (١١ مارس ٢٠١٤ی زایینی)[١٨١] لە وەڵامی پرسیارێکدا سەبارەت بە دەست لەکارکێشانەوە و بەجێهێشتنی حیزبەکەی دەڵێ:

"ناوی حیزب، حیزبی دیموکراتی کوردستانە. زیادکردنی پاشکۆی ئێران پاش دوو ساڵ لە سەر ویستی دەفتەری سیاسی بووە و ئێستاش لەسەر ماڵپەڕی «کوردستان و کورد» بەشی کوردی، فارسی و ئینگلیسی دانراوە. ئەمە واتای چی دەگەیەنێ، بێجگە لە لادان؟ لە کۆنگرەدا پەسند کراوە کە ئێمە شتێکمان بە ناوی کوردستانی ئێران نییە و نابێ، بەڵام یەکەم کەس کە دەبێ پارێزەری پەسندکراوەکان بێ، بۆ خۆی ژێر پێی دەکا و بە کرێنگیشی نازانێ. بەرنامە باس لە شوناسی نەتەوەیی دەکا، کەچی سیاسەتی بانێک و دوو هەوای ئێمە لە گوتار و کرداردا، خۆی دەخزێنێتەوە ناو سیاسەتی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا و ئینگلیس لە دەنگی ئەمریکا و بی بی سی. بەرنامەی پەسندکراوی دوایین کۆنگرە باس لە کوردستان وڵاتێکە و کورد نەتەوەیەکە دەکا، لە حاڵێکدا کە ئێمە دەمانهەوێ بە مادەی ١٥ و ١٩ی یاسای بنەڕەتیی کۆماری ئیسلامی پێی بگەین!"

ئیقبال سەفەری لە جێگایەکی دیکەدا و لە "ڕوونکردنەوە سەبارەت بە دەست لە کار کێشانەوەم لە حیزبی دیموکراتی کوردستان" ڕێکەوتی ٢٠١٤/٣/٢ی زایینی سەبارەت بە دروشمی قەبە و شاری وێران دەنووسێ:

" لە سەرەتای لێکدابڕان لە نێو حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە ساڵی ٢٠٠٦ من بێلایەن بووم و لەگەڵ چەندین هاوڕێی دێرینیش دوو نووسراوەمان لەو پێوەندییەدا بڵاو کردەوە، بەڵام زۆری پێ نەچوو

ڕێبەریی ئەو کاتەی حدک بە هێنانەئارای هێڵە گشتییەکان و دەنگۆی ڕێبازی نوێی نەتەوەیی و نیشتمانی، سیاسەت و شێوازی کاری نوێی حیزبی، سرنجی ڕاکێشام و وەک هاوڕێیەکی حیزبی بەشداری ڕەوتی حدک بووم. بە هاتنە ئارای کەشی کراوە و باسەکانی بەرەو کۆنگرەی چاردە، بــە تایبەتــی بەرنامە و پێڕەوی نوێ، مــن و هاوڕێیان و خەڵکێکــی زۆر لە نێو حیزبی دێموکــرات و لە دەرەوەی حیزبیــش، هیوای زۆرمان بە گۆڕان لە هزر و شــێوازی حیزبیدا تێدا دروســت بــوو. تەرکیبی کۆنگرەی چاردە و پەســندکراوەکانی هێندەیتــر هیوای ئێمــەی بە ڕیفۆرم و بە تایبەتی بەهێزکردنی بیری نەتەوەیی لە ســەر بنەمای فیکــری «ژ. ک» و ڕێزگرتــن لــە ڕای تاکــی حیزبــی و تەشــکیلاتییەکان و دیســانترالیزە کردنی نێوخۆی حدک زیاد کرد، بەڵام سەد مخابن پاش کۆنگرەی چاردە، ساڵ لــە دوای ســاڵ، ڕێبەریی نوێی حدک هەنــگاو بە هەنگاو پەســندکراوەکانی کۆنگــرەی پێشــێل کــرد و هیــواکان بەرەبەرە ڕوویان لە کزی کرد... بڕیارمان دا کە سیستمی کاری بەڕێوەبەری دیســانترالیزە بکرێ و بەهاکانی تاکی ئەندام و تەشــکیلاتەکان پەرەی پێ بــدرێ. ئەگەرچی بە ڕواڵەت هێندێک ژێنســتی کراوەیــی گیرا، بەڵام تەکرەویی بــە تایبەتی د.س (دەفتەری سیاســی) هەتا دەهات ڕووی لە پەرەئەســتاندن کرد. دیســان جیابیــران ڕووبەڕووی گیروگرفــت بوونــەوە و وەدەر نران. ئەم هەڵســوکەوتە یەکێک لەو بوارانە بوو کە من و چەندین کەســی دیکەش لــە ڕێبەری بــەردەوام بــە دژی بووین و هەڵوێســتمان دەگرت و ئازارمان پێوە دەخوارد".

"ڕێبــازی نــوێ و هزری نەتەوەیی لــە لایەن دەفتەری

سیاسـی بەتایبەت سـکرتێری حیزبەوە نە تەنیا بایەخی پێ نەدرا، بەڵکوو هەر لەسەرەتاوە هەتا ئێستاشی لەگەڵ بێ، خرانە پەراوێزەوە. یەکێک لە مەبەسـتەکانی لابردنی وشـەی ئێران لە پاشـکۆی ناوی حیـزب و بەکاربردنی وشـەی رۆژهەڵاتـی کوردسـتان لەباتـی کوردسـتانی ئێـران، بەهێزکردنـی نەتەوەیی بوونـی زیاتری حیزب و گونجاندنی حیزب لەگەڵ ناوەرۆکی ئەو بیرە نوێیە بوو کە لە بەرنامەی نوێدا هاتبوو[١٩]. کەچی بەداخەوە دەسەڵاتی کۆکراوەی سانترالیسـتیی نادێموکراتیک، ئەوەشی کردە قوربانی بەناو واقیعبینیی سیاسی!؟ داسەپاوی ناکارامە. سیاسـەتی نـاڕوون و هەڵویسـتی بانێـک و دوو هـەوای ئەکتەرەکانـی ئـەم جـۆرە سیاسـەتکردنە لـە ڕووبەڕووبوونـەوە لەگەڵ میدیا و هێزی سەراسـەریی ئێرانی و بێگانەدا، نموونەیەکی بەرچاوە".

رەنگـە مەبەسـتی کاک ئیقبال ئـەوە بێ کە ئەوان لە نێـو رێکخراوە کوردییەکاندا لابردنی وشـەی «ئێران»یان لە سـەر ناوی حیزبەکەیان وەک شانازی و نەتەوەیی بوونی زیاتری خۆیان لە «حیزبی دێموکراتی کوردسـتانی ئێران» دادەنا، بەڵام لەگەڵ فارسەکان بە شێوەیەکی دیکە هـۆی ئەو لابردنەیان باس دەکرد، کاک خالیـد عەزیزی لە وتووێژێکدا لە BBC فارسـی کاتێک هۆی لابردنی وشـەی «ئێران» لە سـەر ناوی حیزبەکەیانی لێ دەپرسن، لە وەڵامدا دەڵێ لە بەر ئەوە ئەو وشەیەمان لابردووە تا لەگەڵ بەشەکەی دیکە واتە «حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران» جیاوازیی «ناو»مان هەبێ.

ئەو لایەنە لە سـەرەتاوە بە بەڵێن و نیشـاندانی بەرنامەکاری رازاوە دەستی پێکرد بۆ ئەوەی بەهەشتێکی مەوعوود دەستەبەر بکا کە لەوێدا هەمـوو لایەک بـە بێ نیگەرانی بحەسـێنەوە، بە بێ لـە بەرچاو گرتنی ئەندازەی توانا و بەربەستەکانی سەر رێگای خەبات و بە بێ ئەوەی بیر

لەوە بکاتەوە کە رەنگە بنیاتنانی ئەو بەهەشتە خەیالییە بتوانی کەسانێکی تامەزرۆی ژیان لەو بەهەشتەدا لە دەوری خۆی کۆ بکاتەوە، بەلام دوای ماوەیەک کە بەهەشتەکەی بۆ ساز نەبوو، وەلامی تامەزرۆکانی بەهەشتەکە چۆن دەداتەوە؟ و ئەو گلەیی و گازندانەی هێندێک لە ئەندامانی ڕێبەرایەتییەکەیان لەو ڕاستییانەوە سەرچاوە دەگرێ.

سەبارەت بە خەباتی ژنان لە نێو حیزبدا لە "هێلە گشتییەکانی ڕێبازی ئێمە" دا دەلێن:

"ڕاستییەکی زەق و حاشاهەڵنەگر ئەوەیە کە نەخشی ژنان و بەشداریی ژنان لە بەڕێوەبەریی کاروباری حیزبیدا لە کۆنەوە تا ئێستا یەکجار کەم و ناتەواو بووە. بۆیە پێویستە هەر لە ئێستاوە میکانیزمێک دابنرێ و پیادە بکرێ کە بەشداریی ژنان لە رەدە جۆراوجۆرەکانی ڕێبەریدا مسۆگەر بکا و بەردەوامیش پەرەی پێ بدا".

لێرەدا دوای تێپەڕبوونی نزیک بە ۸ ساڵ بە سەر ئەو دروشمانەدا پرسیار ئەوەیە:

بەڵێ نەخشی ژنان و بەشداری لە بەڕێوەبەریی کاروباری حیزبیدا لە کۆنەوە تا ئێستا (کاتی جیابوونەوەیان لە حیزب) کەم و ناتەواو بووە، کە هۆی جۆراوجۆری هەیە، بەلام:

- ئەو میکانیزمەی کە باسی دەکەن، لە کاتی ڕێبەرایەتیی زۆرینەی خۆیان پێش جیابوونەوە لە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بۆ چی دایان نەنا تا ئەو ئامانجە ئامانجێکی پیرۆزە وە دی بێ؟

ئێستا دوای ۸ ساڵ لە تێپەڕینی ڕاگەیاندنی ئەو بەرنامە جوانە لە رەدە جۆراجۆرەکانی ڕێبەرایەتییەکەیاندا چەند کەس لە ژنان بەشدارن کە زیاتر لە ژمارەی ژنانی بەشدار لە ڕێبەرایەتیی حیزبدا پێش جیابوونەوەی ئەوان بێت؟

ئەوانە و دەیان پرسیاری دیکە لە ئێستادا بەرەوڕووی ڕێبەرایەتیی هاوڕێیانی جیابۆوە دەبێتەوە کە هیچ وەلامێکیان بۆی نیە و لە هێندێک

بـواری گرینگی سیاســیدا تووشــی ئالۆزیــی فیکری و بــێ بەرنامەیی کردوون. سەبارەت بە کۆماری ئیسلامی دەڵێن:

"ڕێژیمــی کۆمــاری ئیســلامیی ئێــران ڕێژیمێکی دژی ئــازادی و دوژمن بە مــاف و ئازادییەکانــی گەلی کورد و هەمــوو خەڵکــی ئێرانــە و خەباتمــان بۆ لە ســەر کار لابردنی و هێنانە سەرکاری ڕێژیمێکی گەلی و دێموکرات و دامەزراندنــی سیســتمێکی فیدراڵــی لە ئێرانــدا درێژە دەدەین" (مێلە گشتییەکان)

هەر لەو پێوەندییەدا حەسەنزادە دەڵێ[٢٠]:

"حدک دروشــمی رووخانی کۆماری ئیســلامیی ئێران دەدا. ئــەوە نیشــانەی ئەوەیــە کــە لە چوارچێــوەی ئەو نیزامەدا، ئەو ئامانجانە دەستەبەر نابن. شێوەی هەڵبژاردن و کاندید کردن لەو نیزامەدا هەر موناقشــەیەکی لە سەر نیە".

لــە کاتــی هەڵبژاردنەکانی ســەرکۆماریی ڕێژیمدا لە ســاڵی ١٣٨٨ و هەڵوێســت و لیدوانەکانــی هاوڕێیانی ئینشــعابی، ماڵپەری هەڵوێســت لــە بابەتێکی چەند لاپەڕەییــدا، باس لە ســەرگەردانی و هەڵبەزدابەزی ئەو حیزبە لە ڕەوتی ئەو هەڵبژاردنەدا دەکا و ســەرەتای بابەتەکە بەم شــێوەیە دەســت پێ دەکا "هەڵبژاردن، تاکتیکێک کە ستراتیژی حیزبی دێموکراتی کوردستانی گۆڕی" لە بەشێک لەو وتارەدا هاتووە کە:

" لــە ڕەوتــی هەڵبژاردنەکانی ســەرکۆماری لە ئێراندا حکوومەت توانی بە ڕەچاوکردنی تاکتیکی ڕەقابەتی کردنی ئەم هەڵبژاردنە (لەناو خودییەکاندا)، سرنجێکی زۆرتر بۆ ئەو هەڵبژاردنە ڕاکێشــێ، بە شــێوەیەک کــە تەنانەت لە نێو کوردانیشــدا کــە هیچکات شــوبهە و تەوەهومێک بە نیســبەت حکوومەت و هەڵبژارنەکانییــەوە نەبووە، یەک دوو لایــەن بکەونە ناو گەمەی ئەو هەڵبژاردنەوە. یەکێک

لەو لایەنانە حیزبی دیموکراتی کوردستان(لێرە بەدواوە حدک) بوو، ئەم حیزبە کاتێک لە ئاست هەڵوێستەکەیدا کەوتە بەر رەخنەی ماڵپەرە سەربەخۆکان، تاکی چالاک و هێندێک ڕێکخراو، دژکردەوەی جۆربەجۆری لە خۆی نیشاندا کە ئەمە نیشانەی ناڕوونی و ناپەکدەستی بوو لە ناو ڕێبەری و ڕیزەکانیدا بە شێوەیەک کە سەرەتا قورس و قایم لە کەرووبی پشتیوانیی کرد و پاشان نەفەری یەکەمی بە گەرمی لەو هەڵوێستە دیفاعی کرد بەلام بە دەرکی ئەوەی کە کۆمەڵگای کوردستان چ هەڵوێستێکی هەیە، لە وتوویژەکانیدا بە کوردی جۆرێک قسەی دەکرد و بە فارسی جۆرێکی دیکە. تا رادەیەک کە لەو هەڵبەزدابەزەدا سەرەنجام روون نەبووەتەوە کە قسەی ئاخری ئەم حیزبە چییە!! جارێک وتیان کە ئێمە باسی بەشداریکردنمان نەکردووە و تەنیا وتوومانە بەیانیەکەی کەرووبی موسبەتە. سەرەرای ئەوە، تا بەرێوەچوونی هەڵبژاردن ئێمە چەند شێوە هەڵسوکەوت لە ئەندامانی سەرەوەی ئەم حیزبە دەبینین کە نیشانەی ئەوەیە کە ئەو رێبازەی کە ئەم حیزبە هەڵیبژاردبوو، نەک هەر لە کۆمەڵگا، بەڵکوو لە نێو ڕیزەکانی خۆشیدا هەروا بە ئاسانی هەزم ناکرێ.

پاش هەڵبژاردن و ئەو کردارەی حکوومەت لەگەڵ دەنگی خەڵک ئەنجامی دا و سەرهەڵدانی ئاخێزی ئیعترازی خەڵک، حدک دیسان بەدەرکردنی راگەیەندراوێک، خۆی دەکاتە خاوەنی هەڵبژاردنەکە و سپاسی بەشداریی خەڵک دەکات!! ئەمەش لە کاتێکدایە کە خۆشی ئیشارە بەوە دەکات کە ئەگەر خەڵک بەشداریش بوو بێتن، دەنگیان بە مووسەوی، نەک کاندیدی حدک (کەرووبی) داوە، جا

ﻊ ســەرکەوتنیک لەم نێوانەدا نەســیبی حدک بووە، ئێمە تێنەگەیشتین".

بەڵام کاک خالید عەزیزی وەک سکرتێری گشتی لە سەر یەک ئەوەی دوویــات دەکاتــەوە کە رووخاندنی کۆماری ئیســلامی نەک هەر کاری ئەوان نیە، بەڵکوو لە راستیدا کاری کورد نیە، گوایە بەو دەلیلەی "کورد ئــەو حکوومەتەی پێک نەهێنــاوە تا بتوانێ بیرووخێنــێ"و حکوومەتی کۆماری ئیســلامی رادەسپێری کە "بگەڕێتەوە بۆ سەردەمی خومەینی" بــۆ ئەوەی وتوویژیان لەگەڵ بکا![٢١] و باس و وتوویژەکانی کاک خالید سەبارەت بە مادەکانی ١٥ و ١٩ ی یاسای بنچینەیی کۆماری ئیسلامی و دابەزینەکانی زیاتر لە رادەی پێویست سەبارەت بە ڕێژیم ئەوندە زەق بوون کە لەو پێوەندییەدا هیچیان بۆ دروشــمەکانی هێڵە گشــتییەکانیان نەهێشتەوە و پێکهێنانی هیوا بە چارەسەرکردنی پرسەکان لەگەڵ ڕێژیم، هێڵــە گشــتییەکانی پێچەوانە کردەوە تا ئەو جێگایــەی کە وەفادارترین ئەندامەکانیشــیان دەنگی نارەزایەتییان بــەرز کردەوە، لە درێژەدا وەک نموونە سرنج بدەنە ئەو دوو بۆچوونە:

- ســەبارەت بــە وتوویژێکی بەرێــز خالید عەزیزی لەگــەڵ رووداو، لــە پێوەنــدی بە وتوویژ لەگــەڵ ڕێژیم، هەیــاس کاردۆ ئەندامی چالاک و ناســراوی لایەنــی ئینشــعابی، بۆچوونی خــۆی لە بابەتێکــدا لە ژێر سەردێری (لە کوێوە بۆ کوێ؟) لە ڕێکەوتی ٢٠٠٩/١٢/١٨ی زایینی بەم شێوەیە دەر دەبڕێ:

" لانیکەم خالیکی سەرەکی کە لەشی خوێناویی کوردی لە پێناودا لەت و کوت کراوە، لە بۆچوونەکانی تێکۆشــەر عەزیزیدا واکەم بایەخ کراوە کە ئینسان تووشی ناهومێدی دەکا. ئەو خاڵە کە لە راستیدا زۆربەش گرینگە و پێناسەی خەباتی چەندین ساڵەی حیزبی دیموکرات دەکا، لە چاوی کاک خالیــدەوە هەتا رادەی پارانەوە بۆ دانیشــتن لەگەڵ کۆماری ئیسلامی بە هەر قیمەتێک هاتووەتە خوار".

لە وەڵامی پرسیارێکی هەواڵنێری ڕووداو:

"ڕووداو: ئەگــەر کۆمــاری ئیســلامی ئامــادە بێــت گفتوگۆکــردن لەســەر جێبەجێکردنــی مــادەی١٥ی دەســتووری ئێران لەگەڵ ئێوە دەست پێ بکات، کە ڕێگە بە خوێندن بە زمانە نافارســییەکان دەدات، ئێوە ئامادەن لەو گلیلەوە بچنە ژوورەوە؟"

عەزیزی ئاوا وەڵام دەداتەوە:

" ئەگەر کۆماری ئیســلامی لە هەر بوارێکی یاسایی بۆ نموونە مادەی ١٥و مادەی ١٩ کە هەندێک پێوەندیی لەگەڵ مەســەلەکانی ئێمە هەیــە وتووێژ بکات، ئێمــە ئامادەین، ئەگەر بڵێی ئێمە ئامادەین وەک کۆماری ئیسلامی لە سەر مادەی ١٥ گفتوگۆ لەگەڵ حیزبی دێموکراتی کوردســتان بکەین، ئێمە ئامادەین قسەی لە سەر بکەین".

هەیاس کاردۆ لەو پێوەندییەدا دەنووسێ:

" من دیپلۆمات نیم هەتا پشــتی پەردەی ئەو بۆچوونە بخوێنمەوە، بەڵام وەک کەســێ کە زیاتر لە ٣٠ ســاڵە بۆ گەیشتنی کورد بە ئاواتەکانی هەوڵم داوە و ئێستاش لێی ماندوو نەبووم، پێم وایە ئەو دەربڕینە تەنیا دەتوانی خوێ بە برینی تێکۆشەرانی نەسرەتووی کورددا بکا و خەفەتی هەولی بە بادا چوویان پێ بخوا. جێی پرســیارە، حیزبێک بە ڕابردووی زیاتر لە ٦٠ ساڵ خەبات و فیداکردنی گیانی هەزاران تێکۆشــەر و بە وەســەرنانی سەدان ئەزموونی گرینــگ کــە هیچیــان بەخۆرایــی وە دەســت نەهاتوون، چۆنە ئــاوا ورەی دابەزیوە کە تەنیا بە چاو هەڵتەکاندنی دەســەڵاتدارانی ئێران خۆی بۆ دانیشــتن ئامادە دەکا بێ ئەوەی بزانێ خۆی چی دەوێ و وە دووی چی کەوتووە. پێم وایە تێکۆشــەر عەزیزی ئــەوەی باش دەزانێ کە وە

دوای ئامانج کەوتن پشــووی درێژی دەوێ و بە تایبەتی ڕێبەرانی سیاســی دەبێ لەو بارەوە ســەبری ئەیووبیان هەبێ. سیاسەت کردن هەر ئەوە نیە بە هێنانی شتی نوێ خۆت بکەیە مەیدانداری مەیدانی سیاسەت کە دیارە ئەوە زۆر گرینگ و لازمە، بەلام سیاســەت ئەوەشــە کە چۆن باوەڕ و پرێستیژ و ئامانجەکانی خەباتی خۆت پێ گرینگ بێ و لە هیچ حالەتێکدا سووکیان نەکەی.

ئێمە دلمان خۆش بوو کە حیزبی دێموکراتی کوردستان ڕەوتێکــی تازەی لە خەبات و کوردایەتی هێناوەتە گۆڕێ کــە دەتوانێ برینەکان ســاڕێژ بکا و هەســتی خۆ بەکەم گرتنمان لێ بتارێنێ. ئێستا وادیارە نەک سەربەخۆیی، نەک فیدرالــی، نەک خودموختاری و نــەک خودگەردانییەکەی پێشــنیار کــراوی دەولەتیش لە ئەولەویەتــدا نین و باس باســی وەگەڕکەوتنی مــادەی ١٥ی قانوونی ئەساســیی کۆماری ئیســلامییە. مــن یەک پرســیار دێنمە گۆڕێ کە ڕەنگە بەڕێــز عەزیزی نەخوازێ وەلامی بداتەوە ئەویش ئەوەیــە، کۆمــاری ئیســلامیی ئێران چ پێویســتی بەوەیە لەســەر دابەزینی مــادەی ١٥ کە خۆی لــە قانوونەکەیدا گونجاندوویەتی لەگەل حیزبێکی کوردی کە ٣٠ ســالە لە بەرانبەریدا ڕاوەســتاوە قسە بکا؟ بۆ مەگەر خۆی کەسی شــارەزای بواری فەرهەنگی و ئاموزشیی کەمن کە بێ داوای یارمەتی لە ئێمە بکا؟ ئەوە ڕاستە کە بزووتنەوەی کورد لە ڕۆژهەلاتی کوردستان لاوازە، بەلام تکایە با وای لێ نەیە ئینسان بە فرمێسک و حەسرەتەوە لە ڕابوردووی خەبات بڕوانێ و هێزی چوونەپێشی لێ ببڕێ. من ئەگەر بزانــم هەموو خەباتی ئێمە بۆ باس لەســەر مادەی ١٥ی قانوونــی ئەساســیی کۆمــاری ئیســلامییە، ڕقــم لەخۆم

هەڵدەستێ کە وە دوای کڵاوی خوار کەوتووم" .

- برایم جەهانگیری یەکێکی دیکە لە هەڵسووڕاوانیان لە بەشێک لە بابەتێکدا لەژێر سەردێڕی "سەرنجێک لە سەر وتوویژەکەی کاک خالید عەزیزی و پرسیارێک لە بڵاوکراوەی ڕووداو" ڕێکەوتی ٢٠٠٩/١٢/٢٣ی زایینی دەنووسێ:

"... کاک خالید لە بەشێکی دیکەی سەبارەت بە وتوویژ دەگەڵ بڵاوکراوەی ڕووداودا و لە وەڵامی پرسیارێک سەبارەت بە ماددەی ١٥و ١٩ی یاسای بنەڕەتی دەڵێ: «ئەگەر کۆماری ئیسلامی لە هەر بوارێکی یاسایی بۆ نموونە مادەی ١٥ و مادەی ١٩ کە هێندێک پەیوەندیی لەگەڵ مەسەلەکانی ئێمە هەیە وتووێژ بکات، ئێمە ئامادەین. ئەگەر بڵێ ئێمە ئامادەین وەک کۆماری ئیسلامی لە سەر مادەی ١٥ گفتگۆ لەگەڵ حیزبی دیموکراتی کوردستان بکەین، ئێمە ئامادەین قسەی لەسەر بکەین». بە ڕاستی من لێرەدا سەرم سووڕ ماوە، چ پێویست دەکات ڕێبەرێکی حیزبێکی سیاسی بەو شێوەیە لاواز و بێدەرەتان خۆ بنوێنێ ئەویش لە حاڵێکدا کە ڕێژیم لەوپەڕی داماوی و بێزاریدایە، ئاخر بۆچی ڕێژیم لەسەر ٢ مادەی یاسای بنەڕەتی دەگەڵ حیزبە سیاسییەکان قسە بکا؟ لەسەر مادەی ١٥ و ١٩ی قانوونی ئەساسی کە ٣٠ ساڵە جێبەجێ نەبووە و قەتیش نابێ با دەگەڵ نوێنەرانی کورد قسە بکات لە مەجلیسی شوورای ئیسلامیدا، با لەگەڵ شوورای شارەکان قسە بکات! کاک خالید دەیتوانی ڕاست ئەو وەڵامە بداتەوە چ پێویستە حیزبێک کە زیاتر لە ٣٠ ساڵە دەگەڵ ئەو ڕێژیمە لە خەباتێکی خوێناویدایە بەو شێوازە هەڵوێست وەرگرێ لە حاڵێکدا کە سوور دەزانێ ڕێژیمی ئیسلامیی ئێران تەنانەت ئامادە نییە ناوی هیچ

حیزبێکــی کوردی وەک هەیە لە هیــچ کوێیەک و لە هیچ ڕاگەیەندراوێکی ڕەســمیدا بینێ! ئایا کاتی ئەوە نەهاتووە کە ئازایەتیی ئەوەمان هەبێ بڵێین سیاســەت و دین لێک جودان و ڕژێمێک کە لە سەر ئەساسی شەریعەت و دین دامەزرابــێ ناتوانــێ ڕژێمێکی دادپــەروەر و دێموکرات بێــت؟ خۆ هەموو لایــەک باش دەزانین ئەساســەن هیچ پێوەندییەک لە نێوان دین و دێموکراسیدا نییە، ئەدی ئەو هەمــوو بــادان و پێــچ و پەنایە بۆ حیزبێکــی دێموکراتی کوردی لە پێناو چیدا؟ دەسەڵاتداریی سەرەڕۆی ڕژێمی ئیسلامیی ئێران لە ماوەی ٣٠ ساڵی ڕابردوودا بە کردەوە ئەوەیان ســەلماند کە جگە لە خوێن و باوەڕە تەســک و یەکجــار دواکەوتووەکانی خۆیــان هیچی دیکەیان قبووڵ نییــە، ڕژێمێک کە ڕوحــم بە ڕەفســنجانی و خاتەمی و کەڕووبی و موسەوی نەکات و تەحەمولی ئەوانی نەبێت بڵێی دەگەڵ حیزبێکــی دێموکراتدا ڕێک کەوێ و دانووی بکوڵــێ؟ لە جیاتــی ئەو شــێوە گفتگۆیە و باســکردن لە ڕژێمی ئیسلامیی ئێران کە لە ماوەی ٣٠ ساڵی ڕابردوودا هەرگیــز بە ڕادەی ئەمــرۆ بێهێز و کرمــۆڵ نەبووە، بە بڕوای من دەبێ باری قورســی وتار و قســەکردنمان بۆ گەورەکردنــەوە و بەهێزکردنی ئەو ڕەوتە ڕیفۆرمخوازە و ئەو حەرەکەتــە دژی دیکتاتۆرییە بێ کە خەریکە پەرە دەســتێنێ و ڕژێم بە هەموو دڕندەیــی و بێڕەحمییەک کــە نواندوویەتی نەیتوانیوە ئــەو بزووتنەوەیە بە چۆکدا بێنێ".

لێرەدا بە پێویستی دەزانم ئاماژە بەو ڕاستییە بکەم کە ئامانجی ئێمە لە هێنانەوەی ئەم بۆچوونانە ئەوە نیە کە بۆ حیزبێک دیاری بکەین کە سەبارەت بە ڕووداوەکان و پرسە سیاسییەکان چۆن هەڵوێست بگری،

یـان هەڵویسـت نەگرێ، ئـەو کارە پێوەندیی بە هـەر حیزبێکەوە هەیە کە بۆ خۆی بڕیار بدا، لە سـەر ڕاسـت و ناڕاستییەکە و ئاکامە ئەرێنی و نەرێنییەکانـی خەڵکـن کە داوەریی خۆیان دەکـەن و مێژوو، بەڵکوو مەبەسـتی ئێمـە ئەوەیە کە ئەو قسـە ناسـراو و پڕنیوەڕۆکە دووپات بکەینـەوە کە: ڕەنگە بە وەعدە و بەڵێنی ناڕاسـت بۆ ماوەیەک خەڵکێک فریو بدەی، بەڵام ناتوانی بۆ هەمیشە فریویان بدەی.

● یەکخسـتنی کۆبوونەوەکانـی کۆمیتـەی ناوەنـدی لـە لایـەن کەمایەتییەوە

پێکهاتـەی ئەندامانـی کۆمیتەی ناوەندیی خـاوەن دەنگ لە کۆنگرەی سـێزدە، ١٣ بـە ٨ دەرچوو، یانی لایەنی زۆرایەتـی ١٣ کەس و لایەنی کەمایەتـی ٨ کەس بوون. لـە پێڕەوی ناوخۆدا کە هـەر لەو کۆنگرەیە پەسند کرا، هاتووە:

"کۆبوونەوەکانـی کۆمیتـەی ناوەنـدی بە بەشـداریی لانیکەم دوو لە سـێی ئەندامانی ئەسلی ڕەسمییەت پەیدا دەکەن و بڕیارات وەختێک قەتعی دەبن کە زیاتر لە دوو لە سـێی ئەندامانی بەشـدار لە کۆبوونەوەدا دەنگیان بۆ بدەن".

بـەم هۆیەوە ئەو مافە تەشـکیلاتییە بە لایەنـی کەمایەتی دەدا کە بە کەڵـک وەرگرتن لەو مافە یەکی کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی بخەن، لـە بـەر ئەوەی کە بە ئامادەبوونی لانیکەم چـوارده کەس لە ئەندامانی کۆمیتـەی ناوەنـدی پلینۆم پێک دەهات، بەڵام زۆرایەتی سـێزدە کەس بوون، بۆیە لەو ماوەیەدا پێکهێنانی پلینۆم و پەسندکردنی بڕیار یەکێک لە گرفتە سـەرەکییەکانی زۆرایەتی بوو[٣٢] هەر وەک پێشتر ئاماژەمان پێکرد، ئەوان بە کەڵکی خراپ وەرگرتن لەو مافە، پێکهێنانی پلینۆمەکانیان پەک دەخسـت و بـۆ پێکهاتنی پلینـۆم داوای ئیمتیازی ناتەشـکلاتییان دەکـرد. زۆر جار هەڵدەکەوت کە پلینۆمێک بـە چەند مانگ نەدەگیرا و وە دوا دەکەوت، بڕیاراتی پێویست بۆ بەڕێوەبردنی کارەکان نەدەدران

و بەوەش حیزب تووشــی خەســاری زۆر دەبوو، خۆ گرفتەکەش ئەوە نەبوو کە لە پلینۆمێکدا بۆ بەرەوپێشبردنی کارەکان بە ناچاری لەگەڵیان بســازێی . بــەلام ئەو رەوتە کۆتایی پێ نەدەهــات و هەموو جارێک کە باســی پێکهێنانــی پلینۆم دەکرا ئەو بەزمە ســاز دەبوو، هیچ بۆشــیان گرینگ نەبوو کە ئەم شــێوە هەلسوکەوتە دەبێتە هۆی دواکەوتنی کارە زەرووریيەکانی حیزب، چوونکە ئەوان حیسابی چەند مانگیان دەکرد کە لایەنی زۆرایەتی دان بە بێتوانایی خۆیدا بنێ لە بەڕێوەبردنی کارەکانی حیزبدا و کارەکان بەو جۆرەی دایاننابوو بەوان بســپێرێ. بۆیە ئەوان بە پێی پلان هەموو کارشــکێنییەکیان دەکرد بۆ ئەوەی ئەو ئامانجەیان هەرچی زووتر وەدی بێ.

ئــەم رەوتــە نادلخوازە درێژەی هەبــوو تا ئەو کاتەی کــە بەرەبەرە ژمارەیــەک لە ئەندامانی دلســۆزی ڕێبەرایەتی کە لەگــەڵ جیابوونەوە نەبوون، بۆیان دەرکەوت کە ئەو رەوتە بەرەو جیابوونەوە موهەندیسی دەکــرێ و لە ئاکامدا لــە دوای کاک باباعەلی مێهرپەروەر، کاک لوقمان مێهفەریش لایەنی ئۆپۆزیســیونیان بەجێهێشت و پەیوەست بوونەوە بە لایەنــی زۆرایەتی، بەم شــێوەیە زۆرایەتی بوون بــە پازدە و کەمایەتی بوون بە شــەش کەس و لەوە بە دواوە ئەو کارتە فشــارە لە دەســت لایەنی کەمایەتی هاتەدەر و زۆرایەتی دەیتوانی کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی پێک بێنێ و بڕیار بدا، ئەوەش لایەنی کەمایەتیی تەواو نیگەران کرد بە تایبەتی حەسەنزادە کە لێی حاڵی بوو نەک هەر ناتوانێ یارگیری بــکا، بەلکــوو لایەنگرانــی لــێ دوور دەکەونەوە و کەســانێکی دیکەش خەریکن بە جێی بێڵن، بەرنامە دوژمن دڵخۆشکەرەکەی کە جیابوونەوە بوو، راگەیاند.

وەک نموونەیەک باســی دەردی ســەری و بەزمی پێکهێنانی پلینۆمێک لەو پلینۆمانە دەخەینە بەر باس بۆ ئەوەی خوێنەرانی ئەو دێڕانە بزانن کە ئەو هاوڕێیانەمان وەزعی نێوخۆی حیزبیان گەیاندە چ ئاستێکی خراپ:

پاش دواکەوتنی ماوەیەکی زۆر لە وادەی پێکهێنانی پلینۆم بڕیارماندا

لــە کۆتاییەکانــی مانگــی ٣ی ســاڵی ١٣٨٤ پلینــۆم پێک بێنیــن. بۆ ئەو مەبەســتە لــە ڕۆژانی ســەرەتای ئــەو مانگــەدا نامەی بانگهێشــتن بۆ هەمــوو ئەندامانی ڕێبەرایەتی ناردرا، بــەڵام لایەنی کەمایەتی ڕایگەیاند بەو مەرجە بەشــداری دەکەن کە لانیکەم یەکێــک لە ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی کە لە لایەن ئەوانەوە دەنگی پێ بدرێ، لە پلینۆم ببێتە ئەندامــی کۆمیتەی ناوەنــدی. ئەو داوایە لە نێو زۆرینــەی ڕێبەرایەتیدا جێگای موناقشە و باسێکی زۆر بوو، بەڵام لایەنی کەمایەتی بۆ ئەوەی بۆ دابینبوونی مەبەســتی خــۆی زەخت بخاتە ســەر زۆرایەتی، ڕۆژی ١٣٨٤/٣/٧ی هـ (٢٠٠٥/٥/٢٨ی ز) حەســەنزادە لەگەڵ هەیئەتێکی لایەنی خۆیان چوون بۆ لای کاک مەسعوود بارزانی بۆ دەربڕینی نارەزایەتی خۆیان لە ســەر لایەنــی زۆرایەتی بۆ ئەوەی ئــەو پلینۆمە پێک نەیە و ڕۆژی دوایی هەر بۆ هەمان مەبەست حەسەنزادە بە هەیئەتێکی دیکەی خۆیەوە چوو بۆ لای مام جەلال.

بــە دوای ئــەو شــکایەتانە ڕۆژی ١٣٨٤/٣/١٢ی هــ لە ســەر داوای کاک مەســعوود هەر دوو لامان میوانداری کراین. لە لایەنی زۆرایەتی نووسەری ئەم دێڕانە و کاک حەسەن شەرەفی و کاک محەممەدنەزیف قادری بەشــدار بوویــن، هەیئەتی لایەنی دیکەش بریتــی بوون لە کاک حەسەن ڕەستگار، کاک باباعەلی و کاک حوسێن مەدەنی. لەو دانیشتنەدا کە بە حزووری کاک مەســعوود بە درێژی هەر لایەنەی قســەی خۆی کرد و کاک مەسعوودیش داوای ئەوە بوو، بەڵکوو ڕێگایەک بدۆزرێتەوە بۆ چارەســەری ئەو کێشــانە و دووبەرەکییەکە لــەوەی هەیە گەورەتر نەبێتەوە.

ڕۆژی ٣/١٨ لایەنی زۆرایەتی قبووڵی کرد کە لە پلینۆمدا دەنگ بدەن بــۆ ئــەوەی ئەو ئەندامەی جێگــری کۆمیتەی ناوەندی ســەر بە لایەنی ئــەوان ببێتە ئەندامی کۆمیتــەی ناوەندی بۆ ئەوەی لە پلینۆم بەشــدار بــن و کارەکان وە دوا نەکــەون. کاک باباعەلــی کــە لــە لایەنی ئەوان بوو ڕایگەیاند لە پلینۆم بەشــداری دەکا. بەڵام کاک مستەفا مەولوودی

ڕایگەیاند کە ئەوان هەر بەوەندە ڕازی نابن، بۆیە لە پلینۆم بەشداری ناکەن. بەلام لیبان حالی بوو کە بە بەشداربوونی کاک باباعەلی ئەگەر ئەوانیش بەشدار نەبن کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی شەرعیەتی خۆی وەردەگری.

ڕۆژی ١٣٨٤/٣/٢٨ی هەـ کۆبوونەوەیەکی گشتیمان ڕێک خست، سەرەڕای ئەوەی کە لایەنی کەمایەتی ئەو کۆبوونەوەشیان تەحریم کرد، خەلکێکی زۆر بەشداری کۆبوونەوەکە بوو. لە کۆبوونەوەکەدا وەزعی حیزب، زیدەخوازییە ناتەشکیلاتییەکانی لایەنی کەمایەتی و ئەو کۆسپانەی دەیخەنە سەر ڕێگای بەرەوپێشچوونی کارەکانی حیزب بۆم ڕوون کردنەوە، بە دوای مندا کاک باباعەلیش قسەی کرد، لە قسەکانی خۆیدا ئەو کردەوانەی لایەنی کەمایەتیی مەحکووم کرد و بە شێوەیەک ئامادەبوانی کۆبوونەوەی تێگەیاند کە بالی حەسەنزادە بەرەو دابڕان لە حیزب هەنگاو دەنێ، بۆیە ئەو بە جێی هێشتوون.

ئەو کۆبوونەوەیە و بە تایبەتی قسەکانی کاک باباعەلی کە تا چەند ڕۆژ پێشتر لەگەل ئەوان بوو، شوێندانەریی زۆری هەبوو و لە ڕاستیدا دەستی لایەنی حەسەنزادەی بۆ خەلکەکە ڕوو کردەوە. دوای ئەو کۆبوونەوەیە، ڕۆژی ٣/٢٩ کاک حەسەنی ڕەستکار هات بۆ لام و ڕایگەیاند کە لایەنی ئەوانیش لە پلینۆم بەشدار دەبن.

● هەولی یەکگرتنەوە دوای جیابوونەوە

بێگومان ڕاگەیاندنی خەبەری جیابوونەوە لە حیزبدا هەموو کوردێکی دلسۆزی نیگەران کرد، بۆیە ئەندامان و لایەنگرانی حیزبی دیموکرات لە ناوخۆ و دەرەوە کەوتنە هەولدان، بەلکوو بتوانن تا مەسەلەکە تازەیە، چارەسەری بکەن. لەو پێوەندییەدا دەستپێشخەرییەک لە لایەن سەرکردایەتیی پارتی و یەکیەتییەوە هاتە ئاراوە و لە هەر دوو لایەن چەند کەسێکیان پێکەوە بانگ کردین بۆ ئەوەی بە ڕاوێژکردن بە مەبەستی دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەک قسە بکەین. لە لایەن پارتی دیموکراتی کوردستانەوە بەڕێز کاک مەسعوود بارزانی، سەرۆکی

هەریم و ســەرۆکی پارتی لەگەڵ چەند کەس لە بەرپرسانی پایەبەرزی ئەو حیزبە و لە لایەن یەکیەتیی نیشــتمانیی کوردســتانەوە بەڕیز کاک کۆســرەت رەســوول، جێگری ســەرۆکی هەریم و جێگــری بەڕیز مام جەلال تاڵەبانی، ســکرتێری یەکیەتی لەگەڵ چەند کەس لە بەرپرســانی ئــەو حیزبە ئامادە بــوون. هەیئەتی حیزبی دیموکــرات بریتی بوون لە نووسەری ئەم دێڕانە و چەند کەسێک لە ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزب و لایەنی جیابووەش حەسەنزادە و چەند برادەرێکی خۆی.

لە دانیشتنێکی گشتیدا هەرکام لە لایەنەکان بۆچوونی خۆیان دەربڕی، دوای ئەوە بە جیا لە پێشدا داوایان لە من کرد کە بە تەنیا لەگەڵ هەیئەتی پارتــی و یەکیەتــی دابنیشــم، دوای ماوەیەکــی کورت باســکردنەوەی پرســەکە، کاک مەســعوود پرســیاری ڕێگاچارەی یەکگرتنەوەی لە من کرد، من وەلامم دانەوە با ئەو لایەنە بەیانیەیەک بدەن و بگەڕێنەوە نێو حیزب. ئێمە بە باوەشــی ئاواڵەوە پێشــوازییان لێ دەکەین و هەرکەس لەوانیش بهێتەوە ســەر بەرپرســایەتی و ئەرکی خۆی، کاک کۆسرەت فەرمــووی با نەڵێین بگەڕێنەوە، بەڵکوو بڵێیــن یەکمان گرتەوە، وەلامم داوە مــن قبوولمــە، هەر دوو بەڕێز بە وەلامەکەی من زۆر خۆشــحاڵ بوون بەوەی کە لایەنێکی پرسەکە کە زۆرایەتییە رازییە بە یەکگرتنەوە. من بە جێم هێشــتن و دوای من حەســەنزادەیان بانگ کرد، من ئاگادار نەبــووم کــە چییان لەگەڵ ناوبــراو باس کردووە، بــەلام وێدەچی هەر ئــەو داوا و پرســیارانەی لە منیــان کردبوو لەگەڵ ئەویشــیان هێنابێتە ئاراوە، بەلام چوونکە ناوبراو مەبەســتی یەکگرتنەوە نەبوو، لە وەلامی پرسیارێکدا دەڵێ ئاوا وەلامم دایەوە :

"یەکــەم ئەوە کە دەگەڵ ئــەوەی دڵنیام قبوول دەکری. بەلام ئێمە ئێستێ کۆمیتەی مەرکەزیمان هەیە. . چوونکی دوای لەتبوون ئێمە کۆمیتەی مەرکەزیمان دروســت کرد . ئــەوە دەبــێ کۆمیتــەی مەرکەزی بڕیاری لە ســەر بدا. دەفتــەری سیاســیمان نەبوو بەلام کۆمیتــەی مەرکەزی

هەبوو. گوتم دڵنیام پەسندی دەکا بەڵام ئەو دەبێ بڕیاری لە سەر بدا چونکی بە تەنیا ئەو سەلاحیەتەم نیە بڕیاری لە سەر بدەم.

دووهەمیش ئەوە بوو کە دیارە دەپێشدا پرسیم ئەو بەیانە لە لایەن کێوە دەردەچێ؟ فەرمووی بۆ ئەوەی ئیشکالی لێ پەیدا نەبێ ئەو بڵێ ئەوە حیزبی دێموکرات نیە ئەوە چ نیە، با هەر بە ناوی تۆو ناوی کاک مستەفا ئیمزا بکرێ. گوتم باشــە بەڵام تێبینییەکــەم ئەوەیە کە ئەگەر مزگێنیمان دا و ســەبەینێ یەکمان نەگرتەوە خەتای کێیە؟ پرسی مەبەستت چییە؟ گوتم دەبێ لەسەر هێندێک شتی ئوسوولی و گشتی ڕێکبکەوین. ئەوەی لە ســەر دەستی جەنابت ئیمزا بکەین، جــا ئەو وەختی بەیانەکە دەر بکەین. دوایە دیســان پێمان خۆشــە نوێنەری جەنابت لەوێ حازر بێ دانیشین لە سەر جوزئیات قســە بکەین. ئەگەر ڕێکنەکەوتین مەعلووم دەبێ کێ لەو ئەسڵانە لای داوە. کاک مەسعوود فەرمووی وەک چی؟ سێ، چوار خاڵم بۆ ڕیز کردن گوتم وەک ئەوانە. گوتم دەبێ لە پێشــدا ئەو شــتانە قەبوول بکەین جا دانیشین بۆ قسەکردن. گوتی زۆر حیسابییە. جا بە ڕاستییش حیسابی بوو. چونکە هەر لە خۆڕا مزگێنیی یەکخستنەوە بە خەڵکی دەدەی ئەگــەر یەکت نەگرتەوە خەتای کێیە وەختێکی هیچ معیارێکت نیە» [٢٢].

بێجگە لە هێندێک شــتی نادروست کە حەمســەنزادە لەو کۆبوونەوەدا باسی کردووە دوو خاڵ جێگای سرنجن:

● یەکــەم: هــە ر بــە پێی وتەکانی خــۆی کە لە ســەرەوە باس کران چەندیــن تێبینــی و مەرج دادەنێ بــۆ کاک مەســعوود بارزانی کە بەو مەرجانــە ئامادە دەبێ بۆ یەکگرتنــەوە، ئەوەش کە ئەو مەرجانە دێنێتە ئــاراوە و لەوێ وەڵامێکی کۆنکرێت و دیار ناداتەوە، بێجگە لە دژایەتی

لەگەڵ یەککگرتنەوە هیچی دیکەی تێدا بەستە نیە.

● دووهەم: دیســـان لێرەدا حەسەنزادە نمایشی دیموکرات بوون دەدا و وەڵام نەدانەوەی خۆی بە پێشـنیارەکەی کاک مەسعوود بە نیشانەی دیموکـرات بوون و راوێژکردن لەگەڵ کۆمیتەی مەرکەزییەکەی دادەنێ و موافقەتـی من بـــە نیشـــانەی نادیموکرات بوون و پـرس نەکردن بە کۆمیتەی ناوەندی و دەڵێ:

"ئەو (مەبەسـتی مسـتەفا هیجرییە) بە ئاشکوری نەبێ هیچ بە پێویسـتی نەدەزانی مەشوەرەت لەگەڵ کۆمیتەی مەرکەزییەکەی بکا کە رەنگە ئەوە باش نەبێ"[٢٤].

سەیر ئەوەیە کە حەسەن زادە لە دژی بڕیاری کۆنگرەیەک کە نزیک بە ســەت و پەنجا کەس وەک نوێنەرانی هەڵبژێردراوی هەزاران کەس لە بەدەنەی ئاشکرای حیزب بوون، ئەو ئاژاوەیە ساز دەکا هەر چوونکە بڕیارەکــە لە راســتای بەرژەوەندیی خۆی و تاقمە خۆشەویســتەکەیدا نەبــووە و تــا خەیانەت کــردن بە حیزب و رابردووی خۆشـــی دەچێتە پێـش، بــەڵام لێرەدا جلی دیموکرات بوون لە بــەر دەکاتەوە و پێی وایە کەس لێی حاڵی نابێ. ئەگەر بە راســتی حەسەنزادە ئەوەندە دیموکراتە چۆنــە کە دەنگی کۆنگرەیەکی قبــووڵ نییە کە بە نوێنەرایەتیی هەزاران کــەس لە بەدەنەی حیزب، رێبەرایەتییــەک هەڵدەبژێرن، بەڵام کۆمیتەی ناوەندییەکەی خۆی کە لە نێو تاقمە جیابۆوەکەی هەڵبژێردراوە، ئەوندە لە لای عەزیزە کە بە بێ مەشوەرەتی ئەوان ئاو ناخواتەوە؟ بێجگە لەوە، ئەگــەر ناوبراو ئەوەندە پابەندە بە مەشــوەرەت کردن لەگەڵ کۆمیتەی ناوندییەکــەی، بۆچــی بەبــێ مەشــوەرەت لەگــەڵ وان موافقەتی خۆی رادەگەیەنێ ئەگەر یەککگرتنەوەکە بە دڵی وی سەری گرت بەیانیەکە بە ناوی ئەو (حەســـەنزادە) بدرێ بۆ ئەوەی هێندەی دیکە خۆی هەڵکێشێ و کارەکە بە ناوی خۆی تەواو بکا؟ حەسەنزادە چۆن زانیی کە کۆمیتە ناوەندییەکەی بەو ئیمزاکردنە رازی دەبێ؟

لایەنێکـی دیکەی ئەو پرســە ئەوەیە کە کاتێک ئێمــە وەک دوو لایەن

بۆ کۆبوونەوەکە بانگهێشت کراین، مەبەست لە کۆبوونەوەکە دیاری کرابوو کە قسەکردن لە سەر یەکگرتنەوەیە نەک شتێکی دیکە، کەوابوو هەر دوو لامان بە ئامادەییەوە بەشداری لەو کۆبوونەوەمان قبووڵ کردبوو، من پێش لە بەشدار بوون پرس و راوێژی خۆم لەگەڵ هاورێیانم کردبوو و موافقەتی ئەوانم بۆ یەکگرتنەوە لە لا بوو، من هەڵگری پەیامی ریبەرایەتیی حیزبەکەم بۆ ئاشتی و یەکگرتنەوە و پێکەوە کارکردن لە چوارچێوەی یاسا و بڕیارەکانی حیزبەکەمدا بووم و دەربڕینی موافقەت لە سەر پێشنیاری هەیئەتی پایەبەرزی پارتی و یەکیەتی سەبارەت بە یەکگرتنەوە، دەربڕینی بۆچوونی حیزبەکەم بوو.

بێگومان لایەنی جیابوەوەش ئاگادار بوو لەو کۆبوونەوەیەدا چ باسێک دێتە ئاراوە، کەوابوو ئەگەر حەسەنزادە باوەڕی بە راوێژکردن لەو پرسە گرنگەدا بووبێ و باوەڕی بە یەکگرتنەوەش بووبێ، پێش ئامادەبوون لە کۆبوونەوەکەدا راوێژی خۆی کردووە و ئاکامەکەشی دەبێ بووبێتە ملنەدان بۆ یەکگرتنەوە. ئەم هەموو خاڵ و مەرجانەش کە ناوبراو باسی دەکا و گوایە لەگەڵ هەیئەت هێناویەتە ئاراوە، نیشانەی نارەزایەتی لە سەر داوای هەیئەت بۆ یەکگرتنەوەیە، بەڵام خۆ نەدەکرا راست و رەوان لە بەرانبەر داوای هەیئەتێکی پایەبەرزی یەکیەتی و پارتی بڵێ جوابتان نادەمەوە و یەکناگرمەوە، بەم شێوەیە حەسەنزادە هەڵگری وەڵامی «نا» بە داوای دڵسۆزانەی هەیئەت بوو، لە لایەن هاورێیانی خۆیەوە. کەوابوو با حەسەنزادە ئەوندەیش خۆی بە زیرەک نەزانێ پێی وابێ بەو قسانە هەموو کەس دەتوانی فریو بدا و باری قورسی ئەو گوناحە گەورەیە لە سەر شانی خۆی سووک بکا. هەر ئەوەش کە دوابەدوای گەڕانەوەمان لە کۆبوونەوەکە، هەواڵی کۆبوونەوەکەیان ئاشکرا کرد کە بڕیار بوو ئاشکرا نەکرێ، ئەوەش نارەزایەتیی پارتی و یەکیەتیی لێ کەوتەوە.

لە درێژەی ئەو باسەدا ناراستیی ئەو قسە و ئیدیعایانە زۆرتر دەردەکەوێ، ئەویش کاتێک باس لە هاتنی هەیئەتی یەکیەتی و پارتی

دوای قسە و باسەکانی کۆبوونەوەکە و چارەسەری کۆتایی مەسەلەکە وەک یەکگرتنەوە دەکا. لەو دانیشتنەدا کە هەیئەتی پارتی و یەکیەتی دوای کۆبوونەوەکەی سەری رەش و باس لە ئامادەکردنی وردەکارییەکانی یەکگرتنەوەکە پێکیانهێنا، دیسان حەسەنزادە دان بە راستییەکاندا نانێت و باسی ئەو قسانە ناکا کە لەو دانیشتنەدا هاتنە ئاراوە و تەنیا باسی ناکامی دانیشتنەکە دەکا و دەڵێ:

"پاش ماوەیەکی وابزانم یەک حەوتوویی، هەیئەتێک لە لایەن پارتی و یەکیەتییەوە هات کە لە کۆبوونەوەکەیدا بە هیچ شتێک نەگەیشتین. دوایە هەیئەتەکە پێشنیاری بە ئێمە کرد کە بۆچوونی خۆمان لە سەر یەکگرتنەوە بنووسین گوتم بۆ ئێمە بینووسین؟ ئێمە دوو لاین، دەبێ هەر دوو لا بینووسین. کاک فازڵ میرانی قسەیەکی کرد کە دیارە قبووڵی کرد. گوتی باشە هەر دوو لا بنووسن. حەوتوویەک دانرا کە هەر دوو لامان بۆچوونی خۆمان بنووسین. قەرار بوو هەر کاممان بۆچوونەکانی خۆمان بۆ هەیئەتەکە بنێرین کە تێکەڵاوێک بوو لە یەکیەتی و پارتی. دوایە ئەوان دەبوایە ئەو شتانە بۆ ئێمە بنێرن ئێمە لە ماوەی چوار رۆژدا شتەکەمان ئامادە کرد و بۆمان ناردن. لە لاوەڕا تێگەیشتین کە ئەوانیش شتێکیان ناردووە. بەلام ئەو هەیئەتە نە پێشنیارەکانی وانی بۆ ئێمە نارد و نە ئیحتمالەن هی ئێمەشی بۆ ئەوان ناردبێ. بۆیە دەڵێم پیاو نابێ لە خۆڕا قسە بکا. ئێ خۆمان دەزانم بۆمان نەهات، بەلام ئەمن چووزانم، بۆ ئەوان چووە یان نا. هەرچەند بە دووریشی دەزانم بۆ ئەوانیشیان ناردبێ" (۲۵).

بەلام راستی ئەو کۆبوونەوەیە چ بوو و حەسەنزادە بۆ چی باسی لێ ناکا؟ کۆبوونەوەکە لە دەفتەری سیاسیی حیزب پێکهات و لە سەر

داوای هەیئەتــی پایەبــەرزی یەکیەتــی و پارتی هەیئەتــی حیزب ئامادە بــوو. داوامــان لە حەســەنزادە کرد کــە هاوڕێ لەگــەڵ هەیئەتی خۆی بێن بــۆ کۆبوونەوەکە، دیــارە ئەوانیش هاتن. لــە کۆبوونەوەکەدا هەر حەســەنزادە دەمراســتیان بــوو، نــەزەر و بۆچوونی خۆیان لە ســەر چۆنیەتیی یەککرتنەوەکە پێشــکەش کرد، لە پێشــدا داوایان لە من کرد بۆچوونــی خۆم دەربڕم، من زۆر بە کورتی باســم کرد کە هەر وەک چــۆن لە کۆبوونەوەکەی ســەری رەش لە خزمەت کاک مەســعوود و کاک کۆسرەت عەرزم کردوون ئێمە ئامادەین پێشوازی لە یەکگرتنەوە بکەین، تەنیا ئەوەندە کە ئەو هاوڕێیانە بەیانیەیەک بدەن کە ئێمە یەکمان گرتۆتەوە و ئێمەش هەر بەو شــێوەیە لە بەیانیەیەکەدا پێشــوازییان لێ دەکەین و هەرکام لەو هاوڕێیانە بگەڕێنەوە ســەر کار و بەرپرسایەتیی خۆیــان، هەموومان پێکەوە کار دەکەین تــا دەگەینە کۆنگرەیەکی دیکە. خــۆ لەوانەیە ئــەو جارە دیســان نوێنەرانی کۆنگرە بــە جۆرێک دەنگ بــدەن کە ئەوان ببنــەوە بە زۆرایەتی لە رێبەریی حیزبدا و ئێمە ســەر بۆ بڕیــاری کۆنگرە دادەنوێنیــن. ئەوجار روویان لە حەســەنزادە کرد و نــەزەری ئەویــان پرســی، ئەویش دووبارە دەســتی کرد بــە دانانی کۆمەڵێــک شــەرت ومەرج، لەوانەی کە لە بیرم مــاوە نەفەری ئەوان لە بەشــی دارایی حیزبــدا، لە راگەیەندندا، لــە پێوەندیدا و... بەشــدار بێ، مــن لە وەڵامی ئــەو مەرجانەدا بۆ هەیئەتم روون کــردەوە کە تا پێش جیابوونەوەیان بەرپرســی مالّیی حیزب کاک مســتەفا مەولوودی بوو، بەرپرسی رادیۆ کاک عومەر باڵەکی بووە، بەرپرسی رێکخستنی حیزب کاک باباعەلــی مێهرپــەروەر بووە (کە هەموویان لــەوان بوون) ـ کاک باباعەلی مێهرپەروەر لە مانگەکانی دواییدا ریزی ئەوانی بە جێ هێشت ـ بەرپرســی پێوەندیــی حیزب لە هەولێر کاک کەمــاڵ کەریمی بووە، با ئەوانە هەموویان وەک ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بگەڕێنەوە سەر کار و بەرپرسایەتیی خۆیان، کاتێک هەیئەتی پارتی و یەکیەتی ئەو قسانەیان بیســت کە بە حزووری هەیئەتی حیزب و هەیئەتی هاوڕێیانی جیابۆوە

پێشکەشم کردن، چوونکە هەمووشی هەر وا بوون کە ناماژەم پێ کرد، هەیئەتـی هاوڕێیانی جیابۆوە بڕێک دامان، بەلام ئەو جار حەســەنزادە جارێکی دیکە دەستی کردەوە بە شەرت و مەرج دانان بە شێوەیەک کە ئەندامانی هەیئەتی یەکیەتی و پارتی بەو قسانە ماندوو بوون بە تایبەت پێداگـری کردن لە سـەر ئەو مەرجانە لە سـەر بنەمـای هیچ مەنتقێک نەبـوون کە بکرێ قسـەی لە سـەر بکـرێ، تا سـەرئەنجام کاک فازل میرانـی کە وەک سـەرۆکی هەیئەتـی پارتی ئامادە بـوو، ڕووی کردە حەسەنزادە و پێی گوت ئێمە هاتووین کار بکەین بۆ ئەوەی ئەو حیزبە بیێتەوە یەک، بەلام ئەوانەی تۆ باسیان دەکەی وەک ئەوەیە دوو حیزبی جیاواز دابنێی لە تەنیشت یەک کار بکەن بە ناوی یەک حیزبەوە ئەوەش کارێکی زۆر ئەسـتەمە، کاک حەسـەن رەسـتگاریش کە دیار بوو لەو باس و قسانە ماندوو ببوو، بە راشکاوی رایگەیاند:

"بابە ئەو هەموو شێر و ڕێوی هێنانەوەی ناوێ، زووتر لێکمان جیاکەنەوە باشترە".

ئەوە بوو ئیدی دوای ئەو قسـانە باسەکە کۆتایی پێهات و هەیئەتی میوان گەڕانەوە، وەک حەسەنزادە دەڵێ :

" لە کۆبوونەوەکەیدا بە هیچ نەگەیشتن"

بەڵـێ ئەوە راسـتە بەلام هۆی ئەو بە هیچ نەگەیشـتنە ئەو شـەرت و مەرجـە نەگونجاوانـە بوون کە زۆرتـر وەک بەهانەیەک بۆ بە "هیچ نەگەیشـتن" دەیخسـتنە بەر ئەزەری هەیئەت، نەک بۆ بە هیچ گەیشتن، لـە پرسـیارێکی دیکە هـەر لەو لاپەڕەیـەدا کاتێک هەیـاس کاردۆ لێی دەپرسێ:

"بۆ نەیان ناردەوە (مەبەسـت هەیئەتیان نەناردەوە بە دوای کارەکەدا) دەلیلی چ بوو؟"

حەسەنزادە وەلام دەداتەوە:

"دەلیلـی نازانم، وەختێکی ئـەوان نەیاننـاردەوە ئێمەش نەمانپرسییەوە، بە دوای ئەوەدا ئەو هەولانەش درێژەیان

پی نەدرا"[٢١].

بـەلام حەسـەنزادە بە پێچەوانەی ئـەوەی دەیڵـێ، دەلیلەکەی باش دەزانـێ کە هەیئەتەکە بۆیە نەهاتەوە کە ئەو شـەرت و مەرجانەی ئەو دایدەنـان جێگای باس کـردن نەبوون و ئەوانیش پەیامی ئەو لایەنەیان وەرگرت کە بە شیوەیەکی سیاسی پێیان حالی دەکەن کە نایانەوێ یەک بگرنەوە، بۆیە ئیدی هاتوچۆی هەیئەت کۆتایی پێهات و حەسەنزادە لە پلانەکەی، یان پیلانەکەیدا سەرکەوتوو بوو.

● ئەنجام

ئەکتەرەکانی ئەو ئینشعابە دەکرێ بە دوو بەش دابەش بکەین:

● ١. ئەکتەری نائاشکرا

ئینشـعاب ئەکتەرێکـی پشـتی پەردەی هەبـوو کە بۆ ئێمە تا ئێسـتا نەناسـراوە؛ بۆیـە سـەرەرای دەنگۆی جۆراوجۆر، بـۆ ئێمە روون نیە چ کـەس یان لایەنێک لە پشـتی پـەردەوە هانـدەر و یارمەتیدەری ئەو ئینشـعابە بووە. ئەوەی تا ئێستا دەتوانین باسی بکەین، پێداگری کردن لە سەر بوونی ئەو ئەکتەرەیە. هۆی ئەو پێداگرییەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەو راستییە کە ئەو ئینشعابە راستە کەمایەتییەکی لە حیزبی دێموکرات لەگەڵ بـوو، بەلام هەر ئـەو کەمایەتییەش لە باری ژمارەی نەفەر و خێزانەوە ژمارەیەکـی بەرچاو بـوون کە هەر لە رۆژانی سـەرەتاوە هەموو ئەو یارمەتی و خزمەتکارییەیان بۆ دابین کرا کە پێشتر لە حیزبی دێموکرات وەریان دەگرت و بگرە لە هێندێک بواردا زیاتریش، دیارە لە سـەرەتادا بـۆ مـاوەی ٢ ـ ٣ مانگ حیزبی دیموکراتی کوردسـتانی ئێران لە باری مرۆییـەوە هێندێک یارمەتیی ماڵی ئەوانی دەکـرد، بەلام ئەو یارمەتییە زۆر لـەوە کەمتـر بـوو کە ئەوان مەسـرەفیان دەکرد. حەسـەنزادە لە وەلامی پرسـیارێکدا سەبارەت بە چۆنیەتیی حەوانەوە و بژێوی خێزیان دوای جیابوونەوە لە لاپەڕەی ٦٢٧ی کتێبەکەیدا سـناریۆیەکی سەیر و سەمەرەی ساز کردووە کە گوایە یارمەتییان لە خەڵک کۆ کردووەتەوە و خەڵکەکەیـان بـەو یارمەتییانە ژیاندووە. حەسـەنزادە بۆ خۆشـی و

هەمــوو هاوڕێکانی کە ســاڵانیک لە نێو حیزبدا بــوون باش دەزانن کە بژێوی و پێداویســتیی ئەو خەڵکە بە یارمەتی وەرگرتن لە خەڵک دابین نابێ، بۆیە بێگومان پاڵپشتێکی مالیی باشیان هەبووە و لەو پێوەندییەدا نیگەرانییان نەبووە هەر بۆیەش وا لە سەر جیابوونەوە پێداگر بوو و تا بیانوویەکت لی دەبڕی دوو بیانووی دیکەی دەهێنایەوە.

بێجگــە لەوە، ئەوان هەر لــە چەند حەوتــووی دوای جیابوونەوەیان دەزگایەکــی پەخشــی رادیۆییــان وەڕێ خســت، ئەوانــە و زۆر شــتی دیکــە دەرخەری ئەو راســتییەن کە ئەوان لە بــاری داراییەوە لە کاتی جیابوونەوە نیگەرانییان نەبووە و پاڵپشــتێکی جێگای متمانەیان هەبوو، دەنا بە بێ ئەوە کەس خۆی لە قەرەی ئینشعابێکی ئاوا نادا.

● ٢. ئەکتەری ئاشکرا

ئەوەی لێرەدا لە هەموو شت گرینگترە، دینامیزمی ئەو جیابوونەوەیەیە، لە نێو ڕێبەرانی ئەو گرووپەدا وەک پێشتر ئاماژەمان پێ کرد گرووپێ (ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ)ی پێشوو کە پەیوەست بەوان بوون، گرووپێکی ئەوتــدە بەهێز نەبــوون کە بۆ خۆیان دەخۆڕا ببینــن جیا ببنەوە، بەڵام کاتێــک بــۆ جیابوونــەوە مەجالیــان بۆ رەخســا، بــوون بــە هاندەر و پاڵپشتێک بۆ گرووپی حەسەنزادە، هەر بۆیەش گومان لەوەدا نامێنێ کە حەســەنزادە دینامیزمی راســتەقینەی ئەو "بزووتنەوەیە"؟ بوو و ئەگەر ئەو نەیویستبایە ئەو جیابوونەوەیە رووی نەدەدا.

ئەوە راســتییەکە کە هەموو ئینشــعابییەکان بە ورد و درشــتیانەوە دەیســەلمێنن و لە هێندێک کۆبوونەوەی خۆیاندا لەم ســاڵانەی دواییدا وەک نارەزایەتــی دەربڕینێــک لەو جیابوونەوەیە و دەوری ســەرەکیی حەسەنزادە، ئەوەیان باس کردووە.

بەڵام حەسەنزادە کە بە ئەگەرێکی زۆر لاواز لەم دواییانەدا بیری لەو گوناحە کردبێتەوە کە دوای ساڵانێکی دوور و درێژ لە کار و تێکۆشان لە حیزبدا کردوویەتی، لانیکەم بۆ پاســاوی ئەو گوناحە و بۆ ئەوەی لە تانە و لۆمەی خەڵک و مێژوو رزگاری بێ و مێژوو لە سەری نەنووسێ،

بەشیكی نزیك بە سەت و بیست لاپەڕەی لە كتێبی «ئەزموونی خەبات» بو ئەو پاسـاوانە تەرخان كردووە. من لە لاپەڕەكانی پێشوودا ئاماژەم بـە چەند ناراسـتی و چەواشـەكاریی ناوبراو كردووە بۆیـە ناچمەوە سەر وەلامی یەك یەكی ئەو چەواشەكارییانە كە ئەوە بۆ خۆی كاتێكی زۆری دەوی. بەلام بۆ ناسـاندنی باشـتری كەسایەتیی حەسەنزادە بۆ ئەو كەسانەی كە لە دوورەوە ناویان بیستووە و لە نزیكەوە نەیاندیوە، ئاماژە بە چەند خاڵێك دەكەم لە كەسایەتیی ئەو زاتە بۆ ئەوەی لانیكەم بزانن كە ئێمە لە ماوەی ژیانی حیزبایەتیمان لەگەڵ بەڕێزیان بە تایبەتی لە ماوەی دە ساڵ سكرتێر بوونیدا چمان كێشاوە:

● چەواشـەكارییەكان بـە مەبەسـتی بەلاڕێدا بردنـی رای خوێنەر و مێژوو

حەسـەنزادە قینی لە ڕێبەرایەتیی زۆرینەی كۆنگرەی سـێزدە ئەوندە بەهێزە كە بە مەبەستی دەربڕینی نارەزایەتی لەوان و بەخشینی رەوایی بە خۆی هیچ بۆی گرینگ نیە كە ئەگەر ڕۆژێك لە ڕۆژان لێكۆڵەرێك بە مەبەسـتی لێكۆڵینەوە لە بەشێك لە مێژووی خەباتی كورد، یان حیزبی دیموكرات ویستی لەو كتێبەی ناوبراو كەڵك وەربگرێ، با بە هەڵە نەچی و نەختاڵێك هەست بە بەرپرسایەتی بكا و هێندە چەواشەكاری نەكا. ئەو قسـەڵۆك و باسە دیوەخانییانە سـەرەرای چەواشەكارییەكانیان فریان بە راسـتییەوە نیە و ئەو بەشـە لە كتێبەكەی پڕن لەو شـێوە ئاخاوتنە كە تەنانەت بایەخی وەلامدانەوەیشـیان نیە. بەلام بۆ روون بوونەوەی راسـتیی، ئەو چەواشـەكارییانە ئاماژە بە چەنـد نموونەیەك دەكەم. لە لاپەڕەی ١٢٨ی كتێبی ئەزموونی خەباتدا دەڵێ:

"تەواوی ئەسـنادی موسـەوەرەی ئێرەیان [مەبەستی كوردسـتانە] پاش لەتبوونی دەنێو باغەلاندا بردە دەرێ. جالیب بوو، ماوەیەكی زۆر هەموو شتەكە بە دەست وان بوو، مەسەلەن سـكرتاریا یەك شتی دەبەر دەستی مەدا نەبوو. بەلام مورەتەب بە نهێنی ئەو شـتی سكرتارییایان

دزیــوە بردوویانــە لە جێی «ئەمن» دایــان ناوە. چونکی بە هەموو تەســەووری خۆیان پێیــان وابوو ئەمن داوام کردوە یەکێتیی نیشــتمانی بێ هوجوومیان بکاتە ســەری و بیانگرێ...» .

● یەکەم: راستییەکەی ئەوەیە حیزب لە زەمانی شەهید د . قاسملووە بڕیارێکــی هەبووە کە هەموو ئەســنادی کۆنگــرەکان وەک فیلم بەرێتە دەرێ. لە بەر ئەوەی بنکەکانی دەفتەری سیاســی و ســکرتاریای ئێمە وەک هەمــوو بەشــەکانی دیکەی حیزب کە لە باشــووری کوردســتان هەڵکەوتوون، هەمیشــە لە ژێر هەرەشــەی کۆماری ئیسلامی و... بوون و زۆر جاریش هەر لەو شــوێنانە کەوتوونەتە بەر هێرشــی تۆپباران و بۆمبارانی فڕۆکە و تەنانەت هێرشــی ســەربازیی کۆماری ئیســلامی لە کۆیە و حەســەنزادەش بــۆ خۆی ئاماژەی بەم هەرەشــانە کردووە و ئێســتاش ئێمە لەو هەرەشــانە بە دوور نین. خۆ حەسەنزادە هەر بە پێی ئەو بڕیارە کە بڕیارێکی بەجێ بووە، بۆ خۆشی دوای کۆنگرەکانی ١٠. ١١. ١٢ کە ســکرتێر بووە هەر ئەو کارەی کردووە، کەوابوو چۆنە ئەگــەر دوای کۆنگرەی ســێزدەش هەر بە شــێوەی پێشــوو ئەو کارە کرابــێ، لە ترســی هێرشــی یەکیەتیی نیشــتمانییە؟ ئایا بۆ خۆشــی و سکرتێرە شەهیدەکانیشمان لە ترسی هێرشی یەکیەتی ئەو ئەسنادەیان گواستووەتەوە؟

● دووهــەم: وەک بــۆ خۆی هەر لە رســتەکانی ســەرەوەدا ئاماژەی پــێ کــردووە، خۆ دوای کۆنگرەی ســێزدە لایەنــی زۆرایەتی «هەموو شــتەکانی بەدەست بووە و ســکرتاریا یەک شــتی لەبەر دەستی واندا نەبووە» ئەگەر ئەم قســەیەی ئەو بەڕێزە راســتە، کە راستیشە، ئەدی بۆچی بە نهێنی شــتی ســکرتاریایان دزیوە! و بردوویانەتە جێی ئەمن؟ بــە دزیــی کێ و نهێنی لە کێ؟ ئاخر ئەوە نیە ئــەو لایەنە لە زۆرایەتیدا بووە و ســکرتێر و سکرتاریا لە دەستی ئەواندا بووە، ئەوان دزییان لە خۆیان کردووە و شتەکانیان لە باغەڵیان ناوە؟

هـەر لەو چەواشـەکارییانە و لە لاپـەڕەی ٥٧٨ی کتێبەکەیدا باس لە دروستکردنی میکانیزم بە مەبەستی خاشەبرکردنی جیناحبەندی دەکا و لەو پێوەندییەدا ئاماژە بە گەلالەیەک دەکا کە کاک باباعەلی مێهرپەروەر پێشکەشی کردووە و دەڵێ:

"... هـەر ئەوەش بوو کە بۆ کۆنگرەی سـێزدەش کاک باباعەلی تەرحێکی هێنا کە هەڵبژاردنی کۆمیتەی مەرکەزی بە جۆرێک بێ کە ئەو جەناحبازی و یارگیرییە تەئسیری لە سـەر نەبێ. ئەوان [مەبەسـتی لایەنی کەمایەتیی پێش کۆنگـرەی سـێزدەیە] جەناحبازییان کـرد بۆ ئەوەی لە کۆنگرەدا ئەو تەرحە خونسا کەنەوە ...".

بەلام حەسـەنزادە کە مەبەسـتی چەواشـەکارییە ناچێتە سەر هۆی راسـتەقینەی پووچەڵبوونـەوەی ئەو گەلالەیە. راسـتییەکەی ئەوە بوو کە:

- ئـەو گەلالەیە لە پلینۆمێکی کۆمیتەی ناوەندیدا پەسـند کرا چوونکە ئـەوان زۆرایەتیی رێبەریی حیزب بوون و ئەو گەلالەیەش بەو شـێوە دارێژرابـوو کە مانـەوەی ئەوان لـە زۆرایەتی لە کۆنگرەی سـێزدەدا دەستەبەر بکا و پێشگیری بکا لە دەنگدان بە کەسانێکی دیکە بە تایبەت ئەو کادر و پێشـمەرگانەی کە کەم تەمەنتر لەوان بوون کە ئەوکات لە ریـزی رێبەرایەتیدا بوون. بۆیە کاتێک ئەو گەلالەیە لە بەدەنەی حیزبدا خرایـە بەربـاس نارەزایەتییەکی وەهـا بە قەوەتی لـێ کەوتەوە کە لە پلینۆمی دواییدا وازیان لێ هێنا، بە شێوەیەک کە لە کۆنگرەدا هەر باسی لێوە نەکرا تا لایەنی کەمایەتی رەدی بکاتەوە یان پەسندی بکا.
- بەخۆداهەڵگوتن و خۆبەزلزانین

بۆ ئەوەی کەسێک ئاستی خۆبەزلزانی و بە خۆداهەڵگوتنی حەسەنزادە بزانێ تەنیا خوێندنەوەی کتێبی «ئەزموونی خەبات» بەسـە، بە تایبەت لەو بەشەیدا کە دێتە سەر باسی جیابوونەوەی دوای کۆنگرەی سێزدە. رەنگـە کـەم لاپـەڕەی ئەو کتێبـە بخوێنیـەوە چەندین جـار چاوت بە

رەسـتەی لەو چەشـنە نەکەوی " ئەمن وام گوت" یان"ئەمن وام کرد".
چەند نموونەیەک:

. "جارێکـی رۆژنامەی کوردسـتان ... شـازدە مەقالـەی تێدا بوون، سێزدەیان ئی من بوون" (٣٧).

بـەلام نالـێ کام ژمارەی کوردسـتان بـووە. ئەو جار ئـەو کاتی کە رۆژنامەی کوردسـتان بە ئیمکاناتێکی زۆر کەم و ناتەواو چاپ دەکرا، لاپەڕەکانی زۆر کەم بوون تەنانەت ئێسـتاش رۆژنامەی کوردستان کە بـە قەتعێکی گەورە و بە ئیمکاناتی ئەوڕۆیی چاپ دەکرێ قەت ناتوانێ ١٦ مەقالەی تێدا بێ کە سێزدەیان هی کەسێک بێ.

. لەو بەخۆداهەڵگوتنەدا دەگاتە ئاسـتێک کە قسـە بە زمانی رێبەرانی شەهیدیشەوە دروست دەکا، وەک ئەوەی دەڵێ:

" د. قاسملوو لەگەڵ خەڵکی گوتوویەتی فلانکەس تیپیک ئەندامـی حیزبـی دێموکراتە. یانی ئەگـەر بتەوێ یەکێک بکەیە سمبول بۆ حیزبی دێموکرات ئەوە" (٣٨).

بەلام بێجگە لە خۆی هیچ کەس بانگەشـەی ئەوە ناکا کە د. قاسملوو بەم شـێوەیە ئەوی ناسـاندووە، ئەو خەڵکانەی کە د. قاسـملوو لەلای ئەوان ئەو قسەیەی کردووە کێن؟ ئەوە لە حاڵێکدایە کە شاهید هەن کە لە مەجلیسـێکی مێوانیدا کە بە بۆنەی تەشریف هێنانی مام جەلال ساز ببوو، چەند کەس لە ئەندامانی رێبەرایەتی هەر دوو لا لە سـەر سـفرە ئامـادە بـوون. مام جەلال لە بەینی قسـە خۆشـەکانیدا رووی کردە د. قاسملوو لێی پرسی دوکتور ئەو مامۆستایەت پێ چۆن کەسایەتییەکە؟ کاک دکتور قاسـملوو بـە پێکەنینـەوە فەرمووی"مەلایـە"، مام جەلال فەرمووی باشـە منیش دەزانم مەلا بووە بـەلام چۆن پیاوێکە، دوکتور قاسملوو دیسان هەر وەلامەکەی پێشووی دووپات کردەوە و فەرمووی " مەلایە".

. یان لەزمانی کاک د. سەعیدەوە دەڵێ:

" د. سـەعید گوتوویەتـی ئەگـەر خـوا نەخواسـتە د.

قاسملوو بمری هیچ خەم نیە چوونکە فلان کەس دەتوانی تەواوی ئەفکاری دوکتور قاسملوو بنووسێتەوە"[٢٩].

ئەوە لە حالێکدایە کە شەهید دوکتور سەعید زۆر لەگەڵ حەسەنزادە ناتەبا بوو و لە هەڵسوکەوتەکانی زۆر قەڵس بوو. حەسەنزادە بۆ خۆشی ئەو راستییە باش دەزانێ. لە جێیەکی دیکە لە لاپەڕەی ٥١٤ دا، حیکایەتێک ساز دەکا کە گوایە لە کۆنگرەی ٩دا د. سەعید دیفاعی لێ نەکردووە کە ببێتە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، بەڵکوو هێرشی کردۆتە سەری و لە کاتی کاندید بوونی بۆ ئەندامی دەفتەری سیاسی لە دەوری یەکەمدا هەڵنەبژێردراوە، ئەوەش لە بەر ئەوە بووە تۆڵەی لێ کراوەتەوە! (مەبەستی دوکتور سەعیدە کە تۆڵەی لێ کردبێتەوە) و کۆمەڵێکی دیکە شێر و ڕێوی هێنانەوە و بەخۆدا هەڵکوتن. هەر بە پێی ئەو قسانەی خۆی ئەگەر دوکتور سەعید ئەوندە ناوبراوی بە کارامە زانیوە، چۆنە کە دیفاعی لێ نەکردووە هەتا لە دەوری یەکەمدا ببێتە ئەندامی دەفتەری سیاسی، یان تۆڵەی لێ کردووەتەوە؟

- دوای شەهیدبوونی د. قاسملوو، کاک حەسەن شەرەفی وەک ئەندامی دەفتەری سیاسی و حەسەنزادە کە ئەوکات ئەندامی ڕێبەرایەتیی حیزب نەبوو، لە لایەن دەفتەری سیاسییەوە دیاری دەکرێن بچن بۆ پاریس بۆ ئەوەی بە نوێنەرایەتیی حیزب لە ڕێورەسمەکانی بە خاکسپاردنی تەرمی د. قاسملوو و چاوپێکەوتنی خەڵک بەشدار بن. شتێکی زۆر ئاساییە لە هەیئەتێکی وادا ئەندامی دەفتەری سیاسی بەرپرس و نەفەری یەکەمە، کە چی حەسەنزادە دەڵێ:

"هەر چەند کاک حەسەن ئەندامی دەفتەری سیاسی بوو، بەلام بە حوکمی ئەوەی ئەمن تەمەنم زیاتر بوو یان هەرچی بوو، بەکردەوە نەفەری یەکەمی هەیئەتەکە ئەمن بووم"[٣٠].

- خۆبەزلزانیی حەسەنزادە جارجار سنوورێکی نامێنێ، وەک ئەوەی کە بە دوای کۆنگرەی هەشت و جیابوونەوەی "ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕ"،

تاقمی جیابـووە حیزبـی دیموکراتیان بە فراکسـیونی شـەرەفکەندی قاسملوو ناو دەبرد، حەسەنزادە تەنانەت ئەوەشی بۆ تەحەممول ناکری و بۆ ئەوەی لە د. قاسملوو و د.سەعید بەجی نەمێنی بە زۆری زۆرداری خۆی دەخزێنێتە ئەو ناوە داتاشراوە و دەڵێ :

"بـەلام بیسـتمەوە! کـە ئـەو فکرەیان دە بەینـدا بووە [مەبەستی رێبەرایەتیی شۆرشگێرە] کە بیکەنە فراکسیونی حەسـەنزادە . شەرەفکەندی . قاسـملوو ئەمنیشی لەگەڵ بخەن تەنانەت وە پێشم بخەن...".

. لە لاپەرەی ٥٠٨دا دەڵێ:

"کاک حەسـەن شـەرەفی زۆر لە من لە پێشـتر بێ، لە کاری نووسـین و ئەوەدا ئیدی لە من لە پێشتر نەبوو. نە بووە و نە هەیە و نە دەبێ".

ئەوانـە تەنیـا چەنـد نموونەیـەک بـوون لە بەخـودا هەلگوتـن و لە خۆرازیبوون، دەنا باقی ناوەرۆکی کتێبەکە کە سەرجەم ٧٣٤ لاپەرە لە خۆ دەگری پڕە لەو شـێوە ناخاوتنانە و سازکردنی بەڵگە بۆ گەورەیی، تێگەیشـتوویی و ... خۆی. بە بۆچوونی من کەسـایەتییەک کە بەڕاستی خاوەنی ئەو هەموو بەهرە و نبووغە بێ، پێویسـت بەوە ناکا بۆ خۆی باسـیان بکا، بەڵکوو دەبێ خەڵکی دیکە باسـیان بکـەن. تەنانەت ئەگەر وای دابنێین هەمووشی ڕاست بێ. حەسەنزادە هەرچی بیهەوێ بلیمەت بوونی خۆی بە خوێنەری کتێبەکەی بسـەلمێنێ تێیدا سەرکەوتوو نابێ، چوونکە هەر کەسـێکی تێگەیشـتوو ئەو بە خۆداهەلگوتنەی ناوبراو و باقـی ناوەرۆکی کتێبەکەی چاو پێ بکەوێ، زۆر زوو ڕاسـتییەکانی بۆ دەردەکەوێ.

. حەسـەنزادە لـە پەسـندوێژیی خۆیدا لـە هێندێک شـوێنی کتێبەکە تەنانـەت پڕەنسـیپیش تێ دەپەڕێنـێ و پاڵەوانەتیی خۆی لە شـکاندنی هاوڕێـی خۆیدا کـە بۆچوونەکانی لەگـەڵ بۆچوونی ناوبـراو جیاوازە دەبینێ، نموونەیەکی ئەو شـێوە کارەی سـەبارەت بە داخسـتنی رادیۆ

دەنگی کوردستان لەلایەن یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانەوەیە، ناوبراو لەلاپەڕە ٢١٤ی کتێبەکەیدا دەڵێ:

"مام جەلال لە کۆیە بوو، لە دوای منی ناردبوو، گوتی تەنیا بۆ ماوەی پێنج ڕۆژان بۆمان داخەن گوشارمان زۆر لــە ســەرە. گوتم بۆ ماوەی پێنج دەقیقــەش دای ناخەین. چوونکــی فایــدەی نیــە، خۆ ئەگــەر داماننخســت بەوەی تەواو نابی، سبەینێ فشــاری دیکەتان بۆ دێنن. چوونکی پێــش ئەوەی بچــم دەمانزانی بۆ ئەوەمان لە دوا دەنێرن، بڕیارمــان دا جوابەکە ئەوە بێ دەنا هەر لە خۆمەوە ئەو جوابــەم نەدایــەوە. پاش چەند ڕۆژان ئــەو جار لە دوای کاک مستەفای ناردبوو. دووبارە حەدسمان لێدا بۆ ئەوە بێ و دیســان بڕیارمان دا جوابی کاک مســتەفایش هەر ئەوە بێ. کاک مســتەفا ڕۆیشــت و ماوەیەکــی پێوە خرا هاتــەوە. گوتمان چی بوو؟ گوتــی وەڵا کەرەمان کرد بە زەنگ قەولمان پێدان".

ئەو قســانە ئەوەندە ناڕاســت و ســازکراون کە تەنیا کەســێکی وەک خۆی دەتوانی سازیان بکا. بەلام ڕاستیی ئەو پرسە ئەوە بوو کە دوای ئەوەی حەسەنزادە چوو بۆ لای مام جەلال و گەڕایەوە لامان، دیار بوو لەســەر داخستنی ڕادیۆ دەنگی کوردســتان بە تەوافوق نەگەیشتبوون، بەلام حەسەنزادە لەوەی کە داواکەی بەڕێز مام جەلالی قبووڵ نەکردبوو ناڕەحــەت بوو، لەوە دەگەڕا کە تێی هەڵبێنێتەوە، بۆیە دوای چەند ڕۆژ مام جەلال جارێکی دیکە بە دوایدا ناردین و وەک حەسەنزادە دەڵێ لە دەفتەری سیاســیدا باسمان کرد، دوای لێکدانەوەی بابەتەکە بەو ئاکامە گەیشتین مادام تەنیا بۆ پێنج ڕۆژ داوا دەکەن ڕادیۆ دابخەین، با قسەی مــام جەلال نەشــکێنین و موافقەت بکەین و حەســەنزادەش بە تەواوی موافقی داخســتنی ڕادیۆ بوو بۆ ئەو چەند ڕۆژە، ئەوە بوو من و کاک حەســەن شەرەفی وەک هەیئەتی دەفتەری سیاسی چووین بۆ لای مام

جــەلال و موافقەتی دەفتەری سیاســیمان راگەیاند. بەخۆشــییەوە کاک حەســەن شەرەفی ئێستایش شــاهیدێکی زیندووی ئەو ڕووداوەیە بەم چەشــنە کە باس کرا، جا حەســەنزادە چۆن شــاهیدی کاک حەسەن بە پێچەوانە و بە دڵی خۆی هەڵدەگێڕێتەوە و چۆن ئەو ئیجازەیە بە خۆی دەدا، هەر بۆ خۆی دەزانێ.

ـ ئــەو خۆبەزلزانییە گرفتی زۆری بۆ حیزب پێک هێنابوو، یەکێک لەو گرفتانــە ئەوە بوو کە فەزایەکی گونجاوی دروســت کردبوو بۆ ئەوەی کەسانێکی هەلپەرەست لە کادر و پێشمەرگە و تەنانەت هێندێک ئەندامی ڕێبەرایەتیــی حیــزب و بــە تایبەتی هێندێــک لە ئەندامانــی بنەماڵەکەی دەوری بگرن و قســەو قســەڵۆکی بــن دیوار و شــەقام و کۆڵانەکانی بۆ بگێڕنەوە (بەڕاســت یان درۆ) و دڵی بە نیســبەت کەســانێک کرمی بکەن. بۆیە گەیشتبووە ئەو قەناعەتەی کە خەڵکێکی زۆر بەدایم بۆی لە پیلاندان. پاشملە باسی خراپەی دەکەن و دوژمنایەتیی دەکەن. لە کتێبی ئەزموونی خەباتیشدا زۆرن نموونەی ئەو قسانە کە بەشی هەرەزۆریان دروست کراوی ئەو خەیالاتەن.

لێــرەدا بــۆ ڕوونبوونەوەی زیاتری خوێنەرانــی بەڕێزی ئەم دێرانە، ئاماژە بە چەند خاڵ لەو بابەتانە دەکەم کە مشتێکن لە خەروار:

ـ حەسەنزادە دەڵێ:

"شــتێکیان بۆ گێڕامــەوە. گوتیان بە کاک مســتەفایان گوتــووە ئێــوە کــە فلانــە کەســتان کردووەتــە ئەندامی هەیئەتی ئیجرایی کۆمیتەی شارســتان خۆ پێنج کلاســی ســەواد هەیە. گوتیان جوابەکەی ئــەوە بووە کە خۆ من نەمدەزانی پێنج کلاســی سەواد هەیە، پێم وابوو کەمتری هەیە. بەلام ئەگەر بنیســەوادیش بــێ، پێم لە دیپلۆمەکەی تۆ چاکترە".

وادیارە لە کاتی دەربڕینی ئەو قسەیە کە بۆیان گێڕاوەتەوە، لە بیری نەبووە، هەیئەتی ئیجرایی کۆمیتەی شارستان چۆن هەڵدەبژێردرێن.

تـا ئـەو كاتەى لە ريكخسـتنەكانى حيزبدا ناوەنديـك وەك كۆميتەى شارسـتان يـان ناوەند بـووە، ئەندامەكانى بە هەڵبـژاردن و بە دەنگى نهێنى بە پێى ياسـاى دياريكراو لە كۆنفرانسدا هەڵدەبژێردران و دواى ئەوەش هەر بەو شێوەيە ئەندامانى هەيئەتى ئيجرايى كۆميتەكە بە دەنگى نهێنيى ئەندامانى كۆميتەى شارسـتان هەڵبژێردراون و تا ئيسـتاش لە حيزبدا هەر بەو شێوەيە، جا سەيرەكە لێرەدا ئەوەيە كاتێك ئەو قسە بێ بنەمايەيـان بۆ گێراوەتـەوە، بيرى لەوە نەكردۆتەوە كە چۆن بە بوونى ئـەم ياسـا جێكەوتووە كە هەمـوو كادر و پێشـمەرگەيەك لێى ئاگادار بوون، كەسـێك يان لايەنێك دەتوانى نەفەرێك بكا بە ئەندامى هەيئەتى ئيجرايى؟ ئەدى ئەندامانى كۆميتە چۆن ئەوەيان قبوول كردووە؟

ـ كاتێـك بابەتێـك پێوەنديـى بە خـۆى و نزيكەكانيەوە بـێ، هەموو بڕيار و ياساكانى حيزب فەرامۆش دەكا يان دەيخاتە لاوە: گلەيى دەكا كـە ئينتشـاراتى حيزب كتێبێكى ئاسـۆى كورى كە لە سـەر فيدراليزم نووسـيويەتى، چاپ نەكردووە[٣١]. حەسەنزادە باش دەزانى و ئيستاش لـە بيريەتـى كە ئينتشـاراتى حيزب ئـەو كتێبانەى بـە خەرجى حيزب چاپ دەكرد كە پێشـتر دەفتەرى سياسـى پێشـنيارى نووسينى دەكرد و لـە چوارچێـوەى ئەو پێشـنيارەدا كتێبەكە ئامادە دەبـوو و ئەو كاتە چـاپ دەكرا. ئەوە بڕيارێك بوو كە لە كاتى سـكرتێريى خۆيدا پەسـند كرابـوو و ئيسـتاش لە حيزبـى ديموكراتـى كوردسـتانى ئێراندا هەر وايـە و لەوانەيە لە لاى خۆشـى هەر وابێ، هـەر بۆيەش لەو ماوەيەدا هێنديـك لە هاوڕێيانـى حيزبى زەحمەتيان كێشـا و كتێبيان نووسـى، بـەڵام چوونكە لە چوارچێوەى ئەو بڕيارەدا نەبوون، لە لايەن حيزبەوە چاپ و بڵاو نەكرانەوە و نووسـەرانيان چاوەڕوانييەكى واشيان نەبوو، چونكە هەموو لا ئاگادارى بڕيارەكە بوون، بەڵام حەسەنزادە سەرەڕاى زانياريى تەواوى بە سەر ئەو بڕيارەدا بۆچى ئەو چەواشەكارييە دەكا؟ بۆ دوو مەبەست:

● يەكـەم: چوونكـە بابەتەكە پێوەنديـى بە كورەكەيـەوە هەيە، بۆيە

لێرەدا بڕیار بۆی زۆر گرینگ نیە.

● دووهـــەم: ئـــەو زولمە گـــەورەی! کە لـــە کورەکەی کـــراوە دەخاتە بەربـــاس، لەبەر ئەوەی دەزانن کە خەلک (خوێنەرانی کتێبەکەی) بێجگە لە ئەندامانی بەرێوەبەرایەتیی حیزب خۆ ئاگایان لەو بریارە نیە، کەوابوو فرسەتە با لایەنی بەرانبەری خۆی پێ خەتابار بکا.

- هەر لەو قســـە گێرانەوانەدا وادیـــارە بەو قەناعەتەیان گەیاندووە کە کۆمیتەی ئەمنیەت خستوویەتە ژێر چاوەدێری و دەڵێ:

"کۆمیتـــەی ئەمنیـــەت رووبـــەرووی ژووری مـــن بوو. تەقریبەن هەمیشە یەکێک لەوێ راوەستابوو ژوورەکەمی خســـتبووە ژێر چاوەدێری بـــۆ ئەوەی بزانن کێ دێتە کن مـــن. جارێـــک چوومە کـــن کاک مســـتەفای گلەییم کرد و گوتم ئەری بابە ئەوە چیە. یەکێک دانیشتووە دایمە بزانێ کێ دێتە کن من. بۆ وایە؟" (٣١).

بە زانیاریی تەواوەوە دەڵێم کە ئەو قســـەیە بێجگە لە "خیاڵپەردازی" هیچ شتێکی دیکە نیە و ئەو قسانەی کە گوایە لە نێوان من و خۆی لەو پێوەندییەدا باسی کردوون سازکراوی خەیالاتی خۆیەتی، بۆ ئەوەی بە پشت بەستن بەو قسانە رەوابوونی کردەوە جوانەکەی! خۆی (ئینشعاب) بە تەنیا رێگای مومکین بە خەڵک بقەبلێنێ.

- حەســـەنزادە لە کتێبەکەیدا چەند جـــار پێداگری دەکا کە گوایە قەت بەرپرسایەتیی حیزبیی پێ خۆش نەبووە، ئەوە لە حاڵێکدایە کە ١٠ ساڵ ســـکرتێر و ســـالانێکی زۆری دیکەش ئەندامی دەفتەری سیاسی بووە، هەر ئەو دووفاقییە لە قســـە و کردەوەیدا ئاســـتی راســـتیی! ئیدیعاکەی دەردەخا، باشە ئەگەر ئەوەندە بەرپرسایەتیی حیزبیی پێ ناخۆش بووە بۆچی ئەو هەموو ساڵانە بەرپرس بووە؟ ئەوە نیە لە کۆنگرەی هەشتدا خـــۆی کاندید نەکـــرد و نەبوو بە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، کەســـیش ناچاری نەکرد خۆی کاندید بکا؟

لـــە یـــەک دوو برگەی زەمانیشـــدا کە خۆی بـــۆ ئەندامەتیی کۆمیتەی

ناوەنـدی کاندیـد نەکـردووە دەگەڕێتـەوە سـەر هـۆی تایبەتی، نەک پێناخۆشـبوونی بۆ وەرگرتنی بەرپرسـایەتی. لە کۆنگرەی هەشـتدا و چەند مانگێک پێش کۆنگرەی هەشـت لایەنگران و موخالفانی لیسـتەی فیکس کە بۆ بردنەپێشی بۆچوونەکانی خۆیان لە باس و جەدەلی گەرمدا بوون. لە کۆنگرەش ئەو بابەتە یەکێک لە باسـە گەرمەکان بوو و زیاتر لە هەموو بابەتەکان لە هەر دوو لاوە قسـەی لە سـەر کرا، فەزاکە بە جۆرێـک بوو کـە کەس نەیدەتوانی بە ڕاشـکاوی بڵـێ لایەنگرانی کام بۆچوون لە کۆنگرەدا سـەر دەکەون، حەسەنزادە لەو فەزایە دەترسا و بە هۆی ئەوەی لەگەڵ هێندێک لە ئەندامانی ڕێبەرایەتیی حیزب کە دژی لیستەی فیکس بوون نزیکایەتی و تێکەلاویی هەبوو لەوانەیە ئەوەی لێ بیستبێ.

سەبارەت بەو بابەتە لە لاپەڕەی ٤٨٧دا دەڵێ:

"خەتەرەکـە یەکجـار زۆر بـوو، چوونکـی پێشـتر کوتبوویـان، یان بیسـترابوو لە هێندێک کـەس کە ئەوە ئیدی وەک پێشـوو نیە. ئەو سـەفەرەی ئەگەر ئاوا بێ و ئاوا بێ ئینشعاب دەکرێ".

وادیـارە بەو ئاکامە گەیشـتبوو کـە لەوانەیە ئەو بابەتـە ببێتە هۆی ئینشعاب لە حیزبدا، بۆیە نەیدەویست لەو حاڵەتەدا بەرپرسایەتیی هەبێ، ئەگەر پێش کۆنگرەش لێرەولەوێ باسی ئەوەی دەکرد کە لە کۆنگرەدا خۆی کاندید ناکا بۆ ئەندامەتیی کۆمیتەی ناوەندی، دەگەڕێتەوە بۆ ئەو تـرس و نیگەرانییەی لە ئاکامی کاری کۆنگرە، نەک ئەوەی ئیدیعا دەکا کە پێـی خۆش نەبووە ببێتە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، دیارە ئاسـتی لە خۆرازیبوونەکەشی ئەو هەستەی تێدا خولقاندووە کە ئەو زۆر لەوە زیاترە کە تەنیا ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بێ، بەڵکوو پێی خۆش بووە ببێتـە ئەندامی دەفتەری سیاسـی (وەک بۆ خۆی دەڵێ)[٣٣]، بەلام ئاخر بـۆ ئـەوەی ببێتە ئەندامی دەفتەری سیاسـیش بە پێـی پێڕەوی نێوخۆ پێویسـتە ببێتە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی. ئەو ئیدیعایە لەو بارەشەوە

ســەیرە کە ئەگەر کەســێک لە شیرکەتێک، لە حیزبێک، لە دەولەتێک و... دا دەبێــەوێ، یان پێی خۆشــە بە پێی لێهاتوویی خــۆی ببێتە بەرپرس - تەنانەت بەرپرســی یەکەم - بۆچی شــتێکی عەیبە؟. عەیب ئەوەیە درۆی لەگــەل خەلک بکەی و هەولدانی خۆت بۆ بەرپرســایەتی پێ عەیب بێ، بــەلام بەکردەوە دەیان ســال بەرپرس بوونی خۆت بەخواســتی خۆت و بە بێ ئەوەی فشــارێکت لەســەر بێ، بە جێی شانازی کردن بزانی و تەنانەت پێکهێنانی ئینشعاب لە حیزبدا بە مەبەستی پاراستنی دەسەلاتی خــۆت و تاقمەکــەی بە " بزووتنــەوە" بزانی و خــۆت بە"رەمزی" ئەو بزووتنەوەیە دابنێی.

هەمــوو لایەکمــان ئاگاداریــن لە فەرهەنگــی خەباتی سیاســیدا بە چ جوولانەوەیەکی بەرینی سیاســی و کۆمەلایەتی دەلێن "بزووتنەوە". بۆ نموونــە زۆربەی حیزبەکانی رۆژهەلاتی کوردســتان - نەک یەکێکیان - هەلبەت بە رێژەی جیاوازەوە، بۆ ماوەی چەندین دەیە لەســەر بناغەی "بزووتنەوە"ی کوردایەتی ئەوە خەریکی خەباتی سیاسین. پرسیارێکی جێــگای تێرامان و لــێوردبوونەوە کە حەســەنزادە رۆژێک لە رۆژان دەبــێ لە خۆی بپرســێ ئەوەیە کــە چ شــێوە بیرکردنەوەیەک وای لێ کــردووە دوای تەمەنێــک کاری سیاســی، نــاوی بزووتنــەوە لەســەر دەمراســتی کردنی جەماعەتێک بۆ سازکردنی ئینشعاب لەناو حیزبێکی خۆشەویســت و جێــگای هومێدی خەلکی کوردســتان دابنێــی؟ ئەوە چ شــێوە تێفکرینێکە شــانازی نەک بە کوردایەتی، نەک بــە حیزبایەتی و تەنانەت نەک بە جێناحبازی لەناو حیزبێکدا، بەلکوو شانازی بە ئینشعاب پێکردنی دەســتەیەک یا وەک بۆ خــۆی دەلێ لەتکردنی حیزبێک دەکا؟ بــا هەر بۆ خــۆی لە لای ویژدانی خۆی وەلامی ئەم پرســیارە بداتەوە کە دوای تەمەنێک کاری سیاســی، ئایا ئەمە کارنامەیەکی شــیاوە و بۆ شانازیپێکردن دەبێ؟ وەلامی ئەم پرسیارە حەوالەی خۆی و حەوالەی خوێنەری ئەم کتێبە دەکەین. ئێمە بە دل ئاواتمان دەخواست کارنامەی سیاســی حەســەنزادە بەو دەردە نەچووبا، بەلام با ئــەو رووداوە بۆ

هەمـوو چالاکان و خەباتگێرانی کورد ببێتە دەرسـێک کە لە داهاتوودا ئینشـعابی لەو چەشنە بە هێلی سـوور بزانن و وا بە بەلاش کارنامەی سیاسیی خۆیانی پێ زایە نەکەن.

ئەو قسـانەی حەسـەنزادە و پێ ناخۆش بوونی بەرپرسـایەتییەکەی ڕووداویکـی وە بیـر هێنامـەوە کە یارمەتـی دەدا بـە ڕوونکردنەوەی زیاتـری ئەو ئیدیعایە؛ بۆیە باسـی دەکەم: ئەگەر هەڵەم نەکردبێ دوای کۆنگرەی یازدە بوو، ئەو کاتی کە من جێگری سکرتێر بووم و لە ڕەوتی زیزبوون و تۆرانەکانی حەسـەنزادە کە سـکرتێریی بە جێ دەهێشت و جـار نە جارێک ئەو مەسـەلە بۆ ماوەی حەوتوویـەک دە ڕۆژ دەهاتە پێـش، دوایە کارەکانی دەسـت پێ دەکردووە، بۆ دەفتەری سیاسـی و کۆمیتەی ناوەندی تەواو ببوو بە شتێکی ئاسایی و کەس پێیەوە ماندوو نەبوو.

جارێکیان کە ئاخر جاری زیزبوونەکەی بوو، بە دەربڕینی نارەزایەتی لە هێرشـێک کە کاک حەسـەن ڕەسـتگار لە کۆبوونەوەیەکی دەفتەری سیاسی کردییە سەری، تووڕە بوو و کلیلەکانی ژووری کارەکەی فڕێ دا و برێـک قسـەی سـووکی بـە خۆی گـوت ئەگەر بێـت و چی دیکە سـکرتێریی حیزب بکا. وەک ئامازەم پێکرد، ئەو کارەی ئەوجارەش لە دەفتەری سیاسی هەروا ئاسایی وەرگیرا، بەلام دەرکەوت ئەو جارەیان دەیەویسـت نیشان بدا کە لە سـەر بڕیارەکەی جیددییە. چەند ڕۆژێکی پێ چوو، چەند کەسـێک لە هاوڕێیانی دەفتەری سیاسیمان ڕاسپارد کە قسەی لەگەل بکەن بێتەوە سەرکارەکەی با لە نێو خەلک دەنگ نەداتەوە، بـەلام پێداگـر بوو کە ئیسـتیعفای داوە و ناگەڕێتەوە سـەر کارەکەی. مـاوەی نزیـک بە دوو حەوتوو وەزعەکە هەر بەم شـێوەیە بوو و کار و کۆبوونەوەکانی دەفتەری سیاسـی بە هەلاوەسراوی مابوونەوە. ئەو مەسەلەیە لە بەرەبەری پلینۆمدا بوو. ڕۆژێکیان کاک حەسەن ڕەستگار و کاک حوسـێن مەدەنی کە هەر دووکیان ئەندامی دەفتەری سیاسـی بـوون، هاتنە ژووری کارەکەی مـن و گوتیان بابەتێک هەیە دەمانەوێ

لەگەڵت باس بکەین، منیش عەرزم کردن لە خزمەتتاندام. کاک حەسەن باســی زیزبوونی حەســەنزادەی کــرد و ئاماژەی بە بێ ئــاکام بوونی هەموو ئــەو هەوڵانەی کرد کە لەو پێوەندییــەدا درابوو بۆ گەڕانەوەی حەســەنزادە بۆ سەرکار و بەرپرسایەتییەکەی، لە ئاکامدا باسی ئەوەی کرد کە وادیارە سکرتێر لە سەر داواکەی سوورە و ئێمەش پلێنۆممان لە بەر دەستدایە، لە پلێنۆمدا ئێمە هەمووومان، ئێوە وەک سکرتێر دەناسین و دەنگت پێ دەدەین با لەو ناز و زیزبوونانەی حەسەنزادەش رزگارمان بێ و بە هەمووشــمان هاوکاریت دەکەین. دوای ئەوە کاک حوســێنیش هــەر لەو پێوەندییەدا قســەی کرد و بە شــێوەی خۆی قســەکانی کاک حەسەنی دووپات کردەوە، منیش لە هەموو ئەو باسانەدا بێدەنگ بووم و گوێم لێ گرتبوون، دوای کۆتایی قسەکانیان روویان لە من کرد و لە بۆچوون و بەڵێنی منیان پرسی، منیش پێکەنیم. کاک حوسێن گوتی بە چی پێدەکەنی؟ گوتم هاوڕێیان من سپاسی لوتفی ئێوە دەکەم، بەڵام با بزانن حەسەنزادە دەست لە سکرتێری هەڵناگرێ و لە پلێنۆمدا پەشیمان دەبێتــەوە بۆیــە تکاتان لێ دەکەم ئێوە ئەو باســە لەگەڵ کەســی دیکە مەهێننە گۆڕێ، دیارە هەر دووکیان لەو باوەڕەدا بوون کە حەسەنزادە تــازە ئەو بەرپرســایەتییە قبــووڵ ناکاتەوە، چونکە ئێمــە چەند جار بۆ خۆمان داوامان لێ کردووە و راسپاردەمان ناردووەتە لای، ئەو هەر لە ســەر قسەی خۆی ســوور بووە، گوتم جا راوەستن تا پێکهاتنی پلێنۆم ئەو دەم دەردەکەوێ کە بۆچوونی کاممان دروســتترە، هەر چەند ئێوە هــەر دووکتــان زیاتر لە من لەگــەڵ حەســەنزادە حیزبایەتیتان کردوە، بەڵام من باشتری دەناسم.

قسەکان کۆتایی پێهات و ئەوانیش ئیدی باسیان نەکردەوە، کە پلێنۆم دەســتی پێکرد، یەکەم باس ئیســتیعفای حەسەنزادە بوو لە سکرتێری و ســووربوونی لە سەر داخوازەکەی، کاک عومەر باڵەکی یەکەم کەس بوو قسەی کرد و بڕێک کرووزایەوە کە فلان کەس بۆ کارەکەت ناکەی ئەدی ئێمە چی بکەین و حیزب چی لێ بە ســەر دێ ئەگەر تۆ ســکرتێر

نەبی و ... ، حەسەنزادە نەیهێشت کرووزانەوەکەی کاک عومەر کۆتایی پێ بێ، گوتی جا باشە مادام کۆمیتەی ناوەندی پێی باشە، منیش بۆ مەسەلەحەتی حیزب ئیستیعفاکەم وەردەگرمەوە و درێژە بە کارەکەم دەدەم.

کاک حوسێن مەدەنی لە تەنیشت من دانیشتبوو، ئانیشکی تی کوتام و بە گوێچکەمدا چرپاندی: "کوڕە ئەتۆ چۆن ئەو کابرایەت وا باش ناسیوە؟". وادیار بوو بۆ حەسەنزادەیان گێڕابۆوە کە ئەو دوو هاوڕێیە بۆ مەبەستێکی ئاوا هاتوونەتە لای من، وای لێک دابۆوە کە من قبووڵم کردووە و لەو پلینۆمەدا من جێگای ناوبراو دەگرمەوە. بۆیە، هەر کە قسەکانی یەکەم کەسی بیست لە بڕیارەکەی پەشیمان بۆوە، بەلام ئەم هاتنەی کاک حەسەن و کاک حوسێن بۆ لای من ئەو قازانجەی تێدا بوو کە ئیدی حەسەنزادە زیز نەبۆوە، چونکە لەوە ترسابوو ئەگەر زیز بێ، وا تەگبیر کراوە جێگاکەی بگرنەوە. دوایە کاک حەسەن ڕەستگار بۆی باس کردم کە لە دانیشتنێکی خۆیاندا حەسەنزادە لەو بارەوە گلەیی لێ کردووە.

حەسەنزادە بە پێچەوانەی ئیدیعاکانی و بە پێچەوانەی هەڵسوکەوتە ڕواڵەتییەکەی کە دەیویست وا بە خەڵک نیشان بدا کە بە دوای دەسەلاتەوە نیە، یەکجار زۆر ئۆگری دەسەلات بوو، چونکە بە پێی خۆبەزلزانییەکەی بە مافی خۆی دەزانی کە دەسەلاتبەدەست بێ، لەو پێوەندییەدا قسە و تەوجیهێکی زۆر بەناوبانگی هەبوو کە کادر و پێشمەرگەکان بە گاڵتە دەیانگوتەوە، ئەویش ئەوە بوو دەیگوت :

" من بە دوای کورسیدا ناگەڕێم، کورسی بە دوای مندا دەگەڕێ".

تەنانەت دوای ئینشعاب کە بە ڕواڵەت لە حیزبە تازەکەیدا سکرتێری گشتی نەبوو، بەلام بۆچوون و قسەکانی لە لایەن نوێنەرانی فیکری ناوبراو لە ئۆرگانەکانی بڕیار بەدەستی حیزبەکەیدا یەکلاکەرەوە بوون و لانیکەم بۆ ماوەی چەند ساڵ ئەو دەسەلاتە لە پشتی پەردەوە ئیعمال دەکرا ـ لە ئێستایشدا ئەوە نزیک بە ساڵێکە دووبارە وەک ڕاوێژکار

هاتووەتەوە نێو ڕێبەرایەتیی حیزبەکەی.
تەنانەت بیری لەوە کردبووە کە دوای کۆنگرەی سێزدە کە بە پێی بڕیار، کۆتایی بە ماوەی سکرتێریی ناوبراو لە حیزب دەهات، چۆن و بە چ شێوەیەک دەسەڵاتەکەی بپارێزێ، هەر بەو مەبەستە نزیک بە ساڵێک پێش کۆنگرە زەمینەی ئامادە کرد کە کاک بابا عەلی میهرپەروەر ببێتە کەسایەتییەکی مەترەح بۆ ئەو بەرپرسایەتییە، چوونکە ئەگەر کارەکانی کۆنگرە بە شێوەیەک چووبانە پێش کە پلانەکەی سەری بگرتایە و کاک باباعەلی ببوایە بە سکرتێر، ئەو کات ئینشعابی پێک نەدەهێنا. هەر بۆیە لە ماوەی ساڵی ئاخری پێش کۆنگرەدا لە سەفەرەکانی بۆ دەرەوەی وڵات ناوبراوی لە جێی خۆی دیاری دەکرد و لە هەموو کارە گرینگەکان و هەیئەتەکانی حیزبیدا کاک باباعەلی لە ڕیزی یەکەمدا بوو. ئەوە لە حاڵێکدا بوو کە پێشتر هیچ بایەخێکی بە کاک باباعەلی نەدەدا و لە نێو خەڵکدا بە ئاشکرا و لە غیابی خۆیدا گاڵتەی پێ دەکرد و دەیشکاندەوە. دوای ئەوەی یەکیەتیی نیشتمانی ڕادیۆکەمانی داخست، ناچار لە سەر ئیزنی حکوومەتی بەغدا ڕادیۆکەمان لە کەرکووک دامەزراندەوە و کاک باباعەلی لە هەمان‌کاتدا کە ئەندامی دەفتەری سیاسی بوو، بەرپرسی ڕادیۆش بوو، بۆیە زۆربەی کاتی لە کەرکووک لە شوێنی کارەکەی بوو، بەڵام ڕەفتاری حەسەنزادە وەک سکرتێری حیزب لەگەڵ ناوبراو هێندە نادێموکراتیک و پڕ لە سووکایەتی بوو کە لە تەسەووردا ناگونجێ. بێجگە لەوەی بە کەسێکی نالێهاتووی دەزانی، هیچ متمانەیەکیشی پێی نەبوو. بۆ ئەوەی لە بەر چاوی پێرسۆنێلی ڕادیۆش بیشکێنێ تەرەفی خیتابەکەی لە جیاتی کاک باباعەلی وەک بەرپرسی ئەو ئۆرگانە، کادرێکی دەرجە چواری حیزبی بوو کە لە ڕادیۆ کارێکی پێ ئەسپێردرابوو، بەڵام لە ڕیزی ئەو کەسانەدا بوو کە حەسەنزادە لە زۆر جێگای کتێبەکەیدا باسیان دەکا و دەڵێ "بۆیان گێڕامەوە..."، حەسەنزادە ئەگەر کارێک یان ڕاسپاردەیەکی بە ئۆرگانی ڕادیۆ بدایە زۆرتر لەگەڵ ئەو کادرە پێوەندیی دەگرت و ئەو پەیامی

ســکرتیری بــه دڵی خۆی بــه کاک باباعەلی دەگەیاند و بەدڵی خۆشــی وەلامەکەی بۆ سکرتێر دەناردەوە.
بەلام لەم دواییەدا لە شەو رۆژێکدا کاک باباعەلی گوایە ببوو بە جێی متمانەی ســکرتێر و یارمەتیدەری، بۆ ئەوەی دوای کۆنگرەی ســێزدە ببکاتە ســکرتێر. کاک باباعەلیش چاوپۆشــیی لەو شێوە بەرخوردانەی حەســەنزادە کردبــوو و ببــوو بە مەحرەمی ســکرتێر و لە ســەر ئەو باوەڕپێکردنە، خۆی بۆ ســکرتێری لە کۆنگرەدا ئامادە دەکرد و یەکێک لە کاندیدەکان بوو. حەســەنزادە بەو ئاکامە گەیشــتبوو کە ئەگەر کاک باباعەلی ببێتە سکرتێر، بێجگە لەوەی کە ماندووبوون لە کاری سکرتێری نامێنی بەلام دەسەلاتبەدەســتی ســەرەکی هەر بۆ خۆی دەبێ، کەچی ڕووداوەکان لە ئاراستەی سێناریۆکەی حەسەنزادەدا نەچوونە پێش.
● بێ مودیریەتی و ناشارەزایی لە بەڕێوەبردندا
حەســەنزادە ئەزموونێکــی ئەوتۆی لــە بەڕێوەبەریــدا نەبوو، هەموو ئەزموونــی لەو بارەوە دەگەڕایەوە شــوێنە بەرتەســکەکانی پێشــووی ژیانــی و خوێندنەکــەی، هەر بۆیە ناوبراو لە هەمــوو ئەو ماوەیەدا کە بەرپرســایەتیی لە حیزبدا وەرگرتبوو تەنانەت بە سکرتێریشــەوە، ئەو ناشــارەزاییە هەم بــۆ خۆی و هەم بۆ ئەوانەی کاریــان لەگەڵی دەکرد موشکیلەساز بوو، لەو پێوەندییەدا و بۆ حاڵیبوون لە شێوەی مودیریەتی ناوبراو ئاماژە بە دوو نموونە دەکەم:
● یەکەم: نامەی کاک کەمال داوودی
کاک کەمال داوودی کادرێکی حیزبیی بەرپرســی پێوەندییەکانمان لە پاریس بوو. ئەو نامەیە بەشــێک لەو تایبەتمەندییانەی کە حەســەنزادە هەڵگریان بوو، دەر دەخا، نامەیەک کە دەرد و زووخاوی پەنگخواردووی کادرێکی حیزبییە ســەبارەت بە شــێوەی هەڵســوکەوتی حەســەنزادە لەگــەڵ ئەوانــەی جیــاواز لەو بیــر دەکەنــەوە و زمانحاڵــی زۆرێک لە کادرەکانــی دیکەیــە. نموونەی کەمــال داوودی کە لە هەڵســوکەوت و شــێوەی بەڕێوەبەریــی عەبدولــلا حەســەنزادە وە زاڵــە هاتبوون کەم

نیـن. کاک کەمال لە سـەردەمی شـەهید دوکتور قاسـملوو و دوکتور سەعیدەوە یەکێک لە کادرەکانی دەفتەری نوێنەرایەتی حیزب لە پاریس و بەرپرسی پێوەندییەکان لەگەڵ فەرانسەوییەکان و نوێنەری حیزب لە ئەنترناسـیۆنال سۆسیالیست بوو کە هەمیشـە لە کۆبوونەوەکانی ئەو دامەزراوەیەدا بەشداریی دەکرد. بەڵام لەو وەختەوە کە بۆ حەسەنزادە دەرکەوت کە ناوبراو رای جیاوازی هەیە و لە هەڵسوکەوتەکانی نارازییە بە تایبەت لە مەسـەلەی یەککرتنـەوەی دوای کۆنگرەی دەی حیزبەوە، کەوتە دژایەتیکردنی.

کاک کەمـال داوودی دوای کۆنگـرەی دەی حیـزب و پاڵپێوەنانی لە لایەن حەسـەنزادەوە، نامەیەکـی ٧٨ لاپەرەیی بـۆ کۆمیتەی ناوەندی نارد کە هەمووی سـەبارەت بە شـێوەی هەڵسـوکەوتی نادیپلۆماتیکی حەسـەنزادە و تۆڵەکردنـەوەی بـە دەرکـردن لە سـەر کارەکەی و بە گشتی لە حیزبایەتییە. ئێمە لێرەدا تەنیا بەشێک لەو نامەیە دەخەینە بەر نەزەری خوێنەرانی بەڕێز :

"... بە جێگەی کۆبوونەوەی گشتی و ئیعلامی ئاشکرای بڕیارەکانـی کۆمیتـەی ناوەنـدی، سـکرتێری بەڕێز پێی باشـتر بـوو وتوویژی دوو کەسـی و (غەیرە رەسـمی) هەروەهـا درێـژە بدا و ئـاوا حەزفی من دەسـتی پێکرد. فـەزای پێـش کۆنگـرەی وە بیـر دێنامـەوە، دیـارە بەو جیاوازییـەی کـە ئەگەر لـە کوردسـتان ئـەو دیاردەیە دەلیلی وجودیی هەبوو، لێرە (پاریس) نە تەنیا قازانجێکی ئەوتۆی بۆ حیزب نەبوو و لە واقیعدا تاریخی مەسـرەفی ئەو شێوە «کارە» تەواو ببوو، بەڵکوو فەزایەکی یەکجار بەدبینـی و دوو بەرەکیـی سـاز کرد. هەڵبـەت دیارە بە خۆشـیەوە ئەمن لـەو دیاردەیەی مەحـرووم بووم و لە ئێوەش ناشـارمەوە کە بۆ کاری سیاسـی و لە حیزبێکی دێموکـرات و مودێرنـدا، دەربڕینی نـەزەر و رەخنەم لە

کوبوونـــەوەدا پی بـــە قازانجترە هەتا شـــێوەی مەزهەبی (ئیعتیراف) وەرگرتن بە هێندێک شتی «تایبەتی».

شورای‌ئەنترناسیونال‌سۆسیالیست‌بۆکۆبوونەوەکەیان (رێکەوتـــی٧ی دیســـامبری ١٩٩٥ی ز) کـــە ئەمجـــار لـــە بروکســـل دەگیـــرا، وەکـــوو جـــاران نامەی بەشـــدارییان بـــۆ حیزب ناردبـــوو. وەکـــوو کادری دەفتـــەر، لانی کەم دوای کارەســـاتی بیرلین، لە تـــەواوی کۆبوونەوەکانیاندا بەشـــداریم کردبوو و بە شـــانازی دەزانم عەرزتان بکەم کـــە لەو رێگەوە ـ هەتا جێگەیەکی لە چوارچێوەی دەفتەر ئیجـــازەم پێ درابوو. تـــەواوی عەقل و ئیبتیکاری خۆم لە پێنـــاوی بەرژەوەنـــدی و ئیجرای سیاســـەتی دارێژراوی حیزبـــدا بـــەکار هێنابوو. بە بڕوای من بـــە بۆنەی ئیعتبار و بیرەوەریی رێبەرایەتیی شەهیدمان بە تایبەتی دوکتور قاســـملوو و هەروەها مانەوە و تێکۆشـــانی حیزبەکەمان دوای ئـــەو هەمـــوو کارەســـاتە و هەڵبـــەت ئیدامـــەکاری دەفتـــەری پاریس لـــەو بوارەدا، حیزب رەوتـــی بە ئەندام وەرگیرانـــی بۆ نێو ئەو کۆمەڵە زۆر گرینگە نێونەتەوەییە گرتبـــووە بـــەر. مامۆســـتا بە شـــێوەیەکی یەکجـــار یەک لایەن و ســـەرەرای نەزەری زۆربەی هاوڕێیان، کادرێکی دیکـــەی دەفتـــەری لـــە جیاتی مـــن هەڵبژارد. بـــە داخەوە شـــتەکە بـــە نامە و لـــە دوورەوە پتر وەکـــوو گێرانەوەی کایەی منداڵان دەچێ! بەڵام لە واقیعدا بریتیە لە شـــێوەی «نـــوێ»ی حیزبایەتی و هەڵبژاردنی «مۆرە» بە جێگەی «کادر»ی سیاسی!. هەڵبەت پێش ئەوەی مامۆستا لەگەڵ مەســـئوولی دەفتەر و هاوڕێی ئینتسابی لە کۆبوونەوەی ئەنترناســـیۆنال سۆسیالیســـتدا بەشـــداری بکەن، ئاوێکی ســـارد و ســـڕی بەدەســـت هەموو ئۆگران و لایەنگرانی

سۆسیالیسمی دیموکراتیک و ئیدامەدانی پێوەندیی حیزب لەگەڵ رۆژئاوادا کرد! مامۆستا ئیعلامی کرد: «ئێمە نامانەوێ ببینە ئەندامی ئەنترناسیۆنال سۆسیالیست»!؟ دەمزانی مامۆستا ئورووپایی و بە گشتی خەڵکی رۆژئاوای خۆش ناوێ، یانی «دانیان» پێکەوە ناکوڵێ، بەڵام نەمدەزانی ئەو ناکۆکی و ناخۆشەویستیی شەخسیە لەگەڵ فەرهەنگ و شارستانییەتی رۆژئاوا دەتوانێ تەنانەت ئەرکی حیزبایەتیشی بگرێتەوە!.

رۆژێک پێش بەشداریمان لەکۆبوونەوەی ئەنترناسیۆنال سۆسیالیست، بە «نیوەرەسمی» بە من راگەیەندرا مامۆستا گوتوویەتی کە ناتوانێ لەگەڵ فلان کەس (یانی من) کار بکا.

زۆر لە مێژە ئەزەر و هەستی مامۆستا سەبارەت بە خۆم دەزانم، بەڵام لە پێوەندیی حیزبایەتی و بەتایبەتی لە پۆزیسیۆنی سکرتێری گشتیی حیزبێکی دیموکراتدا، بە بڕوای من پێویستە بە شێوەیەکی روون، راستەوخۆ و بە بێ غەرەز و کینەی شەخسی عەمەل بکا هەتا پێچەوانەکەی. بە کورتی بە هۆی نەبوونی بەرنامە و سەراحەتی بەیان، فەزای دەفتەری پاریس هەر دەهات و خراپتر دەبوو: لە لایەکی، سکرتێر وەختی بەنرخی خۆی لە کێس دەدا و لە لایەکی دیکەوە، بە بێ ئیعتمادی و دڵساردی، کادرەکانی دەبوغزاند.

بەڵام لە پێوەندی دەگەڵ ئەو جەماعەتەی کە «بڕیارەکانی کۆنگرەی هەشتەمیان لە ژێر پێ ناوە و بە لادەر ناسراون» مامۆستا بە داخەوە بە شێوەیەکی زۆر «تەحریک ئامێز» لەگەڵ کادرەکانی دەفتەر رەفتاری کرد و پتر وەکوو سکرتێری بەشێک لە حیزب هاتە بەرچاو

هەتا میی کشتی".

کاک کەمال هەر لە درێژەی ئەو نامەیەدا دەنووسێ :

"لــەو ماوەیــەدا وەزعی من هەر وەکــوو رەنگە بتوانن لە بەرچاو «مجســم»ی بکەن زۆر ســەیری لێ هاتبوو. مامۆســتا دوای هەوەڵیــن کۆبوونــەوەی دوو قۆڵــی (بە حــزووری کاک باباعەلــی) ئیتر خۆی لێ لا دەدام و هەتا جێگەیەکی ئیمکانی هەبا قسەی لەگەڵ نەدەکردم. هەڵبەت ئــەو وەزعە نەیدەتوانی هەر ئاوا درێــژە پەیدا بکا. ئەمن جاروبار و بە (بەهانە)ی جیاواز سەری قسەم دەکردەوە، بەلام هاوڕێی ســکرتێر ئیتر ئەمنی بــە مردوو دانابوو و دیــار بوو ئیتر وجــوودم «تحمل» ناکا. رۆژێکی عەرزی مامۆســتام کــرد کە پێم خۆشــە دانیشــتنێکمان هەبێ و ئــەوە لە حاڵێکدا بوو کە خەریکی هەرچەشــنە «مدرک» کۆکردنەوەیــەک دژی من بوو! دانیشــتین و راســتەوخۆ فــەزای ســکووتم شــکاند و گوتم کــە: «دەمزانــی ئێوە تەســفییەم دەکــەن و دوای هەڵبژاردنتان بە ســکرتێری لە کوردستان ئەوەم پێشــبینی کرد». سەرتان نەیەشێنم دانیشتنەکە بەپێچەوانەی مەیل و رەزامەندیی من وەکوو دانیشــتنی قاوەخانە ـ مزگەوتی لێ هات!. نەقڵ گێڕانەوە، سوێند و قورعان خواردن و تەنانەت ڕێزدانەنان بۆ عەقڵی ســەلیم، ناوەرۆکی گشتیی ئەو دانیشــتنە بوو!. مامۆستا تەنیا (موشــکیلەی ماڵی) وەکوو مەوزووعی موشەخەس باس کرد. بە کورتی، دوای باس لەسەر موشکیلەی ماڵی و تەنانەت نیشــاندانی شــێوەیەک ڕێکەحەل و تەوزیع و پێشنیاری ئیســلاحی مێندێک شت، بە تەواوی تێگەیشتم کە موشکیلەکەی وەکوو دەمزانی «ماڵی» نیە و سکرتێر بڕیاری سیاســیی خۆی داوە. بە لە بەرچاو گرتنی ئیدەی

فیکسی مامۆستا لە سەر بۆچوون و بیروباوەری من، زۆرم بە زەحمەت دەزانی نەزەری تەسفییەی بگۆرم. هەر لەوێ عەرزم کرد کە: «سەرەبەخۆ لەوەی کە هەرکاممان شێوە ئیستیدلال و بە تایبەتی مەنتقێکی جیاوازمان هەیە، لە واقیعدا ئەمن بوومە قوربانیی تێکۆشان و دەربرینی بیروباوەرم لە پێش و هەروەها دوای کۆنگرەی دەهەم». کۆنگرەی دەهەم کە بە شانازیی پەنجا ساڵ خەبات و تێکۆشان لە لایەن بەشدارانەوە، بە کۆنگرەی پەنجا ساڵەی حیزب ناسرا، مانای مێژوویی (بلوغ)ی سیاسی بوو کەچی بەداخەوە رەفتار و فەرهەنگی سکرتێری ئێستا، مێژووی تاڵی ساڵەکانی ٦٠ی زایینیی زیندوو کردەوە.

دوای دوایین کۆبوونەوەی دووقۆلی کە هێندێک بە زۆری و بە پێشنیاری خۆم بوو، مامۆستا هەتا رۆژی ئاخر و ئەویش لە فرۆکەخانەی پاریس (رواسی) لە سەر ئەو مەوزووعە زاری لێک نەکردەوە!. بەلام کاتێک کادر یان ئەندامێک «مغضوب»ی سکرتێر دەبێ هەر بە تەسفییە خەلاسی نابێ، بۆ سەلماندنی ناراستییەکان پێویست بوو بەهانە و ئیشکالی کاریش بدۆزێتەوە. رەنگە پێویست بێ عەرزی ئێوە هاورێیان بکەم کە لە تەواوی ئەو ماوەیەدا، چاوەروانی کۆبوونەوەی گشتی بووم هەتا لانیکەم لە بیلانی کار و تێکۆشانم لە بەشی پێوەندییەکاندا، رەخنە و قسەیەک بکردرێ و ئەوە نە بۆ فێل و تەڵەکە و دەرفەت دۆزینەوە بۆ «مانەوە»م، بەلکوو هەر نەبێ بۆ ئیسلاحی کارەکان و بەرنامەدارشتن بۆ داهاتوو پێویست بوو. ئاشکرا بوو کە مامۆستا بە تایبەتی کۆبوونەوەی گشتی لەگەڵ هاورێیانی دەفتەر بە کەیفی نەبوو...!".

● دووهەم: بەشێک لە ناخاوتنی کاک فەتاح کاویان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی حیزب لە باڵی حەسەنزادە، لە سەر حەسەنزادە لە کۆنگرەی سیزدەدا

کاک فەتاح کاویان کە زۆر لە حەسەنزادە دڵپڕ بوو ، لە کۆنگرە و لە نۆرەی قسەکردنی خۆیدا، بەشێک لە دڵپڕییەکەی بەم شێوەیە لە هەڵسوکەوتی حەسەنزادە هەڵڕشت و دەڵێ:

"... بەڵام لە ماوەی ئەو حەوت ساڵەدا کە ئێمە تێکەڵ بووینەوە، ئەمنیان دا بە سکرتاریا، با عەرزتان بکەم دەزانم دوایە مامۆستا دێت جوابی قسەکانم دەداتەوە و لەو قسانەشدا دیوتانە مامۆستا عەمەلەن کەسی پێ ناوێرێ، بەڵام ئەوەی کە پێتان عەرز دەکەم بە دڵەو بە سەداقەتەوە بە شەرەفی خۆیشم زەمانەت دادەنێم و دەڵێم رۆژی ئەوەڵ پێی گوتم: «دەزانی بۆچی کاک فەتاح ئێمە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی نابێنە سکرتاریا» وتم «نەوەڵڵا» گوتی: «بۆ ئەوەی موداخلە لە کاری کادرەکاندا نەکەن» یانی نابێ تۆ لە کاری ئەواندا موداخلە بکەیت. حەوت ساڵ لەو ماڵەی قەڵایە دانیشتم سادقانەش کارم کرد تاکوو ئەمڕۆ. بێ ئەوەی کە قەت قەت حەتا خەبەرێک لە ئۆرگانەکەی خۆم، بڕیاراتێک کە دەدرێ هیچ شتێکم پێی نەگەیشتووە. قەت پێم نەگوتراوە (ئەوە مامۆستا لێرا دانیشتووە) بەداخیشم کە قسەکانم زۆربەی هەرە زۆری لەسەر مامۆستایە.

مامۆستا لەگەڵ هەموو لێهاتوویی و دەقیقی و ئیستعداد و هەموو شتێکیەوە متەوەجیهی یەک واقیعیەت نیە ئەویش ئەوەیە کە مودیری چاک ئەو کەسەیە کە لە هەموو کەس کەمتر کار بکات کارەکان بسپێرێ بە دەستی مەسئوولانی ژێر دەستی خۆی، بەڵام هەموو

کارەکانی لەسەر شانی خۆی کەڵەکە کردووە، جا بۆیە ئەعسابیشی ورد دەبێ و هەموو جارێک ئیعتسابی دەکرد و پێی نەدەکرا، دەنا لە باری ئیستعداد و لێهاتوویی و زمانزانییەوە زۆر لەمە بەرزترە، بەڵام ئەو واقیعیەتە موتەوەجیهـ نەبوو کە مودیری چاک ئەو کەسەیە کە کاری عەمەلی بۆ خۆی کەمتر دەکات، بەڵام حەتا بۆ بەڕێ کردنی موسافیر بۆ بەغداش دەبێ مامۆستا رەئی بدات. ئەمن یەکێک لەو شتانەی کە لە حیزبدا تێمهەڵدرا ئەوە بوو وتم لەو خودمختارییەدا کە زۆر مەعزەرەت دەخوازم مامۆستا و چەند کەسی دیکە دەیانهەوێ من نامەوێ، وتیان بۆ؟ وتم لەو خودمختارییەدا رەئیس جمهوور لە کاربێژدا موسافیر بەڕێ دەکا، ئەمن ئەوەم ناوێ. عەرز کەم، بەڵام ئەمن ئەندامی کومیسیۆن هەم چەند شتان عەرز دەکەم، بۆ نموونە هەر ئەو نەورۆزەی زیاتر لە ١٠ـ ١٥ جار چەند میوان هاتوون حەتا بەعزێک داوای منیان کردووە، بەڵام یەک جاریش ئەمن لە جەلەساتی نەورۆزی نەبووم لە نێو میهمانەکاندا، بۆ خۆیشم نازانم بۆ؟ دانیشگای کۆیە ئیفتتاح دەکری کاک برایم زێوەیی وەک کوری خۆم خۆشم دەوێ، نانیشی بە قەرز نادەمێ، ئەو لەوێ بەشداری دەکات لە ئیفتتاحی دانیشگای کۆیەدا، بەڵام ئەمنیش کە ساڵ و نیوێک کە سابیقەی تەدریس لە دانیشگای سپاهیانی ئینقلابم هەیە کە سازمان موتەوەجیهـ بوو دەریان کردم. دوازدە ساڵ مودیری گەورەترین موئەسەسەی زمان بووم لە تاران لە هاوێندا ١٥ هەزار موحەسیلی هەبوو لەوێ مودیر دروس بووم، بەڵام ئەمن حەقم نەبوو لە ئیفتتاحی جەژنی دانیشگای کۆیە بەشداری بکەم بۆ؟ عەرز بکەم

ئەوانــە موهیم نیە چونکە قبوولم کردووە هەر شــتێکیش هاتووە لە هەر جێگایەکی هاتووە نامەی ئینگلیســی ئەمن تەرجومەم کردووە بۆ خۆشــم تایپم کــردوە بە داخەوە تایپیستی ئینگلیسیشمان نیە.

ئێمە لــە ڕۆژی ئەوەڵەوە بە دڵی پاکــەوە هاتین تێکەڵ بووینــەوە، بــەڵام هــەر لــە ڕۆژی ئەوەڵەوە لــە تەرەف مامۆســتا ـ بــۆ باســی ئەو دەکــەم چوون ئەو ســکرتێر بوو بڕیا ئەو نەبایە کاک مســتەفا بایە ئێستا باسی ئەوم دەکرد ـ کاک مستەفا ئەمنی خۆش ناوێ، بەڵام قەت قەتی بێئیحترامی پێ نەکردووم".

هەر لە درێژەی ئەو قسانەدا کاک فەتاح کاویان دەڵێ:

"لــەوەش بگەڕێتــەوە ئەمــە پێمان خۆشــە لــە هەموو کەســمان بیســتووە لــە دەیان کەس لــە نــاو حیزبدا لە ســەدان کەس، ئــەرێ بۆ پارتی و یەکیەتــی ڕێکناکەون؟ ڕاســت ناکەیــن. ئەوە نیە بــۆ خۆمــان ڕێکناکەوین؟ خۆ ئەوان مەنتەقەیان بە دەســتەوەیە بە سەدان ملیۆنیشیان لــە ئیختیاردایە بۆ ئاگادارێتان یەک میلیارد و چوارســەد ملیۆن دۆلار لە حسابی غەزا لە موقابیلی نەفتدا ماوەتەوە، ئەوانە کە شەڕیشــیان هەیە لە سەر شتێکە. ئێمە لە سەر چی بە شــەڕ دێیــن؟ ئەگەر حەقمان هەیە لەو ســێرایەی نزیک ســێرای کۆیە و هەولێر کــە دەچین بۆ تەق تەق لە کن ئازادیدا حەقمان هەیە لەوێ ماشــێنێک ڕابگرین بڵێین بۆ کوێ دەچــی؟ ئــەو شــەڕەمان لە ســەر چییە بە قەولی شکســپیری «شــەڕ و هەڵای زۆر لە ســەر هیچ» ئەمە لە خاکی خۆماندا نین ئەو ســەندەڵییەی کە داماوە لە ســەر خاکی کوردســتانی ئێراقییە، بەشــێک لە ئێراقە جــا دەترســم ڕۆژێکی خودا بــکا جێبەجێ بــێ بچینەوە

فیدرالیزمیش دروست بێ ئینجا بزانە ئەو دەمی چۆن بە شەڕ بێین لە سەر کورسی...".

بە گشـتی و بە دڵنیاییەوە دەکری بڵێین کە حەسـەنزادەش لە خانەی ئەو سـەرکردە دەسەڵاتپەرەسـت و لە خۆرازیبیانەدا جێ دەگری کە بە مەبەستی پاراستنی دەسەڵات، گەورەترین زەربەیان لە جووڵانەوە داوە و قەتیش رەخنە، یان کەموکورتییان بە خۆیانەوە شک نەبردووە. ئەوان ئەقڵی تەواو بوونە و ئەوانی دیکە هیچ، و کاتێک هیچەکان! کەوتوونەتە بیری لادانی ئەقڵی تەواو، کارەساتیان خوڵقاندووە. ئێستاش بە داخەوە ئـەو رەوتە لە بەشـێک لە خۆرهەڵات و لە نێو بەشـێک لە کوردیشـدا بەردەوامە.

سەرچاوە و پەراوێزەکان

١. لە نێو ئەو هەیئەتەدا تەنیا کاک تەیموور و مام ئەسعەد لە لایەنی ئۆپۆزیسیون بوون و باقی دیکە لە لایەنگرانی هەلسووڕی باڵی زۆرایەتی بوون.

٢. دوای کۆنگرەی دەهەم و پەسندکردنی یەکگرتنەوەی حیزب و ڕێبەرایەتی، نارەزایەتییەکی زۆر لە نێو ئەو بەشە لە کادر و پێشمەرگەکانی حیزبدا پەرەی گرت کە لایەنگری ئەو یەکگرتنەوەیە نەبوون؛ بۆیە من نیگەران بووم کە جارێکی دیکە پەکریزیی حیزب تێک بهێنێتەوە. وادیار بوو سکرتێری نوێش ئەم هەستەی تێدا پێکهاتبوو، بۆ ئەوەی ئەو نیگەرانییە برەوێنێتەوە و لاپەرەیەکی نوێ لە نێو لایەنگران و موخالفانی یەکگرتنەوە هەڵبدرێتەوە و ئەوندەی دەکرێ کار و تێکۆشانی حیزبی یەکی نەکەوێ، کاتێک حەسەنزادە پێشنیاری جێگری سکرتێری پێ کردم دوای ماوەیەکی نزیک بە دوو حەوتوو بیر لێکردنەوە قبوولم کرد، هەرچەند دەمزانی کارکردنی من لەو بەرپرسایەتییەدا زۆر نەگونجاوە.

٣. کاک مەلا حەسەنی شیوەسەڵی کە ساڵانێکی زۆر لەگەڵ حەسەنزادە ژیابوو و بێجگە لەوە بە هۆی خزمایەتی زۆر باشی دەناسی، لە کۆنگرەی دە لە سەر فیلاوی بوونی حەسەنزادە گوتی:

"مامۆستا ئەگەر پێی خۆش بێ وشتری بە بارەوە بە کونی دەرزیدا تێپەڕ دەکا".

٤. ئەزموونی خەبات لاپەرەی ٥٥٥

٥. «٥٥٤»

٦. «٥٥٤»

٧. بەرنامە و پێڕەوی نێوخۆ پەسند کراوی کۆنگرەی کۆنگرەی ١٣ "کۆبوونەوەکانی کۆمیتەی ناوەندی بە بەشداریی لانیکەم دوو لە سێی ئەندامانی ئەسڵی ڕەسمییەت پەیدا دەکەن و بڕیارەکان وەختێک قەتعی دەبن کە زیاتر لە دوو لە سێی ئەندامانی ئەسڵیی بەشدار لە کۆبوونەوەدا دەنگیان بۆ بدەن".

٨. ئەزموونی خەبات، لاپەرەی ٦٤٨ نامەی ١٣٨٥/٥/٧ ئۆپۆزیسیونی ناوخۆیی

• خاڵەکانی:

"٤. ... لە دوو ساڵی ڕابردوودا بە سەدان کەس سزا دراون، تەشویق کراون، پلەیان دراوەتەوە یان لێیان ئەستێندراوەتەوە، نەقل کراون و تەنانەت خراونەتە بەندیخانەوە کە ئەگەریش بیانوویەکیان بۆ دروست کرابێ، هۆی سەرەکی، لێکدانەوەی جیناحی بووە. بۆیە داوا دەکەین هەموو ئەو جۆرە بڕیارانە ڕابگیرێن و هەیئەتێکی هاوبەش بە سەلاحیەتی وەک یەکەوە لە جەناحی دەسەلاتبەدەست و ئۆپۆزیسیون پێک بێ کە بە هەموویاندا بچێتەوە و ئەوەی بە سالمی نەزانی هەڵیوەشێنێتەوە.

٥. بۆ ئەوەی ئەو جیاوازیدانانە لە داهاتوودا دووپات نەبێتەوە داوا دەکەین جارێک

بۆ هەمیشە کۆتایی بەو فشار و پاڵ پێوەنانە بهێنرێ و هەیئەتێکی هاوبەشیش پێک بێ لەسەر هەموو نەقل و ئینتقال و تەوبیخ و تەشویق و پلەدان و پلە وەرگرتنەوەیەک و هەر جۆرە سزادانێک بڕیار بدا.

٦. داوا دەکەیـن هەیئەتێکـی هاوبـەش بـۆ لێکۆڵینـەوەی وەزعی ئەوانـەی دێن بۆ پێشـمەرگایەتی پێک بێ و هەموو رەتکردنەوە یان وەرگرتنێکی پێشـمەرگەی تازە بە بڕیاری ئەو هەیئەتە بێ.

٨. بە روونی دیارە کە کاری تەشـکیلاتی لەگەڵ هاوڕێیانی نێوخۆی وڵات و دنیای دەرەوەش کەوتوونەتـە ژێـر تەئسـیری بیروبـاوەڕی جەناحـی. بۆیـە داوا دەکەین هەردووکی ئەم بەشانە لە لایەن هەیئەتێکی هاوبەشەوە ئیدارە بکرێن*.

• ١٠٨

بەڕێز کاک مستەفا هیجری سکرتێری گشتیی حیزب

لەگەڵ سڵاو

ئەمڕۆ شەممە ٨٤/٢/٧ نامەیەکمان بە ئیمزای کاک حەمەنەزیف قادری بەرپرسی سکرتاریا پێگەیشت کە داوا دەکا ڕۆژی دووشەممە (دووسبەی) سەعات ١٠ی بەیانی بۆ بەشداری لە پلینۆمی کومیتەی ناوەندیدا لە سکرتاریا ئامادە بین. لەو پێوەندییەدا، بە پێویست دەزانین سەرنجتان بۆ ئەم چەند خاڵە ڕابکێشین:

١. شاراوە نیە کە گیروگرفتێک لە نێوخۆی حیزبی دیمۆکراتی کوردستانی ئێران دا هەیە کە هەموو فکری هاوڕێیانی بەخۆیەوە خەریک کردوەو بە کردەوە کاروباری حیزبی بەرەو ڕاوەستان بردوە. ئێمە لە ماوەی ڕابردوودا ڕیزە پێشنیارێکمان بۆ چارەسەری ئەو گیروگرفتانە خستۆتە بەرچاوی هاوڕێیان کە بەدڵخەوە هیچ گوێیان لێنەگیراوە.

٢. پلینۆم و کات و شوێنی گیرانی و بەرنامەی کارەکەی دەبێ بە بڕیاری دەفتەری سیاسی دیاری بکرێن و هیچ ئاییننامەیەک سەلاحیەتی بە بەرپرسی سکرتاریا یا سکرتێر نەداوە بەتەنیا لەو بارەیەوە بڕیار بدەن. لێرەش دا لە شەش ئەندامی دەفتەری سیاسی ٣ کەس موخالیفن و بەو جۆرە بانگهێشتنەکە لە جێدا دروست نیە.

٣. لەبەر هەر دوو هۆی سەرەوە ئێمە هەشت ئەندامی کومیتەی ناوەندی و سێ جێگرو دوو موشاویر بڕیارمان داوە نەیەینە هیچ کۆبوونەوەیەکی لەو بابەتەو ئاشکراشە بەپێی بەندی دەهەمی پێڕەوی نێوخۆی حیزب، (تێبینیی٢) پلینۆمی کومیتەی ناوەندی بەبێ ئامادەیی ئێمە کە زیاتر لە سێیەکی ئەندامانی ئەسڵیی کومیتەی ناوەندیمان لەگەڵە ڕەسمییەت پەیدا ناکاو بڕیارەکانی کۆبوونەوەیەکی لەو بابەتە نامەشرووعن.

٤. بەستنی ئەو کۆبوونەوەیە کە ناوی "پلینۆم"تان لەسەر داناوە پێشێلکردنی ڕاشکاوانەی پێڕەوی نێوخۆی حیزب، لەبەریەک هەڵتەکاندنی ڕیزەکانی حیزب و لەیەک قسەدا کودیتایەکە دژی یەکپارچەیی حیزبەکەمان لە یەکێک لە ناسکترین هەل و مەرجەکانی ژیانی سیاسیی خۆیدا.

٥. بەراشکاوی ڕادەگەیەنین ئەگەر کۆبوونەوەیەکی وا بگرن و ناوی پلینۆمی لەسەر دابنێن، ئێمە بە لێبڕاوییەوە هەڵوێستی لەسەر دەگرین و ناشەرعی بوون و نارەسمی بوونی لەقاو دەدەین. هەر لەو کاتەدا هەموو ڕێگایەکی مەشرووع دەگرینەبەر بۆ ئەوەی پێش بە ڕێوەچوونی بڕیارە ناشەرعییەکانی ئەو کۆبوونەوەیەو لەتکردنی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران بگرین.

٦. پاش هەموو ئەمانە داوا لە جەنابت و هاوڕێ ناحەکانت دەکەین بۆ پاراستنی ئوسوول حیزبی و یەکیەتیی ئەشکیلاتیی حیزب و بۆ کۆتایی هێنان بە نیگەرانیی هەموو دڵسۆزانی حیزب، واز لە گرتنی ئەو کۆبوونەوەیە بە ناوی پلینۆم بێنن و لە جیاتی ئاڵۆزترکردنی فەزای نێو حیزب ڕێگای دیالۆگ و برایەتی و تێک گەیشتن بگرنە پێش. دڵنیابە ئەو هەنگاوەی بە نیازن هەڵی بێننەوە نە قازانجی حیزب و بزووتنەوەی تێدایە و نە شانازییەک بۆ هیچ

• ۲.۸

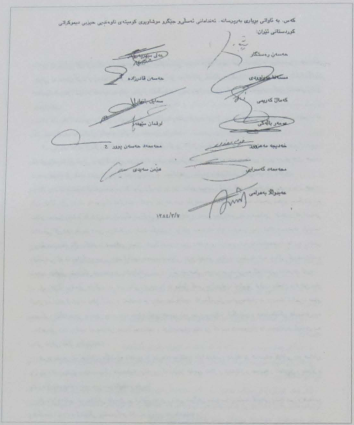

کەس، بە ئاواتی بڕیاری بەرپرسانە. ئەندامانی ئەسڵی و جێگرو مرشاویری کومیتەی ناوەندیی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران:

حەسەن رەستگار

مستەفا مولوودی

کەماڵ کەریمی

عومەر باڵەکی

خەدیجە مەعزوور

محەممەد کەسرایی

عەبدوڵا بەهرامی

حەسەن قادرزادە

سمایل بازیار

لوقمان مێهفەر

محەممەد حەسەن پوور ح

هێمن سەیدی

۱۳۸٤/۳/۷

۳.۲.۹ کەس بە بێ ئاگاداریی ڕێبەرایەتیی ئۆپۆزیسیۆن بۆ خۆیان کۆ دەبوونەوە لەسەر بەرنامەی کار و بڕیارەکان ساغ دەبوونەوە و بە باقی کەسەکانیان دیکتە دەکرد.

.١٠

بۆ چارەسەری گیروگرفتەکان و بۆئەوەی هەموو تێکۆشەرانی حیزب خۆیان لەنێو حیزبەکەیان دا ببیننەوە و حیزبیش بتوانێ لە هەموو توانا و زەرفیەتەکانی بۆ بەرەو پێش بردنی ئەرکەکانی گەلەك وەرگرێ، ڕیزە پێشنیارو داخوازێکمان دەخەینە بەرچاو. ئاواتمان ئەوەیە بە واقع بینی و سنگ فرەوانی‌یەوە چاویان لێ بکەن و پەسەندیان بکەن. ئەمەش ڕیزی داخوازەکان:

١ـ هەروەك لەماوەی ١٠ ساڵ و سێ کۆنگرەی پێشتردا ڕەفتار کراوە، ئێوەش بوونی ئۆپۆزیسیۆن بە ڕەسمی بناسن و لە هەر مەسەلەیەك دا لەگەڵی بکەونە دیالۆگ و حیسابی بۆ بکەن.

٢ـ بڕیارێك کە لە کۆنگرەی١٢ دا پەسەند کراوەو کۆنگرەی ١٣ش پەسەندی کردۆتەوە لەبارەی ئازادیی بیروڕا دەربڕین لە کۆبوونەوەکانی حیزبی و ئۆرگانی نێوخۆیی‌دا بە وردی جێبەجێ بکەن، ڕێگا بە هەموو کەس بدرێ لە نێوخۆی حیزب دا هەر ئەزموونێکی هەیە دەری بڕێ و بە تەواوی پێش بە سووکایەتی پێکردن و شێواندنی کۆبوونەوەکان بگیرێ.

٣ـ وەك لە پێشەوە گوتمان لەماوەی ٢ ساڵی ڕابردوو دا زۆر هەڵەی سیاسی کراون کە زیانیان لە پەرستیژی حیزب داوە. ئەگەر زۆر لەوانە بە دوویات نەکردنەوە کەم و زۆر قەرەبوو بکرێنەوە، هەڵەیەك کە لە نامەی بەڕێز سکرتێر بۆ ئاغای ئەزمی ئەفشار دا کراوە بە بێدەنگە لێ‌کردن ڕاست ناکرێتەوە. ئەمە پەیوەندیی بە مەسەلەی خاك و کەرامەتی نەتەوەیی کوردەوە هەیەو دەبێ بەڕاشکاوی ڕاست بکرێتەوە. بۆ ئەو مەبەستە داوا دەکەین یان کاك مستەفا ئازایانە ڕوونکردنەوەیەك بڵاو بکاتەوەو قسەکەی خۆی وەربگرێتەوە، یان دەفتەری سیاسی لە بەیاننامەیەك دا بە ڕەسمی ڕایگەیەنێ کە لە ڕوانگەی حیزبی دێموکراتەوە هەموو ئوستانی ئازەربایجانی ڕۆژئاوا بەشێك لە خاکی کوردستانە و شەهید حکوش ڕێبەرێکی بزووتنەوەی نەتەوایەتیی کوردە، و بێ‌حورمەتی بەو بێ‌حورمەتی بە کەرامەتی نەتەوەی کوردە.

٤ـ وەك لە پێشەکی دا گوترا لە دوو ساڵی ڕابردوو دا بە سەدان کەس سزا دراون، تەشویق کراون، پلەیان دراوەتێ یان لێیان ئەستێندراوەتەوە، نەقل کراون و تەنانەت خراونەتە بەندیخانەوە کە ئەگەریش بیانوویەکیان بۆ دروست کرابێ، هۆی سەرەکی، لێکدانەوەی جەناحی بووە. بۆیە داوا دەکەین هەموو ئەو جۆرە بڕیارانە ڕابگیرێن و هەیئەتێکی هاوبەش بە سەلاحیەتی وەك یەکەوە لە جەناحی دەسەڵاتبەدەست و ئۆپۆزیسیۆن پێك بێ کە بە هەموویان دا بچێتەوەو ئەوەی بە ساڵی ئەزانی هەڵی وەشێنێتەوە.

٥ـ بۆ ئەوەی ئەو جیاوازی دانانە لە داهاتوو دا دوویاتە نەبێتەوە داوا دەکەین جارێك بۆ هەمیشە کۆتایی بەو فشارو پاڵ پێوەنانە بهێنرێ و هەیئەتێکی هاوبەشیش پێك بێ کە لەسەر هەموو نەقل و ئینتیقال و تەوبیخ و تەشویق و پلەدان و پلە وەرگرتنەوەیەك و هەر جۆرە سزادانێك بڕیار بدا.

٦ـ داوا دەکەین هەیئەتێکی هاوبەش بۆ لێکۆڵینەوەی وەزعی ئەوانەی دێن بۆ پێشمەرگایەتی پێك بێ و هەموو ڕەتکردنەوە یان وەرگرتنێکی پێشمەرگەی تازە بە بڕیاری ئەو هەیئەتە بێ.

٧ـ بە ئاشکرا دیارە کە یەکیەتییەکانی ژنان و لاوان وەك دوو یادگاری سەردەمی کۆماری کوردستان بێ‌لوتفییان لەگەڵ دەکرێ و بایەخی شیاویان پێ نادرێ. بۆیە پێویستە هەردووکیان بە تەواوی پشتیوانی بکرێن و بە تایبەتی دەست لە کارشکێنی و دەست تێوەردانی کاروباری یەکیەتیی لاوان هەڵ بگیرێ. *

2

٨ـ بە روونی دیارە کە کاری تەشکیلاتی لەگەڵ هاورێیانی نێوخۆی وڵات و دنیای دەرەوەش کەوتۆتە ژێر تەئسیری بیروباوەڕی جەناحی. بۆیە داوا دەکەین هەردووکی ئەم بەشانە لە لایەن هەیئەتێکی هاوبەشەوە ئیدارە بکرێن.

٩ـ لە دانانی پەرسۆنێلی تەلەفزیۆنیش دا وەک هەموو شتەکانی دیکە گیانی جەناحی و جەناحبازی زاڵە. هەر بۆیە پێویستە سەرپەرستییەکی کارزان و لێوەشاوەو هاوبەش بۆ کاری تەلەفزیۆن دابنرێ.

١٠ـ لە دوا دەوری دانی پلەی کادر دا جەناحبازی گەیشتە لووتکە. زۆربەی وەرگیراوەکان سەر بە جەناحی زاڵ بوون و زۆربەی ڕەت کراوەکان هی تۆپۆزیسیۆن. بۆیە پێویستە تەواوی ئەو کەسانەی ڕەت کراونەوە پلەیان پێ بدرێ بۆئەوەی لانی کەمی موساوات دابین بکرێ.

١١ـ بە ڕواڵەت کاری تەشکیلاتی ئاشکرا بە ئەندامێکی کۆمیتەی ناوەندی سپێراوە کە سەر بە ئۆپۆزیسیۆنە. بەڵام بە کردەوە ڕێگای کاری لە نێو ئەندامانی ئاشکرا دا لێ گیراوە و تەنیا (خودیها) هەقی تەماس لەگەڵ وانیان هەیە. پێویستە دەستی ئەو هاورێیە ئاوەڵا بکرێ و زۆریش باشە کە دوو کەس هەریەکەی لە جەناحێك ئەرکەکە وە ئەستۆ بگرن.

١٢ـ زۆر کادری بەوەج و تەنانەت زۆر لە ئەندامانی کادری ڕێبەریی پێشوو، یان بێکارن یان کاری شیاویان نیە. پێویستە بۆ هەموان کاری موناسیب دیاری بکرێ و ڕێزیان بپارێزرێ.

١٣ـ هەموو دەستکارییەکی ئاییننامەکان و زۆربەی بەخشنامەکان کەوتوونەتە بەر تەئسیری ڕووحی جەناحی. پێویستە تەواوی ئەوانە چاویان پێدا بخشێندرێتەوەو جۆرێك بنووسرێنەوە کە هەقی کەس بەفیرۆ نەچێ.

١٤ـ بە پێچەوانەی کۆنگرەکانی پێشوو کە تەوازون لە نێوان ئەندامانی سەر بە جەناحەکان لە کۆمیتەی ناوەندی دا هەبوو، ئەم جارە بەشی شێر بۆ قۆڵی دەسەڵاتبەدەست دانراوە. بۆ قەرەبووکردنەوەی بەشێك لەو نابەرابەرییە داوا دەکەین:

أ: جێی خاڵیی کاك خالید عەزیزی لە کۆمیتەی ناوەندی دا بدرێ بە ئۆپۆزیسیۆن و دیاریکردنی ئەفەرەکەش بە خۆی بسپێردرێ.

ب: جێگای چەند موشاویر کە بەتاڵە بە کەسانێك لە ئۆپۆزیسیۆن پڕ بکرێتەوە.

ج: هەر ئۆرگانێك بەرپرسەکەی لە زۆرایەتی بوو، جێگرەکەی لە کەمایەتی دیاری بکرێ بۆئەوەی هەردوو لا لە ڕەوتی کارەکان ئاگادار بن.

١٥ـ هەتا کۆنگرەیەکی دیکە، لە دەرەوەی وڵات ئەندامانی کۆمیتەکان بە پێی نیسبەت دیاری بکرێن و داوا لە کۆنفرانسەکان بکرێ دەنگیان پێ بدەن. بەرپرسی کۆمیتەش لەو جەناحە بێ کە زۆربەی ئەندامانی کۆمیتەی لەگەڵە، مەگەر بە تەوافوقی هەردوولا جۆرێکی دیکە بە سەڵاحی حیزب بزانرێ.

١٦ـ لە ناوەندەکان زۆربەی ئەندامان(کادر و پێشمەرگە) لە هەر جەناحێك بوون، بەرپرس لەو جەناحە بێ و ئەندامانی دیکەی ناوەندیش بە پێی نیسبەت لە لایەن هەرکام لە جەناحەکانەوە هەڵ بژێردرێن.

۱۷ـ هەر سەرمایەگوزارییەك دەکرێ بە ئاگاداریی کەسانێك لە هەردوو جەناح و بە ناوی کەسانێك لە هەردوو جەناح بێ.

۱۸ـ چاو بە تەقسیمی کارو سازماندەهی دا بخشێندرێتەوەو بە جۆرێك رێك بخرێتەوە کە هەردوولا بە پێی لێوەشاوەیی لە ئەرك و سەلاحیەتەکان دا بەشدار بن.

۱۹ـ پێویستە ڕێگا بە بڵاوبوونەوەی بیروبۆچوونی ئەفرادی هەردوو جەناح لە ڕادیۆ و ڕۆژنامەو تەلەفزیۆنی حیزب و ڕاگەیەنە گشتییەکانی دیکە بدرێ و کەس لەسەر ئەوە موحاسەبە نەکرێ. ئەگەر ئەزەری ئۆپۆزیسیۆن موخالیفی ئەزەری جەناحی دەسەڵاتبەدەست بوو لە تێکۆشەر، ئۆرگانی نێوخۆی حیزب دا بڵاو بکرێتەوە، کە ئەمە هەقێکە دوو کۆنگرەی ۱۲و۱۳ بە ڕەسمییان ناسیوە.

۲۰ـ بڕیارێك کە لەبارەی خوێندنی هاوڕێیانی کادرو پێشمەرگەوە دراوە بە جۆرێك دەسکاری بکرێ کە دەرفەتی خوێندن و بردنەسەری پلەی زانستی و خوێندەواری بۆ تێکۆشەرانی حیزب برەخسێ.

هاوڕێیانی بەڕێز!

جارێکی دیکە ئارەزوو دەکەین بەرپرسانە بە دەنگی ئەم بانگەوازەوە بێن و کارێك بکەن کە حیزبە خۆشەویستەکەمان لە وەزعی ناڵخواز و شپرزەی ئێستای بێتەدەرو متمانەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بەدەست بێنێتەوە.

لەلایەن ئۆپۆزیسیۆنەوە

۱۳۸۵,۵,۷

4

١٠١١

نامەی حەڤدە خاڵیی زۆرینەی کۆمیتەی ناوەندی بۆ ئۆپۆزیسیۆن

هاوڕێیانی بەڕێزی کەمینە

بەسڵاوی گەرمو برایانە!

بە هەست بە بەرپرسایەتیی زۆرایەتی حیزب‌و ڕێزدانان بۆ هەوڵ‌و تێکۆشانی دۆستان‌و دڵسۆزانی حیزبەکەمان لە پێوەندی لەگەڵ پاراستنی یەکرێزی تێکۆشەرانی حیزب‌و لە سەر بناغەی هەموو ئەو دانیشتن‌و باسانەی کە بۆ لەنێوبردنی گیروگرفتە نێوخۆیییەکانی حیزب ئەنجام دراون‌و هەوڵەکانی بەڕێز سکرتێری گشتیی حیزب لەهێناو یەکڕیزیی حیزبدا، ئەزموی خۆمان لەم خاڵانەی خوارەوەدا کە بەشێکی بەرچاوی داخوازییەکانی کەمینەی لەخۆ گرتووە ڕادەگەیەنین. هیواداریین ئێوە هاوڕێیانی کەمینەش بە هەست بە بەرپرسایەتی تەواوەوە وەری بگرن‌و کارێك بکەین کە موژدەی لەنێوچوونی گیروگرفتەکانی نێوخۆی حیزب بە هەموو دۆستان‌و دڵسۆزانی حیزب بدەین‌و دوژمنانی حیزبەکەمان لەگەڵ ناهومێدی بەرەوڕوو بکەین.

1. سەبارەت بە ئازادیی ڕادەربڕین:

الف. ئازادیی ڕادەربڕین پرنسیپێکی دێموکراتییە کەزۆر لەمێژە لە حیزبی ئێمەدا جێگای گرتووە، بۆیە هەموو ئەندامانی حیزب بۆیان هەیە لە کۆڕو کۆبوونەوەی حیزبیدا لە سەر بابەتە تەشکیلاتی‌و فیکرییەکان ڕاشکاوانە بیروڕای خۆیان دەربڕن یا لە "تێکۆشەر" نامیلکەی نێوخۆیی حیزبدا بڵاوی بکەنەوە.

ب. بۆ کەس نیە لە دەرەوەی حیزب باس‌و بابەتە نێوخۆیی‌و تەشکیلاتییەکان باس بکا، بەڵکوو هەموو ئەندامانی حیزب لە دەرەوەی حیزب دەبێ دیفاع لە سیاسەت‌و بڕیارەکانی حیزب بکەن.

2. هەیئەت لە زۆرینەو کەمینە دەستنیشان بکرێ کە بە سکاڵای هەر کادرو پێشمەرگەیەکی حیزب ڕابگا کە پێی وایە لە باری سزادان‌و پلەی تەشکیلاتییەوە مافی لە بەرچاو نەگیراوە.

3. وەرگرتنی پ.م لە پەزیرش بە پێی بڕیارانێك بە هەیئەتێك ئەسپێردراوە کە لە نوێنەرانی ئۆرگانەکانی پێوەندیدار پێك دێ. دەگرێ دیاریکردنی نوێنەرانی ئەم ئۆرگانانە جۆرێك بێ کە ئەزموی گشتیی داب‌ین بکا.

4. یەکیەتییەکانی ژنان‌و لاوان‌و خوێندکاران‌و هەموو ڕێکخراوە دێموکراتییەکانی سەر بە حیزبی دێموکرات پێوەندیی ئۆرگانیان لەگەڵ حیزب بە پێی ئوسوولێك دامەزراوە کە تا ئێستا پێڕەوی لێکراوە بۆیە بۆ هیچکەس‌و جەمعێك نیە کە بۆ هیچ مەبەست‌و بەرژەوەندییەکی تایبەتی دەست لە کاروباری ئەم ڕێکخراوانە وەربدا.

5. کاری تەشکیلاتی نێوخۆی وڵات هەر ئێستاش بە شێوەی هاوبەش بەڕێوە دەچێ.

6. بۆ تەشکیلاتی ئاشکرا جوارچێوەیەك دیاری دەکرێ کە سنووری کارکردنی ناوەندەکان لەو بەشەداو بەشی تەشکیلاتی ئاشکرای کومیسیۆنی سیاسی ، ئیزامی بە ڕوونی دیار بکو ڕێکخستنی ئەندامانی حیزبی ڕێوشوێنی گونجاوی بۆ دیاری بکرێ.

7. دوایین دەوری مانی پلەی کادر کە بە شێوەیەکی دەقیق‌و لە سەر بناغەی ڕیزە پێوانەیەك لە لایەن کومیسیۆنی سیاسی ، ئیزامکییەوە کە ئەندامانی لە کەمینەو زۆرینە پێکهاتووە دیاری کراوە، بەو حاڵەش هەر پێشمەرگەیەك هەست دەکا مافی لە بەرچاو نەگیراوە دەتوانێ سکاڵای خۆی بدا بە هەیئەتی لێکۆڵینەوەو ئەو هەیئەتەش ئاکامی کاری خۆی بداتەوە بە دەفتەری سیاسی.

٢.١١

8. ئەو کەسانەی تا ئێستا چەند جار داوایان لێکراوە ئەرك‌و بەرپرسایەتی وەربگرن بەڵام ئامادە نەبوون کاری پێشنیارکراو قبووڵ بکەن ئەگەر ئامادە بن ئەرك وەئەستۆ بگرن، بە پێی لێوەشاوەیی هەرکامیان کاری شیاویان بۆ دیاری بکرێ. ئەشخیسی ئەم لێوەشاوەییە بە ئۆرگانەکانە.

9. ئایین‌نامەکان چاویان پێدا بخشێندرێتەوە‌و ئەگەر مەوردی وا هەبێ کە بەر بە جووڵەپێشی کارو ئەرکەکان بگرێ دەستکاری بکرێن. بۆ ئەو مەبەستە هەر کەس‌و هەر ئۆرگانێك دەکرێ پێشنەهاداتی خۆی بدا بە دەفتەری سیاسی.

10. لە کونفرانسەکانی دەرەوەی وڵات، هەوڵ بدرێ لە هەڵبژاردنی ئەندامانی کومیتەدا موشارکەتی گشتیی‌و "انسجام"ی تەشکیلاتیی پێوە دیار بێ.

11. هەروەك پێشتر هەوڵ درا کە بەرپرسی ناوەندی 2 ئەندامێکی کومیتەی ناوەندی سەر بە کەمینە بێ بەڵام قبووڵ نەکرا ئێستا کە ئەوە یەکێك لە داواکانی هاورێیانە موافقین ئەم بەرپرسایەتییە بە ئەندامێکی کومیتەی ناوەندی سەر بە کەمینە بدرێ.

12. بڕیارێك کە سەبارەت بە خوێندنی ئەندامانی رێبەرایەتی‌و کادرو "پ.م"ی حیزب پێش کۆنگرەی 13 دراوە ئەوەندەی بکرێ جۆرێك ئەنزیم بکرێتەوە کە هەم دەرەتانی زیاتر بۆ ئەو مەبەستە بڕەخسێ‌و هەم رێگا بە بەڕێوەچوونی کارەکانی حیزب نەگرێ.

13. لە ئەساسنامەی حیزبدا ئوپۆزیسیۆن نەهاتووە بۆیە ناکرێ بە رەسمی بناسرێ.

14. هەموو کادرو پ.م‌و ئەندامی حیزب دەبێ پەیڕەوی لە ئەساسنامەو ئایین‌نامەکانی حیزب بکەن.

15. لە هەموو هەلومەرجێکدا دەبێ پرنسیپە دێموکراتیکەکانی حیزب بپارێزین.

16. هەموومان بەرعۆدە بین کە بەرانبەر بە بێکاری‌و کەمکاری‌و کارشکێنی هەڵوێست بگرین.

17. پاش ساغ‌بوونەوە لە سەر ئەم خاڵانە هەمووومان بە روحی برایەتی‌و یەکڕیزی بۆ بەرەوپێش بردنی بەرنامەو بەرژەوەندییەکانی حیزب هەنگاو بنێین.

1385/9/6

2006-11-27

١٢. لــە درێژەی ئەو ماوەیــەدا کە ئەو نوێنەرایەتییەیــان پەیامەکانی دێنا و دەبرد، ڕۆژێک لە جەریانی باســێکدا کە لە دەفتەری سیاســی بوومان و پێشــتریش هێندێک شتم لە کاناڵەکانی خۆیان بیستبووە، هەستم کرد کە ئەو هەیئەتە ڕاسپاردەکانی ئێمە بــە ئەمانەتــەوە ناگەیەنێتە لایەنی دیکە، بۆیە لــەوێ داوایەکم لێ کردن کە ئیزن بدەن مــن بــۆ خۆم لە جێگایەک کــە ئەوان دیاری دەکەن ئامادە بــم و بۆ هەموو ئەو کادر و پێشــمەرگانەی کــە لایەنگری ئەوانن، یــان لانیکەم بۆ ئەو چەند کەســەی کە وەک ڕێبەرایەتیی ئەو لایەنە خۆیان ناســاندووە قســە بکەم و داوا و ڕاسپاردەکانی لایەنی زۆرایەتیی کومیتەی ناوەندی ڕاستەوخۆ لەگەڵ ئەوان بێنمە ئاراوە، ئەگەر پێشنیار یان ڕەخنەیەکیشــیان بوو، ڕووبەڕوو وەڵامیان بدەمەوە و داخواز و پێشــنیاری ئەوانیش ڕاســتەوخۆ ببیسم، هەیئەت وەڵامیان داوە کە ئەو پێشنیارە دەبەنەوە لای هاوڕێیانی خۆیــان و لە کۆبوونەوەی داهاتووی دەفتەری سیاســیدا وەڵامەکــەی دێننەوە، بەڵام وەڵامەکــەی کە هێنایانــەوە ڕەدکردنەوەی پێشــنیارەکەی من بــوو و گوتبوویان کە پێویســت ناکا من بێم قســەیان بۆ بکەم، ئەو وەڵامە زیاتر ئەو باوەڕەی لە لای ئێمە بەهێز کرد کە ئەوانە پیلانی جیابوونەوەیان هەیە و نیگەرانن کە ئەگەر جەماعەتەکەیان قسەکانی ئێمە ڕاستەوخۆ ببیستن لە ڕێبەرایەتییەکەی خۆیان بەگومان دەبن و ڕەنگە هێندێکیــان لانیکەم لــە جیابوونەوەدا دەگەڵیان نەڕۆن، دەنا هیچ مەنتقێک نیە کە ئیزن نەدەن سکرتێری گشتیی حیزب لەگەڵ کۆمەڵێک لە کادر و پێشمەرگەی حیزبەکە قسە بکا و بۆچوونی ئەوان ببیستێ.

١٣. دەقی تەواوی قسەکانی ئەو کۆبوونەوەیە لە بەردەستدایە

١٤. ئەزموونی خەبات لاپەڕەی ٥٤٥

١٥. حەســەنزادە لێرەش بە ناڕاســتییەکی زۆر ئاشــکرا لە کتێبەکەیــدا (ئەزموونی خەبات) لاپەڕەی ٦١٢ دەڵێ:

" ئــەو ڕۆژە بەیانیەکەمــان نووســی بــۆ بڵاوکردنــەوە. گوتمان دەیێنیریــن بۆ ئــەوان بەڵکم بڵێن کاکــە ئەگەر بڵاوتــان نەکردۆتەوە بڵاوی مەکەنەوە. شــایەد بڵێن با ئێستێ دانیشین. ئەگەر وایان گوت دیبســان دادەنیشین چوونکە دانیشتنەکەیشیان قەتع کردبوو. وا بزانم کاک حەســەنی ڕەستگار و کاک مســتەفای مەولوودی بۆیان بردن. هــەروەک خەبەریکی خۆشــیان پــێ بگا. هیچ داوایــان نەکردبوو کە بڵاوی مەکەنەوە".

١٦. مەبەست لە دەست لە کار کێشانەوە و دابڕانی ئەو کەس و لایەنانە بە هۆی ناتەبایی درووشم و بەڵێنەکانی سەردەمی جیابوونەوە لەگەڵ کردەوەکانی ئەو ماوەیەدایە. دەنا دووركەوتنەوەی ئەندامان لە هەر حیزبێکدا و پەیوەستبوونی کەسانی دیکە بەو حیزبە دیاردەیەکی ئاساییە و لە هەموو حیزبێکدا دێتە پێش.

١٧. لە دوای ڕاگەیاندنی بەیانیەی جیابوونەوە، بەشێک لەو کادرانەی کە دوایە لە نێو لایەنی جیابووەدا بە گرووپی هەڵوێست ناسران، لە شوێنی کارەکەم هاتنە لای مــن. هاوڕێیەکیان کە وادیار بوو زۆرترین باوەڕی پێکراوە فایلێکی نایە بەر دەستم کــە کۆمەڵێک نووســراوەی تێدا بوون و پێیــان ڕاگەیاندم کە ئێمــە کۆمەڵێک کادر و پێشمەرگەین و کۆمەڵێک داخوازیمان هەیە. داخوازەکانمان لە دووتوێی ئەم فایلەدایە، بــە مەرجێــک ئێوە ئــەو داخوازانە قبووڵ بکەن ـ کە یەکێک لەو داخوازانە بەرەســمی ناســینی ئەو کۆمەڵە کادرو پێشــمەرگانە وەک فراکســیۆنێک لە نێو حیزبدا بوو ـ ئێمە ئامادەیــن لەگــەڵ لایەنی ئینشــعابی نەکەوین و لــە نێو حیزبدا بمێنینــەوە، من بە بێ ئەوەی تەماشــای ناو فایلەکە بکەم پێم گوتــن لە حیزبی دیموکراتدا بە ڕەچاو کردنی چوارچێوەیەک کە دیارە هەموو ئەندامێک لە دەربڕینی بیرو بۆچوون و داخوازەکانیدا ئــازادە و لــەو پێوەندییــەدا مافی هەموو تاکێــک پارێزراوە، بۆیە پێویســت بە بوونی فراکسیۆن ناکا و ئێوەش ئەگەر پێتان باش بێ دەتوانن بە لەبەرچاوگرتنی ئەم ئەسڵە لە حیزبدا بمێننەوە و کارو تێکۆشــانی خۆتان درێژە بدەن، بێجگە لەوە هیچ مەرجێک لە هیچکەس و گرووپێک قبووڵ ناکرێ، ئەوان دوای بیستنی قسەکانی من فایلەکەیان هەڵگرتەوە و ڕۆیشــتن و پەیوەســت بوون بە تاقمی ئینشعابییەوە، چونکە ئەوان ئەو مەرجانەیان لێ قبووڵ کردبوون. ئەو گرووپە هەر ئەو هاوڕێیانەن کە دوایە بە ناوی گرووپی «هەڵوێست» لە نێو لایەنی ئینشعابیدا خۆیان ناساند و دوای ئەوەی کەوتنە ژێــر زەخــت و ئەو بەڵێنانەی لــەو پێوەندییەدا پێیان دابــوون و دواتریش هیچکامیان جێبەجێ نەکران ئەو جار بە کۆمەڵ لێیان جیا بوونەوە.

ئەوە یەکێک لەو بەڵێنانەیە کە بەو کۆمەڵە کادر و پێشــمەرگانەیان دا تا پەیوەســت بن بەوان و بە گشتی بەم شێوە بەڵێنانە بوو کە توانیان کۆمەڵێک کادر و پێشمەرگەی حیزب لە دەوری خۆیان کۆ بکەنەوە.

١٨. هەر لە نێو ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندیدا چەند کەسێکی دیکەش دەست لە کار کێشانەوەی خۆیان ڕاگەیاند بەڵام دوای ماوەیەک لە ژێر زەختی ڕێبەرایەتیی گرووپی ئینشــعابی و دووبارە بە وەرگرتنی وەعــدە و بەڵێنی دیکە گەڕانەوە ڕیزەکانی ئەوان بەڵام ئێستاش وەک مۆرەکانی ناڕازی لە نێویاندا ماونەتەوە.

١٩ ـ هــەر وەک کاک ئیقبــاڵ ئاماژەی پێ دەکا لایەنی ئینشــعابی دوای جیابوونەوە و لە کۆنگرەی خۆیاندا ویســتیان نیشــان بدەن کە لە حیزبی دیموکراتی کوردســتانی

ئیران نەتەوەییترن و خەباتی ئەوان تەنیا لە پارچەیەکدا (کوردستانی ئیران) قەتیس نامێنێتەوە. هەر بۆیە وشەی «ئێران» یان لە سەر ناوی حیزب لابرد و لە نیشانە (ئارمی) حیزبیشدا کە کێویک بە نیشانەی بەشێک لە کوردستان دانرابوو کردیان بە چوار شاخ بە نیشانەی چوار پارچەی کوردستان.

بەلام دوای هەشت سال لەم دواییانەدا (لە سالی ۱۳۹۳ی هەتاوی بەرانبەر بە ۲۰۱٤ی زایینی) جارێکی دیکە دروشمی رۆژهەلات تەوەرییان بەرز کردەوە و وەک ئەوەی داهێنانێکیان لە سیاسەتی حیزبەکەیاندا کردبی و، بە جۆرێک کۆر و کۆبوونەوەی بۆ پێک دێنن و لە راگەیەنەکانیاندا بانگەشەی بۆ دەکەن وەک ئەوەی بلێن کەس ئەقلی پێ ناشکێ کە (رۆژهەلات تەوەری) هەر هەمان (حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران)ە کە لە دوای ئینشعاب پێی رازی نەبوون و لە خۆیان رابینی شان بدەنە ژێر باری خەبات بۆ هەر چوار پارچەی کوردستان.

بەلام دوای ئەو ماوەیە جارێکی دیکە گەراونەتەوە سەر خالی سەرەتا. واتە «حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران» و چرکردنەوەی خەباتیان بۆ ئەو بەشە. ناوەرۆکێک کە لە کۆنگرەی ۳ی حیزبی دیموکراتەوە بۆ سنووری خەبات و تێکۆشانەکەی دیاری کراوە و تا ئەمرۆش (حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران) بەو رێرەوەدا هەنگاو دەنێ. کەوابوو «رۆژهەلات تەوەری» داهێنانێکی نوێ نیە.

۲۰ ـ ئامادەکردنی عەزیزشێخانی

۲۱. رۆژنامەی «وشە» چوار شەممە ۲۰ ئاب ۲۰۱٤

۲۲. حەسەنزادە لە لاپەرەی ۵۹۰ی (ئەزموونی خەبات) لە وەلامی پرسیارێکدا دیسان هەر بە ناراست و بە بێ هیچ بەلگەیەک دەلێ:

" هەموو خەلک خۆیان کاندید دەکرد بەلام کەلەبابەکە لەپان لێ نرابوو". یانی هەموو شتێک دیاری کرابوو. ئەو لایەنەی منی تێدا بووم هەشت کەسی بۆ دانرابوو.

پرسیار ئەوەیە: وەختێک بە قسەی خۆی خۆ کاندیدکردن و دەنگدان ئازادە تۆ چۆن پێشتر ئاوا بە راشکاوی ژمارەی کاندیدە دەرچووەکانی دوو لایەن پێش دەنگدانەکە و ژماردنی دەنگەکان دەزانی؟ ئەگەر ئەو قسەیە راست بێ زۆرایەتی بۆ لایەنی خۆی نەدەکردە لانیکەم چارەکە کەس تا لەو هەموو سەرئێشەیە کە جەنابیان بۆ پێکهێنانی پلینۆمەکان پێکیان دێنا، رزگار بکا؟

۲۳. ئەزموونی خەبات لاپەرەی ٦١٨

۲٤. « ٦١٩

۲٥. « ٦١٩

۲٦. « ٦١٩

۲۷. « ٥١٠

۲۸. « ۴۹۲

۲۹. « ۴۹۲

۳۰. « ۵۰۱

۳۱. « ۶۰۵

۳۲. « ۶۰۷

۳۳- « ۴۸۶

Resilience in the Face of Decline and Division

Mustafa Hijri

Kurdistan 2015